

Nr 266.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående socialstyrelsens organisation m. m.; given Stockholms slott den 16 mars 1937.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 16 mars 1937.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL.

Efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena, chefen för justitiedepartementet och chefen för finansdepartementet anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller frågan om *socialstyrelsens organisation m. m.* och anför därvid följande.

Bihang till riksdagens protokoll 1937. 1 saml. Nr 266.

Inledning.

Genom beslut den 31 december 1934 erhöll jag Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla en sakkunnig för att inom socialdepartementet biträda med utredning rörande socialstyrelsens organisation.

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t av detta ärende anförde jag i huvudsak följande.

Spörsmålet om en förändrad organisation av socialstyrelsen, vilket spörsmål i åtskilliga år varit under övervägande, syntes böra göras till föremål för en allsidig utredning. Utredningen borde i första hand avse att fastställa de arbetsuppgifter, som för framtiden borde tillkomma ämbetsverket, samt det personalbehov, som fullgörandet av desamma kunde komma att kräva. Vid utredningen finge ståndpunkt tagas särskilt till frågorna, huruvida fattigvårds- och barnavårdsärendena borde överflyttas till socialstyrelsen samt huruvida sjukförsäkringsärendena och yrkesinspektionen alltjämt skulle vara förlagda till socialstyrelsen eller överföras till någon av socialförsäkringsanstalterna. Vid 1933 års riksdag hade framkommit förslag att med socialstyrelsen införliva det centrala organet för den hjälpverksamhet, som handhades av statens arbetslöshetskommission. Även detta förslag borde prövas, ehuru det förefölle tvivelaktigt, om arbetsuppgifter av denna karaktär lämpligen borde överlämnas till ett statligt ämbetsverk med det verksamhetsområde i övrigt, som tillkomme socialstyrelsen. Vid övervägande av personalbehovet å styrelsens olika byråer borde av styrelsen i sådant avseende gjorda framställningar upptagas till prövning. Anledning syntes ock föreligga att undersöka möjligheterna att sätta ämbetsverket i stånd att vid föreliggande behov utföra socialstatistiska undersökningar utan den omgång, som framställning till riksdagen i varje särskilt fall måste föranleda.

Med stöd av omförmälda bemyndigande uppdrog jag åt landshövdingen Karl Tiseliuss att såsom sakkunnig biträda med nämnda utredning.

Den 30 juni 1936 avlämnade härefter Tiseliuss betänkande om socialstyrelsens organisation (statens offentliga utredningar 1936: 29).

Över betänkandet hava utlåtanden avgivits av socialstyrelsen, arbetsrådet, försäkringsrådet, riksförsäkringsanstalten, pensionsstyrelsen, statens inspektör för fattigvård och barnavård, arbetslöshetskommissionen, statskontoret, statistiska centralbyrån, kontrollstyrelsen, allmänna civilförvaltningens lönenämnd, kommerskollegium och försäkringsinspektionen. Vidare hava yttranden avgivits av svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet, de ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening, svenska sjukkasseförbundet, svenska arbetsgivareföreningen, landsorganisationen i Sverige, svenska landskommunernas förbund, svenska stadsförbundet, svenska landstingsförbundet, centralförbundet för socialt arbete, de anställdas centralorganisation och kooperativa förbundet.

Socialstyrelsen har därjämte överlämnat dels protokollen från de sammanträden med sociala rådets olika sektioner, som inom styrelsen hållits i samband med behandlingen därstädes av betänkandet, dels ock till styrelsen ingivna yttranden från yrkesinspektörerna och yrkesinspektrisen, från sty-

relsen för statens alkoholistanstalt å Venngarn, från nykterhetsnämndernas centralkommitté och från civilförvaltningens personalförbund.

Kommerskollegium har vid sitt utlåtande fogat yttranden av sprängämnesinspektören, statsinspektörerna över elektriska starkströmsanläggningar samt bergmästarna.

Vidare hava i anledning av betänkandet skrivelser ingivits av de erkända centralsjukkassorna i Skåne, av nykterhetsnämndernas riksförbund och av socialstyrelsens personalförening.

Ifrågavarande betänkande berör — förutom socialstyrelsen — bland annat även socialdepartementet, riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen. Utredningen i de frågor, vilka behandlas i betänkandet, var vid tidpunkten för avlåtande av 1937 års statsverksproposition ännu icke avslutad. På grund härav har Kungl. Maj:t, på min hemställan, i årets statsverksproposition, femte huvudtiteln, punkterna 1, 2, 3, 4, 5, 29, 30, 39 och 40, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1937/1938 upptaga avlönings- och omkostnadsanslagen till socialdepartementet, socialstyrelsen, riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen till preliminärt beräknade belopp. Anslagen hava därvid upptagits, på sätt framgår av följande sammanställning.

Anslag	Beräknat belopp kronor
socialdepartementet: avlöningar, förslagsanslag	290,000
socialdepartementet: omkostnader, förslagsanslag	75,000
socialstyrelsen: avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet, förslagsanslag	590,000
socialstyrelsen: avlöningar till viss personal för större statistiska specialundersökningar, reservationsanslag	15,000
socialstyrelsen: omkostnader, förslagsanslag.....	110,000
riksförsäkringsanstalten: avlöningar, förslagsanslag	1,530,000
riksförsäkringsanstalten: omkostnader, förslagsanslag	150,000
pensionsstyrelsen: avlöningar, förslagsanslag	1,245,000
pensionsstyrelsen: omkostnader, förslagsanslag	250,000

Sedan omförmälda utredning numera slutförts, anhåller jag att få till närmare behandling upptaga dels spørsmålet om socialstyrelsens organisation, dels ock de anslagsfrågor, som äga samband med berörda spørsmål.

Översiktlig redogörelse för socialstyrelsens tillkomst och utveckling samt nuvarande arbetsuppgifter och organisation.

År 1903 upprättades inom kommerskollegium en särskild avdelning för arbetsstatistik, vilken fick till uppgift att verkställa såväl allmänna socialstatistiska utredningar som större specialutredningar. Denna avdelning erhöi efter hand även en del viktiga förvaltningsuppgifter på det sociala området.

I proposition den 22 mars 1912, nr 108, framlade Kungl. Maj:t för riksdagen förslag om inrättande av ett särskilt centralt ämbetsverk för sociala ärenden, socialstyrelsen. Enligt förslaget borde kärnan i det nya ämbetsverket utgöras av kommerskollegii avdelning för arbetsstatistik med tillhörande organ, vilken avdelning därför skulle lösrytas från kommerskollegium. Kring denna kärna skulle de övriga sociala ärendena grupperas.

Jämlikt propositionen skulle styrelsen hava en chef och fem ledamöter, av vilka fyra skulle vara chefer för var sin byrå, medan den femte — ledamoten för lagärenden — icke skulle vara byråchef. Av de fyra byråerna avsågs första byrån för arbetarfrågor och allmänna sociala frågor, andra byrån för arbetarskyddsärenden och yrkesinspektion, tredje byrån för socialförsäkring, närmast sjukkasseärenden, och fjärde byrån för socialstatistiken och publikationsverksamheten.

Riksdagen biföll i allt väsentligt propositionen (riksdagens skrivelse den 14 maj 1912, nr 131).

Socialstyrelsen trädde i verksamhet med ingången av år 1913. Den första instruktionen för styrelsen utfärdades den 8 november 1912.

År 1914 beslöts att från och med år 1915 chefen för socialstyrelsen skulle erhålla ställning såsom generaldirektör samt ledamoten för lagärenden ställning såsom byråchef, dock utan att därför bliva chef för en särskild byrå.

Jämlikt beslut av 1919 års riksdag utökades från och med år 1920 antalet byråer i styrelsen från fyra till sex. Den ena av de nya byråerna tillkom på det sätt, att en särskild byrå inrättades för juridiska och administrativa ärenden med byråchefen för lagärenden som chef. Till denna byrå förlades i samband härmed de ditintills delvis å första och delvis å tredje byrån handlagda ärendena rörande styrelsens personal och ekonomi. Den andra nya byrån tillkom genom uppdelning av styrelsens fjärde byrå å två byråer, en avsedd huvudsakligen för fortlöpande statistik och en framför allt för specialstatistiska undersökningar.

Från och med den 1 juli 1934 erhöll socialstyrelsen ytterligare en byrå. Denna byrå — sjunde byrån — fick att handlägga ärenden rörande arbetsförmedling och arbetslöshetsförsäkring och inrättades i anledning av de nya arbetsuppgifter, som tillfördes styrelsen genom utfärdandet av 1934 års författningar rörande den offentliga arbetsförmedlingen och arbetslöshetsförsäkringen.

För socialstyrelsen gäller numera *instruktionen av den 30 juni 1920* (Sv. förf.-saml. nr 544) med däri sedermera vidtagna ändringar (se nr 769/1921, nr 233/1925, nr 214/1929, nr 341/1931 och nr 222/1932). Styrelsen har till uppgift att i enlighet med instruktionen och i övrigt gällande föreskrifter samt, i den mån instruktioner för andra ämbetsverk ej annat föranleda, handlägga ärenden av social natur, nämligen angående

arbetsmarknaden, såsom arbetsmarknadens läge; arbetsförmedling; arbetslön; arbetslöshet; utländsk arbetskrafts användande inom landet;

förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare, såsom arbetsavtal; kollektivavtal; arbetstvister; medling och skiljedom i arbetstvister;

arbetarskydd, såsom skydd mot olycksfall och ohälsa i arbete; minderårigas och kvinnors användande i arbete; vilotid; arbetstidens längd och fördelning; hemindustriellt arbete;

åtgärder för social förtänksamhet, såsom sjukkasseväsen och annan social försäkring, som icke anförtrots åt särskilt ämbetsverk (riksförsäkringsanstalten, pensionsstyrelsen); samt

andra frågor av väsentligen social innebörd, såsom nykterhetsverksamhet och alkoholistvård; föreningsväsen; bostadsväsen; levnadskostnader; utvandring och tillsyn å utvandrargenter.

Styrelsen bör med uppmärksamhet följa företeelserna på de områden, som äro föremål för dess verksamhet, såväl inom landet som, så långt möjligt, i utlandet samt, efter omständigheterna, vidtaga eller hos Kungl. Maj:t föreslå de åtgärder, vilka styrelsen i anledning av sådana företeelser finner påkallade.

Vidare åligger det styrelsen att, enligt vad redan är eller framdeles kan varda föreskrivet, *dels* insamla och bearbeta uppgifter samt verkställa statistiska och andra utredningar rörande såväl arbetarförhållanden inom olika verksamhetsområden som övriga till styrelsens ämbetsbefattning hörande frågor, *dels* utarbета redogörelser för viktigare lagstiftnings- och förvaltningsåtgärder samt andra företeelser på det sociala området i utlandet, *dels* ock för offentliggörande i erforderlig omfattning av nämnda utredningar och redogörelser utgiva periodiska och andra publikationer. Styrelsen har också att tillhandagå offentliga myndigheter med de upplysningar och det biträde, som av dem äskas och ligga inom området för styrelsens verksamhet, samt att i övrigt, där så lämpligen kan ske, lämna de meddelanden i sociala spörsmål, som från in- eller utlandet begäras.

Socialstyrelsen är yrkesinspektionens chefsmyndighet, tillsynsmyndighet över erkända sjukkassor, erkända arbetslöshetskassor och andra understödsföreningar samt uppsiktsmyndighet över alkoholistvården. Styrelsen utövar även inseende över arbetsförmedlingsanstalterna samt över statens förlikningsmän för medling i arbetstvister.

I spetsen för socialstyrelsen står en generaldirektör och chef, varjämte finnas sju byråchefer, som förestå var sin byrå: första byrån eller byrån för sociala frågor i allmänhet, andra byrån eller byrån för arbetarskyddsärenden, tredje byrån eller byrån för sjukkasseväsendet m. m., fjärde byrån eller byrån för allmän socialstatistik m. m., femte byrån eller byrån för socialstatistiska specialundersökningar, sjätte byrån eller byrån för lag- och administrativa ärenden samt sjunde byrån eller byrån för arbetslöshetsförsäkring och arbetsförmedling.

En av byråcheferna förordnas att i generaldirektörens frånvaro tjänstgöra såsom generaldirektörens ställföreträdare.

Den centrala handläggningen av ärenden rörande fattigvård och barnavård.

Tillkomst och utveckling av socialdepartementets byrå för ärenden rörande fattigvård och barnavård.

Den centrala handläggningen av ärenden rörande fattigvård och barnavård äger för närvarande rum å socialdepartementets byrå för ärenden av detta slag. En utförlig redogörelse för tillkomsten och utvecklingen av nämnda byrå lämnas i den sakkunniges förslag¹, till vilken redogörelse jag hänvisar. Här vill jag blott erinra om följande.

Före tillkomsten av 1918 års fattigvårdslag handlades de centrala ärendena rörande fattigvården i jordbruksdepartementet. Fattigvårdsstatistiken var dock förlagd till statistiska centralbyrån.

I 1912 års proposition angående socialstyrelsen förutsattes, att ärendena rörande fattigvården skulle framdeles komma att överflyttas till sistnämnda ämbetsverk.

Den 19 februari 1915 avgav fattigvårdslagstiftningskommittén betänkande rörande ny lag om fattigvården. En av nyheterna i förslaget var, att vid sidan av den övervakning över fattigvårdslagens tillämpning, som av ålder tillkommit länsstyrelserna, tillsyn över fattigvården skulle utövas av en för hela riket gemensam inspektionsmyndighet. Kommittén föreslog, att denna myndighet skulle bestå av en fattigvårdsinspektör och vissa biträden (instruktörer). Mellan inspektören och länsstyrelserna borde ett nära samarbete äga rum.

Rörande sättet för fattigvårdsinspektionens inordnande i centralförvaltningen avgav kommittén icke något definitivt förslag, enär kommittén hade för avsikt att återkomma till denna fråga i det förslag till lagstiftning angående barnavården, som kommittén hade att avgiva. Kommittén anförde emellertid, att fattigvårdsinspektören åtminstone ej tills vidare borde få ställning såsom föredragande inom det departement, till vilket han komme att höra.

För 1918 års lagtima riksdag framlade Kungl. Maj:t sedermera proposition (nr 135) med förslag till lag om fattigvården.

I propositionen förordades, att i allt vad som rörde länsstyrelsernas befattning med fattigvårdsförvaltningen inom länen länsstyrelserna skulle hava biträde av särskilt tillsatta tjänstemän, fattigvårdskonsulenter, vilka jämväl skulle hava till uppgift att tillhandagå fattigvårdsstyrelserna med råd och anvisningar rörande fattigvården. Enligt propositionen skulle vidare — jämte det övervakande av fattigvården i länen, som skulle åligga länsstyrelserna — ankomma på en statens fattigvårdsinspektör att verka för fattigvårdens ändamålsenliga ordnande och främja dess utveckling.

¹ Då i det följande talas om den sakkunnige och den sakkunniges förslag åsyftas landshövding Tiselius och det av honom avgivna betänkandet.

I avvidan på den blivande barnavårdslagstiftningen förordades i propositionen en provisorisk lösning av den centrala inspektionsmyndighetens organisationsfråga. I sådant hänseende föreslogs inrättande inom civildepartementet å extra stat av en särskild byrå för fattigvårdsärenden med fattigvårdsinspektören som chef och med en assistent såsom biträde.

I en särskild proposition (nr 168) angående anslag till anordnande av statsinspektion över fattigvården äskade Kungl. Maj:t vid samma års riksdag medel för år 1919 för inrättande av nämnda byrå. Därvid föreslogs, att fattigvårdsinspektören skulle likställas med byråchef i Kungl. Maj:ts kansli och att assistenten skulle erhålla avlöning såsom tjänsteman av dåvarande andra normalgraden.

Ifrågavarande propositioner blevo i huvudsak bifallna av riksdagen.

Den 1 januari 1919 började härefter byrån för fattigvårdsärendena sin verksamhet.

Från och med den 1 juli 1920 uppdelades civildepartementet i två departement — socialdepartementet och kommunikationsdepartementet — därvid fattigvårdsbyrån hänfördes till förstnämnda departement. Bland socialdepartementets ordinarie befattningar upptogos nu 1 kansliråd, tillika fattigvårdsinspektör, och 1 förste kanslisekreterare, tillika fattigvårdsinspektörens assistent. Från och med nämnda dag överflyttades också till socialdepartementet och fattigvårdsbyrån de fattigvårdsärenden, vilka tidigare handlagts inom jordbruksdepartementet.

Vad härefter angår *barnavårdsärendena*, är att märka, att efter år 1918 och före tillkomsten av gällande barnavårdslag funnos väsentligen tre olika barnavårdslagar nämligen 1) lagen den 14 juni 1918 om fattigvården, vilken lag meddelade bestämmelser om hjälp från det allmännas sida åt nödställda barn, 2) lagen den 6 juni 1902 om fosterbarns vård och 3) lagen den 13 juni 1902 angående uppföstran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn. Efter tillkomsten år 1920 av socialdepartementet ankom den centrala handläggningen av barnavårdsärendena enligt 1918 års lag å nämnda departements fattigvårdsbyrå, medan motsvarande handläggning beträffande lagen om fosterbarns vård åvilade medicinalstyrelsen. Båda dessa grupper av ärenden föllo alltså inom socialdepartementets arbetsområde. Ärenden sammanhängande med tillämpningen av lagen den 13 juni 1902 sorterade däremot under ecklesiastikdepartementet.

Den 19 april 1921 framlade fattigvårdslagstiftningskommittén förslag till lag om den offentliga barnavården m. m. Kommittén uttalade däri, att beträffande den offentliga barnavården behövdes en kombinerad upplysnings- och tillsynsverksamhet motsvarande den, som anordnats inom fattigvården. Kommittén föreslog, att även här för den lokala verksamheten skulle tagas i anspråk länsstyrelserna och fattigvårdskonsulenter. Beträffande den centrala tillsynen över omförmälda vård anförde kommittén, att det åtminstone till en början syntes lämpligast att förlägga denna tillsyn till socialdepartementets fattigvårdsbyrå — vare sig för inspektionen i fråga anställdes en särskild inspektör eller denna, såsom till en början syntes kunna ske, uppdroges åt statens fattigvårdsinspektör.

Vidare förordade kommittén, att skyddshemmen liksom förut skulle stå under särskild inspektion, men att denna, som dittills delvis varit anförtrödd folkskoleinspektörerna, helt skulle anförtras åt en särskild skyddshemsinspektör.

Det lagförslag rörande barnavården, som genom proposition den 19 mars 1924 (nr 150) förelades riksdagen, grundade sig väsentligen på kommittéförslaget. I propositionen anförde föredragande departementschefen, att det icke borde ifrågasättas att för den föreslagna barnavårdsinspektionsverksamheten anlita annat centralt organ än statens fattigvårdsinspektör och den av honom ledda byrån inom socialdepartementet. I fråga om skyddshemsinspektionen föreslog departementschefen, att densamma skulle helt förläggas till socialdepartementet och där utövas av en särskild skyddshemsinspektör.

Riksdagen biföll i huvudsak propositionen. I det av riksdagen antagna lagförslaget föreskrevs, att befattning såsom barnavårdskonsulent alltid skulle innehavas av fattigvårdskonsulent samt att fattigvårdsinspektören skulle benämnas statens inspektör för fattigvård och barnavård.

Den 6 juni 1924 utfärdades härafter, i överensstämmelse med riksdagens beslut, lag om samhällets barnavård, vilken lag trädde i kraft den 1 januari 1926. Nämda lag är allttjämt gällande, ehuru lagen, sedan densamma genom år 1934 vidtagna ändringar erhållit tillämpning jämväl å personer mellan 18 och 21 år, benämnas lag om samhällets barnavård och ungdomsskydd (barnavårdslag).

Från och med år 1926 äro å socialdepartementets ordinarie stat upptagna en befattning såsom kansliråd, tillika statens inspektör för fattigvård och barnavård, och en befattning såsom förste kanslisekreterare, tillika assistent hos statens inspektör för fattigvård och barnavård. Alltsedan nämnda år tjänstgör ock i socialdepartementet en skyddshemsinspektör.

Samtidigt med barnavårdslagens ikraftträdande omändrades vidare socialdepartementets fattigvårdsbyrå till en byrå för ärenden rörande fattigvård och barnavård.

Nuvarande organisation.

Det nuvarande personalbeståndet å socialdepartementets byrå för ärenden rörande fattigvård och barnavård framgår av följande förteckning:

I. Ordinarie befattningshavare.

Lönegrad

1 kansliråd, tillika statens inspektör för fattigvård och barnavård	B 30
1 förste kanslisekreterare, tillika assistent hos statens inspektör för fattigvård och barnavård	B 26
1 andre kanslisekreterare	B 21

II. Icke-ordinarie befattningshavare.

Lönegrad

Tjänstemän å extra stat.

1 skyddshemsinspektör B 27

Extra ordinarie tjänstemän.

2 amanuenser 16

1 kanslibiträde 7

1 kontorsbiträde 4

Byråns arbete kan — fränsett skyddshemsinspektörens verksamhet — uppdelas i två huvudgrupper, av vilka den första har till föremål de ärenden, vilka äro av beskaffenhet att avgöras av Kungl. Maj:t, och den andra sammanhänger med den rådgivande och inspekterande verksamhet, som åvilar statens inspektör för fattigvård och barnavård.

Ärendena inom den första gruppen, *konseljärendena*, handläggas på ungefärligen samma sätt som flertalet ärenden inom statsdepartementen, d. v. s. de utredas å byrån och föredragas därefter av vederbörande tjänstemän i statsrådsberedningen. Bland ärenden inom denna huvudgrupp äro särskilt att märka de ärenden, som föranledas av den mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge den 25 oktober 1928 avslutade fattigvårdskonventionen och de i anslutning till konventionen utfärdade bestämmelserna, vidare ärendena om understöd åt svenskar i utlandet, om mottagande till försörjning här i riket av svenskar, som i utlandet kommit i behov av fattigvård, och om hemsändande i vissa fall av utlänningar, vilka fallit det allmänna till last, samt ärendena om understöd ur allmänna arvsfonden.

Rörande den genom byrån utövade *rådgivande och inspekterande verksamheten* må här lämnas följande uppgifter.

Såväl statens inspektör som hans assistent företaga i betydande utsträckning resor för att lära känna fattigvårds- och barnavårdsförhållandena ute i landet och vidtaga de åtgärder, vartill omständigheterna föranleda.

Bland annat besöker inspektören årligen fattigvårds- och barnavårdskonsulenterna och meddelar dem därvid — liksom även eljest — erforderliga anvisningar och föreskrifter rörande den av dem utövade upplysande och rådgivande verksamheten. Minst en gång varje år inspekteras också i verksamhet varande arbetshem. Vidare avsynar inspektören med bidrag av statsmedel nyupprättade arbetshem och skyddshem ävensom ålderdomshem för lappar samt de upptagningshem, till vilkas drift Allmänna barnhuset lämnat bidrag.

Jämlikt av Kungl. Maj:t meddelat beslut omhänderhar sedan åtskilliga år inspektörens assistent beträffande Gotlands län de åligganden och befo-genheter, som eljest ankomma på fattigvårds- och barnavårdskonsulenterna.

Inspektören utövar vidare kontroll över konsulenternas arbete genom granskning av deras verksamhetsplaner, reseräkningar och årsberättelser.

En rådgivande och upplysande verksamhet bedrives också av byrån genom

besvarande av skriftliga och muntliga förfrågningar från konsulenter, fattigvårdsstyrelser, barnavårdsnämnder och understödstagare m. fl. i varje hand ämnen berörande byråns verksamhetsområde. Bland annat lämnas råd och upplysningar till föreningar och enskilda, vilka utöva frivilligt hjälp- och barnavårdsarbete.

En viktig uppgift för inspektören är slutligen att avgiva yttranden i ärenden, som jämlikt gällande författningar eller eljest remitteras till honom.

Beträffande *skyddshemsinspektörens verksamhet* äro bestämmelser meddelade i för inspektören utfärdad instruktion. Skyddshemsinspektören åligger att under överinseende av statens inspektör för fattigvård och barnavård öva tillsyn över den vid skyddshemmen bedrivna uppfostrings- och undervisningsverksamheten samt att med uppmärksamhet följa det vid de allmänna uppfostringsanstalterna bedrivna uppfostrings- och undervisningsarbetet. Plan för skyddshemsinspektörens resor till skyddshemmen fastställas av statens inspektör för fattigvård och barnavård, till vilken ock skyddshemsinspektören har att avgiva förslag rörande de anstalter, som han har för avsikt att besöka.

I nämnda instruktion föreskrives vidare, att skyddshemsinspektören bör i fall av behov hänvända sig till skolöverstyrelsen för inhämtande av anvisningar och råd i frågor, som röra undervisning och uppfostran vid skyddshemmen och de allmänna uppfostringsanstalterna, samt att det åligger inspektören att i ärenden rörande skyddshemmen och de allmänna uppfostringsanstalterna avgiva yttrande till skolöverstyrelsen.

Fattigvårdsstatistiken omhänderhaves — liksom tidigare — av statistiska centralbyrån. Jämväl *barnavårdsstatistiken* utarbetas av nämnda ämbetsverk. Hithörande uppgifter åvila centralbyråns andra avdelning, vilken avdelning förutom nämnda statistik handhar bland annat jordbruksstatistiken, mejeristatistiken och fiskeristatistiken.

Fattigvårdsstatistiken grundar sig på de statistiska redogörelser, vilka fattigvårdsstyrelserna jämlikt fattigvårdslagen äro skyldiga att avgiva. Statistiken utarbetas varje år och offentliggöres i en särskild publikation.

Materialet till barnavårdsstatistiken erhålles från barnavårdsnämnderna, vilka enligt föreskrift i barnavårdslagen äro skyldiga att avgiva statistiska redogörelser. Barnavårdsstatistiken, som jämväl offentliggöres i en särskild publikation, bearbetas allenast för vart tredje år.

De arbetskrafter, som i genomsnitt per år erfordras för utarbetande av fattigvårds- och barnavårdsstatistiken, uppskattas i sakkunnigförslaget till 1 amanuens i 18:e lönegraden, 1 ordinarie kanslibitråde (B 7) och 1 extra ordinarie skrivbiträde i 2:a lönegraden.

Närmare bestämmelser rörande ifrågavarande statistik äro meddelade av Kungl. Maj:t. Enligt dessa skall i vissa fall samarbete äga rum mellan statistiska centralbyrån och statens inspektör för fattigvård och barnavård.

Ändrad förläggning av den centrala tillsynen rörande fattigvård och barnavård.

Tidigare förslag.

Spörsmålet om den centrala handläggningen av *fattigvårds- och barnavårdsärendena* — till en början bortses här från den särskilt för sig behandlade frågan om skyddshemsinspektionens förläggning — kan icke sägas hava erhållit sin slutgiltiga lösning med tillkomsten av socialdepartementets fattigvårds- och barnavårdsbyrå. Nya förslag i ämnet hava nämligen senare framkommit, till vilka definitiv ställning ännu icke tagits.

Redan innan 1924 års barnavårdslag hunnit träda i kraft, framlade *statens besparingskommitté* i sitt år 1925 avgivna betänkande angående socialförsäkringens organisation förslag till ändrad förläggning av fattigvårdsärendena, i det kommittén förordade, att dessa ärenden skulle överflyttas från socialdepartementet till pensionsstyrelsen. Kommittén tänkte sig, att en dylik anordning skulle underlätta ett närmare samarbete mellan fattigvårdsstyrelserna å ena sidan och pensionsnämnderna å den andra. Kommittén gjorde icke något uttalande rörande sättet för handhavandet av barnavårdsärendena eller av de fattigvårdsärenden, vilkas avgörande ankommer på Kungl. Maj:t.

Kommitténs förslag i denna del vann icke någon anslutning hos de verk och myndigheter, som yttrade sig över detsamma. Meningarna angående ärendenas lämpligaste förläggning voro emellertid delade. Medan *statens inspektör för fattigvård och barnavård* förordade bibehållande av den dittillsvarande organisationen, anförde *pensionsstyrelsen*, att vissa skäl syntes tala för att tillsynsmyndigheten för fattigvårdsärendena inordnades under ett centralt ämbetsverk samt att det syntes ligga nära till hands att denna myndighet bleve *socialstyrelsen*. Sistnämnda ämbetsverk ansåg, att den centrala ledningen av fattigvård, barnavård och alkoholistvård (eventuellt lösdrivarvård) borde sammanföras och att antingen för ändamålet borde inrättas en ny fristående myndighet eller ock fattigvårds- och barnavårdsinspektionen överflyttas till socialstyrelsen.

Sedan 1926 års *besparingssakkunniga* den 30 januari 1929 avlämnat ett betänkande angående förenklingar och besparingar inom socialstyrelsen, framlade Kungl. Maj:t i *en den 25 februari 1929 dagtecknad proposition, nr 206*, för riksdagen förslag i ämnet, vilket i väsentliga delar byggde på de sakkunnigas betänkande. I denna proposition upptogs icke till dryftande frågan om fattigvårds- och barnavårdsärendenas förläggning.

Propositionen behandlades av riksdagen i dess skrivelse nr 289. Riksdagen, som ansåg, att det i propositionen framlagda förslaget rörande socialstyrelsen icke då borde genomföras, anförde som skäl härför bland annat, att i samband med det pågående besparingsarbetet inom statsförvaltningen borde lösas ett motionsvis framkommet spörsmål om förläggning till socialstyrelsen av ärendena rörande fattigvård och barnavård.

Med anledning härav bemyndigade Kungl. Maj:t den 12 september 1930

chefen för socialdepartementet att tillkalla en person att i egenskap av utredningsman inom nämnda departement biträda med utredning rörande spörsmålet om överflyttning — helt eller delvis — från socialdepartementet till socialstyrelsen av statens fattigvårds- och barnavårdsinspektion ävensom av den centrala handläggningen i övrigt av fattigvårds- och barnavårdsärenden. Med stöd av detta bemyndigande tillkallades såsom utredningsman *landshövdingen Widén*, som den 29 februari 1932 avlämnade betänkande och förslag i ämnet.

Widén ansåg, att principiella skäl talade för att inom centralförvaltningen fattigvårds- och barnavårdsärendena, i likhet med andra sociala ärenden, borde handläggas av ett centralt ämbetsverk. Med hänsyn till det sätt, varpå fattigvårds- och barnavårdsfrågorna sammanknutits genom bestämmelserna i fattigvårds- och barnavårdslagarna, vore det vidare enligt Widéns mening icke tänkbart att skilja fattigvårds- och barnavårdsärendena åt. Den centrala handläggningen av dessa ärenden borde därför förläggas till ett och samma ämbetsverk.

Utredningsmannen föreslog, att fattigvårds- och barnavårdsärendena — med undantag av de ärenden, vilka såsom konseljärenden under alla omständigheter måste kvarbliva i socialdepartementet — skulle överflyttas till socialstyrelsen, inom vilket ämbetsverk för ändamålet borde inrättas en särskild byrå för ärenden rörande fattigvård och barnavård. Till stöd för detta förslag framhöll han det samband, som förefunnes mellan fattigvårdsärendena och vissa av de till socialstyrelsens arbetsområde hörande ärendena, särskilt ärendena rörande alkoholistvården. Enligt förslaget borde därför sistnämnda ärenden ävensom för deras handläggning behövliga arbetskrafter överflyttas från socialstyrelsens första byrå till den nyinrättade byrån.

Vidare föreslogs överflyttande till socialstyrelsen av samtliga de befattningshavare, som tjänstgjorde å socialdepartementets byrå för fattigvårds- och barnavårdsärenden. Handläggningen av de i socialdepartementet kvarblivande konseljärendena skulle övertagas av departementets byrå för sociala ärenden i allmänhet, vars personal borde för ändamålet förstärkas.

Över Widéns förslag avgåvos yttranden av inspektören för fattigvård och barnavård samt av socialstyrelsen.

Statens inspektör för fattigvård och barnavård avstyrkte förslaget under förklaring att den verkställda utredningen icke påvisat några sakliga skäl för en överflyttning. I likhet med Widén framhöll emellertid inspektören, att det vore uppenbart, att fattigvårds- och barnavårdsärendena nära sammanhänge med vissa andra sociala spörsmål, nämligen först och främst alkoholistvårdsfrågorna men även med lösdrivares och därmed jämställas tillrättaförande samt att det, för den händelse den länge ifrågasatta reformen av lösdrivarlagen komme till stånd, skulle medföra betydande fördelar, om alla dylika frågor sammanfördes under en enhetlig ledning. Inspektören framhöll härvid såsom ett önskemål, att de berörda ärendena icke förlades till en byrå i ett redan existerande ämbetsverk utan överlämnades till ett särskilt för ändamålet inrättat centralt ämbetsverk.

Socialstyrelsen hänvisade i sitt yttrande till vad styrelsen i samma ämne anfört i anledning av statens besparingskommittés förslag samt uttalade, att styrelsen alltså vore av den uppfattningen att, därest fattigvårds- och barnavårdsärendena skulle förläggas till ett förefintligt centralt ämbetsverk, detta borde bli *socialstyrelsen*. Styrelsen tillade, att samtliga de ärenden, vilkas handläggning tillkomme byrån för fattigvårds- och barnavårdsärenden i socialdepartementet, enligt styrelsens åsikt vore av sådan natur, att de låte sig väl förena med styrelsens ämbetsuppgifter. Styrelsen tillstyrkte ock förslaget om inrättande inom styrelsen av en särskild byrå för ärenden rörande fattigvård, barnavård och alkoholistvård.

Befattningen såsom skyddshemsinspektör är från och med den 1 juli 1936 uppförd å extra stat i socialdepartementet med placering i lönegraden B 27. Frågan till vilken myndighet *inspektionen över skyddshemmen* bör vara förlagd kan emellertid icke härmed anses definitivt avgjord. I propositionen den 28 februari 1936, nr 219, angående omläggning av skyddshemsverksamheten m. m., vilken proposition i huvudsak bifallits av riksdagen, erinrade jag nämligen, att spörsmålet om förläggningen av socialdepartementets fattigvårds- och barnavårdsbyrå vore föremål för utredning i samband med frågan om *socialstyrelsens* organisation samt uttalade, att det med hänsyn till sambandet mellan nämnda spörsmål och frågan om tillsynen över skyddshemmen syntes lämpligast att tills vidare bibehålla den centrala tillsynen över skyddshemsverksamheten inom socialdepartementet.

Till grund för nyssnämnda proposition rörande skyddshemsverksamheten låg ett av *skyddshemssakkunniga* i två delar avgivet betänkande och förslag rörande verksamheten vid skyddshemmen (statens offentliga utredningar 1935: 35 och 64). I förra delen av nämnda betänkande framhöllo de sakkunniga, att skyddshemmen måste organiseras så, att de elever, som vore i skolpliktig ålder, erhöles god skolundervisning samt att åt de äldre eleverna bereddades en effektiv yrkesutbildning. I detta syfte föreslog de sakkunniga, att ansvaret för skyddshemsverksamheten principiellt skulle övertagas av staten samt skyddshemmen differentieras genom uppdelning i huvudsakligen tre olika kategorier, av vilka skolhemmen skulle vara avsedda för de skolpliktiga barnen, yrkeshemmen för äldre gossar och hemskolorna för äldre flickor.

Beträffande tillsynen över skyddshemmen uttalade sig de sakkunniga på följande sätt.

Då skyddshemsinspektionen på sin tid överflyttats från skolöverstyrelsen och ecklesiastikdepartementet till barnavårdsinspektionen och socialdepartementet, hade detta skett mot såväl överstyrelsens som skyddshemskonsulentens avstyrkande. Efter den omläggning av skyddshemsverksamheten, som av de sakkunniga föreslagits, syntes de skäl, som anförts för överflyttningen, icke längre hava någon bärkraft. Genom en sådan omläggning skulle skyddshemsverksamhetens mål, elevernas fostran till goda medborgare, komma att till stor del vinnas genom meddelande av en rationell undervisning och utbildning och därmed skapande av möjligheter för eleverna att efter utskrivningen från skyddshemmet reda sig på egen hand. Skyddshemmen komme därigenom att bli likställda med andra undervisnings- och utbildningsanstalter och syntes därför även med avseende å placeringen i den centrala

förvaltningen böra sidoordnas med sistnämnda anstalter. Att skyddshemmen även hade att meddela eleverna den personliga fostran och omvårdnad, som eljest ålegat föräldrahemmet, vore endast en given följd av deras anordnande som internat och syntes icke böra föranleda, att de i nu ifrågavarande hänseende behandlades på annat sätt än andra skolinternat, exempelvis för dövstumma och blinda.

På grund härav föreslogo de sakkunniga, att tillsynen över verksamheten vid skyddshemmen skulle återflyttas till skolöverstyrelsen och där närmast handhavas av en hos skolöverstyrelsen anställd skyddshemsinspektör samt att i anslutning därtill den centrala handläggningen i högsta instans av ärenden rörande skyddshemmen och deras verksamhet måtte överflyttas från socialdepartementet till ecklesiastikdepartementet.

Det stora flertalet av de ämbetsverk, myndigheter och föreningar m. m., vilka yttrade sig över de sakkunnigas förslag i förevarande del, förordade tillsynens bibehållande under socialdepartementet och avstyrkte förty — i åtskilliga fall med största bestämdhet — den ifrågasatta överflyttningen till skolöverstyrelsen och ecklesiastikdepartementet.

Den sakkunniges förslag.

Den sakkunnige förordar — i nära anslutning till det av Widén avgivna förslaget — att ledningen av *statens inspektion för fattigvård och barnavård* utbrytes från socialdepartementet. Till stöd härför anför den sakkunnige i huvudsak följande.

Enligt det system, efter vilket den statliga förvaltningen i vårt land vore uppbyggd, vore de centrala ämbetsverken och med dem jämförliga myndigheter förlagda utanför statsdepartementen. De intoge i förhållande till Kungl. Maj:t en jämförelsevis självständig ställning och ägde i stor utsträckning att själva fatta beslut. I de ärenden, där beslutanderätten vore förbehållen Kungl. Maj:t, verkställdes föredragningen inför vederbörande statsråd icke av befattningshavare hos verket eller myndigheten utan av kansliråd eller andra befattningshavare i vederbörande departement. Uppenbart vore, att förläggningen av den centrala ledningen av statens inspektion för fattigvård och barnavård till socialdepartementet med ett kansliråd såsom inspektör icke överensstämde med detta system. Medan inspektören i denna sin egenskap i förhållande till Kungl. Maj:t intoge en fristående ställning — exempelvis så att ärenden icke sällan remitterades till honom för avgivande av utlåtande — hade han i egenskap av kansliråd samma tjänsteställning som övriga kansliråd i departementen och således till huvudsaklig uppgift att inför vederbörande statsråd föredraga de ärenden, som överlämnades till hans byrå, samt att i dessa ärenden avgiva förslag till beslut. Den dubbelställning inspektören-kanslirådet sålunda intoge, syntes vara principiellt oegentlig och ägnad att skapa en viss oklarhet beträffande hans åligganden och befogenheter. Det måste ock sakligt anses mindre tillfredsställande, att nämnde tjänsteman kunde komma att såsom kansliråd få i statsrådsberedningen föredraga ärenden, med vilka han tidigare såsom inspektör på ett eller annat sätt haft att taga befattning, och att han sålunda kunde i olika instanser öva inflytande på avgörandet av en fråga. Vad nu anförts beträffande inspektören gällde i tillämpliga delar även hans assistent.

I 1918 års proposition angående fattigvårdslagen hade såsom ett väsentligt skäl för förläggande av inspektionen till civildepartementet åbe-

ropats att därigenom risken för eljest tänkbara konflikter mellan inspektionen och länsstyrelserna skulle undvikas, enär jämväl länsstyrelserna sorterade under sagda departement. Med stöd av den erfarenhet på området, som numera föreläge, torde man kunna ej blott konstatera, att samarbetet mellan inspektionen och länsstyrelserna städse förlöpt friktionsfritt, utan ock våga det påståendet, att i realiteten någon fara för konflikter av dylik art knappast förefunnes; i varje fall torde inspektionens förläggning därvid icke spela någon roll. Faran för slitningar mellan inspektionen och länsstyrelserna kunde därför icke utgöra något giltigt skäl för inspektionens kvarblivande i departementet.

Ej heller eljest föreläge någon anledning att på förevarande område bibehålla en organisation, som på ett markant sätt avveke från den inom andra grenar av den centrala statsförvaltningen gällande ordningen. I detta sammanhang kunde erinras, att flera myndigheter av en typ i viss mån motsvarande fattigvårds- och barnavårdsinspektionen provisoriskt förlagts till ett statsdepartement, men att denna anordning icke visat sig ändamålsenlig samt att därför en förändring med avseende å organisationen kommit till stånd. Sålunda vore att nämna, att den enligt beslut av 1919 års riksdag inom jordbruksdepartementet inrättade egnahemsavdelningen, vilken — under ledning av en statens egnahemsinspektör — samtidigt arbetade såsom ett centralt ämbetsverk och såsom en byrå i departementet, under år 1928 blivit ersatt med ett självständigt ämbetsverk, benämnt statens egnahemsstyrelse, ävensom att uppgiften att vara luftfartsmyndighet, vilken uppgift sedan år 1923 varit anförtrord åt en byråchef i kommunikationsdepartementet, enligt beslut av 1936 års riksdag skulle övertagas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Den sakkunnige framhåller vidare, att socialdepartementet genom utbrytandet av ifrågavarande inspektion skulle berövas sina förnämsta arbetskrafter på fattigvårdens och barnavårdens område. Med hänsyn härtill anföres, att en dylik utflyttning borde få som konsekvens, att även en del av det utredningsarbete, som för närvarande inom departementet ägde rum i de ärenden av här berörda slag, vilka ankomme på Kungl. Maj:ts avgörande, borde förläggas utanför departementet.

Rörande spørsmålet om den eller de myndigheter, åt vilka de uppgifter, som bortflyttades från departementet, lämpligen borde anförtrors innehåller betänkandet följande uttalanden.

Till en början borde framhållas, att ett hänförande av fattigvårdsärendena till en myndighet och av barnavårdsärendena till en annan skulle förutsätta åtskilliga omläggningar i gällande fattigvårds- och barnavårds lagstiftning och att frågan därom icke i förevarande sammanhang kunde upptagas till diskussion. Däremot kunde tvekan råda, huruvida de fattigvårds- och barnavårdsärenden, vilka icke skulle kvarbliva i departementet, borde handläggas inom ett särskilt ämbetsverk eller inflyttas i ett redan existerande verk.

Till förmån för förslaget om inrättande av ett särskilt centralt ämbetsverk skulle kunna anföras, att ifrågavarande ärenden bland annat med hänsyn till den intima anknytning de hade till olika former av filantropisk verksamhet i viss mån vore av en alldeles speciell karaktär. Mot detta förslag talade emellertid den omständigheten, att ett dylikt ämbetsverk — även om vissa andra arbetsuppgifter kunde tillföras detsamma — dock skulle få ett tämligen begränsat verksamhetsfält. Såväl fattigvårdens som barnavårdens ordnande vore främst en kommunal angelägenhet och enligt gällande lagstiftning hade en betydande del av den statliga verksamheten på området anförtratts åt länssty-

relserna. Vid sådant förhållande talade icke minst kostnadsskäl mot inrättandet av ett nytt ämbetsverk.

Då enligt det sagda fattigvårds- och barnavårdsärendena borde förläggas till ett befintligt ämbetsverk, måste detta otvivelaktigt bliva socialstyrelsen, bland annat på grund av sambandet mellan dessa ärenden och de nu till socialstyrelsens första byrå hörande alkoholistärendena. Att på detta sätt utöka socialstyrelsens redan förut stora verksamhetsområde kunde i och för sig synas mindre lämpligt. Under förutsättning att — på sätt i förslaget förordades — socialstyrelsens arbetarskyddsbyrå överflyttades till riksförsäkringsanstalten och dess sjukkassebyrå överfördes till pensionsstyrelsen — syntes dock den nu förordade utvidgningen utan olägenhet kunna ske.

Beträffande sättet för fattigvårds- och barnavårdsärendenas inordnande i styrelsen förordar den sakkunnige, att för handläggning av fattigvårds- och barnavårdsärendena inom styrelsen därstädes inrättas en ny byrå, vilken byrå borde från styrelsens första byrå övertaga de närbesläktade ärendena rörande alkoholistvården. Chefen å socialdepartementets fattigvårds- och barnavårdsbyrå borde överflyttas från departementet till socialstyrelsen och där bliva chef för den nya byrån. Byråchefen borde liksom dittills samtidigt tjänstgöra såsom statens inspektör för fattigvård och barnavård. På motsvarande sätt borde förste kanslisekreteraren och inspektörsassistenten å nämnda byrå i socialdepartementet överflyttas till socialstyrelsen såsom sekreterare, tillika assistent hos statens inspektör för fattigvård och barnavård.

I anslutning härtill anföres i sakkunnigförslaget följande.

Med hänsyn till den sammankoppling av byrån och inspektionen, som sålunda allt fortfarande skulle äga rum, vore det av särskild vikt att klargöra den ställning, som å ena sidan inspektören och å andra sidan den nya byrån borde intaga.

Statens inspektör för fattigvård och barnavård hade att verka för fattigvårdens och barnavårdens ändamålsenliga ordnande och att främja utvecklingen av nämnda vård. Detta skedde genom utövande av rådgivande och upplysande verksamhet, genom inspektionsresor, genom avgivande av yttranden och framställningar till Kungl. Maj:t och andra myndigheter. Numera hade visserligen organisationen av fattigvården och barnavården i vårt land nått en betydande stadga och huvudlinjerna för den fortsatta utvecklingen framstode någorlunda klart, men ännu återstode dock — särskilt på barnavårdens område — många svåra problem att lösa. Då värdet av inspektörens arbete i särskilt hög grad vore beroende av hans intresse för uppgiften och hans personliga handlingskraft och förmåga av initiativ, vore det av vikt, att icke hans rörelsefrihet onödigtvis inskränktes. Det syntes därför nödvändigt, att inspektören inom socialstyrelsen finge intaga samma fria och självständiga ställning, som i denna egenskap nu tillkomme honom inom socialdepartementet.

I egenskap av byråchef komme däremot inspektören att gentemot socialstyrelsen få intaga samma ställning som övriga byråchefer inom styrelsen. Byråns huvuduppgifter med avseende å fattigvårds- och barnavårdsärendena syntes bliva att inom socialstyrelsen föredraga de konseljärenden, vilka av Kungl. Maj:t för utlåtande remitterades till styrelsen, samt att i övrigt företaga de undersökningar och utredningar på detta område, vilkas utförande Kungl. Maj:t anbefallde styrelsen att verkställa eller vilka eljest befundes erforderliga.

Några bestämda regler rörande den utsträckning i vilken fattigvårds- och

barnavårdsärendena framdeles borde från socialdepartementet remitteras till socialstyrelsen eller till statens inspektör för fattigvård och barnavård syntes icke behöva eller kunna uppdragas. Vissa antydningar därom torde dock böra göras. Av konseljärendena torde de ärenden, som sammanhängde med tillämpningen av 1928 års fattigvårdskonvention och i anslutning till densamma meddelade bestämmelser, i allmänhet icke kräva dylik remiss. Den kompletterande utredning, som erfordrades i dessa ärenden, efter det densamma inkommit till Kungl. Maj:t, måste införskaffas från annat håll, nämligen antingen från respektive myndigheter i Danmark, Finland eller Norge eller också från vederbörande länsstyrelser eller kommuner. Frånsett denna grupp av ärenden torde som regel remiss till socialstyrelsen eller inspektören böra äga rum, detta såväl i löpande ärenden som i ärenden av annan art. Huruvida därvid yttrande borde inforas från socialstyrelsen eller från inspektören, kunde icke på förhand närmare bestämmas. Dock syntes i ärenden av mera principiell betydelse det normala böra bli, att styrelsens utlåtande inhämtades. I frågor speciellt sammanhängande med inspektionsverksamheten torde det i allmänhet ligga närmast till hands att infora yttrande från inspektören.

Den sakkunnige erinrar vidare, att Widén i sitt förslag ifrågasatt, huruvida icke beslutanderätten i vissa ärenden rörande understöd ur allmänna arvsfonden skulle kunna överflyttas från Kungl. Maj:t till socialstyrelsen eller annat ämbetsverk. Med anledning härav uttalar sig den sakkunnige sålunda.

Widén hade närmast tänkt sig en decentralisation beträffande de jämförelsevis enkla ärendena om understöd ur allmänna arvsfonden till barnrika familjer. Dessa ärenden hade vid den tidpunkt, då Widén avgivit sitt förslag, varit synnerligen talrika och utgjort den övervägande delen av ärendena om understöd ur nämnda fond. Under de senaste åren hade emellertid på detta område inträtt en avsevärd förändring. Till följd av ändrade principer rörande utdelningen ur fonden hade nämligen antalet ansökningar om understöd till barnrika familjer i hög grad nedgått, medan däremot antalet ansökningar om understöd till andra ändamål — särskilt till institutioner och föreningar av olika slag — kommit att oavbrutet ökas. Då sistnämnda ansökningar ofta avsåge betydande belopp och kunde vara av stor principiell innebörd samt krävde en mera ingående prövning än den, som erfordrades beträffande ansökningarna från de barnrika familjerna, vore de skäl, som på sin tid förelagat för en decentralisation på hithörande område, icke mera för handen. Beslutanderätten syntes därför allt framgent böra i samtliga arvsfondsärenden förbehållas Kungl. Maj:t. I allmänhet torde beslut i dessa ärenden — där de icke uteslutande avsåge understöd eller stipendier för studieändamål — böra meddelas efter hörande av statens inspektör för fattigvård och barnavård eller eventuellt socialstyrelsen.

Icke heller i övrigt syntes anledning föreligga att, i detta sammanhang, till socialstyrelsen överflytta beslutanderätten i ärenden, som för närvarande avgjordes i konselj.

Vad speciellt beträffar *skyddshemsinspektionen* och dess förläggning förordar den sakkunnige, att även denna inspektion överflyttas till socialstyrelsen. I denna fråga anföres i sakkunnigförslaget i huvudsak följande.

Den uppgift skyddshemmen hade att fylla vore onekligen av blandat social och pedagogisk art. Med hänsyn därtill vore det klart, att motiv kunde anföras såväl för förläggande av tillsynen över skyddshemmen under ekklesia-

stikdepartementet som för dess bibehållande under socialdepartementet. Ett tillfredsställande resultat kunde självfallet, om de personliga förutsättningarna föreläge hos inspektören, uppnås vare sig spörsmålet om tillsynens förläggning löstes på det ena eller det andra sättet.

De skäl, som av skyddshemssakkunniga anförts till stöd för en överflyttning av tillsynen, syntes dock knappast övertygande. Den omständigheten att med all rätt i den uppfostran, som skyddshemmen meddelade, allt större plats beretts och komme att beredas åt skolundervisning och yrkesutbildning behöfde icke i och för sig föranleda en överflyttning av tillsynen. Det låge i sakens natur, att skyddshemsinspektören alltid måste vara en pedagogiskt utbildad person, och dennes möjligheter att kommunicera med den inom skolöverstyrelsen förefintliga sakkunskapen syntes icke behöva minskas därav, att han vore underställd annat departement än ecklesiastikdepartementet. I detta sammanhang förtjänade erinras, att statens uppfostringsanstalt å Bona, som inom vårt land i viss mån varit ledande i fråga om meddelande av yrkesutbildning åt omhändertagen ungdom, sedan gammalt sorterade under justitie-departementet.

Starkare syntes de skäl vara, som talade för tillsynens bibehållande under socialdepartementet.

Enligt barnavårdslagen vore barnavårdsnämnden det organ, som hade att ingripa, då vanartat barn behöfde bliva föremål för förebyggande åtgärder från samhällets sida eller måste omhändertagas för skyddsuppfostran. När beslut fattats rörande omhändertagande för skyddsuppfostran, vore det också i första hand barnavårdsnämndens sak att avgöra, huruvida barnet skulle intagas å skyddshem eller i stället överlämnas till enskilt hem, barnhem eller annan därmed jämförlig anstalt. Då utskrivning från skyddshem ägde rum, torde det vidare ofta bliva barnavårdsnämnden, som finge taga sig an den utskrivne och söka på lämpligt sätt inpassa honom i samhället. Det sagda innebure å ena sidan, att vården å skyddshem allenast utgjorde en form av den samhälleliga barnavården, sidoordnad med andra vårdformer, samt å den andra, att det barn, som intoges å skyddshem, alltid före intagningen och ej sällan även efter densamma bleve föremål för barnavårdsnämndens omsorger. Med hänsyn till berörda omständigheter vore det av största vikt, att kontakten mellan nämnden och barnet även under skyddshemsvistelsen i görligaste mån upprätthölles. En dylik kontakt förutsatte uppenbarligen en samverkan mellan barnavårdsnämnderna å den ena sidan och skyddshemmen å den andra.

Samverkan på barnavårdens område borde emellertid äga rum icke blott mellan de lokala organen utan jämväl mellan motsvarande centrala myndigheter. Detta vore i hög grad önskvärt på grund av det nära sammanhang, som rådde mellan skyddshemsverksamheten och den offentliga barnavården i öfrigt. Det centrala samarbete, som här avsåges, syntes lättast kunna upprätthållas, om skyddshemsinspektören allt fortfarande lydde under socialdepartementet och stode under överinseende av statens barnavårdsinspektör. På så sätt komme barnavårdsnämnderna och i förekommande fall länsstyrelserna — vilka över barnavårdsnämnderna beslutade om intagande på skyddshem — att i alla barnavårdsfrågor hava att kommunicera med samma organ inom den centrala förvaltningen. I högsta instans komme därvid skyddshemsärendena att liksom övriga barnavårdsärenden höra till socialdepartementet. Därmed undvekes den splittring av barnavårdsärendena på två olika departement — socialdepartementet och ecklesiastikdepartementet — som skulle bliva en följd av skyddshemsinspektionens förläggande till skolöverstyrelsen.

På grund av det anförda syntes skyddshemsinspektören böra erhålla sin placering å socialstyrelsens byrå för ärenden rörande fattigvård och barna-

vård m. m. samt liksom för närvarande stå under överinseende av statens inspektör för fattigvård och barnavård. Detta innebure självfallet, att skyddshemsärendena fortfarande skulle i högsta instans tillhöra socialdepartementet.

Den sakkunnige anför vidare, att därest inom socialstyrelsen inrättades en särskild byrå för ärenden rörande fattigvård och barnavård, det syntes lämpligt, att styrelsen från statistiska centralbyrån övertog arbetet med *fattigvårds- och barnavårdsstatistiken* ävensom att detta arbete förlades till styrelsens berörda byrå. Man syntes kunna antaga, att genom en sådan anordning största garanti erhöles för att ifrågavarande statistik utarbetades på ändamålsenligt sätt. Överflyttningen torde därjämte vara ägnad att befordra det statistiska materialets utnyttjande för praktiska syften.

Yttranden.

Förslaget om överflyttande från socialdepartementet till socialstyrelsen av statens inspektion för fattigvård och barnavård samt om inrättande i samband därmed inom socialstyrelsen av en byrå för ärenden rörande fattigvård och barnavård har i allmänhet tillstyrkts i de yttranden, som avgivits i ämnet.

Sålunda framhåller *socialstyrelsen*, att utredningen syntes till alla delar bekräfta riktigheten av styrelsens tidigare hävdade uppfattning, att fattigvårds- och barnavårdsärendena borde lösas från socialdepartementet samt att, om dessa ärenden skulle förläggas till ett förefintligt centralt ämbetsverk, detta borde bli socialstyrelsen. Styrelsen understryker särskilt, att ämbetsverket genom den föreslagna överflyttningen skulle tillföras ett för styrelsens allmänna uppgifter såsom socialt ämbetsverk värdefullt tillskott i sakkunskap på det betydelsefulla område, som rörde det allmännas skydds- och vårdverksamhet.

Förslaget har vidare förordats av *statskontoret, svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet, svenska landskommunernas förbund, svenska landstingsförbundet* och *svenska arbetsgivareföreningen* samt lämnats utan erinran av *landsorganisationen* och *centralförbundet för socialt arbete*.

Däremot har förslaget avstyrkts av *statens inspektör för fattigvård och barnavård*. Inspektören har bland annat anført följande.

Den nuvarande organisationen på förevarande område hade fungerat tillfredsställande. Någon anledning till förändring av organisationen föreläge därför icke. Frågan om den dubbelställning, som intoges av kanslirådet-inspektören hade givits alltför stora proportioner. Erfarenheten hade visat, att det endast ytterst sällan förekomme, att kanslirådet hade att föredraga eller att eljest taga befattning med ärenden, till vilka han i sin egenskap av inspektör tidigare haft att taga ställning. Någon konflikt mellan de bägge tjänstställningarna torde aldrig hava förekommit. I själva verket hade dubbelställningen varit till stor nytta, då hos Kungl. Maj:t till avgörande förevarit ärenden, i vilka kanslirådet på grund av sin ställning såsom inspektör besatte särskild sakkunskap. Om fattigvårds- och barnavårdsärendena uppdelades på sätt som föreslagits föreläge risk, att de i departementet kvarblivande konseljärendena komme att i alltför hög grad behandlas ur formell syn-

punkt, enär departementets kontakt med det praktiska fattigvårds- och barnavårdsarbetet komme att gå förlorad. Det föreläge även risk att genom den föreslagna organisationen inspektören skulle bliva i viss mån avkopplad från befattningen med arvsfundsärendena, enär hans kännedom om utvecklingen av praxis beträffande dessa ärenden i fortsättningen skulle bliva av i huvudsak indirekt art. De olägenheter, som i sistnämnda avseende vore att befara, kunde dock någorlunda avhjälpas, därest dels gällande bestämmelser rörande arvsfundsärendenas handläggning så ändrades att det bleve inspektörens eller socialstyrelsens sak att sörja för den fullständiga utredningen i dessa ärenden, dels ock inspektören bereddes tillfälle att närvara vid ärendenas fördragning i statsrådsberedningen.

Hänvisande till det anförda har inspektören i första hand påyrkat, att den nuvarande organisationen på området måtte lämnas orubbad.

Under förutsättning att ärendena rörande alkoholistvården samt fattigvårds- och barnavårdsstatistiken komme att sammanföras med fattigvårds- och barnavårdsärendena och ärendena ej lämpligen ansåges böra handläggas å socialdepartementets fattigvårds- och barnavårdsbyrå hemställer emellertid inspektören, att för ändamålet måtte inrättas ett särskilt centralt ämbetsverk för vårdverksamhet.

Slutligen anför inspektören, att han icke kunde finna, att för den händelse fattigvårds- och barnavårdsärendena skulle överflyttas till ett redan befintligt ämbetsverk, detta verk otvivelaktigt borde bliva socialstyrelsen. I själva verket föreläge snarare större gemenskap i arbetet med medicinalstyrelsen, pensionsstyrelsen och skolöverstyrelsen. Därest en överflyttning av angiven art skulle ske, borde den därför föregås av en närmare utredning rörande vilket ämbetsverk, som för ändamålet borde ifrågakomma.

Svenska stadsförbundet finner de skäl, som anförts mot ett fortsatt bibehållande av fattigvårds- och barnavårdsärendena i socialdepartementet, fullt bärande. Mera tveksamt — anför förbundet — kunde det vara om dessa ärenden borde förläggas till socialstyrelsen eller jämte andra inordnas i ett nytt ämbetsverk. För en förläggning till socialstyrelsen talade väl närmast, att ärendena angående alkoholistvården handlades där. Detta skäl upphörde att gälla, om även sistnämnda ärenden överflyttades till det nya ämbetsverket. Ett val mellan de olika alternativen syntes böra föregås av ett nytt övervägande om möjligheterna till en socialreform av större eller mindre omfattning.

Den föreslagna förläggningen av skyddshemsinsektionen har i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran.

Sålunda tillstyrkes förslaget av *socialstyrelsen*, *statskontoret* och *svenska stadsförbundet*.

Även *svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet* förordar förslaget, dock under förklaring att på vissa håll inom förbundet tvekan föreläge, huruvida icke med hänsyn till betydelsen av de pedagogiska och yrkesbetonade synpunkterna tillsynen över skyddshemmen lämpligen borde förläggas till skolöverstyrelsen.

Statens inspektör för fattigvård och barnavård har såsom nämnts avstyrkt förslaget om ändrad förläggning av fattigvårds- och barnavårdsbyrån. Inspektören uttalar emellertid sin tillfredsställelse med att enligt förslaget skyddshemsinspektören fortfarande skulle vara knuten till nämnda byrå.

Över förslaget att förlägga fattigvårds- och barnavårdsstatistiken till socialstyrelsen hava tillstyrkande yttranden avgivits av *socialstyrelsen* samt *svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet*, därvid dock uttalats, att statistiken icke borde förläggas till den föreslagna fattigvårds- och barnavårdsbyrån utan till någon av socialstyrelsens statistiska byråer.

Däremot avstyrkes förslaget i denna del av *statistiska centralbyrån*, som anser, att berörda statistik jämväl i fortsättningen bör handhas av centralbyrån. Såsom skäl för sin ståndpunkt anför ämbetsverket, dels att de av den sakkunnige framställda önskemålen rörande förevarande statistik kunde tillgodoses utan ändring i statistikens förläggning, dels ock att en överflyttning av statistiken till den föreslagna fattigvårdsbyrån skulle ur statistisk synpunkt medföra bestämda olägenheter. I sistnämnda hänseende uttalar centralbyrån, att upprättandet av fristående, små statistiska avdelningar — enligt vad erfarenheten visade — icke vore till fördel för statistikens kvalitet, i allmänhet medförde ökade kostnader samt försvårade såväl rekryteringen av vid det statistiska arbetet van personal som ock anpassningen av personalens storlek efter det växlande arbetsbehovet.

Även *svenska landskommunernas förbund* och *svenska landstingsförbundet* hava motsatt sig en förändrad förläggning av ifrågavarande statistik.

Departementschefen.

Vad till en början angår förläggningen av statens inspektion för fattigvård och barnavård, synes det mig ovedersägligt, att denna myndighets förläggning till ett statsdepartement bestämt avviker från det system, som eljest gäller inom vår centrala förvaltning, ävensom att den nuvarande organisationen på detta område är ägnad att medföra vissa olägenheter. Å andra sidan kan jag icke finna, att några bärande skäl förebragts för bibehållande av den nu gällande ordningen. I likhet med den sakkunnige är jag därför av den uppfattningen, att ledningen av statens inspektion för fattigvård och barnavård bör vara förlagd utanför Kungl. Maj:ts kansli.

Med hänsyn till det nära samband, som råder mellan fattigvården och barnavården, utgår jag vidare från att någon uppdelning av omförmälda inspektion på en fattigvårdsmyndighet och en barnavårdsmyndighet icke bör ifrågakomma samt att således ledningen av inspektionen bör i fattigvårds- och barnavårdsfrågor jämväl i fortsättningen utövas av ett enda organ.

Spörsmålet huruvida ett fristående ämbetsverk bör inrättas för omförmälda inspektion eller om inspektionen bör förläggas till ett redan bestående verk har den sakkunnige för sin del besvarat genom att föreslå dess överflyttande till socialstyrelsen. Även till detta förslag vill jag på i huvudsak

av den sakkunnige anförda skäl ansluta mig. Att för fattigvårds- och barnavårdsärendena inrätta ett nytt ämbetsverk synes mig nämligen icke av omständigheterna motiverat och skulle säkerligen medföra jämförelsevis betydande kostnader. Det förefaller mig ock ostridigt, att av nuvarande ämbetsverk socialstyrelsen är det, som bäst lämpar sig att övertaga förevarande uppgifter.

I samband med inspektionens överflyttande till socialstyrelsen torde — i överensstämmelse med vad som förordats i sakkunnigförslaget — en särskild byrå få inrättas inom styrelsen för ärenden rörande fattigvård och barnavård. Denna byrå lär få övertaga en del av det utredningsarbete i hithörande frågor, som för närvarande fullgöres i socialdepartementet. Statens inspektör för fattigvård och barnavård bör därvid bliva chef för byrån. I konsekvens härmed bör sådan ändring vidtagas i fattigvårds- och barnavårdslagarna, att överinseendet över här ifrågakarande verksamhet skall tillkomma socialstyrelsen. Förslag härom kommer jag att senare framlägga.

Inrättandet av en särskild byrå i socialstyrelsen för fattigvårds- och barnavårdsärenden synes mig icke böra få som konsekvens, att beslutanderätten i någon grupp av hithörande ärenden överflyttas från Kungl. Maj:t till underordnad myndighet. I likhet med de myndigheter, som yttrat sig i ämnet, förutsätter jag alltså, att bland annat avgörandet i ärendena rörande understöd ur allmänna arvsfonden alltjämt skall förbehållas Kungl. Maj:t. Frågan huruvida — på sätt statens inspektör för fattigvård och barnavård ifrågasatt — vissa ändrade bestämmelser böra meddelas rörande handläggningen av sistnämnda ärenden i syfte att underlätta en så fullständig utredning som möjligt torde få prövas i administrativ ordning.

Frågan rörande den lämpligaste förläggningen av skyddshemsinspektionen har, såsom framgår av den här lämnade redogörelsen, varit föremål för delade meningar, i det å ena sidan hävdats den uppfattningen att sagda inspektion borde överflyttas till skolöverstyrelsen, medan å andra sidan förordats, att densamma liksom nu borde vara knuten till statens inspektion för fattigvård och barnavård. Uppenbarligen kunna goda skäl anföras för både den ena och den andra åsikten, då här måste beaktas såväl de pedagogiska synpunkterna som ock sambandet mellan skyddshemsverksamheten och den sociala barnavården i övrigt. Därest, såsom jag förordat, en särskild byrå för ärenden rörande fattigvård och barnavård inrättas i socialstyrelsen med statens inspektör för fattigvård och barnavård som chef, synes det mig emellertid — med hänsyn till vad i sakkunnigförslaget och däröver avgivna yttranden anförts — görligt att till denna byrå överföra även skyddshemsinspektionen. Jag förutsätter härvid, att även vid en sådan förläggning ett nära samarbete skall kunna äga rum mellan skyddshemsinspektören och skolöverstyrelsen samt att i instruktionerna för inspektören och överstyrelsen intagas de bestämmelser, som må finnas erforderliga för befrämjande av ett dylikt samarbete. Därvid torde ock böra tillses, att åt skyddshemsinspektören gives en mera självständig ställning än den han för närvarande innehar.

Vad härefter beträffar fattigvårds- och barnavårdsstatistiken, synes mig någon tvekan icke kunna råda därom, att — i händelse fattigvårds- och barnavårdsärendena förläggas till socialstyrelsen — detta ämbetsverk, som ju praktiskt taget handhar all den statistik, vilken mera direkt sammanhänger med dess verksamhet, bör från statistiska centralbyrån övertaga förstnämnda statistik. I överensstämmelse med denna uppfattning har ock på förslag av chefen för finansdepartementet vid den i årets statsverksproposition verkställda beräkningen av det under sjunde huvudtiteln uppförda anslaget till statistiska centralbyrån: avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet förutsatts, att berörda statistik skall överflyttas till socialstyrelsen. Med hänsyn till vad som anförts av statistiska centralbyrån och socialstyrelsen, finner jag det emellertid icke tillrådligt, att ifrågasvarande statistik förläggas till fattigvårds- och barnavårdsbyrån utan anser, att statistiken bör inom styrelsen omhänderhavas av statistisk byrå.

Till sist vill jag här nämna, att jag räknar med att de av mig förordade förändringarna rörande fattigvårds- och barnavårdsärendenas handläggning skola — liksom de organisatoriska förändringar, vilka i det följande föreslås och vilka sammanhånga med spörsmålet om socialstyrelsens organisation — träda i tillämpning den 1 januari 1938.

Personalfrågor.

Den sakkunniges förslag.

Såsom redan nämnts skulle enligt den sakkunniges förslag å *socialstyrelsens byrå för ärenden rörande fattigvård och barnavård* — förutom byråchefen, tillika statens inspektör för fattigvård och barnavård — vara anställd en sekreterare, tillika assistent hos nämnde inspektör, därvid till sistnämnda befattning skulle överflyttas den nuvarande förste kanslisekreteraren och inspektörsassistenten i socialdepartementet. Den sakkunnige föreslår, att i anslutning till för närvarande gällande förhållanden byråchefen-inspektören och sekreteraren-assistenten placeras i lönegraden B 30 respektive lönegraden B 26. Tillika förordas, att på motsvarande sätt andre kanslisekreterartjänsten å fattigvårds- och barnavårdsbyrån i socialdepartementet överföres till byrån i socialstyrelsen och där såsom en notariebefattning placeras i lönegraden B 21. Av de nuvarande extra ordinarie befattningarna å byrån i departementet anser den sakkunnige en av amanuenserna samt kanslibiträdet och kontorsbiträdet böra överflyttas till socialstyrelsen, därvid kanslibiträdestjänsten bör uppföras å ordinarie stat.

Vad angår skyddshemsinspektionen erinrar den sakkunnige, att skyddshemssakkunniga i sitt omförmälda betänkande framhållit, att åt skyddshemsinspektören borde beredas ökade möjligheter att ägna tid åt besök av de olika skyddshemmen samt att det därför vore nödvändigt, att han befriades från åtskilligt arbete, som dittills bundit honom vid skrivbordet. Skyddshemssakkunniga hade för den skull föreslagit, att ett biträde måtte ställas till skyddshemsinspektörens förfogande.

I anslutning härtill anför den sakkunnige, att i det läge, vari frågan om skyddshemsvården befunne sig, det knappast syntes möjligt att bilda sig en klar uppfattning rörande omfattningen av det arbete, som komme att åvila skyddshemsinspektören. Att han — särskilt under den närmast förestående organisationstiden — komme att bliva i behov av hjälp i arbetet funne den sakkunnige emellertid uppenbart. Förslagsvis räknas i sakkunnigförslaget med att till skyddshemsinspektörens biträde bör anställas en amanuens i 16:e lönegraden.

För arbetet med fattigvårds- och barnavårdsstatistiken beräknar den sakkunnige — under förutsättning att densamma efter överflyttningen får ungefärligen samma omfattning som hittills — 1 amanuens i 18:e lönegraden, 1 ordinarie kanslibiträde (B 7) och 1 extra ordinarie skrivbiträde i 2:a lönegraden.

Sakkunnigförslaget innehåller jämväl en uppskattning av personalbehovet för handläggningen i *socialdepartementet* av de fattigvårds- och barnavårdsärenden, som skulle komma att kvarbliva i departementet. I denna del anföres i förslaget till en början följande.

Genom inrättandet av den föreslagna byrån i socialstyrelsen komme givetvis socialdepartementets befattning med fattigvårds- och barnavårdsärenden att minskas. Antalet konseljärenden på förevarande område kunde visserligen beräknas bliva i huvudsak oförändrat, men man syntes kunna förutsätta, att departementets arbete med desamma skulle komma att i viss utsträckning reduceras genom den hjälp i utredningsarbetet, som i många fall torde kunna lämnas av socialstyrelsen. Å andra sidan måste ihågkommas, att departementets arbete i vissa avseenden skulle komma att bliva lika omfattande som för närvarande. Detta gällde särskilt beträffande konventionsärendena och ärendena rörande ersättning till kommunerna för lämnad fattigvård och samhällsvård till danskar, finnar och normän. Dessutom vore att märka, att den förestående omorganisationen av skyddshemmen för departementets del torde komma att medföra åtskilliga arbetsuppgifter.

Uppenbart vore emellertid, att efter den föreslagna överflyttningen till socialstyrelsen inom socialdepartementet icke komme att föreligga behov av en fullständig byrå för ärenden rörande fattigvård och barnavård. Arbetet med dessa ärenden torde därför, på sätt Widén föreslagit, böra övertagas av departementets byrå för sociala ärenden i allmänhet.

Med hänsyn till omfattningen av de arbetsuppgifter, som vid bifall härtill skulle komma att tillföras sistnämnda byrå, föreslår den sakkunnige, att densamma förstärkes med en ordinarie förste kanslisekreterare i lönegraden B 26 och ett extra ordinarie kontorsbiträde i 4:e lönegraden, vilka befattningar finge nyinrättas. Dessutom skulle enligt sakkunnigförslaget till ifrågavarande byrå överflyttas en av amanuenserna å den nuvarande byrån för fattigvård och barnavård. I förslaget förutsättes, att åt förste kanslisekreteraren borde uppdragas att som regel föredraga förekommande fattigvårds- och barnavårdsärenden. Han skulle då väsentligen få fullgöra den föredragningskyldighet i konseljärenden, som hittills delvis åvilat kanslirådet å fattigvårds- och barnavårdsbyrån, delvis andra befattningshavare å samma byrå.

Yttranden.

Statens inspektör för fattigvård och barnavård förklarar sig i huvudsak icke hava något att erinra mot den sakkunniges förslag i nu förevarande hänseende. Dock anser inspektören, att — utöver vad den sakkunnige beräknat — för den nya byrån i socialstyrelsen borde avses en notarie i lönegraden B 21 med uppgift att under inspektörens ledning helt ägna sig åt handläggningen av arvfondsärendena.

Statistiska centralbyrån upplyser, att enligt förda arbetsrapporter den arbetskraft, som under senare år — förutom vederbörande byråchef — tagits i anspråk för statistiken över fattigvård och barnavård i genomsnitt uppgått till 1 aktuarie eller amanuens samt 4 biträden. Av de sistnämnda hade 1 ordinarie kanslibitråde och 1 ordinarie skrivbiträde varit oavbrutet sysselsatta vid ifrågavarande grenar av statistiken, medan övrig arbetskraft utgjorts av extra ordinarie personal i skrivbiträdesgraden eller ordinarie personal, som under vissa delar av året varit sysselsatta med fattigvårds- och barnavårdsstatistiken men i övrigt utfört annat arbete inom ämbetsverket.

Personalbehovet för fattigvårds- och barnavårdsstatistiken uppskattas av *socialstyrelsen* till 1 aktuarie, 1 amanuens och 4 biträden, därav 1 ordinarie kanslibitråde och 2 ordinarie kontorsbiträden. Styrelsen har därvid tagit till utgångspunkt de av statistiska centralbyrån lämnade uppgifterna samt tillika förutsatt, att förevarande statistik skulle efter överflyttningen till socialstyrelsen komma att utvidgas och fördjupas.

I övrigt anför socialstyrelsen, att styrelsen funne det oundgängligt, att vid överflyttningen till styrelsen hela den personal medtoges, som för närvarande tjänstgjorde å socialdepartementets fattigvårds- och barnavårdsbyrå. Därvid borde den extra ordinarie kanslibiträdesbefattningen ombildas till en ordinarie kansliskrivarbefattning i lönegraden B 11. Det syntes vidare angeläget, att på sätt den sakkunnige föreslagit såsom biträde åt skyddshemsinspektören anställdes en amanuens.

I motsats till socialstyrelsen ifrågasätter *statskontoret*, huruvida det kunde anses nödvändigt att redan nu anställa en amanuens hos skyddshemsinspektören.

Förslaget om förstärkning av arbetskrafterna å socialdepartementets byrå för sociala ärenden i allmänhet har i yttrandena närmare berörts endast av *allmänna civilförvaltningens lönenämnd*, som uttalar, att nämnden icke hade något att erinra mot inrättande å byrån av en förste kanslisekreterarbefattning för ärenden rörande fattigvård och barnavård.

Departementschefen.

Rörande den behövliga personalen för *handläggningen inom socialstyrelsen av fattigvårds- och barnavårdsärendena* kan jag i huvudsak biträda sakkunnigförslaget. Sålunda räknar jag — med bortseende till en början från arbetskrafterna för skyddshemsinspektionen samt för fattigvårds- och barnavårdsstatistiken — med att följande personal erfordras, nämligen dels 1 byråchef, tillika statens inspektör för fattigvård och barnavård, i lönegraden B 30,

1 sekreterare, tillika assistent hos nämnde inspektör, i lönegraden B 26, 1 notarie i lönegraden B 21 och 1 kanslibitråde i lönegraden B 7 — samtliga dessa befattningar böra uppföras å ordinarie stat — dels ock 1 amanuens och 1 extra ordinarie kontorsbiträde. Av dessa befattningar torde notariatjänsten få nyinrättas, medan övriga befattningar böra överflyttas från socialdepartementets fattigvårds- och barnavårdsbyrå. Jag förutsätter härvid, att den nuvarande extra ordinarie kanslibiträdestjänsten å sistnämnda byrå i samband med överflyttningen förändras till en ordinarie kanslibiträdestjänst.

I fråga om skyddshemsinspektionen tillstyrker jag den sakkunniges förslag om uppförande å ordinarie stat av skyddshemsinspektören. Inspektörstjänsten bör liksom för närvarande vara placerad i lönegraden B 27. Då vidare erfarenheten under den senast förflutna tiden tydligt bestyrkt inspektörens behov av ett kvalificerat biträde, förordar jag jämväl förslaget om anställande hos inspektören av en amanuens.

Vidare får jag erinra, att chefen för finansdepartementet vid uppskattningen i årets statsverksproposition av medelsbehovet för statistiska centralbyrån efter samråd med mig beräknat att med anledning av fattigvårds- och barnavårdsstatistikens ändrade organisation från centralbyrån till socialstyrelsen borde överflyttas 1 amanuens i 18:e lönegraden, 1 ordinarie kanslibitråde i lönegraden B 7, 1 ordinarie kontorsbiträde i lönegraden B 4 och 1 extra ordinarie skrivbiträde i 2:a lönegraden. Med dessa befattningshavare bör tydligen socialstyrelsens personalbestånd ökas. Då emellertid denna statistik, enligt vad jag förordat, skulle förläggas till statistisk byrå kommer personalökningen icke att beröra byrån för ärenden rörande fattigvård och barnavård.

Enligt sakkunnigförslaget skall såsom nämnts fattigvårds- och barnavårdsbyrån i *socialdepartementet* försvinna, varjämte de i departementet kvarblivande konseljärendena skola övertagas av departementets byrå för sociala ärenden i allmänhet. Detta förslag tillstyrker jag. Den erforderliga förstärkningen å sistnämnda byrå i anledning av de nya arbetsuppgifterna har av den sakkunnige uppskattats till 1 ordinarie kanslisekreterare i lönegraden B 26, 1 amanuens och 1 extra ordinarie kontorsbiträde, därvid räknats med att kanslisekreterartjänsten och kontorsbiträdestjänsten skulle nyinrättas, medan amanuens-tjänsten kunde överflyttas från den nuvarande fattigvårds- och barnavårdsbyrån. För min del har jag icke något att erinra mot att byrån på föreslaget sätt förstärkes med 1 amanuens och 1 kontorsbiträde. Med hänsyn till ärendenas art har otvivelaktigt den sakkunnige även haft goda skäl för sitt förslag, i vad detsamma avser kanslisekreterartjänsten. Då emellertid för departementets ifrågavarande byrå redan disponeras en förste kanslisekreterartjänst, har jag ej funnit tillräckliga skäl föreligga att nu för densamma föreslå inrättande av ytterligare en sådan tjänst. Jag har därför begränsat mig till att för byrån avse en befattning såsom andre kanslisekreterare i lönegraden B 21. Då en tjänst av sistnämnda slag kan överflyttas från den nuvarande fattigvårds- och barnavårdsbyrån, skulle icke med hänsyn till nu ifrågavarande ärenden antalet andre kanslisekreterartjänster i departementet behöva ökas.

Socialdepartementet.**Avlöningsanslaget.****Gällande personalförteckning och avlöningsstat.**

Förslagsanslaget till socialdepartementet: avlöningar är för budgetåret 1936/1937 beräknat till 314,100 kronor. Kungl Maj:t har den 19 juni 1936 fastställt följande av riksdagen godkända personalförteckning för departementet:

Personalförteckning.

Befattning	Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 statssekreterare, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
1 expeditionschef, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
1 byråchef för lagärenden, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet...	—
3 kansliråd	B 30
1 kansliråd, tillika statens inspektör för fattigvård och barnavård	B 30
3 förste kanslisekreterare	B 26
1 förste kanslisekreterare, tillika assistent hos statens inspektör för fattigvård och barnavård	B 26
3 andre kanslisekreterare	B 21
1 registrator	B 15
1 kansliskrivare	B 11
1 förste expeditionsvakt.....	B 7
2 kanslibiträden	B 7
2 expeditionsvakter	B 5
3 kontorsbiträden	B 4
Tjänsteman å övergångsstat.	
1 registrator	B 22
Tjänstemän å extra stat.	
2 föredragande i regeringsrätten	B 29
1 skyddshemsinspektör	B 27

Anm. Den å ordinarie stat upptagna registratorstjänsten skall hållas obesatt, så länge den å övergångsstat uppförde registratören kvarstår i tjänst.

Därjämte har Kungl. Maj:t samma dag fastställt följande av riksdagen godkända avlöningsstat för departementet:

Avlöningsstat.

1. Avlöning till departementschefen	kronor	24,000
2. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	»	179,900
3. Avlöning till en tjänsteman å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	»	7,900
4. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>förslagsvis</i>	»	30,900
5. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	3,000

6. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:

a. Grundavlöningar m. m. kronor 54,900

b. Avlöningsförhöjningar m. m. *förslagsvis* » 1,500 kronor 56,400

7. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie

tjänstemän, *förslagsvis* » 12,000

Summa förslagsanslag kronor 314,100

Departementschefen.

Vad först beträffar *sådana befattningar, som upptagas i departementets personalförteckning*, skulle vid bifall till mitt i det föregående framlagda förslag rörande handläggningen av fattigvårds- och barnavårdsärendena från och med den 1 januari 1938 ur nämnda förteckning uteslutas 1 ordinarie kansli-råd, tillika statens inspektör för fattigvård och barnavård, (B 30), 1 ordinarie förste kanslisekreterare, tillika assistent hos nämnde inspektör, (B 26) och 1 skyddshemsinspektör å extra stat (B 27).

Å andra sidan synes emellertid en viss förstärkning av departementets ordinarie personal trängande. Det betydande reformarbete, som under senare år bedrivits på de vidsträckta områden, vilka falla inom departementets verksamhetsfält, och som alltjämt fortgår i oförminskad omfattning, har nämligen för departementets del — och icke minst för dess statssekreteraravdelning — medfört en ständigt växande arbetsbörda. Då det ordinarie personalbeståndet i stort sett icke, sedan 1926 års besparingsaktion beträffande Kungl. Maj:ts kansli genomfördes, undergått någon förändring, har i stigande utsträckning för arbetets medhinnande måst anlitas icke-ordinarie tjänstemän — främst amanuenser och befattningshavare i biträdesgrad. För närvarande finnas, efter frånräknande av personal, som på mera stadigvarande sätt uppehåller tjänster å ordinarie eller extra stat, icke mindre än 13 amanuenser och 10 icke-ordinarie biträden. Av amanuenserna utföra de flesta ett mycket kvalificerat arbete, i det att numera regelbunden föredragning ombesörjes jämväl av dessa befattningshavare, medan de icke-ordinarie biträdena fullgöra samma slags uppgifter, som åvila motsvarande ordinarie befattningshavare. Till belysande av den ogynnsamma ställning, som socialdepartementets tjänstemän intaga, må ytterligare nämnas, att medan i detta departement av samtliga befattningshavare omkring 45 procent äro ordinarie och omkring 55 procent icke-ordinarie, äro motsvarande procentsiffror i genomsnitt för övriga departement 62 respektive 38. Härvid har utrikesdepartementet — såsom i flera hänseenden icke jämförbart med de andra departementen — icke medräknats.

På grund av det anförda finner jag skäligt, att 2 av de nuvarande amanuens-tjänsterna ersättas med ordinarie andre kanslisekreterartjänster i lönegraden B 21 samt att 1 extra ordinarie kanslibiträdestjänst och 1 extra ordinarie kontorsbiträdestjänst utbytas mot 1 ordinarie kanslibiträdes- och 1 ordinarie kontorsbiträdesbefattning i respektive lönegraden B 7 och lönegraden B 4. Där-jämte får jag förorda, att den ena av departementets två extra ordinarie expedi-tionsvaktstjänster överföres å ordinarie stat med placering i lönegraden B 5. De nu föreslagna förstärkningarna av departementets ordinarie personal torde böra genomföras från och med ingången av budgetåret 1937/1938.

För departementets del torde böra fastställas en personalförteckning, avsedd att gälla för tiden 1 juli—31 december 1937, samt en personalförteckning med giltighet från och med den 1 januari 1938.

Vidkommande härefter *medelsbehovet* för nästa budgetår bör anslagsposten till avlöning till departementschefen liksom i gällande stat upptagas till 24,000 kronor.

Posten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat — för närvarande upptagen till 179,900 kronor — bör å ena sidan såsom följd av förslaget om inrättande av nya ordinarie tjänster ökas med 23,300 kronor, men kan å andra sidan i följd av familjepensionsavdragen minskas med 4,500 kronor. Överflyttningen av fattigvårds- och barnavårdsbyrån till socialstyrelsen från och med den 1 januari 1938 föranleder en ytterligare nedsättning med 10,600 kronor. Det erforderliga beloppet blir alltså $(179,900 + 23,300 - 4,500 - 10,600)$ 188,100 kronor.

För avlöning till en tjänsteman å övergångsstat är för närvarande beräknat ett belopp av 7,900 kronor. På grund av familjepensioneringen kan beloppet nedsättas till 7,700 kronor.

Utgifterna för avlöningar till tjänstemän å extra stat hava för löpande budgetår uppskattats till 30,900 kronor. Nedsättning i detta belopp kan ske dels med 1,000 kronor, motsvarande respektive familjepensionsavdrag, dels med 4,800 kronor i följd av skyddshemsinspektörens överflyttning till socialstyrelsen. Det återstående beloppet blir då 25,100 kronor.

Av den nuvarande anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, å 3,000 kronor, är ena hälften avsedd för beredande av ersättning till sakkunniga personer å barnavårdens specialområden, vilka anlitas av statens inspektör för fattigvård och barnavård, och den andra hälften för ersättning till arkitekt, som av nämnde inspektör anlitas vid handläggning av byggnadstekniska ärenden. Statens inspektör för fattigvård och barnavård, som funnit det för förstnämnda ändamål avsedda beloppet otillräckligt, har hemställt, att detsamma måtte för nästa budgetår höjas från 1,500 kronor till 3,000 kronor. För min del är jag icke för närvarande beredd att tillstyrka denna höjning. Jag beräknar därför även för nästa budgetår de sammanlagda utgifterna för de båda här angivna ändamålen till 3,000 kronor. Då efter fattigvårds- och barnavårdsbyråns överflyttning till socialstyrelsen det erforderliga beloppet torde böra upptagas å socialstyrelsens avlöningsstat, lär för nästa budgetår nu förevarande anslagspost böra nedsättas till 1,500 kronor.

Överflyttningen av icke ordinarie tjänster till ordinarie stat möjliggör en reduktion av anslagsposten till grundavlöningar till övrig icke-ordinarie personal med 15,500 kronor. Därutöver kan denna post nedsättas dels med 1,500 kronor på grund av familjepensionsavdragen för den extra ordinarie personalen, dels ock med 3,200 kronor på grund av den personalminskning, som föranledes av fattigvårds- och barnavårdsbyråns förläggande till socialstyrelsen. Posten kan därför uppskattas till $(54,900 - 15,500 - 1,500 - 3,200)$ 34,700 kronor.

Utgifterna för avlöningsförhöjningar till övrig icke-ordinarie personal torde liksom för löpande budgetår böra beräknas till 1,500 kronor.

Posten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän är nu upptagen till 12,000 kronor. Den särskilda ersättning, som föreslagits skola utgå till de extra ordinarie tjänstemännen för de med familjepensioneringen följande pensionsavdragen, nödvändiggör en höjning av förevarande post med 1,500 kronor. Å andra sidan medför överflyttningen av fattigvårds- och barnavårdsbyrån till socialstyrelsen en minskning i utgifterna för de från posten utgående provisoriska dyrorts-tilläggen, som kan beräknas till 700 kronor. Posten kan därför upptagas till 12,800 kronor.

Enligt dessa beräkningar skulle socialdepartementets avlöningsanslag för nästa budgetår behöva uppskattas till $(24,000 + 188,100 + 7,700 + 25,100 + 1,500 + 34,700 + 1,500 + 12,800)$ 295,400 kronor.

Omkostnadsanslaget.

Gällande stat.

I riksstaten för löpande budgetår är förslagsanslaget till socialdepartementet: omkostnader upptaget till 75,000 kronor. Beträffande användningen av detta anslag har Kungl. Maj:t den 19 juni 1936 fastställt följande stat:

Omkostnadsstat.

1. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	kronor	8,000
2. <i>Expenser, förslagsvis</i>	»	51,000
3. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	»	16,000
		Summa kronor 75,000

Departementschefen.

Utgifterna under posten till reseersättningar hava under sistförflutna budgetår uppgått till 10,394 kronor. En viss höjning av posten skulle därför i och för sig vara motiverad. Emellertid är att beakta, att den största delen av resorna kommer på de befattningshavare, vilka enligt mitt förslag skola överflyttas till socialstyrelsen. Med hänsyn därtill läser posten för nästa budgetår kunna nedsättas till 7,000 kronor. Jag räknar därvid med ett utgifts-behov av 5,000 kronor för första budgethalvåret och allenast 2,000 kronor för det andra.

Av posten till *expenser* hava för löpande budgetår beräknats 4,500 kronor till bränsle och lyse samt 46,500 kronor till övriga *expenser*. De verkliga utgifterna under budgetåret 1935/1936 hava understigit dessa belopp. Med hänsyn till senaste belastningssiffror, som emellertid varit osedvanligt låga och därför blott delvis kunna tjäna till ledning vid anslagsberäkningen, samt med beaktande jämväl av den utgiftsminskning, vartill fattigvårds- och barnavårdsbyråns förläggande till socialstyrelsen kan föranleda, torde posten till *expenser* kunna uppskattas till 45,000 kronor, därav 4,000 kronor till bränsle och lyse samt 41,000 kronor till övriga *expenser*.

Då utgifterna för publikationstryck under budgetåret 1935/1936 uppgått till 21,141 kronor, torde kostnaderna för detta ändamål icke nu böra upptagas lägre än till 20,000 kronor.

Socialdepartementets omkostnader skulle sålunda för nästa budgetår beräknas i enlighet med följande sammanställning.

1. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	kronor	7,000
2. <i>Expenser, förslagsvis</i>	»	45,000
3. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	»	20,000
Summa kronor		72,000

Den centrala handläggningen av arbetarskyddsärendena.

Nuvarande organisation.

Å socialstyrelsens andra byrå handläggas på styrelsen ankommande ärenden rörande arbetarskydd d. v. s. de ärenden, som sammanhånga med styrelsens uppgift att vara yrkesinspektionens chefsmyndighet. Personalbeståndet å denna byrå framgår av följande tablå.¹

I. Ordinarie befattningshavare.

	Lönegrad
1 byråchef	B 30
1 byråassistent	B 26
1 förste byråingenjör	B 24
1 sekreterare	B 24
1 byråingenjör	B 21
1 kansliskrivare	B 11
1 kanslibiträde	B 7
1 kontorsbiträde	B 4

II. Icke-ordinarie befattningshavare.

Extra ordinarie tjänstemän.

1 amanuens (ingenjör)	16
2 amanuenser (därav en med juridisk och en med nautisk utbildning)	15
1 kontorsbiträde	4

Övrig icke-ordinarie personal.

1 sakkunnig för hygieniska frågor med ett arvode av 2,000 kronor för år, å vilket belopp dyrtidstillägg icke utgår.

Byrån kan i viss mån sägas arbeta å två avdelningar nämligen *en avdelning för arbetarskyddsfrågor i allmänhet* och *en speciell avdelning för sjöfartsärenden*. Uteslutande å sistnämnda avdelning tjänstgöra byråassistenten, amanuensen med nautisk utbildning och det ordinarie kontorsbiträdet, medan byråns personal i övrigt väsentligen är avsedd för den allmänna avdelningens behov. Dock är sekreteraren gemensam för båda avdelningarna.

¹ Här liksom i det följande upptages den nuvarande personalen på det sätt densamma redovisats i sakkunnigförslaget.

Den allmänna avdelningens arbetsuppgifter äro dels av teknisk natur och dels av administrativ eller juridisk art. Det tekniska arbetet ledes av byråchefen, som i arbetet biträdades av förste byråingenjören, byråingenjören och den av amanuenserna, vilken äger ingenjörsteknisk utbildning. Ärenden av övervägande administrativ eller juridisk innebörd föredragas däremot enligt styrelsens beslut den 1 december 1930 som regel av sekreteraren, vilken biträdades av den juridiskt utbildade amanuensen.

Vad först angår *det tekniska arbetet å andra byråns allmänna avdelning* må erinras, att de grundläggande bestämmelserna rörande arbetarskyddet i vårt land äro meddelade i lagen den 29 juni 1912 om arbetarskydd. Enligt nämnda lag utövas tillsynen å efterlevnaden av lagen och med stöd av densamma meddelade föreskrifter av yrkesinspektionens befattningshavare samt kommunala tillsynsorgan, vilka emellertid stå under överinseende och ledning av yrkesinspektionens chefsmyndighet. Den uppgift, som i anledning härav åvilar socialstyrelsen, utövas i första hand av arbetarskyddsbyrån. *Byråchefen* å denna byrå har i följd härav att fungera såsom överinspektör för yrkesinspektionen och i denna egenskap leda och övervaka den verksamhet, som utövas av inspektionens skilda organ. Detta sker dels genom inspektioner hos de lokala organen (främst yrkesinspektörerna) och å viktigare arbetsställen, dels ock genom meddelande av »anvisningar» ävensom av vissa beslut i tekniska ärenden.

Anvisningarna innehålla detaljerade bestämmelser rörande skydd mot yrkesfara i vissa yrken eller vid användandet av vissa maskinella anordningar. De utgöra beträffande respektive yrken eller maskiner ett komplement till arbetarskyddslagens mera allmänt avfattade föreskrifter rörande vad som å arbetsplatserna bör iakttagas till förekommande av olycksfall i och ohälsa i följd av arbetet.

De övriga ärenden av teknisk natur, i vilka styrelsen meddelar beslut, kunna väsentligen uppdelas i två huvudgrupper. Den ena gruppen omfattar sådana fall, där yrkesinspektör, tillverkare eller arbetsgivare begär upplysning, huruvida eller under vilka förutsättningar viss anordning eller konstruktion kan anses uppfylla de krav, som uppställts i arbetarskyddslagen eller i utfärdade anvisningar (tolknings- och tillämpningsärenden). Den andra gruppen omfattar sådana fall, där arbetsgivare eller tillverkare begär eftergift från någon i styrelsens anvisningar meddelad föreskrift (dispensärenden).

Arbetet med utarbetande av anvisningarna ävensom prövningen av berörda tolknings- och dispensärenden utföres till största delen av byråchefen och *förste byråingenjören*.

På grundval av från yrkesinspektionens befattningshavare inkommande rapporter utarbetas årligen å byrån en berättelse rörande yrkesinspektionens verksamhet. Vidare utarbetas därstädes med ledning av från yrkesinspektionens befattningshavare avgivna olycksfallsberättelser redogörelser för ur arbetarskyddssynpunkt mera beaktansvärda olycksfall. Arbetet med redigeringen av årsberättelsen och berörda redogörelser handhaves av *byråingenjören*.

De ärenden, vilkas innebörd till övervägande del är administrativ eller juri-

disk, föredragas såsom nyss omförmäls numera av *sekreteraren*. Hit höra bland annat ärenden rörande yrkesinspektionens personal, organisation och ekonomi, ärenden rörande dispenser från vissa bestämmelser i lagen om arbetarskydd och därmed sammanhängande författningar, ärenden rörande eftergifter jämlikt 4 § i lagen den 16 maj 1930 (nr 139) om vissa inskränkningar beträffande tiden för förläggande av bageri- och konditoriarbete samt ärenden rörande minderårigas användande till övertidsarbete enligt lagen den 16 maj 1930 (nr 138) om arbetstidens begränsning.

Då socialstyrelsen har att avgiva yttrande rörande förslag om ändring i något avseende av gällande skyddslagstiftning, föredrages jämväl dylikt ärende av *sekreteraren*.

Enligt lagen den 16 oktober 1914 (nr 349) om tillsyn å fartyg skall den i lagen stadgade tillsynen utövas av fartygsinspektionens chefsmyndighet (kommerskollegium), i vissa avseenden under samverkan med yrkesinspektionens chefsmyndighet samt under förstnämnda myndighets överinseende och ledning av fartygsinspektörer eller av andra, som av denna myndighet förordnas. Närmare föreskrifter angående tillsynen äro meddelade i en den 31 december 1914 (nr 491) utfärdad kungörelse. På grund av dessa bestämmelser har alltsedan år 1915 samverkan ägt rum mellan socialstyrelsen och kommerskollegium i vissa frågor rörande arbetarskydd ombord å fartyg. I en den 27 juni 1929 (nr 208) utfärdad kungörelse angående handläggningen av dylika frågor stadgas numera, att ärenden rörande förhållanden, som äro av betydelse för att bereda ombord å fartyg anställda skydd emot olycksfall eller ohälsa, varunder här inbegripas jämväl frågor angående bostäder och bemanning samt arbetstiden ombord, handläggas av kommerskollegium och socialstyrelsen gemensamt. Inom socialstyrelsen handläggas dessa ärenden å *arbetarskyddsbyråns sjöfartsavdelning*, därvid som regel styrelsens beslutanderätt utövas av byråassistenten. De arbetsuppgifter, som på grund härav åvila nämnde assistent, kunna uppdelas i fyra huvudgrupper, nämligen 1) granskning av fartygsinspektörernas till kommerskollegii fartygsinspektionsbyrå inkommande rapporter rörande åtgärder till förekommande av olycksfall och ohälsa, 2) granskning från arbetarskyddssynpunkt av till kommerskollegii sjöfartsbyrå inkommande rapporter rörande sjöolyckor samt protokoll över sjöförklaringar och sjöförhör, 3) prövning av vissa dispensansökningar, särskilt ansökningar rörande dispens från bestämmelserna i förordningen den 20 maj 1927 (nr 185) angående bostäder m. m. å fartyg för ombord anställda, och 4) meddelande av råd och upplysningar beträffande förordningen den 13 juli 1926 (nr 399) med närmare föreskrifter rörande tillämpningen av lagen om arbetstiden å svenska fartyg.

Ett nära samarbete mellan kommerskollegium och socialstyrelsen äger rum även i andra arbetarskyddsärenden, särskilt i de ofta förekommande fall, då nämnda ämbetsverk — gemensamt eller vart för sig — hava att yttra sig i frågor rörande ändring i arbetarskyddslagstiftningen för ombord å fartyg anställda. Dylika ärenden handläggas inom socialstyrelsen av berörda byråassistent och sekreteraren gemensamt, därvid den förre har att svara för den tekniska och den senare för den juridiska delen av ärendena.

Å avdelningen för sjöfartsärenden handläggas vidare vissa ärenden, vilka helt och hållet falla inom socialstyrelsens verksamhetsområde. Bland annat utövas av avdelningens personal kontroll över den på yrkesinspektionens befattningshavare, närmast underinspektörerna, ankommande tillsynen över lastning och lossning av fartyg.

Ändrad förläggning av den centrala ledningen av arbetarskyddet.

Tidigare förslag.

Spörsmålet om ändrad förläggning av socialstyrelsens andra byrå och därmed av yrkesinspektionens chefsmyndighet har i olika sammanhang varit föremål för dryftande.

Det första förslaget i ämnet avgavs av *statens besparingskommitté* i dess år 1925 avgivna betänkande angående socialförsäkringens organisation. I detta betänkande föreslogs, bland annat, att rätten att meddela försäkring för olycksfall i arbete skulle förbehållas ett nyinrättat ämbetsverk, benämnt riksförsäkringsverket, ävensom att i följd därav riksförsäkringsanstalten och försäkringsrådet skulle försvinna samt de ömsesidiga bolag, vilka meddelade dylik försäkring, skulle upphöra med denna verksamhet. Enligt förslaget skulle riksförsäkringsverket bestå av fyra olika avdelningar, nämligen försäkringsavdelningen, besvärsavdelningen, allmänna avdelningen och yrkesinspektionsavdelningen. Försäkringsavdelningen skulle utgöras av en försäkringsinrättning av halvt statlig, halvt privat karaktär, vilken inrättning skulle i huvudsak övertaga riksförsäkringsanstaltens och de ömsesidiga bolagens uppgifter enligt olycksfallsförsäkringslagen. Av de övriga avdelningarna, vilka skulle vara helt och hållet statliga, skulle yrkesinspektionsavdelningen motsvara socialstyrelsens andra byrå, vilken alltså enligt förslaget skulle överflyttas från styrelsen till riksförsäkringsverket.

Över besparingskommitténs förslag rörande arbetarskyddsärendenas förläggning yttrade sig såväl *socialstyrelsen* som *riksförsäkringsanstalten*, därvid båda myndigheterna på anförda skäl avstyrkte förslaget. Riksförsäkringsanstaltens kritik gällde i denna del väsentligen det sätt, varpå förslaget utformats. Däremot underströk anstalten kraftigt betydelsen av ett intimt samarbete mellan yrkesinspektionen och anstalten samt uttalade i princip sin anslutning till kommitténs förslag, att yrkesinspektionen borde nära anknytas till den sociala olycksfallsförsäkringen.

Vid 1926 års riksdag framlade Kungl. Maj:ts proposition (nr 109) angående förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m. Enligt denna proposition skulle riksförsäkringsanstalten delvis organiseras i överensstämmelse med de grunder, som av statens besparingskommitté angivits för riksförsäkringsverket. Därvid föreslogs dock icke någon överflyttning av socialstyrelsens andra byrå till riksförsäkringsanstalten. I propositionen framhöll föredragande departementschefen, att frågan om dylik överflyttning borde ses i samband med andra då icke föreliggande organisationsfrågor. Propositionen vann emellertid icke riksdagens bifall och någon omorganisation av riksförsäkringsanstalten har icke kommit till stånd.

Även 1926 års arbetslöshetssakkunniga berörde i sitt den 28 april 1928 avgivna betänkande angående arbetslöshetsförsäkring, arbetsförmedling och reservarbeten (statens offentliga utredningar 1928: 9) frågan om arbetarskyddsärendenas förläggning. Betänkandet innehöll två alternativa förslag, varav det s. k. A-förslaget utgick från att obligatorisk arbetslöshetsförsäkring skulle införas, medan enligt det s. k. B-förslaget arbetslöshetsförsäkringen skulle bli frivillig och statsunderstödd. Enligt båda förslagen skulle den centrala ledningen av arbetslöshetsförsäkringen, arbetsförmedlingen och reservarbetena förläggas till socialstyrelsen.

Jämlikt A-förslaget borde inom socialstyrelsen, som vid tidpunkten för betänkandets avgivande omfattade sex byråer, inrättas två nya byråer, en för ärenden rörande arbetsförmedling och arbetslöshetsförsäkring samt en för ärenden rörande reservarbeten. De sakkunniga framhöllo emellertid faran av att socialstyrelsens arbetsområde alltför mycket utvidgades. Med hänsyn härtill upptogo de sakkunniga till behandling frågan, huruvida icke någon eller några av de uppgifter, som handhades av styrelsen, men som icke hade något direkt sammanhang med den verksamhet, som enligt de sakkunnigas förslag skulle bli styrelsens huvuduppgift — nämligen att tjänstgöra såsom statens organ för handhavande av arbetsmarknadens olika frågor — kunde överflyttas från styrelsen till annat ämbetsverk. Enligt de sakkunnigas mening fördes tanken härvid i första hand på de byråer inom styrelsen, som handlade frågor rörande yrkesinspektionen och sjukkasseväsendet. Dessa byråer, anförde de sakkunniga, syntes reelt sett redan intaga en i viss mån fristående ställning inom styrelsen och syntes också utan men för de uppgifter, som åvilade byråerna, kunna överflyttas till annat ämbetsverk, vars verksamhet sammanhänge med nämnda byråers uppgifter. För yrkesinspektionens del erbjöde sig en naturlig anknytning till riksförsäkringsanstalten, medan för sjukkassebyråns vidkommande pensionsstyrelsen väl närmast syntes böra komma i fråga. De sakkunniga föreslogo därför — under förutsättning av bifall till förslaget om obligatorisk arbetslöshetsförsäkring — att arbetarskyddsbyrån måtte överflyttas till riksförsäkringsanstalten och sjukkassebyrån till pensionsstyrelsen.

Däremot ansågo sig de sakkunniga icke kunna avgöra, huruvida eller i vilken omfattning överflyttning till andra ämbetsverk av socialstyrelsen anförtrodda uppgifter behövde företagas, för den händelse B-förslaget genomfördes. Uppenbart vore — framhöllo de sakkunniga — att en sådan överflyttning icke kunde anses i samma grad påkallad som då styrelsen tillika skulle fungera såsom centralorgan för en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Möjligen kunde ifrågasättas att ur styrelsen utbryta endera av byråerna för sjukkasseväsendet och för arbetarskydd.

Intetdera av de ifrågavarande alternativförslagen lades i befintligt skick till grund för proposition i ämnet. Den lagstiftning rörande arbetsförmedling och frivillig arbetslöshetsförsäkring, som genomfördes år 1934, baserar sig emellertid i väsentliga delar på det av de sakkunniga framlagda B-förslaget, därvid dock är att märka, att de sakkunnigas förslag rörande reservarbetena icke realiserats. I anledning av sagda lagstiftning tillkom i

socialstyrelsen den förut omnämnda sjunde byrån. Frågan om bortflyttande från socialstyrelsen av andra ämbetsverket åvilande uppgifter blev icke i samband med inrättande av denna byrå föremål för närmare övervägande.

Den sakkunniges förslag.

Den sakkunnige framhåller till en början, att den utomordentliga utveckling på det sociala området, som kännetecknat de senaste årtiondena, hade medfört tillkomsten av ett flertal nya ämbetsverk, vilkas verksamhet liksom socialstyrelsens vore av social natur. Socialstyrelsen framstode därför icke numera — på sätt ursprungligen i viss mån kunde sägas hava varit fallet — såsom det enda ämbetsverket med uppgift att vårda och tillvarataga sociala intressen. Den omständigheten allena, att vissa ärenden — exempelvis arbetarskyddsärendena — vore av social natur, borde därför icke rimligtvis utgöra något hinder att förlägga dem utanför socialstyrelsens verksamhetssfär.

Den nyss berörda utvecklingen — anför den sakkunnige vidare — hade även haft till följd, att socialstyrelsen under årens lopp tillförts en mängd nya och betydelsefulla arbetsuppgifter. Socialstyrelsens verksamhetsområde vore därför nu synnerligen omfattande, samtidigt som dess uppgifter vore av mycket skiftande natur. Därest — såsom den sakkunnige föreslog — till styrelsen förlades även den centrala handläggningen av ärendena rörande fattigvård och barnavård, komme styrelsens arbetsbörda att ytterligare ökas. Även bortsett härifrån kunde man med hänsyn till de allmänna utvecklingstendenserna på förevarande område förutse, att socialstyrelsens verksamhet i framtiden komme att vidgas.

Den sakkunnige finner det därför vara ett önskemål, att styrelsens verksamhet begränsas genom avskiljande av sådana arbetsuppgifter, vilka icke äga närmare samband med styrelsens arbete i övrigt. En sådan begränsning skulle vara ägnad att underlätta den sammanhållande ledningen av styrelsens arbete och möjliggöra en ökad koncentration kring kvarstående uppgifter.

Till de grupper av ärenden, vilka lämpa sig att avskiljas från styrelsens verksamhetsfält, anser den sakkunnige arbetarskyddsärendena vara att hänföra. Till stöd härför anføres först, att dessa ärendens säregna natur medfört, att arbetarskyddsbyrån endast i mindre grad varit föremål för ledning från styrelsens centrala krafter ävensom att samarbetet mellan byrån och övriga byråer inom styrelsen vore obetydligt och att därför hänsynen till detsamma icke behövde utgöra hinder för byråns skiljande från styrelsen.

Ett bortflyttande av arbetarskyddsärendena från socialstyrelsen finner emellertid den sakkunnige framför allt motiverat av det nära sammanhang, som råder mellan arbetarskyddet å ena sidan och riksförsäkringsanstaltens verksamhet å den andra. I denna del anför den sakkunnige bland annat följande.

Arbetarskyddet hade som en av sina huvuduppgifter att vidtaga åtgärder till förebyggande av olycksfall i arbete, medan riksförsäkringsanstaltens verksamhet ginge ut på att genom försäkring bereda arbetare och deras familjer ekonomisk gottgörelse, när olycksfall av angiven art ägt rum. Medan arbetarskyddet ur social och humanitär synpunkt verkade för att minska inträffade olycksfall, hade riksförsäkringsanstalten ett intresse härför

även ur ekonomisk synpunkt, enär en nedgång i antalet olycksfall medförde minskning av skadeersättningarna och möjlighet till sänkning av försäkringspremierna.

Det intima samband, som rådde mellan arbetarskydds- och olycksfallsförsäkringsverksamheten, hade medfört, att vissa tjänstemän inom riksförsäkringsanstalten fullgjorde uppgifter nära sammanhängande med dem, som utövades av yrkesinspektionens befattningshavare.

Enligt det formulär rörande anmälan om olycksfall i arbete, som fastställts av riksförsäkringsanstalten, hade arbetsgivare att vid anmälan av olycksfall lämna uppgifter om olycksfallets förlopp och om orsaken till olycksfallet. Bland annat skulle uppgift lämnas, huruvida olycksfallet föranletts därav att den skadade ej ställt sig till efterrättelse gällande anordning eller föreskrift om åtgärder för undvikande av olycksfall, om skyddsanordning funnits vidtagen, om den varit i bruk vid olyckstillfället, om skyddsanordningen varit vidtagen efter anvisning av yrkesinspektionen och om de åtgärder, som eventuellt vidtagits till förekommande av liknande olycksfall för framtiden.

I den mån olycksfallsanmälningarna avsåge olycksfall, som träffat i riksförsäkringsanstalten försäkrade arbetare, genomgicks anmälningarna — vid sidan av den granskning, som ålåg polismyndighet och yrkesinspektion — jämväl å anstaltens försäkringsbyrå, å vilken byrå flera ingenjörer vore anställda. Vederbörande tjänstemän å byrån undersökte därvid bland annat, huruvida fullständiga och tydliga uppgifter i nyssberörda hänseenden lämnats samt infordrade, därest så icke skulle vara förhållandet, kompletterande upplysningar. Visade sig vid granskningen, att å arbetsställe, där olycksfall inträffat, skyddsanordningarna icke varit tillfredsställande, föreslog anstalten vederbörande arbetsgivare att företaga behövliga skyddsåtgärder. Där arbetsgivaren åsidosatt av socialstyrelsen utfärdade anvisningar eller andra föreskrifter, anmodade anstalten arbetsgivaren att för framtiden iakttaga dessa föreskrifter. Vidare anhölle anstalten, att arbetsgivaren måtte inkomma med redogörelse för de av honom vidtagna skyddsåtgärderna och erhöle därigenom möjlighet att kontrollera, att förefintliga brister avhjälpes.

Till arbetsplatser, där anmärkningsvärt många eller svåra olycksfall förekommit, eller där olycksfallskostnaderna eljest visat sig höga, företogs vidare tjänstemän å nämnda byrå resor enligt för varje år uppgjord resplan. Vid dessa resor hölles överläggningar med arbetsgivarna bland annat om vidtagandet av lämpliga skyddsåtgärder. Samtidigt tillsåges, att arbetarna begagnade sig av till buds stående skyddsanordningar (t. ex. skyddsglasögon).

Riksförsäkringsanstaltens auktoritet med avseende å omförmälda åtgärder vilade, i vad anginge arbetsgivarna, på anstaltens befogenhet att höja försäkringspremierna och beträffande arbetarna på möjligheten att enligt 25 § i olycksfallsförsäkringslagen nedsätta ersättning för inträffat olycksfall på grund av grov vårdslöshet från arbetarens sida.

Det vore att antaga, att det betydelsefulla arbete, som sålunda bedrevs av riksförsäkringsanstalten, skulle kunna ytterligare utvecklas, därest anstalten bleve yrkesinspektionens chefsmyndighet. Det vore även att förvänta, att det skulle verka befruktande och stimulerande på chefsmyndighetens arbete, om det ekonomiska syftet — som här i så hög grad sammanföll med det sociala — också finge verka som drivkraft på förevarande område.

Den sakkunnige framhåller vidare, att man måste beakta, att yrkesinspektionen ej blott hade till uppgift att förhindra olycksfall utan att dess verksamhet i lika hög grad borde inriktas på att förebygga ohälsa. I anslutning härtill gör den sakkunnige följande uttalanden.

Även beträffande den sistnämnda delen av yrkesinspektionens arbetsområde föreläge åtskilliga beröringspunkter med riksförsäkringsanstaltens verksamhet. Sålunda meddelade anstalten alltsedan år 1930 försäkring för vissa yrkessjukdomar och hade på grund därav att taga befattning med de hygieniska och medicinska problem, som sammanhänge med denna art av försäkringsverksamhet. Därjämte vore att märka, att anstalten jämväl i sitt arbete i övrigt stode i ständig och nära kontakt med läkarna samt med framgång verkat för anordnande av effektiv läkarvård å arbetsplatser. Riksförsäkringsanstalten syntes med hänsyn till det nu anförda i högre grad än socialstyrelsen lämpad att handhåva ledningen av yrkesinspektionens verksamhet till förebyggande av ohälsa.

Såsom ett skäl för överflyttande av arbetarskyddet till riksförsäkringsanstalten åberopas ock i sakkunnigförslaget den under nuvarande förhållanden föreliggande möjligheten av kompetenskonflikter mellan yrkesinspektionens befattningshavare och de tjänstemän inom anstalten, vilka för anstaltens räkning företaga resor till arbetsplatserna. Enligt vad som inhämtats — anför den sakkunnige — hade visserligen samarbetet mellan vederbörande befattningshavare hittills i allmänhet varit gott, men detta hindrade icke, att med nuvarande organisation en viss risk för motsättningar eller åtminstone dubbelarbete alltid föreläge. Därest anstalten bleve chefsmyndighet, skulle faran för olägenheter av antydd art utan vidare bortfalla.

Den officiella statistiken rörande olycksfall i arbete, som tidigare ombesörjdes av socialstyrelsen, har alltsedan år 1918 omhänderhaftas av riksförsäkringsanstalten. Efter påpekande härav yttrar den sakkunnige, att då det för yrkesinspektionens chefsmyndighet givetvis måste vara till nytta att hava bekväm tillgång till allt statistiskt material rörande inträffade olycksfall, syntes en förläggning till anstalten av nämnda chefsmyndighet även med hänsyn därtill vara ägnad att medföra vissa fördelar.

Till sist erinrar den sakkunnige, hurusom gentemot förslaget att åt riksförsäkringsanstalten anförtro uppgiften såsom yrkesinspektionens chefsmyndighet måhända kunde invändas, att anstalten icke vore någon monopolanstalt och därför måste intaga en i viss mån olika ställning i förhållande till å ena sidan de arbetsgivare, vilka hade sina arbetare försäkrade i anstalten, och å andra sidan de arbetsgivare, som försäkrat arbetarna i ömsesidigt försäkringsbolag. Den sakkunnige anser dock någon fara för att den antydda olikheten skulle från anstaltens sida medföra någon partiskhet vid utövandet av chefsmyndigheten knappast förefinnas. Det låge, anför han, i sakens natur, att riksförsäkringsanstalten — lika väl som nu socialstyrelsen — måste i egenkap av chefsmyndighet tillämpa samma principer och samma förfarande gentemot alla arbetsgivare och att frågan, varest försäkringen mot olycksfall toges, icke finge i ringaste mån inverka på chefsmyndighetens ställningstagande i ena eller andra fallet. Möjligheten av att anstalten såsom chefsmyndighet skulle mer eller mindre omedvetet visa större stränghet mot arbetsgivare, som tagit försäkring hos enskilt bolag, motvägdes för övrigt av det förhållandet att åtgärderna för arbetarskydd komme försäkringsgivaren till godo.

Den sakkunnige har förutsatt, att även inom riksförsäkringsanstalten arbetarskyddsärendena skulle omhänderhavas av en särskild byrå samt att därför till anstalten skulle överflyttas socialstyrelsens andra byrå.

Yttranden.

Till en början torde jag få redogöra för de yttranden över sakkunnigförslaget, vilka gå i *tillstyrkande* riktning.

Riksförsäkringsanstalten har först uppehållit sig vid sambandet mellan yrkesinspektionens verksamhet och den sociala olycksfallsförsäkringen ävensom vid den samverkan mellan vederbörande organ, vartill detta samband i vårt land givit anledning. I sådant hänseende har anstalten anfört följande.

Under det att tidigare den sociala olycksfallsförsäkringen fattat som sin huvudsakliga uppgift att utgiva skadeersättningar i anledning av olycksfall i arbete och i vissa fall i anledning av yrkessjukdom samt att hos arbetsgivarna uppsamla därför nödiga premier, hade under senare tid icke allenast i vårt land utan över stora delar av världen den uppfattningen trängt igenom att ett viktigt komplement till försäkringsverksamheten vore att söka förebygga olycksfall och ohälsa i arbetet. En sådan verksamhet ansåges numera som ett nödvändigt och verksamt medel för att nedbringa försäkringskostnaderna, som eljest i sig visade en ständig tendens till ökning. Men icke endast ekonomiska utan även sociala och humanitära skäl talade för en dylik förebyggande verksamhet. De lidanden, vilka olycksfallen och yrkessjukdomarna förorsakade dem, som drabbades därav, kunde icke annat än i ringa mån motvägas av utgivna understöd.

Då yrkesinspektionens främsta uppgift kunde sägas vara att skapa möjligast riskfria och sunda arbetsförhållanden å arbetsplatserna, sammanföll till en viktig del dess och den sociala olycksfallsförsäkringens uppgifter. En nära samverkan mellan yrkesinspektionen och den sociala olycksfallsförsäkringen måste därför anses naturlig och ägde också i viss utsträckning rum såväl mellan yrkesinspektionen och riksförsäkringsanstalten som mellan inspektionen och de i 4 § av olycksfallsförsäkringslagen avsedda ömsesidiga olycksfallsförsäkringsbolagen och deras gemensamma sammanslutning.

Vad beträffade yrkesinspektionen och riksförsäkringsanstalten hade under senare år uppdragits vissa riktlinjer för samarbetet mellan de båda institutionerna. 1930 års riksdag hade nämligen anhållit, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om en utredning rörande effektivisering av yrkesinspektionens verksamhet och att därvid även toges under övervägande, huruvida i ifrågasvarande syfte ett mera utsträckt samarbete kunde åvägbringas mellan riksförsäkringsanstalten och yrkesinspektionen. Sedan socialstyrelsen den 20 september 1930 av Kungl. Maj:t erhållit uppdrag att verkställa dylik utredning, hade frågan om ytterligare vidgat samarbete mellan styrelsen och riksförsäkringsanstalten upptagits till behandling och hade de båda ämbetsverken därvid enats om vissa riktlinjer härför under de närmaste åren. I korthet återgivna innebure dessa riktlinjer, att riksförsäkringsanstalten skulle verkställa vissa statistiska utredningar rörande olycksfallsrisker och olycksfallsorsaker efter framställning av socialstyrelsen, att anstalten och styrelsen ömsesidigt skulle lämna varandra vissa meddelanden, att anstaltens tjänstemän vid besök å arbetsplatser skulle äga verka för efterlevnad av styrelsens skyddsföreskrifter och lämna anvisningar rörande ordningen å arbetsplatserna samt i fråga om mera elementära skyddsanordningar ävensom söka intressera arbetsledningen vid större företag för effektiv s. k. säkerhetstjänst och lokal olycksfallsstatistik, att nämnda tjänstemän, i den mån så lämpligen funnes kunna ske, borde träda i personlig förbindelse med vederbörande yrkesinspektörer för ömsesidigt utbyte av synpunkter och erfarenheter rörande arbetarskyddet, samt att i övrigt i alla avseenden, där så kunde befinnas lämpligt och nyttigt, samverkan borde etableras mellan anstalten och yrkesinspektionens chefs-

myndighet eller de särskilda yrkesinspektörerna, exempelvis mellan styrelsen och anstalten beträffande utarbetande av vissa allmängiltiga råd och anvisningar.

Ehuru den samverkan, som utstakats efter ovannämnda riktlinjer, icke kunde sägas hava blivit särdeles omfattande eller ingående, hade dock nämnda riktlinjer varit till gagn, särskilt i det avseendet, att riksförsäkringsanstaltens tjänstemän erhållit medgivande att i begränsad omfattning vidtaga åtgärder för arbetarskydd utan att detta ansetts utgöra intrång i yrkesinspektionens verksamhet. Riksförsäkringsanstaltens tjänstemän uppsökte också, där tillfälle gäves, yrkesinspektörerna, och inspektionsresor hade också företagits gemensamt med befattningshavare hos yrkesinspektionen.

Härefter uttalar sig anstalten på följande sätt.

Med hänsyn till de stora gemensamma intressen, som föreläge mellan yrkesinspektionen och anstalten, borde samarbetet dem emellan kunna göras mera omfattande, mera rationellt och intimt än det dittills varit. Önskvärdheten att så skedde, torde framstå än mera tydligt, om man toge i betraktande, att yrkessjukdomar numera i allt större utsträckning jämfördes med olycksfall och att yrkesinspektionens och olycksfallsförsäkringens gemensamma intressen därigenom blivit betydligt mera omfattande.

Frågan vore då, om en överflyttning av yrkesinspektionens chefsmyndighet till anstalten skulle kunna hava gynnsamma verkningar i avseende å ifrågasvarande samarbete och vilka fördelar eljest skulle kunna vinnas därigenom.

Givet vore, att vid det förhållandet, att yrkesinspektionens ledning vore förlagd till annat ämbetsverk, viss omgång alltid måste uppstå, när det för anstalten gällde att söka samverkan med yrkesinspektionens befattningshavare. Vidare torde ej kunna undvikas att under nuvarande förhållanden ett visst dubbelarbete måste uppstå, i det att yrkesinspektören och en anstaltens tjänsteman måhända med kort mellanrum besökte samma arbetsföretag helt oberoende av varandra. Därest yrkesinspektionens ledning vore förlagd till anstalten, skulle anstalten kunna stå i mera omedelbar förbindelse med yrkesinspektörerna och bland annat taga del av deras resplaner samt, där så finnes lämpligt, uppdraga åt dem att vid inspektionsbesök för arbetsgivaren framlägga även de fakta, som olycksfallsstatistiken gäve vid handen angående företaget, och framhålla anstaltens synpunkter i fråga om olycksfallskostnadernas nedbringande. Något nämnvärt inkräktande å yrkesinspektionens övriga uppgifter skulle detta knappast innebära.

Å andra sidan vore det givet, såsom även den sakkunnige framhållit, att det måste innebära en betydande styrka för yrkesinspektören att kunna mera omedelbart påvisa den ekonomiska betydelsen av arbetarskyddet. Med tillhjälp av anstaltens olycksfallsstatistik angående skadekostnaderna vid företaget torde yrkesinspektören dessutom i många fall lättare kunna övertyga arbetsgivaren att åtgärder för att minska olycksfallsrisken vore till hans egen fördel. att brister i skyddstekniskt hänseende droge med sig ökade försäkringsavgifter och att sålunda ett direkt ekonomiskt intresse föreläge för honom att upptaga kampen mot olycksfallen. För yrkesinspektionen borde det vara en lättnad att på detta sätt kunna påvisa de ekonomiska fördelarna av skyddsåtgärder i stället för att mer eller mindre direkt behöva hänvisa till lagbestämmelser.

Givetvis kunde yrkesinspektionens förläggning till riksförsäkringsanstalten icke utesluta behovet av att även anstalten genom särskilda tjänstemän låte företaga besök hos arbetsgivare. Den mycket betydelsefulla verksamhet, som anstalten utövade bland annat för ordnandet på arbetsplatserna av en rationell och effektiv sjuk- och läkarvård och för vidtagandet av sådana åtgärder, som

kunde bidra till att snarast möjligt återföra den skadade i produktivt arbete, komme även i fortsättningen att fortgå såsom förut. Därtill komme, att då t. ex. premieuppgift begärdes och i anledning härav undersökning måste verkställas inom kort tid, anstalten icke kunde fordra att yrkesinspektören rubbade sina resplaner för att verkställa besök för olycksfallsförsäkringens räkning. Dessutom vore arbetsfältet så stort, att behov fortfarande komme att föreligga av att icke endast yrkesinspektionens utan även anstaltens befattningshavare ägnade sig åt skyddsverksamhet. Visst dubbelarbete skulle emellertid kunna undvikas och därmed en effektivare skyddsverksamhet ernås.

I övrigt torde det ligga i sakens natur, att det samarbete, som bedreves under gemensam ledning, måste bli det mest rationella och ändamålsenliga.

Om riksförsäkringsanstalten sålunda ansåge, att avsevärda fördelar skulle kunna ernås genom förläggning av yrkesinspektionens chefsmyndighet till anstalten, skulle emellertid häremot kunna invändas, att anstalten icke vore monopolanstalt i fråga om den sociala olycksfallsförsäkringen utan att denna bedreves även av vissa ömsesidiga olycksfallsförsäkringsbolag. De olägenheter, som på grund därav skulle kunna tänkas uppstå, torde icke kunna vara av den beskaffenhet, att de bleve av avgörande betydelse för frågans lösning. De skäl, som den sakkunnige anfört gent emot berörda invändning, syntes vara vägande. Ömsesidigt bolag borde emellertid hava möjlighet att taga del av de iakttagelser yrkesinspektör gjort vid besök hos i bolaget försäkrad arbetsgivare. Något hinder torde ej heller böra förefinnas för att bolaget till yrkesinspektionens chefsmyndighet framställde sina önskemål beträffande upplysningar, som bolaget önskade erhålla vid inspektion av dylikt företag.

På grund av vad sålunda anförts finge anstalten tillstyrka förslaget om överflyttande av socialstyrelsens arbetarskyddsbyrå och därmed av yrkesinspektionens chefsmyndighet till anstalten.

Försäkringsrådet förklarar sig ur de synpunkter rådet har att företräda icke hava funnit något att erinra mot förslaget.

Statskontoret har anfört bland annat följande.

Enligt ämbetsverkets mening kunde vissa skäl anföras för att socialstyrelsen även i fortsättningen finge handhålla tillsynen över arbetarskyddsförhållandena. Därför talade framför allt den omständigheten, att övervakandet av arbetarskyddslagstiftningens efterlevnad, även om denna uppgift ställde chefsmyndigheten inför en mångfald rent tekniska spörsmål, dock till sin natur vore en i hög grad social angelägenhet. Arbetarskyddsfrågorna berörde i eminent grad förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare och hörde förden skull nära samman med de övriga arbetarfrågor — arbetsavtal, avtalsförhandlingar, arbetsstrider, fackföreningsväsen, medlings- och skiljedomsförfarande m. m. — med vilka socialstyrelsen i sin egenskap av centralt organ för statens socialförvaltning hade att taga befattning. Utan tvivel vore den speciella sakkunskap på det sociala området och den allmänna kännedom om åskådningar och tänkesätt inom såväl arbetsgivar- som arbetarkretsar, vilka under gångna år hunnit samlas inom socialstyrelsen, av stort värde för utö vandet av den centrala ledningen av arbetarskyddet.

Av vad den sakkunnige anfört syntes det emellertid framgå, att vissa framträdande beröringspunkter förefunnos mellan yrkesinspektionen och olycksfallsförsäkringsverksamheten och att betydelsefulla fördelar skulle vara att vinna, därest dessa två förvaltningsgrenar närmare anknötes till varandra. Utan tvivel skulle, därest yrkesinspektionen inordnades såsom lokalförvaltning under riksförsäkringsanstalten, den förfarenhet på arbetarskyddsområdet och den lokalkännedom, yrkesinspektionens befattningshavare under det dagliga arbetet hade tillfälle förvärva sig, kunna mera direkt utnyttjas jämväl

till gagn för anstaltens försäkringsverksamhet. En närmare samverkan mellan ifrågavarande båda förvaltningsgrenar skulle också säkerligen kunna bli av värde för yrkesinspektörerna och dem underordnade medhjälpare.

Det syntes statskontoret uppenbart, att den samverkan mellan yrkesinspektionen och olycksfallsförsäkringen, som under senare år i viss utsträckning kommit till stånd, skulle kunna i avsevärd mån vidgas och rationaliseras, därest riksförsäkringsanstalten vid sidan av sin uppgift såsom social försäkringsinrättning tillika bleve yrkesinspektionens chefsmyndighet. Med nuvarande organisation torde det icke kunna undvikas, att en viss omgång uppkomme, när det gällde att i praktiken tillämpa och följa de nuvarande riktlinjerna för ifrågavarande samarbete. Måhända skulle ock ett överflyttande av arbetarskyddsärendena till riksförsäkringsanstalten medföra någon besparing i statens förvaltningskostnader till följd av bortfallande dubbelarbete m. m.

Enligt ämbetsverkets mening kunde alltså goda skäl anföras såväl för ett kvarblivande hos socialstyrelsen av arbetarskyddsärendena som ock för deras överflyttning till riksförsäkringsanstalten. Ämbetsverket, som förordade förslaget om nyinrättande inom socialstyrelsen av en byrå för fattigvård och barnavård m. m., hade emellertid slutligen stannat vid den uppfattningen, att de skäl, som talade för att uppdraget som yrkesinspektionens chefsmyndighet överflyttades till riksförsäkringsanstalten, vägde tyngre än de skäl, som pekade i motsatt riktning. Statskontoret hade därvid tagit särskild hänsyn till angelägenheten av att socialstyrelsens arbetsbörda lättades, vilket på detta område syntes kunna ske utan avgörande olägenhet. Ämbetsverket ansåge sig fördenskull icke böra framställa någon erinran mot vad den sakkunnige i förevarande hänseende föreslagit.

En yrkesinspektör anser skälen för en överflyttning av chefsmyndigheten vara ganska vägande, enär överflyttningen skulle kunna leda till ett önskvärt närmare samarbete mellan yrkesinspektionen och anstalten.

Samtliga bergmästare hava — i allmänhet i mycket bestämda ordalag — tillstyrkt överflyttningen, därvid de väsentligen åberopat de skäl, som anförts i sakkunnigförslaget.

Inom *arbetsrådet*, vars majoritet avstyrkt förslaget, hava *två reservanter* uttalat sig till förmån för detsamma, nämligen rådets ordförande (Nordin) och en av de ledamöter, vilka inom rådet representera arbetarna, (Holmström). Ordföranden har motiverat sitt tillstyrkande med det nära sammanhang, som råder mellan å ena sidan yrkesinspektionens skyddsverksamhet och å andra sidan riksförsäkringsanstaltens verksamhet för nedbringande av olycksfallsrisken vid hos anstalten försäkrade företag. I betraktande av yrkesinspektionens stora och viktiga sociala uppgift och med hänsyn till det allt mera stegrade kravet på åtgärder för skydd mot olycksfall och ohälsa i arbetet ifrågasätter emellertid ordföranden, huruvida det icke vore lämpligt, att yrkesinspektionen inom en icke allt för avlägsen framtid organiserades som ett självständigt verk.

Svenska stadsförbundet finner det vara en god och riktig tanke att i ett och samma verk sammanföra förvaltningsgrenar, som till sin natur höra samman.

Även *svenska landstingsförbundet* och *svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet* hava tillstyrkt förslaget.

Jag går härefter att redogöra för de *avstyrkande* yttrandena.

Socialstyrelsen gör till en början gällande, att ett naturligt samband rådde mellan arbetarskyddsärendena och andra inom styrelsen förekommande frågor. Styrelsen erinrar i detta sammanhang om ett uttalande av de sakkunniga, vilka år 1912 biträdde inom civildepartementet med överarbetning av då föreliggande kommittéförlag rörande socialstyrelsens inrättande. Nämnda sakkunniga hade betonat, att hela den egentliga arbetar- och arbetarskyddslagstiftningen, förliknings- och skiljedomsväsendet, arbetsförmedlingen och yrkesinspektionen m. m. utgjorde en grupp av ärenden, som under alla förhållanden måste anses böra sammanhållas och bilda en naturlig enhet. Socialstyrelsen förklarar, att detta uttalande icke syntes hava förlorat sin giltighet.

Såsom ett belysande exempel på sambandet mellan arbetarskyddsärendena och de sociala frågorna i allmänhet framhåller socialstyrelsen spörsmålet angående arbetstidens förkortning inom industrien och andra yrkesområden. Styrelsen erinrar, att ämbetsverket under senare år haft att besvara ett flertal remisser i detta ämne från delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet. Ärendena rörande förevarande spörsmål handlades med hänsyn till sin arbetarskyddsinnebörd på arbetarskyddsbyrån, men ämnet ägde samtidigt den mest vidsträckta sociala räckvidd, varför det vore nödvändigt, att vid dess behandling jämväl toges i anspråk styrelsens kunskap och erfarenhet på andra områden än arbetarskyddets. För riksförsäkringsanstaltens ämbetsförvaltning syntes berörda spörsmål åter vara väsentligen främmande.

Socialstyrelsen påpekar även yrkesskyddets betydelse för arbetsfredens bevarande och tryggande samt de beröringspunkter, som förelåge mellan arbetarskyddet och rationaliseringsfrågan.

Overhuvud taget vore — anför styrelsen — industrien och dess problem i stort sett av grundläggande betydelse för den moderna socialpolitiken. Socialstyrelsen kunde därför icke i sin allmänna verksamhet undvara den fond av erfarenhet och den kontakt med det levande livet i hithörande frågor, som den nuvarande andra byrån och yrkesinspektionen representerade.

Vidare framhåller styrelsen, hurusom de uppgifter, som åvilade byråassistenten för sjöfartsärenden, icke avsåge endast arbetarskydd i inskränkt bemärkelse utan huvudsakligen omfattade frågor av allmänt social natur. Ämbetsverket fäster ock uppmärksamheten på de uppgifter av rent social art, som ankomma på yrkesinspektrisen samt skogs- och flottledsinspektören. Enligt styrelsens uppfattning inrymdes dessa uppgifter på ett naturligt sätt i styrelsens arbetsområde men hade föga eller intet samband med riksförsäkringsanstaltens ämbetsuppgifter.

Socialstyrelsen anser det även i och för sig olämpligt att sammanföra arbetarskyddets och riksförsäkringsanstaltens arbetsuppgifter. Styrelsen hänvisar i detta avseende till det utlåtande, som styrelsen den 14 maj 1925 avgivit i anledning av statens besparingskommittés förslag om inordnande av yrkesinspektionen i det av kommittén ifrågasatta riksförsäkringsverket. I berörda utlåtande hade styrelsen bland annat uttalat farhågor för att den då föreslagna organisationen skulle medföra, att yrkesinspektionens befattningshavare

komme att åläggas uppgifter i den sociala olycksfallsförsäkringens tjänst, vilka icke läte sig förena med yrkesinspektionens strävan efter förtroendefullt samarbete med arbetsgivare och arbetare och vilka därför vore ägnade att ofördelaktigt inverka på befattningshavarnas egentliga uppgift, som vore att förebygga olycksfall och ohälsa i arbetet.

Såsom ett skäl mot chefsmyndighetens förläggande till riks-försäkringsanstalten framhåller socialstyrelsen även den omständigheten, att anstalten endast är en av de försäkringsinrättningar, vilka handhava försäkringen för olycksfall i arbete och för yrkessjukdomar.

Styrelsen anför till sist, att en fortlöpande samverkan mellan yrkesinspektionen och riks-försäkringsanstalten finge anses såsom ett naturligt önskemål, men att en dylik samverkan vore fullt möjlig även med nuvarande förläggning av chefsmyndigheten samt att sådant samarbete också städse förekommit.

Flertalet yrkesinspektörer hava jämväl ställt sig avvisande mot den föreslagna överflyttningen, därvid några av dem ansett, att frågan angående ledningen av arbetarskyddet bäst skulle lösas, om för ändamålet tillskapades ett särskilt ämbetsverk. Också *yrkesinspektrisen*, som betonar, att de henne åvilande uppgifterna till stor del äro av rent social natur, uttalar, att — därest det skulle visa sig nödvändigt att skilja yrkesinspektionen från socialstyrelsen — den fördelaktigaste lösningen skulle vinnas genom inrättande av ett fristående inspektionsorgan.

Arbetsrådet har utan närmare motivering avstyrkt förslaget.

Två reservanter inom riks-försäkringsanstalten (byråchefen von Schulzenheim och t. f. byrådirektören Källström) anföra bland annat följande.

Under rådande förhållanden hade den av yrkesinspektionen bedrivna verksamheten för förekommande av olycksfall visat sig otillräcklig för tillgodo-seende av försäkringsinrättningarnas behov i samma hänseende. Vad beträffade de olycksfall, som föranleddes av arbetsmaskiner och särskilda tekniska anordningar, hade försäkringsinrättningarna givetvis ej kunnat ingripa i yrkesinspektionens verksamhet, utan i princip begränsat sig till meddelanden och framställningar hos inspektionen. Dylika olycksfall utgjorde emellertid endast en ringa del av samtliga inträffande olycksfall, av vilka till synes endast mindre än $\frac{1}{6}$ förorsakades av arbetsmaskiner. Den av de större försäkringsinrättningarna var för sig igångsatta skyddsverksamheten för förekommande av olycksfall på arbetsplatserna hade därför organiserats med sikte väsentligen på det övervägande flertalet olycksfall t. ex. i allmänhet halkning och fall, slag eller stöt etc. Vid de större företagen hade sålunda bland annat försäkringsinrättningarna medverkat till anordnande av en löpande allmän lokal säkerhetstjänst samt kontroll och tillsyn därutinnan och vad därtill hörde. Denna försäkringsinrättningarnas verksamhet kombinerades i allmänhet med verksamhet för bästa och effektivaste vård av de skadade.

Skulle nu endast från en försäkringsinrättning den av densamma bedrivna skyddsverksamheten i större utsträckning än eljest övertagas av yrkesinspektionen, skulle detta innebära, att olika företag bleve i olika omfattning och på olika sätt underställda inspektionen, alltefter som de — för längre eller kortare tid — hade sin försäkring i denna eller i annan försäkringsinrättning.

Detsamma skulle komma att ytterligare gälla, om, inom ramen av yrkesinspektionens verksamhet i allmänhet, denna skulle fortlöpande begagna ett visst hos en försäkringsinrättning i avseende å dess försäkringstagare befint-

ligt material, men i vad anginge de övriga företagen icke utnyttja eller icke kunna utnyttja motsvarande material.

Vad beträffade yrkesinspektionens och de olika försäkringsinrättningarnas åtgöranden i avseende å förekommande av yrkessjukdomar gällde för försäkringsinrättningarna den begränsningen, som vore given genom lagstiftningen om försäkring för vissa yrkessjukdomar. Det rörde sig här om dels förebyggande yttre anordningar, som toge sig uttryck i vissa anläggningar och vissa tillverkningsmetoder, övriga skyddsanordningar t. ex. skyddsmasker, viss beklädnad m. m., dels fortlöpande läkarundersökningar av arbetare, arbetares förflyttningar m. m. Där hade dittills — inom ramen av försäkringsinrättningarnas verksamhetsområde — ett vidsträckt utrymme lämnats för olika åtgöranden från olika inrättningars sida, som gäve intryck av att gränsen mellan deras och yrkesinspektionens verksamhet och uppgifter vore mycket flytande.

Ett samordnande av yrkesinspektionens centralmyndighet, sådan den för närvarande vore verksam, med en försäkringsinrättning skulle ur den nämnda myndighetens synpunkt sett uppenbarligen vara ganska ändamålslost, om ej samma myndighet åtminstone vad denna försäkringsinrättning och dess försäkringstagare beträffade därav kunde draga några fördelar i den riktning, som ovan åsyftats. Vid ett sådant samordnande av vissa företag med yrkesinspektionen — av ganska tillfälliga och för inspektionens verksamhet i och för sig ovidkommande anledningar — vore det emellertid under rådande förhållanden lika uppenbart, att för inspektionen föga eller intet skulle vinnas i förhållande till det mycket stora antalet företag, som hade sina arbetare försäkrade i andra försäkringsinrättningar. Fastmer måste det befaras, att, så snart den i en försäkringsinrättning inordnade inspektionsmyndigheten toge viss befattning med angelägenheter, som hade avseende på försäkringstagare hos samma inrättning, de företag, som vore försäkringstagare hos övriga försäkringsinrättningar, därvid skulle kunna se sina intressen obehörigen åsidosatta. Sålunda skulle yrkesinspektionen och det statsintresse, den företrädde, endast lida skada.

Med hänsyn till det anförda förklara reservanterna, att de icke med nuvarande splittrade organisation av olycksfalls- och yrkessjukdomsförsäkringen — i varje fall icke på grundval av dittills verkställd utredning — kunde tillstyrka, att yrkesinspektionens chefsmyndighet förlades till riksförsäkringsanstalten. De tillfoga, att frågan givetvis skulle ställa sig annorlunda vid en enhetlig organisation av den sociala olycksfalls- och yrkessjukdomsförsäkringen.

De ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening uttalar sig i huvudsak på följande sätt.

Yrkesinspektionen hade i sin nuvarande form att i första hand anlägga humanitära och sociala synpunkter på skyddsverksamheten. Denna verksamhet, som i huvudsak vore befriad från ekonomiska hänsyn, torde icke utan vidare kunna anses förenlig med en försäkringsanstalts inställning till skyddsproblemet, å vilket anstalten självfallet även måste anlägga ekonomiska synpunkter. Därest riksförsäkringsanstalten bleve chefsmyndighet skulle därför de ekonomiska synpunkterna kunna få för stort inflytande på den vidare utvecklingen av skyddsverksamheten.

Den omständigheten, att riksförsäkringsanstalten, vilken ju icke vore ensam bärare av den sociala olycksfallsförsäkringen i vårt land, skulle försättas i olika ställning gentemot de arbetsgivare, som hade sina arbetare försäkrade i anstalten och de arbetsgivare, som hade försäkrat arbetarna i ömsesidiga bolag, hade av den sakkunnige avfärdats allenast med ett antagande att någon

fara för partiskhet knappast skulle förefinnas, då anstalten i egenskap av chefsmyndighet måste tillämpa samma principer gentemot alla arbetsgivare och man icke hade anledning tro att anstalten såsom chefsmyndighet skulle visa större stränghet mot arbetsgivare, som tagit försäkring i enskilt bolag. Enligt föreningens mening skulle man lika väl kunna tänka sig det motsatta förhållandet, nämligen att skyddsinspektionen ej skulle visa tillräckligt intresse för dessa arbetsgivares skyddsproblem och därigenom indirekt kunna medverka till ett försvagande av bolagens ekonomiska ställning. Denna risk ansågo dock föreningen, som bedreve en effektiv verksamhet i skyddstekniskt hänseende, vara utan betydelse.

Man kunde emellertid icke bortse från möjligheten att, därest anstalten bleve chefsmyndighet för yrkesinspektionen, ämbetsverkets tjänstemän kunde vid sitt arbete komma att verka för en anslutning till anstalten. Möjligen skulle dessa tjänstemän även kunna komma att i avsevärd utsträckning utnyttjas för bedömande av den med olika företag förenade olycksfallsrisken. Frånsett faran, att dylik verksamhet lätt kunde bliva en inspektionens huvuduppgift, måste det anses betänkligt att en hos anstalten anställd tjänsteman skulle äga möjlighet att till anstalten lämna uppgift om förhållanden rörande olycksfallsrisken hos arbetsgivare, som hade sin försäkring ordnad i försäkringsinrättning, som jämsides med anstalten meddelade försäkring för olycksfall i arbete. Det kunde i detta sammanhang erinras, att de ömsesidiga bolagens försäkringsavgifter utgjorde omkring hälften av alla de mot olycksfallsriskerna svarande försäkringsavgifter.

De sålunda angivna omständigheterna syntes, även om man borde antaga, att riksförsäkringsanstalten skulle bemöda sig om största möjliga opartiskhet, i allt fall visa, att yrkesinspektionen, om den förenades med anstalten, skulle hava ganska svårt att undvika åtminstone skenet av partiskhet och att en dylik förening även av denna anledning måste anses olämplig.

Svenska arbetsgivareföreningen förklarar sig icke vilja bestrida, att vissa fördelar för riksförsäkringsanstaltens försäkringsverksamhet skulle stå att vinna genom en överflyttning till anstalten av yrkesinspektionen, men anser, att en dylik förflyttning med nödvändighet komme att medföra en förändrad inriktning av inspektionens verksamhet. Föreningen anför vidare.

Det torde icke från något håll bestridas, att det på arbetarskyddets område vore av stor betydelse att vinna arbetsgivarnas och arbetarnas intresserade medverkan till införande och utnyttjande av anordningar med syftemål att förebygga ohälsa och olycksfall i arbetet. Föreningen hyste den uppfattningen, att den ifrån försäkringsverksamheten fristående ställning, som yrkesinspektionen dittills intagit, varit ägnad att främja dess strävanden att vinna dylik samverkan. En omläggning av inspektionen på sätt den sakkunnige föreslagit, varigenom ekonomiska försäkringssynpunkter komme att bli bestämmande, kunde få till följd, att såväl arbetsgivare som arbetare bleve benägna att bedöma dess verksamhet ur mera kritiskt betonade synpunkter än dittills skett, vilket kunde bliva till förfång för arbetarskyddet i dess helhet.

Man kan nämligen icke bortse från det förhållandet, att ett stort antal arbetsgivare hade sina arbetare försäkrade i ömsesidiga bolag, vilka intoge en konkurrensställning gentemot riksförsäkringsanstalten. En överflyttning av yrkesinspektionen på anstalten kunde under sådana förhållanden icke undgå att äventyra inspektionens anseende för opartiskhet och ge uppslag till en av misstro eller misstänksamhet präglad inställning till dess verksamhet. Här mötte icke blott den av den sakkunnige nämnda möjligheten, att yrkesinspektionen skulle kunna frestas att förfara strängare mot företagare med

försäkring i enskilt bolag än mot riksförsäkringsanstaltens försäkringstagare; även ett direkt motsatt förfarande vore tänkbart och skulle kunna tolkas som ett utslag av partisk inställning, syftande till att i riksförsäkringsanstaltens intresse låta inspektionsarbetet hos anstaltens försäkringstagare komma i första hand.

Arbetsgivareföreningen hade, då dessa försäkringsfrågor tidigare varit föremål för behandling, hävdadt, att arbetsgivarna, som finge bära olycksfallsförsäkringens kostnader, borde beredas möjlighet att själva ordna försäkringens organisation inom gränserna för de försäkrades rätt. Så skedde visserligen, så länge rätten för arbetsgivarna att genom ömsesidiga försäkringsbolag handhava försäkringen kvarstode. Därutinnan har den sakkunnige icke föreslagit någon ändring. Icke desto mindre vore det emellertid uppenbart, att dessa försäkringsbolag komme att försättas i en gentemot riksförsäkringsanstalten ogynnsam ställning, så snart anstalten bereddes inspektionsrätt hos bolagens försäkringstagare. En sådan anordning skulle innebära ett steg mot ett faktiskt försäkringsmonopol för riksförsäkringsanstalten.

Föreningen finge därför bestämt avstyrka ifrågavarande förslag.

Även *landsorganisationen* motsätter sig överflyttningen av yrkesinspektionens chefsmyndighet till riksförsäkringsanstalten. Landsorganisationen anför i ämnet bland annat följande.

Landsorganisationen måste beträffande detta spörsmål giva uttryck åt den uppfattningen, att den föreslagna åtgärden skulle illa motsvara den utveckling av arbetarskyddet och de därmed förknippade socialpolitiska strävandena, som man inom arbetarvärlden knutit sina förhoppningar till. Det funnes anledning befara, att arbetarskyddsfrågornas underordnande under försäkringsintressena komme att bliva till förfång för de förstnämnda och därmed till nackdel för dem, som vore beroende av att arbetarskyddet fungerade ej blott med förvaltningsmässig och teknisk precision utan även på sådant sätt, att de mera mänskliga synpunkterna och intressena finge komma till sin rätt. Denna betydelsefulla gren av den sociala omvårdnaden borde icke uteslutande avse beredande av skydd mot olycksfall och ohälsa i arbete utan i lika hög grad inriktas på att främja strävanden att överhuvudtaget bereda de arbetande största möjliga trivsel på arbetsplatserna.

Landsorganisationen ville ingalunda bestrida att en utveckling av här antytt slag väl skulle kunna främjas, även om arbetarskyddsärendena övertoges av riksförsäkringsanstalten, men organisationen vågade å andra sidan göra gällande, att en uppgift av detta slag bättre läte sig förena med de socialpolitiska uppgifter, med vilka socialstyrelsen hade att taga befattning.

På nu angivna skäl funne sig landssekreteriatet böra bestämt hävda den meningen, att arbetarskyddsärendena alltjämt borde handläggas av socialstyrelsen.

Även med hänsyn därtill att riksförsäkringsanstalten icke svarade för hela den sociala olycksfallsförsäkringen utan befunne sig i konkurrensförhållande till enskilda försäkringsanstalter ifrågasätter landsorganisationen lämpligheten av den föreslagna anordningen. Landsorganisationen ansåge dock de betänkligheter, som härvidlag anmälde sig, icke i och för sig kunna vara avgörande.

Kommerskollegium har i huvudsak yttrat sig sålunda.

Ur de synpunkter, som kollegium närmast hade att anlägga på förevarande fråga, torde tillräckliga skäl icke föreligga att i och för sig motsätta sig en överflyttning av yrkesinspektionen från socialstyrelsen till riksförsäkrings-

anstalten, i vad denna överflyttning avsåge, att chefsmyndigheten för de under kollegium sorterande bergmästarna, statsinspektörerna över elektriska anläggningar och sprängämnesinspektören, såvitt anginge dessa lokala befattningshavares verksamhet inom yrkesinspektionen, skulle förläggas till riksförsäkringsanstalten. Vad åter anginge frågan om lämpligheten att överflytta handläggningen av ärenden om arbetarskyddet ombord å fartyg från socialstyrelsen till riksförsäkringsanstalten, hade det syntes kollegium, som om övervägande skäl talade emot en dylik organisationsförändring. Det vore att märka, att samarbetet i dessa ärenden mellan kollegium och socialstyrelsen genomförts för att tillmötesgå de krav, som vid olika tillfällen framförts i syfte att skapa garantier för de sociala synpunkternas beaktande. Det syntes kollegium, att man vid ett ståndpunkttagande till denna omorganisationsfråga, borde fästa visst avseende vid den ställning, de av förslaget berörda arbetsgivar- och arbetarparterna intoge till frågan, och enligt vad kollegium inhämtat, hade såväl landsorganisationen som arbetsgivareföreningen, som väl finge anses närmast företräda dessa i förevarande fråga, i sina yttranden avstyrkt förslaget.

Såvitt kollegium kunnat finna, hade den organiserade samverkan mellan kollegium och socialstyrelsen, som i dithörande ärenden under senare år ägt rum, varit av betydelse och till gagn för dessa ärendens allsidiga belysning och behandling samt sålunda i verkligheten tillgodosett syftet med ifrågavarande samverkan, sådant detta nyss angivits, och såmedelst varit ägnat att öka förtroendet för de statliga åtgärderna för arbetarskyddet å fartyg. En organisationsändring, sådan som den nu föreslagna, torde enligt kollegii mening icke alldeles utan fog kunna befaras medföra ett äventyrande eller åtminstone ej önskvärt försvagande av detta förtroende genom att hos de ombord anställda kunde yppas farhågor för att vid ärendenas handläggning de ekonomiska intressena finge ett alltför dominerande inflytande på beaktad av de sociala synpunkterna.

Det förefölle också kollegium rent allmänt sett, som om det vore naturligt och ur synpunkten av de sociala intressenas behöriga beaktande riktigt, att det centrala organet för den sociala förvaltningsverksamheten deltog i handläggningen av dessa ärenden, som rörde sjöfartssäkerheten i vidsträckt bemärkelse, däribland frågor angående arbetstid och bostäder.

Med hänsyn därtill och då den föreslagna överflyttningen av ifrågavarande ärenden avstyrkts av den organisation, som torde få anses representera de av dessa frågor närmast berörda grupperna av anställda, ansåge kollegium sig därför icke böra tillstyrka den i betänkandet i denna del föreslagna omorganisationen.

I detta sammanhang ville kollegium ej underlåta att omnämna, att det med hänsyn till det sätt, varpå behandlingen av löpande ärenden rörande sjöfartssäkerheten och med sjöfarten sammanhängande rent sociala frågor nu vore anordnad, vore synnerligen önskvärt för att ej säga nödvändigt, att den myndighet, med vilken kollegium hade att samarbeta i dylika ärenden, hade sin verksamhet förlagd i nära grannskap till kollegii arbetslokaler.

Några yttranden äro av den art, att de *varken* kunna betraktas såsom *direkt tillstyrkande eller avstyrkande*.

Sålunda uttalar *en reservant inom socialstyrelsen* (t. f. byråchefen Hagman) att, därest det ansåges önskvärt, att omfattningen av styrelsens verksamhet begränsades, detta syntes kunna ske bland annat genom överflyttning av arbetarskyddsärendena till riksförsäkringsanstalten samt att de farhågor, vartill förslaget om överflyttningen givit anledning, icke kunde anses befogade.

En av yrkesinspektörerna understryker på det livligaste det i sakkunnigförslaget gjorda uttalandet, att på förevarande område det ekonomiska syftet i hög grad sammanfölla med det sociala och därför också borde få verka som en drivkraft. Om detta mål skulle kunna vinnas genom att förlägga chefsmyndigheten över yrkesinspektionen till riks försäkringsanstalten vore — anför denne yrkesinspektör — en sådan förändring att förorda. Med nuvarande organisation av försäkringsväsendet syntes det emellertid icke kunna förhindras, att ett sådant överflyttande av chefsskapet finge till följd, att yrkesinspektionens opartiska ställning rubbades, vilket givetvis måste undvikas.

En annan yrkesinspektör uttalar, att en överflyttning av ledningen syntes kunna förordas, därest arbetarskyddsbyrån erhöles en mera självständig ställning än för närvarande vore fallet, exempelvis såsom en överdirektörsbyrå.

Centralförbundet för socialt arbete finner det visserligen vara ådagalagt, att betydande beröringspunkter finnas mellan yrkesinspektionens verksamhet och den rådgivande verksamhet, som riks försäkringsanstalten utövar i syfte att nedbringa försäkringskostnaderna. Å andra sidan — anför förbundet — måste det inge betänkligheter att beröva socialstyrelsen, som dock i handläggningen av arbetsmarknadsfrågor skulle hava en av sina uppgifter, kontakten med de för en levande kännedom om arbetsförhållandena inom industrien så betydelsefulla arbetarskyddsfrågorna. Till den del sistnämnda frågor icke vore av försäkringsmässig art, syntes de också ligga närmare socialstyrelsens framtida förvaltningsområde än anstaltens. Enligt förbundets mening hade den sakkunnige icke heller tillräckligt beaktat det principiellt betänkliga i att förlägga en inspektionsmyndighet till ett ämbetsverk, vilket samtidigt såsom försäkringsanstalt konkurrerade med försäkringsgivarna till en del av det inspekterade klientelet. Förbundet måste därför ställa sig tveksamt till ifrågakvarande förslag.

Slutligen uttalar *de anställdas centralorganisation*, att organisationen hade svårt att avgiva något omdöme i fråga om lämpligheten av en överflyttning av arbetarskyddsärendena till riks försäkringsanstalten. Organisationen funne det dock antagligt, att socialstyrelsen vid behandlingen av de ärenden, som nu handlades å arbetarskyddsbyråns sjöfartsavdelning, anlade en vidare syn på desamma och i högre grad beaktade de rent sociala hänsynen än vad riks försäkringsanstalten från sina i viss mån skiljaktiga utgångspunkter kunde förväntas göra.

Departementschefen.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att meningarna rörande den lämpligaste förläggningen av arbetarskyddsärendena och därmed av yrkesinspektionens chefsmyndighet gå starkt i sår.

De skäl, som anförts till stöd för förslaget att överflytta arbetarskyddsärendena till riks försäkringsanstalten, äro dels önskvärdheten av att befria socialstyrelsen från arbetsuppgifter, som utan olägenhet kunna avskiljas från dess verksamhetsområde, dels de fördelar, vilka i olika hänseenden skulle stå att vinna genom att samordna den verksamhet, som har till syfte att förebygga olycksfall och ohälsa i arbetet, med den verksamhet, som har till uppgift att medelst försäkring bereda ersättning vid av arbetet förorsakade

olycksfall och yrkessjukdomar. Då jag i det föregående utförligt redogjort för den sakkunniges och anstaltens uttalanden i ämnet, kan jag här i huvudsak inskränka mig till att hänvisa till desamma. Jag vill emellertid särskilt understryka, att det synes mig angeläget, att en begränsning av socialstyrelsens arbetsområde kommer till stånd. Det ligger i sakens natur, att ett ämbetsverk av socialstyrelsens karaktär kommer att anförtros mera mångskiftande uppgifter än centrala ämbetsverk i allmänhet. Just med hänsyn härtill är det emellertid önskvärt, att all den begränsning av dessa uppgifter, som kan äga rum, också vidtages. I annat fall uppstår risk, att ämbetsverkets chef icke förmår att i erforderlig mån överblicka sitt verks hela arbetsfält och att inom området i dess helhet utöva den ledning, som tillkommer honom. Behovet av en sådan begränsning synes mig bliva än påtagligare om — på sätt jag i det föregående föreslagit — till styrelsen överflyttas den centrala handläggningen av ärendena rörande fattigvård och barnavård samt dessutom, såsom i annat sammanhang beröres, ämbetsverkets uppgifter i fråga om främlingskontrollen högst betydligt utvidgas.

Jag anser mig böra framhålla, att jag icke förbisett, att socialstyrelsen i egenskap av yrkesinspektionens chefsmyndighet utöver verksamheten att genom tekniska anvisningar förebygga olycksfall och ohälsa i arbetet, i detta begrepps mera omedelbara betydelse, har jämväl andra uppgifter, som avse de arbetshygieniska förhållandena på längre sikt. Sålunda åligger det yrkesinspektionen att övervaka efterlevnaden av gällande föreskrifter rörande minderårigas och kvinnors användande i arbete samt rörande raster, veckovila och semesterledighet i allmänhet. Enahanda gäller i fråga om arbetstidslagen och bagerilagen. Jag är gärna benägen medgiva, att arbetarskyddslagstiftningen i nu berörda delar mera naturligt anknyter till socialstyrelsens än riksförsäkringsanstaltens allmänna uppgifter inom administrationen.

Emellertid lär det icke kunna bestridas, att ur praktisk synpunkt yrkesinspektionen utgör ett jämförelsevis självständigt organ, som inom landets olika delar har att svara för att gällande bestämmelser följas. Jag kan därför icke finna annat än att frågan om förläggningen av yrkesinspektionens tillsynsmyndighet inom det ena eller det andra av nämnda ämbetsverk är av mera underordnad betydelse. Då man funnit sig i regeln böra för yrkesinspektionens befattningshavare föreskriva högre teknisk kompetens, ligger redan däri ett vitsordande av att de tekniska uppgifterna i det dagliga kontrollarbetet med särskild styrka göra sig gällande.

Då det åter gäller lagstiftningen på nyssberörda arbetshygieniska områden, utgår jag ifrån, att socialstyrelsens medverkan alltjämt främst bör tagas i anspråk. Erfarenheten giver vid handen, att man härvid är hänvisad till att genom olika socialstatistiska undersökningar — exempelvis beträffande skiftarbete, semesterförhållanden, arbetstid — söka skapa klarhet kring faktiskt föreliggande förhållanden. Det har ock synts mig angeläget att vid prövningen av socialstyrelsens personalutrustning i möjligaste mån sörja för att goda arbetsförhållanden härutinnan skola föreligga, liksom jag sökt ordna så, att genom ett fruktbärande samarbete mellan den föreslagna lagbyrån och styrelsens statistiska byråer möjligheter skola

föreligga för ämbetsverket att tillhandagå statsmakterna med allsidiga utredningar i föreliggande frågor av här åsyftad innebörd. Jag finner mig också böra betona, att Kungl. Maj:t tidigare — jag erinrar om vissa spörsmål beträffande yrkessjukdomar — funnit lämpligt att anförtro utredningsuppdraget åt socialstyrelsen, riksförsäkringsanstalten och medicinalstyrelsen gemensamt. Jag förutsätter, att i liknande ärenden sådant samarbete jämväl i framtiden äger rum.

Slutligen vill jag erinra, att i fråga om initiativ på sociallagstiftningens område, som sammanhånga med internationella arbetsbyråns verksamhet, ett särskilt utredningsorgan tillskapats, i vilket socialstyrelsen är och för visso även framdeles kommer att bli auktoritativt företrädd.

Från dessa utgångspunkter kunna enligt min mening de skäl, som i nu berörda avseenden anförts mot den ifrågasatta förflyttningen till riksförsäkringsanstalten av yrkesinspektionens tillsynsmyndighet icke tillmätas avgörande vikt.

Ej heller kan jag dela de uttalade farhågorna för att en överflyttning av yrkesinspektionens chefsmyndighet skulle skada det förtroendefulla samarbetet mellan inspektionens befattningshavare samt arbetsgivarna och arbetarna eller att denna överflyttning skulle få som konsekvens, att inom inspektionen de ekonomiska synpunkterna skulle få göra sig gällande på skyddssynpunkternas bekostnad. Över huvud taget synes det mig icke berättigat att förutsätta, att de sociala intressena skulle bli mindre väl tillgodosedda, om arbetarskyddets ledning förlades till riksförsäkringsanstalten. Med den uppfattning, åt vilken jag nyss givit uttryck, finner jag det naturligt att till anstalten överflytta byråassistenten för sjöfartsärenden och kan icke heller finna det betänkligt att göra anstalten till chefsmyndighet för yrkesinspektrisen samt skogs- och flottledsinspektören, ehuru onekligen dessa befattningshavares arbetsuppgifter i vissa avseenden äro mindre tekniskt betonade än yrkesinspektionens i övrigt.

Vad angår det förhållandet att riksförsäkringsanstalten bedriver sin försäkringsverksamhet jämsides med enskilda försäkringsbolag, synes mig icke heller denna omständighet utgöra hinder för den ifrågasatta överflyttningen. Så vitt jag kan finna, föreligger nämligen icke något skäl att antaga, att de enskilda bolagen skulle lida skada genom överflyttningen av arbetarskyddsärendena till riksförsäkringsanstalten. Självklart är, att anstalten i egenkap av chefsmyndighet för yrkesinspektionen finge upprätthålla samma krav gentemot alla arbetsgivare utan hänsyn till det sätt, varpå arbetarnas olycksfallsförsäkring ordnats. De yppade farhågorna, att riksförsäkringsanstalten ej skulle kunna uppträda fullt opartiskt, synes mig icke grundade. I detta sammanhang vill jag särskilt fästa uppmärksamheten på det av de ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening gjorda uttalandet, att det lika väl kunde tänkas, att anstalten såsom chefsmyndighet skulle visa mindre stränghet mot arbetsgivare, vilka tagit försäkring i enskilt bolag, som att motsatsen skulle bli fallet. Detta uttalande synes mig visa, att någon risk i berörda avseende icke föreligger.

På grund av det anförda anser jag mig böra tillstyrka överflyttandet av arbetarskyddsärendena och av yrkesinspektionens chefsmyndighet från socialstyrelsen till riksförsäkringsanstalten. Liksom den sakkunnige räknar jag med att i följd härav socialstyrelsens byrå för arbetarskyddsärenden bör överflyttas från styrelsen till anstalten.

Personal å arbetarskyddsbyrån.

Tidigare förslag.

Förslag rörande ändrad organisation av socialstyrelsens arbetarskyddsbyrå hava vid olika tillfällen blivit framlagda.

Sålunda hemställde *socialstyrelsen i skrivelse den 26 september 1931*, att sekreterartjänsten å arbetarskyddsbyrån måtte omändras till en byrådirektörstjänst. Styrelsen framhöll därvid, hurusom den stora arbetsbörda, vilken åvilade byråchefen, nödgat styrelsen att uppdraga åt sekreteraren att tills vidare i de fall, där byråchefen ej förbehållit sig visst ärendes handläggning, inom styrelsen föredraga alla ärenden av övervägande administrativ och juridisk innebörd. Styrelsen påpekade även, att genom de vid 1931 års riksdag beslutade ändringarna i arbetarskyddslagen, vilka trädde i kraft den 1 januari 1932, en ytterligare ökning i byråns arbetsbörda komme att inträda, i väsentlig grad återverkande jämväl på sekreterarens arbetsbörda. Styrelsen anförde tillika, att den föreslagna omändringen av sekreterarbefattningen vore att betrakta som ett betydelsefullt led i den under utredning varande frågan om yrkesinspektionens effektivisering. Det måste nämligen anses vara av stor vikt ur berörda synpunkt, att byråns chef erhöles erforderlig tid att genom resor och inspektioner förskaffa sig en ingående personlig kännedom om förhållandena i distrikten och huru arbetet där bedreves.

Styrelsen föreslog, att den nya byrådirektörsbefattningen måtte placeras lägst i den för dylika befattningar vanliga lönegraden eller B 28.

I ett över framställningen avgivet utlåtande anförde *allmänna civilförvaltningens lönenämnd*, att enligt nämndens mening sekreteraren kunde anses uppfylla just de villkor, som ansetts böra uppställas för placering av sekreterare och vissa andra tjänstemän inom den civila statsförvaltningen i lönegraden B 26. Lönenämnden förordade därför sekreterartjänstens uppflyttning till sistnämnda lönegrad. Nämnden ansåg det emellertid av flera skäl icke lämpligt att då till prövning upptaga frågan om tjänstens ombildning till byrådirektörstjänst.

I *1932 års statsverksproposition* (femte huvudtiteln s. 19) uttalade föredragande departementschefen vid behandling av denna fråga, att goda skäl kunde anföras till stöd för styrelsens förslag. Departementschefen framhöll emellertid, bland annat, att frågan om sekreterarens löneställning borde prövas i samband med behandlingen av ett av socialstyrelsen avgivet förslag till åtgärder rörande yrkesinspektionens effektivisering. Med hänsyn härtill ifrågasattes ej i statsverkspropositionen någon omedelbar förändring med avseende å sekreterarens löneplacering.

Under hänvisning till att frågan om socialstyrelsens omorganisation icke syntes böra föregripas, avstyrkte sedermera 1932 års statsutskott (utlåtande

nr 5) ett vid nämnda års riksdag motionsvis framställt yrkande om sekreterartjänstens omändring till byrådirektörstjänst och föranledde i följd härav motionen icke någon riksdagens åtgärd.

Socialstyrelsens berörda förslag angående yrkesinspektionens effektivisering avgavs den 17 december 1931. I förslaget förordade styrelsen bland annat vissa ändringar med avseende å arbetarskyddsbyråns personal. I denna del innehöll förslaget i huvudsak följande.

I fråga om byråchefen underströk styrelsen angelägenheten av att erforderlig tid bereddes denne bland annat till företagande av resor och inspektioner samt till utövande av ledningen av byråns tekniska arbete. I detta sammanhang hänvisade styrelsen till sitt tidigare framställda förslag angående sekreterartjänstens ombildning till en byrådirektörstjänst. Vidare föreslog styrelsen, att en del ärenden av administrativ eller ekonomisk natur, vilka dittills omhänderhafts av sekreteraren, måtte överlämnas till den juridiske amanuensen samt att i samband därmed amanuensbefattningen måtte ersättas med en notarietjänst.

Styrelsen anförde vidare, att den stora mängden av löpande ärenden av teknisk natur medfört, att styrelsens arbete med utfärdandet av erforderliga skyddsanvisningar, vilket arbete krävde större utredningar, måst i hög grad eftersättas. För ernående av bättre förhållanden härutinnan hemställde styrelsen om anställande av ytterligare en förste byråingenjör, vilken skulle få till huvudsaklig uppgift att svara för den tekniska beredningen av berörda löpande ärenden. Därmed skulle vinnas, att den nuvarande förste byråingenjören helt kunde sysselsättas med större utredningsarbeten. Med hänsyn till den kvalificerade arten av sistnämnde befattningshavares arbetsuppgifter borde han i samband därmed erhålla en i skälig mån förhöjd ställning i avlöningshänseende.

Därjämte framhöll styrelsen, att styrelsen med hänsyn till det låga arvode, vilket utginge till den å byrån såsom sakkunnig i hygieniska frågor anställde läkaren, väsentligen anlidade denne endast i medicinska spörsmål, som vore förknippade med de löpande ärendenas handläggning, men att styrelsen icke ansett sig annat än undantagsvis kunna taga honom i anspråk för större undersökningar eller utredningar eller för mera omfattande inspektionsuppgifter. Samtidigt påpekade styrelsen, att de industriella arbetsförhållandena ställde yrkesinspektionen inför en mångfald betydelsefulla problem, som tarvade undersökning och behandling jämväl ur medicinsk synpunkt. Under hänvisning härtill hemställde styrelsen, att för behandlingen av berörda problem måtte till byrån mera fast knytas en på området särskilt utbildad läkare.

I anledning av socialstyrelsens ifrågavarande förslag avgåvos utlåtanden av åtskilliga verk och myndigheter, bland andra av riksförsäkringsanstalten, statskontoret och allmänna civilförvaltningens lönenämnd.

Riksförsäkringsanstalten fann styrelsens förslag rörande utökningen av styrelsens tekniska arbetskrafter välgrundat. Anstalten framhöll vikten av att styrelsens tekniska utredningsarbete hölle jämna steg med utvecklingen av nya arbets- och fabrikationsmetoder inom industrien. Anstalten uttalade vidare, att det syntes önskvärt, att en läkare med erfarenhet på det yrkes-

hygieniska området knötes till yrkesinspektionens chefsmyndighet på sådant sätt, att han kunde ägna sig åt hithörande undersökningar såsom sin huvuduppgift.

Statskontoret avstyrkte förslagen om sekreterartjänstens ombildning till en byrådirektörstjänst, om utbyttandet av amanuensbefattningen mot en notarietjänst, om inrättandet av en ny förste byråingenjörstjänst och om förhöjd löneställning för den nuvarande förste byråingenjören. Däremot tillstyrkte statskontoret inrättandet av en ny byråingenjörstjänst. Statskontoret räknade med att genom tillskapandet av en dylik tjänst en ökning i antalet inspektionstillfällen skulle kunna vinnas.

Lönenämnden erinrade med avseende å sekreterartjänsten om sitt tidigare avgivna utlåtande beträffande denna tjänst samt förordade, att befattningen måtte placeras i lönegraden B 26. Nämnden avstyrkte vidare förslagen om amanuens tjänstens ersättande med en notarietjänst samt om uppflyttning i lönegrad av den nuvarande förste byråingenjören. Slutligen förordade nämnden — för den händelse Kungl. Maj:t skulle finna en förstärkning av de tekniska arbetskrafterna erforderlig — inrättandet av en ny ordinarie byråingenjörstjänst i lönegraden B 21.

Socialstyrelsens förslag rörande yrkesinspektionens effektivisering har ännu icke slutligen prövats. I avvaktan på dylik prövning gjorde styrelsen i sina åren 1933 och 1934 till Kungl. Maj:t ingivna anslagsäskanden framställning om provisoriskt inrättande å arbetarskyddsbyrån av en byråingenjörsbefattning å extra stat i lönegraden B 21. Styrelsen anförde därvid, att svårigheterna att medhinna det tekniska arbetet å byrån ytterligare ökats samt att de förseningar, som härav blivit följden, medfört stora olägenheter för industrien. Dessa framställningar blevo föremål för omnämnande i 1934 och 1935 års statsverkspropositioner, men hava i övrigt icke föranlett någon åtgärd från statsmakternas sida.

Den sakkunniges förslag.

Den sakkunnige anmärker inledningsvis, att organisationen av arbetarskyddsbyrån tills vidare syntes böra bliva densamma, vare sig byrån överflyttades till riksförsäkringsanstalten eller den kvarbleve i socialstyrelsen. Möjligt vore visserligen, att, om en överflyttning komme till stånd, det kunde visa sig lämpligt att förlägga vissa av försäkringsbyråns nuvarande arbetsuppgifter och arbetskrafter till arbetarskyddsbyrån och att en dylik anordning kunde medge minskning i det totala personalbehovet. Först sedan den föreslagna överflyttningen ägt rum och viss erfarenhet vunnits rörande dess verkningar, syntes det emellertid kunna med säkerhet bedömas, huruvida och i vad mån så bleve förhållandet. I förslaget hade därför tills vidare endast räknats med att överflyttningen av byrån skulle vara ägnad att skapa större effektivitet i ledningen av yrkesinspektionen, medan möjligheten till personalbesparing icke tagits i betraktande. Vad som föresloges beträffande byråns personal syntes därför kunna gälla oberoende av det sätt, varpå spørgmålet rörande byråns placering komme att lösas.

Rörande de juridiska arbetskrafterna å byrån anför den sakkunnige här efter följande.

Socialstyrelsens år 1930 fattade beslut att från byråchefen till sekreteraren överflytta föredragningsskyldigheten i flertalet å arbetarskyddsbyrån förekommande ärenden av övervägande administrativ eller juridisk art hade av styrelsen motiverats med nödvändigheten att bereda byråchefen lättnad i hans arbete och bland annat möjliggöra för honom att i vidgad omfattning ägna sig åt tekniska arbetsuppgifter, tjänsteresor m. m. Då den sålunda vidtagna anordningen syntes hava visat sig erforderlig, torde man hava anledning att även i fortsättningen räkna med en motsvarande arbetsfördelning. Med hänsyn främst till den ändrade ställning sekreteraren genom nämnda beslut erhållit, hade socialstyrelsen föreslagit, att sekreterartjänsten skulle ombildas till en byrådirektörstjänst. Såsom skäl för ombildningen hade dock åberopats även andra omständigheter, bland annat den ökning i sekreterarens arbete, som skulle följa av 1931 års ändringar i arbetarskyddslagen.

Ovedersägligt torde vara, att genom överflyttningen av ifrågavarande föredragningsskyldighet det sekreteraren åvilande arbetet och ansvaret i avsevärd mån ökats. Däremot syntes icke de åsyftade ändringarna i arbetarskyddslagen hava i nämnvärd mån inverkat på sekreterarens arbetsuppgifter. En närmare granskning av de på sekreteraren ankommande göromålens beskaffenhet syntes giva vid handen, att tillräckliga skäl för inrättandet av den ifrågasatta byrådirektörstjänsten icke förefunnes, men att däremot sekreterartjänsten borde, i enlighet med vad allmänna civilförvaltningens lönenämnd i ämnet föreslagit, uppflyttas från lönegraden B 24 till lönegraden B 26.

Något behov att i större utsträckning överflytta arbetsuppgifter från sekreteraren till den juridiske amanuensen torde icke föreligga. På grund härav syntes anledning saknas att på sätt ifrågasatts utbyta amanuienstjänsten å byrån mot en notarietjänst.

Beträffande behovet av tekniskt utbildad personal uttalar sig den sakkunnige på följande sätt.

Det tekniska arbete, som verkställdes å arbetarskyddsbyrån, bestode dels av sådant utredningsarbete, som utgjorde förberedelse för utfärdandet av styrelsens anvisningar rörande arbetarskyddslagstiftningens tillämpning, dels ock av vissa löpande ärenden (dispens- och tolkningsärenden).

Vad anginge anvisningarna hade styrelsen framhållit, att dylika ej i tillräcklig omfattning kunnat utföras, ävensom att utfärdade anvisningar, som redan hunnit bliva helt eller delvis föråldrade, icke kunnat underkastas nödig revision. Det torde också vara uppenbart såväl att förefintliga anvisningar på grund av den oavbrutet fortgående tekniska utvecklingen delvis icke uppfyllde de krav, vilka på dem borde ställas, som ock att anvisningar ännu saknades på åtskilliga områden, där sådana vore behövliga. Onskligt vore därför, att arbetet med anvisningarna kunde fortgå i snabbare takt än dittills. Det borde emellertid framhållas, att det icke rimligen kunde påfordras, att anvisningarna skulle i större utsträckning vara grundade på ett av chefsmyndigheten självständigt bedrivet tekniskt utrednings- och konstruktionsarbete. Enligt uppgift hade emellertid byråchefen och förste byråingenjören i väsentlig grad varit sysselsatta med sådant arbete. Uppenbart vore att på detta område funnes hart när obegränsad tillgång på viktiga arbetsuppgifter, men det ville synas, som om chefsmyndigheten i detta avseende borde i huvudsak sträva att tillgodogöra sig de erfarenheter på området, som vunnits i in- och utlandet, utan att alltför mycket fördjupa sig i vetenskapliga specialundersökningar. En dylik begränsning torde underlätta arbetet med anvisningarnas utgivande och därmed möjliggöra för chefsmyndigheten att i större utsträckning ägna sig åt det praktiskt-organisatoriska arbete — framför allt ledningen av yrkesinspektörernas verksamhet — som syntes vara ännu viktigaste uppgift.

De löpande tekniska ärendena syntes endast undantagsvis kräva mera ingående undersökningar och torde därför ur arbetssynpunkt icke vara av den betydelse styrelsen velat tillmäta dem.

Med hänsyn till vad sålunda anförts kunde styrelsens förslag om förstärkning av byråns tekniska arbetskrafter med en förste byråingenjör icke förordas.

Ej heller inrättandet av den av statskontoret ifrågasatta byråingenjörstjänsten syntes kunna tillstyrkas, detta så mycket mindre som en dylik tjänst icke, på sätt statskontoret tänkt sig, skulle komma inspektionsverksamheten till godo.

Någon anledning att uppflytta den nuvarande förste byråingenjörstjänsten till högre lönegrad torde knappast föreligga. Därför förordades, att tjänsten alltjämt bibehölles i lönegraden B 24.

Den sakkunnige har även berört frågan om behovet av särskild personal för de yrkeshygieniska frågorna. Härom anför den sakkunnige.

Medan nyttan och behovet av de åtgärder, vilka vidtoges till förebyggande av olycksfall, i allmänhet vore lätta att påvisa, kunde motsatsen ofta vara förhållandet beträffande de åtgärder, som syftade till förhindrande av ohälsa. Icke dess mindre måste de senare åtgärderna i stort sett anses lika betydelsefulla som de förra. Dittills hade emellertid yrkesinspektionens verksamhet främst varit inriktad på olycksfallsskyddet, medan mindre uppmärksamhet ägnats åt de yrkeshygieniska spörsmålen. Att så vore förhållandet framginge bland annat därav, att av de anvisningar, som utfärdats av socialstyrelsen, endast ett fåtal innehölle bestämmelser till förebyggande av ohälsa, ävensom därav, att allmänna hygieniska anvisningar rörande arbetslokaler ännu helt och hållet saknades.

En mycket betydande förbättring på detta område skulle säkerligen kunna vinnas, om å arbetarskyddsbyrån anställdes en yrkeshygieniskt utbildad läkare, som kunde ägna hela sin arbetskraft åt yrkesinspektionens hygieniska och medicinska problem. En dylik anordning torde närmast hava föresvävat socialstyrelsen i dess omförmälda förslag. Försöksvis syntes man emellertid kunna inskränka sig till att höja det till byråns hygieniske expert utgående arvodet från 2,000 kronor till 5,000 kronor. Därest arvodet bestämdes på detta sätt, borde möjlighet finnas att till befattningen förvärva en läkare, som ägde yrkeshygieniska insikter och erforderlig auktoritet samt ställde en avsevärd del av sin arbetstid till chefsmyndighetens förfogande.

Enligt den sakkunniges förslag skulle alltså sekreterartjänsten å arbetarskyddsbyrån uppflyttas från lönegraden B 24 till lönegraden B 26 samt årsarvodet till byråns expert i hygieniska frågor höjas från 2,000 till 5,000 kronor. I övrigt ifrågasattes icke någon ändring med avseende å byråns personal. Emellertid förutsattes det, att riksförsäkringsanstaltens vaktpersonal skulle i anledning av överflyttningen av byrån till anstalten utökas med en extra ordinarie expeditionsvakt i 5:e lönegraden.

Yttranden.

Socialstyrelsen påyrkar, att sekreterartjänsten å byrån måtte ombildas till en ordinarie byrådirektörstjänst i lönegraden B 28 ävensom att den juridiska amanuensstjänsten måtte ersättas med en ordinarie notarietjänst i lönegraden B 21. Till stöd härför har styrelsen framför allt åberopat vad styrelsen anför i sina förut omförmälda, år 1931 gjorda framställningar. Därutöver anför styrelsen följande.

Den byråchefen åvilande stora arbetsbördan hade nödgat styrelsen att i allt större utsträckning uppdraga åt sekreteraren att föredraga å byrån förekommande ärenden. Sålunda hade sekreteraren under senare tid i allmänhet haft att föredraga ärenden, som tillhörde byråns handläggning med anledning av samarbetet med den internationella arbetsorganisationen, ävensom ärenden av allmänt socialhygienisk innebörd. Det måste även beaktas, att den omständigheten att byråchefen ägde teknisk och sekreteraren juridisk utbildning förde med sig, att sekreteraren företrädde sitt område på ett mera självständigt sätt än som skulle vara fallet vid liknande uppdelning av föredragningskyldigheten på områden, där byråchefen och sekreteraren ägde i huvudsak samma utbildning.

Vad amanuensen beträffade hade till denne i avsevärd utsträckning översflyttats beredningen av ärenden, som tidigare handlagts av sekreteraren. Amanuensens arbete hade ock under årens lopp ökat.

Med avseende å behovet av tekniska arbetskrafter å byrån framhåller styrelsen, att detsamma under senare år alltmer ökats dels på grund av teknikens utveckling, dels ock som följd av det ökade intresset för arbetarskyddsfrågorna hos industriens män. Styrelsen anför vidare bland annat.

De av styrelsen år 1931 föreslagna förstärkningarna av den tekniska personalen vore att anse såsom ett av dåvarande konjunkturläge dikterat minimum. Sitt då uttalade önskemål att förutom en förste byråingenjörstjänst i lönegrad B 24 erhålla ytterligare en förste byråingenjörsbefattning, vilken borde vara placerad i högre lönegrad, nödgades styrelsen eftertryckligen vidhålla. Innehavaren av denna befattning, vilken kunde benämnas byrådirektör, borde hava så omfattande kunskaper och erfarenheter, att han även i byråchefens frånvaro kunde i erforderlig utsträckning handlägga förekommande tekniska ärenden och inför styrelsen svara därför. Nödvändigheten därav bleve särskilt framträdande, då byråchefen i ökad utsträckning komme att vistas på resor. Nämda kunskaper och erfarenheter torde kunna förvärfvas först efter längre tids tjänstgöring inom yrkesinspektionen. För att innehavaren av befattningen skulle kunna förväntas kvarstanna på denna post och icke vid första lägliga tillfälle söka yrkesinspektörsbefattning, borde hans tjänst vara placerad i minst samma lönegrad som yrkesinspektörstjänsterna, d. v. s. för närvarande i lönegrad B 28.

Önskvärt vore, att till arbetarskyddsbyråns förfogande ställdes ytterligare en byråingenjörsbefattning, vilken torde kunna uppföras på extra stat. Innehavaren därav skulle komma att tagas i anspråk för biträde med tekniska detaljarbeten åt byrådirektören och förste byråingenjören.

Om byråns tekniska arbetskrafter förstärktes på detta sätt krävdes anställande å byrån av ytterligare ett kontorsbiträde.

Med anledning av den sakkunniges förslag om förhöjning av arvodet till den hygieniske experten uttalar sig styrelsen sålunda.

Det höjda arvodet skulle givetvis medföra, att läkaren skulle kunna tagas i anspråk i större utsträckning än nu, men styrelsen skulle säkerligen icke kunna påräkna att för uppdraget kunna förvärva en kompetent kraft, som väsentligen obunden av egen praktik eller annan tjänst skulle stå till styrelsens förfogande jämväl för större undersökningar eller mera omfattande inspektionsresor. Med den omfattning de yrkeshygieniska uppgifterna numera tagit och med hänsyn till den stora betydelsen av att dessa uppgifter vünne en sakkunnig behandling, vore den enda tillfredsställande lösningen, att en på området praktiskt och vetenskapligt väl kvalificerad läkare helt anställdes i egenskap av styrelsens sakkunnige för hygieniska spörsmål.

Arvodet till denna läkare syntes icke kunna sättas till lägre belopp än 12,000 kronor.

Enligt socialstyrelsens förslag skulle arbetarskyddsbyrån komma att erhålla dels följande ordinarie befattningshavare nämligen 1 byråchef (B 30), 2 byrådirektörer (B 28), 1 byråassistent för sjöfartsärenden (B 26), 1 förste byråingenjör (B 24), 1 notarie (B 21), 1 byråingenjör (B 21), 1 kansliskrivare (B 11), 1 kanslibitråde (B 7) och 2 kontorsbiträden (B 4), dels ock följande icke-ordinarie befattningshavare, nämligen 1 byråingenjör å extra stat (B 21), 2 amanuenser, 1 extra ordinarie kontorsbitråde samt den nyssnämnde experten för hygieniska frågor.

Riksförsäkringsanstalten förklarar sig icke kunna göra något närmare uttalande rörande personalbehovet å arbetarskyddsbyrån, men hänvisar till vad anstalten anfört i ämnet i sitt yttrande över socialstyrelsens år 1931 framlagda förslag rörande yrkesinspektionens effektivisering.

Av *arbetsrådet* framhålles särskilt betydelsen av att yrkesinspektionen i största möjliga utsträckning beredes tillgång till medicinsk sakkunskap både för de löpande ärendena och för utförande av större undersökningar.

Allmänna civilförvaltningens lönenämnd har, under åberopande av vad lönenämnden tidigare anfört i frågan, förordat förslaget om sekreterarens placering i lönegraden B 26. Även *statskontoret* tillstyrker detta förslag.

Landsorganisationen anser det nödvändigt, att minst en medicinskt utbildad och med arbetshygieniska förhållanden fullt förtrogen person beredes möjlighet att helt ägna sig åt med arbetarskyddet förknippade medicinska och hygieniska uppgifter. Enligt organisationen borde därjämte medel anvisas för bestridande av kostnader för anlitande av den ytterligare sakkunskap på detta område, som kunde befinnas erforderlig från fall till fall.

Också *de anställdas centralorganisation* påyrkar, att till arbetarskyddsbyråns disposition ställes en yrkeshygieniskt utbildad läkare, som kan ägna hela sin arbetstid åt byrån.

Departementschefen.

Av den förebragta utredningen synes det mig tydligt framgå, att det arbete, som numera åvilar sekreteraren å arbetarskyddsbyrån är av så kvalificerad beskaffenhet att sekreterarens hittillsvarande löneställning måste anses för låg. Å andra sidan kan jag icke ansluta mig till socialstyrelsens uppfattning, att sekreterartjänsten bör ombildas till en byrådirektörstjänst med placering i lönegraden B 28. I överensstämmelse med vad den sakkunnige föreslagit förordar jag, att sekreterarbefattningen uppflyttas från lönegraden B 24 till lönegraden B 26.

Det synes mig vidare ostridigt, att yrkesinspektionens chefsmyndighet bör i högre grad än hittills äga tillgång till sakkunskap på det yrkeshygieniska området. Det oaktat kan jag emellertid icke biträda något av de förslag, som framkommit rörande utökning av arbetarskyddsbyråns arbetskrafter i förevarande hänseende. Denna fråga sammanhänger nämligen nära med spörsmålet om inrättandet av ett statens socialhygieniska institut, vilket spörsmål för närvarande är föremål för utredning genom särskilda år 1936 tillkallade

sakkunniga. Enligt vad jag inhämtat, hava också nämnda sakkunniga för avsikt att framlägga förslag i syfte att bland annat rationellt tillgodose arbetarskyddets starkt framträdande behov av yrkeshygienisk sakkunskap. För en effektiv verksamhet på detta område lär tillgång till laboratoriemöjligheter vara bestämt av behovet påkallad. Utan sådana möjligheter torde den medicinska sakkunskapen icke kunna i erforderlig utsträckning utnyttjas. Då jag hyser förhoppning, att förslag till en tillfredsställande, med moderna resurser utrustad institution för ändamålet inom en näraliggande framtid skall kunna framläggas av nämnda sakkunniga och efter vederbörlig prövning underställas 1938 års riksdag, anser jag mig icke böra nu föreslå någon provisorisk förändring med avseende å arbetarskyddsbyråns personal på hithörande område utan förordar, att jämväl för nästa budgetår allenast räknas med ett arvode av 2,000 kronor till en sakkunnig i hygieniska frågor.

Vad angår arbetarskyddsbyråns personalbehov i övrigt, hava ganska delade meningar gjort sig gällande, i det den sakkunnige ansett den nuvarande personalen tillräcklig, medan särskilt socialstyrelsen påkallat en betydande personalförstärkning. För min del är jag icke nu beredd att taga definitiv ställning till dessa personalfrågor. Desamma synas mig nämligen böra lösas i samband med det sedan länge på dagordningen stående spörsmålet om yrkesinspektionens effektivisering. På grund härav och då det — såsom jag tidigare i annat sammanhang framhållit — är min förhoppning, att förslag om denna effektivisering skall kunna föreläggas nästa års riksdag, räknar jag här med oförändrat personalbestånd.

Det sagda innebär, att jag icke nu föreslår annan ändring beträffande arbetarskyddsbyråns personal än den nyss förordade uppflyttningen av sekreteraren från lönegraden B 24 till lönegraden B 26.

Med anledning av arbetarskyddsbyråns överflyttning förutsätter jag emellertid, att hos riksförsäkringsanstalten skall nyanställas en extra ordinarie expeditionsvakt.

Riksförsäkringsanstalten.

Avlöningsanslaget.

Gällande personalförteckning och avlöningsstat.

Förslagsanslaget till riksförsäkringsanstalten: avlöningar är för budgetåret 1936/1937 beräknat till 1,484,500 kronor. Kungl. Maj:t har den 24 april 1936 fastställt följande av riksdagen godkända personalförteckning för riksförsäkringsanstalten.

Personalförteckning.

Befattning

Tjänstemän å ordinarie stat.

Lönegrad

1 generaldirektör, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
3 byråchefer	B 30
1 ledamot och byrådirektör	B 28
2 förste aktuarier	B 24
1 förste byråingenjör	B 24

Befattning	Lönegrad
3 sekreterare	B 24
8 aktuarier	B 21
2 byråingenjörer	B 21
8 notarier	B 21
10 kontorsskrivare	B 15
1 materialförvaltare	B 14
7 kansliskrivare	B 11
1 förste expeditionsvakt	B 7
20 kanslibiträden	B 7
6 expeditionsvakter	B 5
52 kontorsbiträden	B 4

Tjänsteman å övergångsstat.

1 registrator	B 21
---------------------	------

Tjänstemän å extra stat.

1 byråchef	B 30
2 ledamöter och byrådirektörer	B 28
2 förste byråingenjörer	B 24
1 sekreterare	B 24
2 aktuarier	B 21
2 byråingenjörer	B 21
5 notarier	B 21

Anm. En av de å ordinarie stat upptagna kansliskrivarbefattningarna skall hållas obessatt, så länge den å övergångsstat uppförde registratorn kvarstår i tjänst.

Vidare har Kungl. Maj:t samma dag fastställt följande av riksdagen godkända avlöningsstat för anstalten:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i> ...	kronor	567,000
2. Avlöning till tjänsteman å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	»	7,500
3. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>förslagsvis</i>	»	119,500
4. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	23,100
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar m. m.	kronor	600,300
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	»	83,100
		683,400
6. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	84,000

Summa förslagsanslag kronor 1,484,500

Riksförsäkringsanstaltens framställningar m. m.

Innan jag övergår till att redogöra för riksförsäkringsanstaltens anslagsäskanden för nästa budgetår, vill jag erinra om anstaltens framställningar

rörande avlöningsanslag för budgetåren 1935/1936 och 1936/1937 samt de i anledning därav fattade besluten.

I *skrivelse den 31 augusti 1934* hemställde *riksförsäkringsanstalten* om överförande å ordinarie stat från och med budgetåret 1935/1936 av 96 icke-ordinarie befattningar. Statskontoret tillstyrkte för sin del överflyttning av 92 tjänster, medan allmänna civilförvaltningens lönenämnd ansåg sig kunna tillstyrka överförandet av 94 befattningar.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag beslöt 1935 års riksdag att å ordinarie stat överföra 25 befattningar, nämligen 10 kontorsskrivare i lönegraden B 15, 1 kansliskrivare i lönegraden B 11, 2 kanslibiträden i lönegraden B 7, 1 expeditiönsvakt i lönegraden B 5 och 11 kontorsbiträden i lönegraden B 4.

Härefter hemställde *anstalten* i *skrivelse den 30 augusti 1935*, att från och med budgetåret 1936/1937 måtte till ordinarie stat överföras 67 befattningar, bland dem följande 37 befattningar, nämligen 1 byråchef i lönegraden B 30, 1 ledamot och byrådirektör i lönegraden B 28, 1 förste byråingenjör och 1 sekreterare i lönegraden B 24, 5 förste kontorsskrivare i lönegraden B 17, 1 kassör i lönegraden B 14, 4 kanslibiträden i lönegraden B 7 och 23 kontorsbiträden i lönegraden B 4.

Med hänsyn till den hemställan jag i det följande kommer att göra vill jag här redogöra för de delar av framställningen, vilka helt eller delvis avsågo nämnda 37 befattningar.

Till stöd för förslaget om uppförande å ordinarie stat av *byråchefstjänsten* anförde *anstalten* i huvudsak följande.

Byråchefen å extra stat vore chef för anstaltens försäkringsbyrå. Befattningen hade inrättats enligt beslut av 1919 års riksdag. Arbetet å byrån, vilken hade en personal av mer än 160 personer, bildade grundvalen för hela anstaltens verksamhet. Å byrån verkställdes registreringen av landets alla arbetsgivare samt debiteringen av försäkringsavgifterna, vilka arbeten vore av avgörande betydelse för anstaltens försäkringsekonomi, på samma gång som avgifternas riktiga och sakkunniga bestämmande vore av stort allmänt intresse. Då byråns arbete sedan år 1919 högst betydligt ökats i omfattning, vore behovet av byråchefsbefattningen tydligt. Anstalten ansågo någon som helst tvekan ej kunna råda om att befattningen borde överföras på ordinarie stat.

I fråga om överförande å ordinarie stat av *två byrådirektörstjänster* i lönegraden B 28 framhöll *anstalten* följande.

Enligt medgivande av 1931 års riksdag vore tre befattningar som ledamöter och byrådirektörer i lönegraden B 28 uppförda å extra stat. Innehavarna av dessa befattningar vore chefer för var sin byrå, nämligen andra och tredje skaderegleringsbyråerna samt byrån för försäkringsplikts- m. fl. ärenden. Ehuru befattningarna i nuvarande form tillkommit först år 1931, hade de alltså sedan 1918 funnits såsom tillfälliga ledamotsbefattningar. I statsverkspropositionen till 1931 års riksdag framlades i samband med förslaget om befattningarnas ombildning en uttömmande utredning rörande ifrågavarande befattningshavares åligganden och behovet av desamma m. m. Med hänsyn till vikten av att särskilt de högre befattningarna inom *anstalten* i möjligaste utsträckning uppfördes å ordinarie stat, ansågo *anstalten* det önskvärt, om så kunde ske med samtliga byrådirektörsbefattningarna, men hade *anstalten*

emellertid inskränkt sig till att föreslå, att tills vidare endast två av befattningarna överfördes till ordinarie stat.

Överförandet å ordinarie stat av befattningshavare i ledamotsställning vore av synnerlig vikt även ur den synpunkten, att därigenom vissa särskilt framträdande olägenheter av det inom anstalten rådande vikariatssystemet skulle avlägsnas. Två av byrådirektörerna vore nämligen innehavare av var sin sekreterarbefattning. Dessa ordinarie befattningar i lönegraden B 24 måste alltså under åratals uppehållas av vikarier, vilka i sin tur i allmänhet vore ordinarie tjänstemän i lönegraden B 21 och hade vikarier å dessa tjänster. Givetvis vore detta vikariatssystem till betydande olägenhet för anstalten.

Beträffande *förste byråingenjörstjänsten* och *sekreterartjänsten* uttalade sig anstalten sålunda.

Anstalten hade år 1931 föreslagit överförande av två förste byråingenjörsbefattningar å försäkringsbyrån till ordinarie stat. Förslaget hade bifallits beträffande en av dessa. Å försäkringsbyrån funnes nu, förutom den ordinarie förste byråingenjören, två förste byråingenjörer å extra stat. En av dessa förestode den viktiga avdelning av byrån, som i samband med registrering och granskning av anmälningar om olycksfall och yrkessjukdomar (omkring 70,000 till antalet) hade till uppgift att i samverkan med yrkesinspektionen hos arbetsgivare föreslå åtgärder till förebyggande av olycksfall ävensom att avgiva förslag till premiehöjning för arbetsföretag, som befunnits otillfredsställande ur skyddsteknisk synpunkt. Denna uppgift hade fått alltjämt ökad betydelse för nedbringande av kostnaderna för olycksfallsförsäkringen. Ifrågasvarande förste byråingenjör hade även till åliggande att under inspektionsresor samråda med arbetsgivare om åtgärder till minskande av olycksfallsrisken. Anstalten föreslog ånyo, att ytterligare en förste byråingenjör måtte överföras till ordinarie stat.

Hos anstalten funnes 3 ordinarie sekreterare och 1 sekreterare å extra stat. Sekreterarna voro placerade: en å administrativa byrån, två å första och en å andra skaderegleringsbyrån. Tredje skaderegleringsbyrån och byrån för försäkringsplikts- m. fl. ärenden saknade tjänstemän i lönegraden B 24. Antalet sekreterare vore synnerligen knappt, och starkt behov föreläge av ytterligare sekreterarbefattningar för placering å de två byråer, som nu helt saknade sådana. I detta sammanhang ansågo sig anstalten dock icke böra framställa förslag om ökning av antalet sekreterarbefattningar. Emellertid funne anstalten betänkligheter icke böra möta att, såsom anstalten föreslagit redan år 1931, överföra nu ifrågasvarande sekreterarbefattning till ordinarie stat.

Förslaget om inrättande av *5 förste kontorsskrivartjänster i lönegraden B 17* motiverade anstalten på följande sätt.

Anstalten hade år 1934 föreslagit uppförande å ordinarie stat av 20 kontorsskrivartjänster i lönegraderna B 15 och B 17. Emellertid hade blott 10 kontorsskrivartjänster i lönegraden B 15 blivit inrättade. För närvarande vore det mest av behovet påkallat, att ett antal extra ordinarie befattningshavare i högre grad än den 15:e, vilka befattningshavare hade mera kvalificerade göromål, erhöles ordinarie anställning. Anstalten föreslog därför, att å ordinarie stat måtte uppföras 5 förste kontorsskrivarbefattningar i lönegraden B 17. Vid bifall härtill kunde med inrättande av flera befattningar i lönegraden B 15 något anstå.

Beträffande *kassören* anförde anstalten bland annat.

I sin år 1934 gjorda framställning hade anstalten hemställt, att den kansli-skrivare, som tjänstgjorde som kassör hos anstalten, skulle under benämning

av förste kassör uppflyttas i lönegraden B 12 med bibehållande av kassören tillkommande felräkningspenningar, uppgående till 400 kronor för år. I häröfver avgivet utlåtande hade allmänna civilförvaltningens lönenämnd föreslagit en sådan lösning av frågan, att rätten till felräkningspenningar borttoges och befattningen i stället hänfördes till lönegraden B 14 med benämning kassör. Anstalten anslöte sig nu till lönenämndens förslag. Vid bifall till förslaget kunde en befattning såsom extra ordinarie kansliskrivare indragas.

I fråga om *kansli- och kontorsbiträdestjänsterna* framhöll anstalten, att medan antalet ordinarie kanslibiträden och kontorsbiträden utgjorde 18, respektive 31, antalet extra ordinarie dylika biträden vore 20, respektive 106.

Statskontoret, som yttrade sig över riksförsäkringsanstaltens framställning, uttalade däri, bland annat, att de föreslagna förste kontorsskrivartjänsterna i lönegraden B 17 icke borde inrättas, förrän erfarenhet vunnits beträffande de nyligen inrättade kontorsskrivartjänsterna i lönegraden B 15.

På förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1936 års riksdag, att av de 67 ifrågasvarande befattningarna till ordinarie stat överföra 30, nämligen 1 ledamot och byrådirektör i lönegraden B 28, 1 aktuarie och 2 notarier i lönegraden B 21, 1 materialförvaltare i lönegraden B 14, 2 kanslibiträden i lönegraden B 7, 2 expeditivsvakter i lönegraden B 5 och 21 kontorsbiträden i lönegraden B 4.

Förut omförmälda 37 befattningar blevo däremot icke överförda till ordinarie stat.

I *skrivelse den 31 augusti 1936* har riksförsäkringsanstalten gjort framställning om avlöningsanslag för anstalten för budgetåret 1937/1938.

Vad först angår *anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat*, föreslår anstalten dels överförande å ordinarie stat av ett betydande antal icke-ordinarie tjänster, dels inrättande av vissa nya tjänster, dels ock uppflyttning i högre lönegrad av åtskilliga tjänster. I sistnämnda hänseende föreslår anstalten bland annat, att den ordinarie förste aktuarietjänsten å anstaltens försäkringsmatematiska och statistiska byrå måtte uppflyttas från lönegraden B 24 till lönegraden B 26. Anstalten förordar vissa förändringar med avseende å fördelningen av arbetsuppgifterna de olika byråerna emellan. Vid bifall till anstaltens förslag skulle antalet ordinarie tjänster ökas från 126 till 239, alltså med 113. Av dessa tjänster hava 4 hänförts till lönegraden B 30, 1 till lönegraden B 28, 7 till lönegraden B 26, 2 till lönegraden B 24, 12 till lönegraden B 21, 6 till lönegraden B 15, 1 till lönegraden B 14, 10 till lönegraden B 11, 15 till lönegraden B 9, 14 till lönegraden B 7 och 41 till lönegraden B 4.

Riksförsäkringsanstaltens sålunda framlagda förslag rörande inrättande av ordinarie tjänster går vida utöver anstaltens år 1934 och 1935 gjorda framställningar. Med anledning härav framhåller anstalten bland annat, att år 1934 frågan om olycksfallsförsäkringens organisation ännu varit svävande ävensom att anstaltens arbetsbörda sedan sistnämnda år ökats i så rask takt, att de då framställda kraven redan måste sägas vara föråldrade. Förslaget om uppflyttning av nyssnämnda förste aktuarietjänst från lönegraden B 24 till lönegraden B 26 motiveras av anstalten på följande sätt.

Förste aktuarien hade att verkställa försäkringstekniska och statistiska

utredningar för fastställande av beräkningsgrunder och uppgörande av premietariffer, omhändervärd fonderberäkningarna och uppgöra försäkringsräkenskaper för riksförsäkringsanstaltens olika verksamhetsgrenar, redigera anstaltens årsberättelse, leda bearbetningen av det olycksfallsstatistiska materialet och utarbetandet av de statistiska publikationerna rörande försäkring enligt 1916 års lag, besvara förfrågningar angående livränteinköp enligt 1916 och 1901 års lagar samt lagen om barn utom äktenskap och lagen om trafikförsäkring å motorfordon, verkställa kapitalvärdesberäkningar vid ifrågasatt utbetalning av kapital i stället för livränta eller engångsuppgörelse med skadeståndsskyldiga, uppgöra amorteringsplaner för lån från fonderna och handhåva livförsäkringsverksamheten för egnahemslåntagare.

Ifråga om denna tjänst, vars ordinarie innehavare vore t. f. chef för försäkringsinspektionen, vore fäst det kompetensvillkoret, att innehavaren skulle fylla de villkor, som gällde för behörighet att vara aktuarie vid livförsäkringsbolag. Allmänna civilförvaltningens lönenämnd hade redan i utlåtande den 27 september 1924 funnit motiverat, att tjänsten hänfördes till dåvarande 16:e, nuvarande 26:e lönegraden. Med hänsyn till de med befattningen förägnade kvalificerade arbetsuppgifterna funne anstalten nu såsom tidigare någon tvekan icke kunna råda om att densamma borde hänföras till lönegrad B 26.

Anstalten beräknar, att till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat skulle erfordras ett belopp av 1,095,000 kronor.

Beträffande posten till avlöning till tjänstemän å övergångsstat ifrågasätter anstalten icke någon ändring. Posten har alltså upptagits till 7,500 kronor.

Posten till avlöningar till tjänstemän å extra stat skulle vid bifall till anstaltens förslag med avseende å de ordinarie tjänsterna helt bortfalla.

Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, har av anstalten upptagits till oförändrat belopp eller 23,100 kronor.

Medelsbehovet för grundavlöningar till övrig icke-ordinarie personal uppskattar anstalten, under förutsättning av bifall till vad anstalten förordat beträffande de ordinarie tjänsterna, till 408,500 kronor. Anstalten utgår därvid från att av denna summa ett belopp av minst 50,000 kronor skulle avses för kostnader med anledning av motsedd eller eljest möjligen inträdande ökning av anstaltens verksamhet och ställas till anstaltens förfogande blott i den mån Kungl. Maj:t kunde finna det erforderligt.

För avlöningsförhöjningar till övrig icke-ordinarie personal beräknar anstalten, under nyssnämnda förutsättning, 30,000 kronor, varemot anstalten under förutsättning av oförändrad icke-ordinarie personal uppskattar ifrågasatt utgifter till 95,000 kronor.

Slutligen upptager anstalten anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare till 90,000 kronor. Den ifrågasatta höjningen har motiverats dels med den av anstalten föreslagna utökningen av personalstaten, dels därmed att från och med innevarande budgetår jämväl extra tjänstemän erhålla provisoriskt dyrtorstillägg.

Sammanlagt skulle alltså medelsbehovet för nästa budgetår enligt anstaltens förslag uppgå till (1,095,000 + 7,500 + 23,100 + 408,500 + 30,000 + 90,000) 1,654,100 kronor.

Över riks försäkringsanstaltens år 1936 gjorda framställning hava utlåtan- den avgivits av statskontoret den 6 november 1936 och av allmänna civilför- valtningens lönenämnd den 12 i samma månad.

Statskontoret anför bland annat följande.

Starka skäl syntes tala för att riks försäkringsanstaltens organisation och personalbestånd underkastades en allmän översyn, innan i allmänhet ställ- ning toges till spørgsmålet om uppflyttning av tjänster till högre lönegrad och om inrättande av nya högre befattningar. Ambetsverket ville för sin del för- orda, att en dylik översyn komme till stånd.

Med den ståndpunkt statskontoret sålunda ansåge sig böra intaga till or- ganisationsfrågan i allmänhet kunde ämbetsverket icke tillstyrka lönegrads- uppflyttningen av tjänster i annan mån än då detta — med hänsyn till sär- skilda omständigheter — kunde ske inom ramen av nuvarande organisation och utan föregripande av en kommande granskning. Däremot syntes hinder icke böra möta mot att det påbörjade utbytet av icke-ordinarie tjänster mot ordinarie sådana fullföljdes.

Statskontoret har därefter tillstyrkt dels uppförande å ordinarie stat av 59 icke-ordinarie befattningar, dels ock uppflyttning i högre lönegrad av 4 ordinarie befattningar, bland annat uppflyttningen från lönegraden B 24 till lönegraden B 26 av förste aktuarien å försäkringsmatematiska och statistiska byrån.

Lönenämnden uttalar till en början, att nämnden hade svårt att bilda sig en uppfattning om, huru många nya ordinarie befattningar, som lämpligen borde inrättas vid anstalten. Av den föreliggande framställningen syntes det emellertid framgå, att anstaltens verksamhet under de senaste åren starkt ökats. En ytterligare utökning av arbetsuppgifterna syntes dessutom bliva en följd av den år 1936 beslutade utvidgningen av olycksfalls- och yrkessjuk- domsförsäkringens tillämpningsområden. Med hänsyn därtill hade lönenäm-nden ur de synpunkter, som nämnden hade att anlägga på förevarande spörs- mål, icke funnit anledning att framställa erinran mot att förhållandet mellan ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare inom anstalten avvägdes i över- ensstämmelse med anstaltens förslag.

Lönenämnden, som härefter i sitt utlåtande ifrågasatt åtskilliga föränd- ringar med avseende å anstaltens organisation i syfte bland annat att minska antalet byråer inom anstalten, har i övrigt delvis tillstyrkt och delvis avstyrkt de av anstalten framlagda förslagen. Med anledning av förslaget om uppflytt- ning i högre lönegrad av förste aktuarien å försäkringsmatematiska och statis- tiska byrån anför nämnden, att den saknade anledning att frångå sin tidigare uttalade uppfattning om sagda befattningshavares löneställning.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift har *riks försäkringsanstaltens personal- förening* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte i proposition till 1937 års riksdag framlägga förslag till en slutgiltig lösning av anstaltens inre organisation samt att i samband därmed antalet ordinarie befattningar hos anstalten måtte

utökas i minst den omfattning, som ämbetsverket begärt i sin den 31 augusti 1936 dagtecknade framställning.

Departementschefen.

I likhet med statskontoret är jag av den uppfattningen, att en allmän undersökning rörande riks försäkringsanstaltens organisation och personalbehov bör äga rum. Detta synes mig så mycket mera påkallat som såväl i anstaltens senaste skrivelse som i lönenämndens häröver avgivna utlåtande dryftats ett flertal organisatoriska spörsmål, till vilka ställning måste tagas, innan personalbeståndet kan mera definitivt fixeras. Jag har därför för avsikt att vidtaga åtgärder för att en dylik undersökning inom den närmaste tiden må komma till stånd.

Innan den sålunda avsedda prövningen verkställts, lär det icke vara lämpligt att vidtaga några mera vittgående förändringar med avseende å anstaltens personal. Jag finner mig därför i nuvarande läge böra i huvudsak bortse från de nya förslag om inrättande av ordinarie tjänster m. m., vilka framförts av anstalten i dess år 1936 gjorda framställning. Dock anser jag mig böra förorda förslaget om uppflyttning till lönegraden B 26 av förste aktuarien å anstaltens försäkringsmatematiska och statistiska byrå, enär riktigheten av den föreslagna löneplaceringen, som tillstyrkts av statskontoret och lönenämnden, lär stå utom allt tvivel och ett bifall till förslaget i denna del icke kan föregripa den kommande undersökningen.

Bortsett härifrån vill jag nu inskränka mig till att till prövning upptaga 1935 års framställning till den del, densamma ännu icke föranlett någon åtgärd från statsmakternas sida. Det förslag, som alltså enligt min uppfattning bör komma under bedömande, avser uppförande å ordinarie stat av 37 icke-ordinarie befattningar. Detta förslag, för vilket jag förut utförligt redogjort, synes mig kunna i allt väsentligt bifallas. Dock torde med hänsyn till vad statskontoret anfört i ämnet i stället för de ifrågasatta 5 förste kontorsskrivartjänsterna i lönegraden B 17 böra inrättas 5 kontorsskrivartjänster i lönegraden B 15. Jag förordar alltså, att från extra till ordinarie stat överflyttas 1 byråchefstjänst i lönegraden B 30, 1 befattning såsom ledamot och byrådirektör i lönegraden B 28 samt 1 förste byråingenjörstjänst och 1 sekreterartjänst i lönegraden B 24. Vidare tillstyrker jag, att av nuvarande extra ordinarie befattningar 5 kontorsskrivartjänster, 4 kanslibiträdestjänster och 23 kontorsbiträdestjänster ersättas med ordinarie tjänster i lönegraderna B 15, B 7 respektive B 4. Slutligen föreslår jag, att den kansliskrivartjänst, vilkens innehavare tjänstgör såsom anstaltens kassör, ombildas till en ordinarie kassörstjänst i lönegraden B 14 och att samtidigt vederbörande befattningshavares rätt till felräkningspenningar upphör. Beträffande sistnämnda förslag vill jag särskilt framhålla, att detsamma tillstyrkts av allmänna civilförvaltningens lönenämnd och av statskontoret samt att en likartad tjänst i pensionsstyrelsen blivit från och med den 1 januari 1937 på motsvarande sätt förändrad. Inrättandet av nu ifrågavarande kassörstjänst bör icke föranleda minskning av det nuvarande antalet ordinarie kansli-

skrivare. Däremot förutsätter jag, att vid bifall till förslaget en extra ordinarie kansliskrivartjänst indrages.

I det föregående har jag föreslagit, att socialstyrelsens arbetarskyddsbyrå skall från och med den 1 januari 1938 överflyttas till riksförsäkringsanstalten. På grund härav bör antalet ordinarie befattningar hos anstalten från och med sistnämnda dag ytterligare ökas med 1 byråchef (B 30), 1 byråassistent (B 26), 1 sekreterare (B 26), 1 förste byråingenjör (B 24), 1 byråingenjör (B 21), 1 kansliskrivare (B 11), 1 kanslibitråde (B 7) och 1 kontorsbiträde (B 4).

Det synes lämpligast att för nästa budgetår för riksförsäkringsanstalten fastställa två särskilda personalförteckningar, en avsedd att gälla för tiden 1 juli—31 december 1937 och en avsedd att tillämpas från och med den 1 januari 1938.

Jag övergår nu till en beräkning av riksförsäkringsanstaltens avlöningsanslag, därvid jag förutsätter, att särskild avlöningsstat bör fastställas omfattande budgetåret 1937/1938.

Utgifterna för avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat torde kunna efter reduktion med hänsyn till familjepensionsavdragen beräknas till 698,900 kronor. Då numera den å övergångsstat uppförde registratorn erhållit annan ordinarie befattning, har härvid räknats jämväl med avlöning till innehavaren av den kansliskrivarbefattning, vilken jämlikt anmärkning till gällande personalförteckning skulle hållas obesatt, så länge nämnde registrator kvarstode i tjänst. Härtill kommer halvårskostnaden för den ordinarie personalen å arbetarskyddsbyrån, vilken kostnad efter minskning på grund av familjepensionsavdragen kan uppskattas till 27,600 kronor. Posten bör alltså upptagas till 726,500 kronor.

Med hänsyn till vad jag nyss anfört rörande registratorstjänsten, erfordras icke mera någon anslagspost till avlöning till tjänsteman å övergångsstat.

Enligt anstaltens förslag skulle posten till avlöningar till tjänstemän å extra stat icke mera behövas. Vid bifall till mitt förslag erfordras däremot givetvis en sådan post. Det nuvarande beloppet — 119,500 kronor — kan emellertid på grund av överflyttningen av tjänster till ordinarie stat samt i följd av familjepensionsavdragen nedsättas till 79,000 kronor.

Posten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, är för närvarande upptagen till 23,100 kronor. Detta belopp bör ökas med halva det föreslagna årsarvodet till en expert i yrkeshygien, alltså med 1,000 kronor. Postens slutsumma blir således 24,100 kronor.

För grundavlöningar till övrig icke-ordinarie personal har för löpande budgetår beräknats ett belopp av 600,300 kronor. Överförandet av vissa tjänster till ordinarie stat samt familjepensionsavdragen föranleda för nästa budgetår en minskning av beloppet med sammanlagt 89,400 kronor. Å andra sidan måste beloppet på grund av arbetarskyddsbyråns överflyttning ökas med 7,500 kronor. Härutöver lär man med hänsyn till den sannolika ökningen av anstaltens verksamhet få räkna med

en ytterligare höjning av 30,000 kronor. Ifrågavarande post torde alltså få upptagas till $(600,300 - 89,400 + 7,500 + 30,000)$ 548,400 kronor.

Utgifterna för avlöningsförhöjningar till övrig icke-ordinarie personal torde böra uppskattas med utgångspunkt från den av anstalten i det föregående angivna siffran av 95,000 kronor. På grund av överflyttningen av tjänster till ordinarie stat torde emellertid detta belopp kunna minskas med 11,000 kronor. Arbetskyddsbyråns överflyttning föranleder å andra sidan en ökning med 500 kronor. Posten torde alltså kunna beräknas till $(95,000 - 11,000 + 500)$ 84,500 kronor.

Posten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän föreslår anstalten höjd från 84,000 till 90,000 kronor. Då utgifterna för ifrågavarande ändamål under sistförflutna budgetår uppgått till 82,300 kronor, synes mig en höjning till förslagsvis 86,000 kronor i och för sig vara till fyllest. Med hänsyn till den föreslagna kompensationen till de extra ordinarie tjänstemännen för familjepensionsavdragen torde dock detta belopp böra ökas med 11,500 kronor. Härtill får ytterligare läggas ett belopp av 2,000 kronor, motsvarande merkostnaderna i följd av arbetskyddsbyråns förläggande till anstalten. Postens summa skulle alltså bli $(86,000 + 11,500 + 2,000)$ 99,500 kronor.

Enligt dessa beräkningar skulle avlöningsanslaget för nästa budgetår få upptagas till $(726,500 + 79,000 + 24,100 + 548,400 + 84,500 + 99,500)$ 1,562,000 kronor.

Omkostnadsanslaget.

Gällande stat.

För löpande budgetår är förslagsanslaget till riks försäkringsanstalten: omkostnader upptaget till 136,500 kronor. Beträffande användningen av detta anslag har Kungl. Maj:t den 24 april 1936 fastställt följande stat.

Omkostnadsstat.

1. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	kronor	8,000
2. <i>Expenser, förslagsvis</i>	»	114,000
3. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	»	6,500
4. Övriga utgifter:		
a. Förvaring i riksbanken av värdehandlingar ingående i anstaltens fonder, <i>förslagsvis</i> kronor 7,700		
b. Räkenskapsböcker, bindning och fastg- hetsvärdering m. m., <i>förslagsvis</i>	»	300
		8,000
Summa kronor		136,500

Riksförsäkringsanstaltens framställning.

I skrivelse den 31 augusti 1936 har riks försäkringsanstalten framlagt förslag rörande omkostnadsanslagets beräkning för nästa budgetår.

Anslagsposten till reseersättningar upptager anstalten till oförändrat belopp, 8,000 kronor.

Utgifterna för *expenser*, som för innevarande budgetår beräknats till 114,000 kronor, varav för bränsle, lyse och vatten 14,000 kronor och för övriga *expenser* 100,000 kronor, uppskattar anstalten för nästa budgetår till 126,000

kronor, varav för bränsle, lyse och vatten 14,500 kronor och för övriga expenser 111,500 kronor. En av orsakerna till den ifrågasatta höjningen är den att, medan anstalten hittills från utgifterna för expenser avräknat inflytande inkomster av försålda blanketter till olycksfallsanmälan m. m., anstalten nu utgått från att utgifterna skulle uppskattas bruttovis och att inkomsterna skulle bokföras under en ny post för särskilda uppbördsmedel. I övrigt motiveras höjningen i huvudsak med den ökade omfattningen av anstaltens verksamhet.

För publikationstryck upptager anstalten 3,000 kronor eller samma belopp, som för ändamålet beräknats för budgetåret 1935/1936. Anstalten erinrar, att den för löpande budgetår vidtagna höjningen av denna post företogs för att från posten skulle kunna bestridas kostnaderna för tryckning av ett femårssammandrag av anstaltens olycksfallsstatistik.

Övriga utgifter beräknar anstalten till 9,000 kronor, därav 8,700 kronor för förvaring i riksbanken av värdehandlingar ingående i anstaltens fonder och 300 kronor för räkenskapsböcker, bindning och fastighetsvärdering.

Den i det föregående omförmälda inkomstposten för särskilda uppbördsmedel uppskattar anstalten till 6,000 kronor. Anstalten räknar här dels med inkomst av försålda publikationer och blanketter till olycksfallsanmälan m. m. dels med ersättning för rättegångskostnader.

Omkostnaderna hava alltså av anstalten upptagits till (8,000 + 126,000 + 3,000 + 9,000 — 6,000) 140,000 kronor.

Departementschefen.

Mot anstaltens uppskattning av föreliggande medelsbehov har jag i och för sig icke något att erinra. Då emellertid arbetarskyddsbyrån skall från och med den 1 januari 1938 överflyttas till anstalten, torde det bliva nödvändigt att å utgiftssidan höja posten till reseersättningar med 1,200 kronor, posten till expenser med 2,000 kronor och posten till publikationstryck med 2,500 kronor, varjämte inkomstposten kan höjas med 2,000 kronor.

Anstaltens omkostnadsanslag för nästa budgetår lär alltså böra beräknas enligt följande uppställning:

Utgifter.

1. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	kronor	9,200
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	128,000
3. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	»	5,500
4. Övriga utgifter:		
a. Förvaring i riksbanken av värdehandlingar ingående i anstaltens fonder, <i>förslagsvis</i>	kronor	8,700
b. Räkenskapsböcker, bindning och fastig- hetsvärdering m. m., <i>förslagsvis</i>	» 300 »	9,000
Summa kronor		151,700

Särskilda uppbördsmedel.

Inkomst av försålda publikationer och blanketter till olycksfallsanmälan m. m. samt ersättning för rättegångskostnader	kronor	8,000
Summa kronor		143,700

Handläggningen av ärenden rörande sjukkassor och andra understödsföreningar.

Nuvarande organisation.

Personaluppsättningen å tredje byrån framgår av följande tablå.

I. Ordinarie befattningshavare.		Lönegrad
1 byråchef		B 30
1 sekreterare och inspektörsassistent		B 24
1 aktuarie		B 21
1 kansliskrivare		B 11
2 kanslibiträden		B 7
2 kontorsbiträden		B 4
1 skrivbiträde		B 2
II. Icke-ordinarie befattningshavare.		
Tjänstemän å extra stat.		
1 byrådirektör		B 28
1 sekreterare		B 24
1 aktuarie		B 21
Extra ordinarie tjänstemän.		
1 amanuens		17
1 amanuens		16
3 amanuenser		15
1 kanslibiträde		7
2 kanslibiträden		6
3 kontorsbiträden		4
3 skrivbiträden		2
Extra tjänstemän.		
3 amanuenser		15
2 skrivbiträden		2

Enligt 69 § i lagen den 29 juni 1912 (nr 184) om understödsföreningar skall i lagen föreskriven registrering och tillsyn å understödsföreningar handhavas av en för hela riket gemensam tillsynsmyndighet. Denna myndighet är, jämlikt föreskrift i kungörelsen den 8 november 1912 (nr 304) angående tillsyn å understödsföreningar m. m., socialstyrelsen.

Med understödsförening förstås enligt understödsföreningslagen sådan förening för inbördes bistånd, som avser att utan affärsmässigt drivande av försäkringsrörelse idka till personförsäkring hänförlig verksamhet. Bland dylika föreningar hava erkända sjukkassor och erkända arbetslöshetskassor, vilka föreningar erhålla statsbidrag, närmare reglerats genom särskilda författningar, nämligen förordningen den 26 juni 1931 (nr 280) om erkända sjukkassor och förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslös-

hetskassor. Av de föreningar, som regleras uteslutande genom understödsföreningslagen, äro de viktigaste pensionskassor (som meddela pension), begravningskassor och andra livförsäkringsföreningar (som meddela understöd, utgående i kapital en gång för alla) samt icke erkända sjukkassor (som meddela sjukhjälp eller moderskapshjälp).

Styrelsens befogenheter och skyldigheter såsom tillsynsmyndighet över såväl de erkända sjukkassorna som andra understödsföreningar utövas av styrelsens tredje byrå, dock med undantag för tillsynen över arbetslöshetskassorna, som tillkommer sjunde byrån.

Det tillkommer tillsynsmyndigheten att övervaka understödsförenings verksamhet samt tillhandagå föreningen med råd och upplysningar i ändamål att föreningens rörelse må drivas på ett med hänsyn till dess art och omfattning lämpligt sätt. Finner tillsynsmyndigheten, att avvikelser från lagen eller föreningens stadgar förekommer, skall tillsynsmyndigheten anvisa föreningen att inom viss tid hava vidtagit de åtgärder, som prövas erforderliga för rättelses vinnande. Har föreningen icke ställt sig meddelad anvisning till efterrättelse, äger tillsynsmyndigheten att hos domstol göra ansökning om åläggande för föreningen att träda i likvidation.

Över tillsynsmyndighetens beslut kunna besvär anföras hos Kungl. Maj:t i regeringsrätten.

Beträffande understödsförening med godkända stadgar gäller, att vid föreningens registrering tillsynsmyndigheten skall tillse, att stadgarna innehålla tillfredsställande bestämmelser om premier, fondavsättning, medelförvaltning och användning av uppkommande överskott samt jämväl i övrigt äro betryggande för medlemmarna och övriga understödsberättigade. Sådan förening är vidare som regel skyldig att varje år till tillsynsmyndigheten avgiva försäkringsteknisk utredning rörande föreningens ställning vid slutet av nästföregående år. Visar det sig, att föreningens tillgångar icke äro tillräckliga eller att stadgarna icke äro betryggande, skall tillsynsmyndigheten anvisa föreningen att inom viss tid hava vidtagit de åtgärder, som prövas erforderliga för vinnande av rättelse. Efterkommes icke anvisningen, kan tillsynsmyndigheten påyrka, att föreningen träder i likvidation.

Det står understödsförening öppet att i sina stadgar bestämma, att dessa skola godkännas av tillsynsmyndigheten. Skyldighet att hava godkända stadgar åligger varje förening, som utfäster kapitalunderstöd till högre belopp än 500 kronor (högre belopp än 4,000 kronor får över huvud icke utfästas av understödsförening).

I 1931 års förordning om *erkända sjukkassor* föreskrives, att registrerad understödsförening, vilken meddelar sjukhjälp och moderskapshjälp, under vissa förutsättningar kan antagas till erkänd sjukkassa. Beslut om antagandet meddelas av tillsynsmyndigheten för understödsföreningar. Med antagandet följer rätt till statsbidrag.

De erkända sjukkassorna äro av två slag, lokalsjukkassor och centralsjuk- kassor. Verksamhetsområdet är för lokalsjukkassa en eller flera närgränsande kommuner och för centralsjukkassa ett eller flera landstingsområden

eller stad, som icke deltagar i landsting. Medlem av lokalsjukkassa måste tillika vara medlem av centralsjukkassan för den ort, där han är bosatt. Den, som är bosatt å ort, varest lokalsjukkassa icke finnes, kan tillhöra centralsjukkassan såsom direkt ansluten medlem.

Vid antagandet av förening till erkänd sjukkassa skall tillsynsmyndigheten tillse, att stadgarnas bestämmelser om avgifter och fondbildning äro betryggande samt att stadgarna icke innehålla några föreskrifter, som med hänsyn till föreningens ändamål kunna anses vara obehöriga.

Hos tillsynsmyndigheten skall över erkända sjukkassar föras en förteckning, vilken beträffande en var sådan kassa skall innehålla bland annat hänvisning till inskrifningar rörande kassan i understödsföreningsregistret.

För centralsjukkassa skall styrelsen vart femte år låta upprätta och till tillsynsmyndigheten ingiva försäkringsteknisk utredning av kassans ställning vid föregående års slut.

Det tillkommer tillsynsmyndigheten att övervaka, att erkänd sjukkassas verksamhet står i överensstämmelse med förordningen ävensom i övrigt utövas på ändamålsenligt sätt. Tillsynsmyndigheten har jämväl att tillhandagå med råd och upplysningar ej mindre i fråga om åtgärder, som må erfordras för antagande, än även beträffande det lämpliga inrättandet av verksamheten.

Finner tillsynsmyndigheten, att avvikelse från förordningen förekommer eller att eljest anledning till anmärkning mot erkänd sjukkassas verksamhet föreligger, äger tillsynsmyndigheten, där vad sålunda förekommit ej bör föranleda ansökan om kassans trädande i likvidation, meddela kassan anvisning att vidtaga den åtgärd eller förändring av kassans verksamhet, som prövas erforderlig, därvid tillsynsmyndigheten skall bestämma viss skälig tid, inom vilken anvisad åtgärd skall hava vidtagits. Ställer sig sjukkassan icke sålunda meddelad anvisning till efterrättelse, må antagandet återkallas.

I åtskilliga fall är tillsynsmyndigheten befogad att meddela dispens från i förordningen givna föreskrifter.

Tillsynsmyndighetens beslut kunna överklagas genom besvär hos Kungl. Maj:t i regeringsrätten.

Grunderna för statsbidrag åt de erkända sjukkassorna äro meddelade i kungörelsen den 26 juni 1931 (nr 282) angående statsbidrag åt dylika kassor.

Enligt kungörelse den 18 december 1931 (nr 432) prövas ansökan om statsbidrag av socialstyrelsen, vilken myndighet ock utbetalar beviljat bidrag.

Samma dag som förordningen om sjukkassorna, alltså den 26 juni 1931, utfärdades även en förordning (nr 281) om *moderskapsunderstöd*. Moderskapsunderstöd skall enligt förordningen under vissa förutsättningar utgå till kvinna, som till lindrande av de med barnsbörd förenade kostnaderna är i behov därav. Dylikt understöd utgår som regel icke till kvinna, som är berättigad till moderskapshjälp från erkänd sjukkassa.

Moderskapsunderstödet utgår helt av statsmedel. Rätten till understöd prövas och understöd utbetalas emellertid i första hand av centralsjukkassan för den ort, där kvinnan är bosatt, dock att centralsjukkassan äger överenskomma med lokalsjukkassa, att denna skall för centralsjukkassans räkning

handhava berörda uppgift, såvitt angår kvinnor bosatta inom lokalsjukkassans verksamhetsområde.

Ersättning för utgivna understöd äger centralsjukkassan att kvartalsvis utbekomma av tillsynsmyndigheten för erkända sjukkassor.

I händelse av missnöje med sjukkassas beslut rörande moderskapsunderstöd eller eljest rörande tillämpningen av någon i förordningen om moderskapsunderstöd given bestämmelse, må enligt uttrycklig bestämmelse i förordningen frågan hänskjutas till tillsynsmyndigheten för erkända sjukkassor. Tillsynsmyndigheten äger, även om sådant hänskjutande icke skett, till prövning upptaga dylikt ärende.

Såsom tillsynsmyndighet för sjukkassor och andra understödsföreningar har socialstyrelsen även att utarbeta statistik rörande dylika föreningar. *Sjukkassestatistiken* har hittills pläгат sammanställas i en särskild publikation, benämnd »Registrerade sjukkassor» och omfattande en tidsperiod av tre år. *Statistiken rörande andra understödsföreningar*, som är mera kortfattad, plägar omfatta en tidsperiod av fem år och intagas i Sociala Meddelanden.

Ifrågavarande statistik omhänderhaves väsentligen av socialstyrelsens tredje byrå, ehuru vid dess utarbetande visst samråd äger rum med fjärde byråns personal. Under de senaste åren har det statistiska arbetet på hit hörande område fått stå tillbaka för andra uppgifter.

Arbetet å tredje byrån ledes av byråchefen och — såsom dennes närmaste man — byrådirektören, båda med försäkringsteknisk utbildning.

Av byråns personal i övrigt äro sekreteraren å extra stat, den ordinarie aktuarien, fem amanuenser samt fyra biträden huvudsakligen sysselsatta med ärenden sammanhängande med nyregistreringar, stadgeändringar, tvistemål samt verksamhet av upplysande och rådgivande art. Sekreteraren och inspektörsassistenten, en amanuens och fem biträden äro väsentligen upptagna med handläggningen av ärenden rörande statsbidrag, moderskapsunderstöd och statistik, medan aktuarien å extra stat och två amanuenser med hjälp av ett biträde handhava försäkringstekniska uppgifter. Byråns återstående biträdespersonal verkställer diarieföring, maskinskrivning och diverse andra kansligöromål.

Ändrad förläggning av tillsynen över sjukkassor och vissa andra understödsföreningar.

Tidigare förslag.

Vad först angår de ärenden, som sammanhänga med den speciella *tillsynen över sjukkassorna*, må erinras, att en central kontroll över sjukkassornas verksamhet infördes genom lagen den 4 juli 1910 om sjukkassor. I denna lag stadgades, att i lagen föreskriven registrering och tillsyn å sjukkassor skulle handhavas av en för hela riket gemensam tillsynsmyndighet. Tillsynsmyndigheten förlades provisoriskt till kommerskollegium, men överflyttades vid socialstyrelsens tillkomst till sistnämnda ämbetsverk.

I det år 1925 avgivna betänkandet angående socialförsäkringens organisation förordade *statens besparingskommitté* viss omorganisation av sjukförsäkringen. I anslutning därtill anförde kommittén att, därest den föreslagna omorganisationen skulle fylla sitt syfte, bättre samverkan krävdes mellan socialförsäkringens olika grenar. Kommittén, som ansåg det mindre lämpligt att förlägga ledningen av sjukförsäkringen utanför de båda övriga sociala försäkringsinrättningarna — enligt kommitténs förslag pensionsstyrelsen och riksförsäkringsverket — föreslog därför, att en avdelning av pensionsstyrelsen måtte bli tillsynsmyndighet för sjukkassorna.

Jämlikt kommittéförslaget skulle pensionsstyrelsen bli centralorgan även för fattigvårdsärendena. Kommittén förutsatte, att, därest förslaget genomfördes, en samverkan skulle komma till stånd även mellan vederbörande lokala myndigheter och att sålunda sjukkassorna skulle komma att samarbeta å ena sidan med pensionsnämnderna och å den andra med fattigvårdsstyrelserna.

Över besparingskommitténs förslag yttrade sig bland annat socialstyrelsen och pensionsstyrelsen.

Socialstyrelsen medgav, att sjukkasseverksamheten hade många beröringspunkter med pensionsförsäkringen och att därför vissa skäl talade för att tillsynen över sjukkasseväsendet överflyttades till pensionsstyrelsen. Å andra sidan framhöll styrelsen, att det även funnes punkter, där de båda försäkringsgrenarnas intressen ginge bestämt isär och där avgörandet, åtminstone intill dess sjukkasseverksamhetens och pensionsförsäkringens verksamhetsområden och uppgifter blivit författningsenligt avgränsade mot varandra, lämpligen borde ske efter en mera allsidig prövning än som kunde förutsättas, därest ärendena skulle avgöras av en och samma myndighet. Så länge denna motsättning icke undanröjts, ansåg styrelsen en överflyttning av tillsynen över sjukkasseväsendet till pensionsstyrelsen vara ägnad att väcka allvarliga betänkligheter.

I samma ämne anförde *pensionsstyrelsen*, att frågan icke kunde bedömas, förrän linjerna för sjukförsäkringsverksamheten blivit närmare bestämda. Om det emellertid då skulle komma att visa sig, att densamma anordnades på ett sådant sätt, att den lämnade förutsättningar för ett samarbete med pensionsförsäkringen, skulle styrelsen icke hava något att erinra mot, utan tvärtom finna det helt naturligt, att ifrågavarande tillsynsmyndighet, därest den icke borde beredas en självständig ställning, inordnades i pensionsstyrelsen.

En överflyttning av sjukkasseärendena till pensionsstyrelsen ifrågasattes — såsom redan omförmäls — jämväl av 1926 års *arbetslöshetssakkunniga*. Rörande de uttalanden, vilka i ämnet gjordes av sagda sakkunniga, hänvisas till den förut lämnade redogörelsen.

Genom en år 1931 beslutad ändring i understödsföreningslagen inordnades sjukkassorna bland understödsföreningarna och upphävdes 1910 års sjukkasselag. Samtidigt utfärdades förordningen rörande erkända sjukkassor,

enligt vilken tillsynsmyndigheten för understödsföreningarna, alltså socialstyrelsen, blev tillsynsmyndighet även för sistnämnda kassor.

Förslaget om sjukkasseärendenas överflyttning till pensionsstyrelsen upptogs sedermera av 1928 års pensionsförsäkringskommitté. Nämnda kommitté framlade i sitt den 26 april 1934 avgivna betänkande rörande revision av den allmänna pensionsförsäkringen (statens offentliga utredningar 1934: 18) två alternativförslag, nämligen ett majoritets- och ett minoritetsförslag. Av dessa innebar majoritetsförslaget, att uppgiften att meddela försäkring för invaliditet före den för rätt till ålderspension stadgade åldern skulle överföras från den obligatoriska pensionsförsäkringen till den frivilliga sjukförsäkringen. Enligt minoritetsförslaget skulle däremot pensionsförsäkringen likasom tidigare vara en kombinerad obligatorisk invaliditets- och ålderdomsförsäkring. Kommittén anförde, att för den händelse majoritetsförslaget bifölles, det syntes nödvändigt att förlägga den statliga tillsynen över sjukkassorna till den myndighet, som dittills handhaft den centrala ledningen av invaliditetsförsäkringen, nämligen pensionsstyrelsen, men att det även vid ett bifall till minoritetsförslaget för vinnande av enhetlighet med avseende å den centrala ledningen av ifrågavarande varandra intimt berörande grenar av socialförsäkringen syntes önskvärt, att till pensionsstyrelsen överflyttades uppgiften att vara tillsynsmyndighet över sjukkasseverksamheten.

Kommittén erinrade i detta sammanhang om det av statens besparingskommitté i ämnet avgivna förslaget samt om socialstyrelsens häröver avgivna utlåtande. Kommittén anförde härefter följande.

De skäl, som anförts mot en förläggning till pensionsstyrelsen av tillsynen över sjukkasserörelsen, bortföll givetvis vid ett genomförande av något av de av kommittén utarbetade förslagen, då ju genom dessa förslag skulle åstadkommas den författningsenliga avgränsning mellan pensionsförsäkringens och sjukkasseverksamhetens intresseområden, som efterlysts i socialstyrelsens uttalande. Det syntes även förtjäna erinras, att förläggningen av ifrågavarande tillsyn till socialstyrelsen måste anses huvudsakligen historiskt betingad på så viss, att något statligt organ för handhavande av socialförsäkringsfrågor icke existerade vid genomförandet av 1910 års sjukkasselag. Då man icke önskade upprätta något särskilt ämbetsverk för utövandet av den tillsyn, som föreskrevs i nämnda lag, hade tillsynen till en början förlagts till kommerskollegium och sedermera vid upprättandet av socialstyrelsen överflyttats till denna styrelse. Hade man redan år 1910 haft ett särskilt ämbetsverk för invaliditets- och ålderdomsförsäkring, skulle säkerligen tillsynen över den frivilliga sjukförsäkringen från början hava förlagts dit.

Kommittén föreslog därför, att till pensionsstyrelsen måtte överföras socialstyrelsens sjukkassebyrå, i vad den hade att taga befattning med sjukförsäkringen.

I de utlåtanden, som avgåvos över pensionsförsäkringskommitténs betänkande, berördes frågan om sjukkasseärendenas förläggning av pensionsstyrelsen och socialstyrelsen.

Pensionsstyrelsen förklarade sig därvid icke hava något att erinra mot förslaget att styrelsen skulle bli tillsynsmyndighet för de erkända sjukkassorna.

Vad angår *socialstyrelsen* fann detta ämbetsverk öfvervägande skäl tala för en förflyttning till pensionsstyrelsen av tillsynen över sjukkasseväsendet, för den händelse majoritetsförslaget vunne bifall. Däremot ansåg socialstyrelsen, att de huvudsakliga motiven för en förändrad förläggning av tillsynen över sjukkasseverksamheten skulle bortfalla, därest sagda förslag icke genomfördes. Båda ämbetsverken hade — anförde styrelsen vidare — sig anförtrordade uppgifter, som ägde naturligt sammanhang med sjukkasseverksamheten. Vid sådant förhållande syntes frågan, huruvida denna verksamhet skulle anknytas till det ena eller det andra verket, lämpligen böra bedömas med hänsyn väsentligen till omfattningen av det arbete i övrigt, som komme att åligga dem. Ifrågavarande spörsmål syntes därför böra avgöras i samband med den förestående omprövningen av socialstyrelsens blivande verksamhetsområde och organisation.

Frågan om pensionsförsäkringens anordning avgjordes år 1935, i det statsmakterna i huvudsak anslöto sig till det av pensionsförsäkringskommittén avgivna minoritetsförslaget. De nya bestämmelserna innehållas i lagen den 28 juni 1935 om folkpensionering och den samma dag utfärdade förordningen om invalidunderstöd, vilka författningar trätt i kraft den 1 januari 1937.

Härefter har vid 1936 års riksdag beslutats viss omorganisation av pensionsstyrelsen från och med ingången av år 1937. Därvid behandlades dock ej spörsmålet om sjukkasseärendenas förläggning, vilket spörsmål således alltjämt återstår att lösa.

Vidkommande härefter frågan om *andra understödsföreningar än sjukkassor* må först erinras, att förslag till lagstiftning rörande understödsföreningar avgavs av särskilt tillkallade sakkunniga i ett den 10 december 1910 dagtecknat betänkande. Däri uttalade de sakkunniga, att försäkringsinspektionen syntes mest lämpad att bli tillsynsmyndighet över understödsföreningarna.

Genom *proposition den 30 december 1911*, (nr 2), framlade Kungl. Maj:t för riksdagen förslag till lag om dylika föreningar. I denna proposition, som i huvudsak följde de i sakkunnigförslaget uppdragna riktlinjerna, förutsatte också föredragande departementschefen, att tillsynen över understödsföreningarna skulle förläggas till försäkringsinspektionen. Lagförslaget innehöll dock icke någon bestämmelse härom, enär denna fråga tänktes bli reglerad i administrativ ordning.

I motsats härtill hade *kommerskollegiukommittén och departementalkommitterade* i sitt år 1911 avgivna förslag rörande socialstyrelsen föreslagit, att nämnda ämbetsverk skulle bli tillsynsmyndighet såväl för sjukkassorna som för understödsföreningarna. Enligt kommitterade skulle därmed vinnas bland annat den bestämda fördelen, att hela den omfattande begravningshjälpverksamheten, som i stor utsträckning var förenad med sjukkasseväsendet, komme under tillsyn av en och samma myndighet.

I 1912 års *proposition angående socialstyrelsen* erinrade föredragande departementschefen om den ställning han med avseende å tillsynens förläggning intagit vid framläggandet av nyssnämnda proposition rörande understödsför-

eningarna. Departementschefen anförde i anslutning härtill, att därest förhållandena framdeles skulle påkalla en överflyttning till socialstyrelsen av ifrågavarande tillsyn eller del därav, detta lätteligen kunde ske, men att det för det dåvarande syntes lämpligast att icke belasta socialstyrelsen med denna uppgift.

Båda de ifrågavarande propositionerna biföllos i huvudsak av 1912 års riksdag, som dock icke slutgiltigt uttalade sig i frågan vilket ämbetsverk borde utöva tillsynen över understödsföreningarna.

Den 8 november 1912 utfärdade sedermera Kungl. Maj:t den tidigare omnämnda, alltså gällande kungörelsen angående tillsyn å understödsföreningar m. m., vari föreskrevs, att socialstyrelsen skulle tills vidare vara den i understödsföreningslagen omförmälda tillsynsmyndigheten.

Tillsynen över understödsföreningarna har alltsedan socialstyrelsens tillkomst varit förlagd till tredje byrån. Enda undantaget har utgjorts av de erkända arbetslöshetskassorna, vilka från och med år 1935 inordnats bland understödsföreningarna och beträffande vilka tillsynen utövas av styrelsens sjunde byrå. Att genom 1931 års lagstiftning även sjukkassorna hänförts under understödsföreningslagen samt dessutom särskilda bestämmelser utfärdats rörande tillsyn över de erkända sjukkassorna är förut nämnt.

I de förslag av statens besparingskommitté och 1926 års arbetslöshetssakkunniga, för vilka ovan redogjorts, berördes ej särskilt frågan om understödsföreningsärendena. Det torde i förslagen hava avsetts, att därest sjukkasseärendena överflyttades till pensionsstyrelsen, även understödsföreningsärendena borde medfölja.

Däremot upptogs av 1928 års pensionsförsäkringskommitté till särskild behandling även frågan rörande förläggningen av tillsynen över andra understödsföreningar än erkända sjukkassor. I denna del anförde kommittén, att det ej syntes nödvändigt eller lämpligt att till pensionsstyrelsen överflytta all tillsyn över understödsföreningar. Beträffande tillsynen över andra understödsföreningar än erkända sjukkassor syntes man hava att välja mellan att låta denna tillsyn kvarstanna hos socialstyrelsen eller att överflytta den till försäkringsinspektionen. Kommittén, som dock ansåg denna fråga falla utanför kommitténs utredningsuppdrag, framhöll, att exempel kunde anföras på försäkringsverksamhet av sådan art, att den utan tvekan borde stå under försäkringsinspektionens tillsyn, men som enbart av den anledningen att verksamheten organiserats enligt lagen om understödsföreningar kommit att i tillsynsavseende lyda under socialstyrelsen.

I de över sistnämnda kommittéförlag avgivna utlåtandena berördes frågan om tillsynen över nu ifrågavarande understödsföreningar av socialstyrelsen och försäkringsinspektionen.

Socialstyrelsen uttalade, att den av kommittén ifrågasatta uppdelningen av tillsynen över understödsföreningarna skulle medföra avgjorda olägenheter med hänsyn till den nära förbindelse, i vilken sjukkasseverksamheten stode till andra grenar av den frivilliga understödsverksamheten och särskilt begravningshjälpverksamheten. Flertalet lokal- och centralsjukkassor — an-

förde styrelsen — syntes komma att vid sin sida få formellt fristående men i realiteten med dem nära förbundna begravningshjälpföreningar. Vidare syntes det komma att inträffa, att sjukhjälpföreningar, som tidigare arbetat utan statsbidrag, genom överlåtelse av rörelsen överginge till erkända sjuk-kassor. Även vid dylika överlåtelser vore det givetvis bättre, om hela proceduren, vari även kunde komma att ingå likvidation av den överlåtande kassan, kunde ske genom en och samma myndighet. Då därjämte tillsynen över de erkända arbetslöshetskassorna i allt fall skulle kvarbliva i socialstyrelsen, skulle enligt kommitténs tankegång den centrala uppsikten över understödsföreningarna komma att uppdelas på tre olika myndigheter, vilket knappast kunde vara lämpligt.

Enligt socialstyrelsens mening talade därför — för det fall att invaliditetsförsäkringen sammankopplades med sjukkasseverksamheten — starka praktiska skäl för att samtliga understödsföreningar med undantag av arbetslöshetskassorna ställdes under pensionsstyrelsens tillsyn.

Försäkringsinspektionen påpekade, att, därest en överföring av ifrågasvarande tillsyn till försäkringsinspektionen skulle ske, denna icke kunde omfatta arbetslöshetskassorna och de icke erkända sjuk-kassorna, att en överflyttning icke heller vore motiverad beträffande ett betydande antal av de understödsföreningar, som meddelade kapitalunderstöd, samt att detsamma gällde med avseende å pensionskassorna. Den av kommittén upptagna frågan måste, innan den bringades till sin lösning, föregås av ytterligare undersökning.

Den sakkunniges förslag.

Vad angår *den speciella tillsynen över sjuk-kassorna* erinrar den sakkunnige till en början att man, då sjukkasseärendena förlades till socialstyrelsen, räknade med möjligheten att framdeles även övriga grenar av socialförsäkringen skulle komma att förläggas till detta ämbetsverk och att därigenom en enhetlig ledning av den sociala försäkringsverksamheten skulle kunna åvägbringas. Utvecklingen hade emellertid, framhåller den sakkunnige, gått i en annan riktning. Av de olika socialförsäkringsgrenarna hade — förutom sjukförsäkringen — blott arbetslöshetsförsäkringen blivit förlagd till socialstyrelsen, medan ålderdoms- och invaliditetsförsäkringen anförtratts åt ett senare inrättat ämbetsverk, pensionsstyrelsen, och den statliga försäkringen för olycksfall i arbete kvarblivit hos riksförsäkringsanstalten. Med något sammanförande av samtliga berörda försäkringsgrenar till socialstyrelsen eller över huvud till ett gemensamt ämbetsverk vore numera icke att räkna.

Den sakkunnige förordar härefter en överflyttning av tillsynen över de erkända sjuk-kassorna från socialstyrelsen till pensionsstyrelsen. Till stöd härför anföres i huvudsak följande.

Den uppdelning av den sociala försäkringsverksamhetens ledning, som kommit till stånd, kunde för sjukförsäkringens del näppeligen betecknas såsom särdeles ändamålsenlig. Sambandet mellan sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen måste sägas vara ytterligt ringa. Medan vidare sistnämnda försäkringsform vore på ett intimt sätt förknippad med socialstyrelsens verksamhet såsom tillsynsorgan för den offentliga arbetsförmedlingen,

föreläge — fränsett understödsföreningsärendena — knappast några beröringspunkter mellan styrelsens tillsyn över sjukkasseverksamheten och andra styrelsens åvilande arbetsuppgifter. Däremot förefunnes obestriddigen en dylik gemenskap mellan sjukförsäkringsverksamheten å ena sidan och den av pensionsstyrelsen omhänderhavda invaliditetsförsäkringen å den andra.

Det vore att beakta, att det varit bland annat just med hänsyn till det naturliga sambandet mellan sjukförsäkring och invaliditetsförsäkring, som majoritetet i 1928 års pensionsförsäkringskommitté ansett sig böra föreslå, att de erkända sjukkassorna skulle övertaga hela invaliditetsförsäkringen. Sagda förslag hade visserligen icke vunnit statsmakternas bifall, men detta förhållande hade icke berott på något underkännande av uppfattningen om sjukkassornas lämplighet såsom organ för invaliditetsförsäkring.

Om tillsynen över de erkända sjukkassorna överflyttades från socialstyrelsen till pensionsstyrelsen, skulle därmed kunna vinnas, att förstnämnda ämbetsverk befriades från en grupp av ärenden, vilken ägde föga gemenskap med styrelsens verksamhet i övrigt, och att samtidigt ledningen av den sociala försäkringsverksamheten bleve uppdelad på ett naturligare sätt än nu vore fallet.

Den sakkunnige påpekar även, att pensionsstyrelsen förfogade över en betydande sakkunskap och erfarenhet såväl på det medicinska som det försäkringstekniska området samt att denna omständighet också syntes utgöra ett skäl för överflyttning av tillsynen till nämnda styrelse. Särskilt vore det att märka, att tillsynsmyndighetens möjligheter att i sjukkasseärenden anlita medicinsk sakkunskap för närvarande vore mycket begränsade samt att en påtaglig förbättring därutinnan skulle inträda, därest en överflyttning ägde rum.

Beträffande härefter spörsmålet av vem *den i understödsföreningslagen avsedda tillsynen* lämpligen bör utövas, anmärker den sakkunnige, att det samma vore av tämligen komplicerad natur. Svårigheterna sammanhänge därmed, att understödsföreningarna — särskilt sedan numera till dem vore att hänföra såväl sjukkassor som arbetslöshetskassor — vore av vitt skilda slag och att det därför visst icke vore klart att, såsom berörda lag förutsatte, ett och samma ämbetsverk borde vara tillsynsmyndighet för dem alla.

Sin uppfattning i denna fråga utvecklar den sakkunnige härefter på följande sätt.

Under förutsättning att tillsynen över de erkända sjukkassorna överflyttades till pensionsstyrelsen, syntes i själva verket en uppdelning av tillsynen enligt understödsföreningslagen bliva ofrånkomlig. Det torde nämligen då å ena sidan vara självklart, att pensionsstyrelsen borde övertaga även den tillsyn, som enligt understödsföreningslagen skulle utövas över samtliga sjukkassor — alltså vare sig de vore erkända eller icke — medan å andra sidan någon tvekan icke kunde råda därom, att tillsynen över arbetslöshetskassorna liksom dittills borde handhavas av socialstyrelsen.

Beträffande återstående understödsföreningar syntes det vara en given sak, att tillsynen över desamma icke borde kvarbliva i socialstyrelsen, med vilket ämbetsverk denna tillsyn efter bortflyttandet av sjukkasseärendena skulle komma att sakna alla beröringspunkter. Däremot kunde delade meningar råda rörande den lämpligaste förläggningen av denna tillsyn. 1928 års pensionsförsäkringskommitté hade ifrågasatt, att försäkringsinspektionen skulle bliva tillsynsmyndighet för ifrågavarande föreningar, medan socialstyrelsen

framhållit sambandet mellan sjukkassorna och vissa andra understödsföreningar samt försäkringsinspektionen anför, att anledning till överflyttning till inspektionen av ifrågavarande tillsyn icke förefunnes beträffande en stor del av de understödsföreningar, som meddelade kapitalunderstöd, samt att detsamma gällde med avseende å pensionskassorna.

För överflyttning på försäkringsinspektionen av tillsynen över andra understödsföreningar än sjukkassor och arbetslöshetskassor talade onekligen det förhållandet, att vissa av ifrågavarande understödsföreningar dreve en verksamhet, som stode mycket nära affärsmässig försäkringsrörelse, och över sådan hade ju försäkringsinspektionen att öva tillsyn. Denna myndighet syntes med anledning därav också hava de största förutsättningar att bedöma, huruvida en understödsförening med hänsyn till rörelsens art borde tvingas att ombilda sig till försäkringsbolag och underkasta sig de därmed förenade strängare försäkringstekniska kraven.

Anledningen till att tillsynen över understödsföreningarna icke, såsom år 1910 föreslagits av de sakkunniga, blivit anförtrödd åt försäkringsinspektionen, torde emellertid väsentligen hava varit en farhåga från föreningarnas sida, att inspektionen skulle, utan att tillräckligt beakta deras sociala natur, mot dem alltför strängt hävda försäkringstekniska synpunkter samt i fråga om konkurrensen mellan understödsföreningar och försäkringsbolag visa benägenhet för att gynna de senare. Även om denna farhåga vore ogrundad, skulle den antagligen allt fortfarande resa motstånd mot tillsynens överflyttande till försäkringsinspektionen. Då vidare, såsom försäkringsinspektionen själv anför, beträffande en stor del av ifrågavarande understödsföreningar — säkerligen den största — skäl saknades för tillsynens överflyttande till inspektionen samt det skulle vara synnerligen vanskligt att genom författningsbestämmelser uppdraga en gräns mellan de föreningar, som skulle få inspektionen som tillsynsmyndighet, och de föreningar, för vilka pensionsstyrelsen borde bli tillsynsmyndighet, syntes det mest tillrådligt, att tillsynen i sin helhet förlades till sistnämnda ämbetsverk. Även om så skedde, syntes nödig kontroll kunna åstadkommas över sådana föreningar, som närmade sig eller överskredde affärsmässighetens gräns, särskilt som i tvivelaktiga fall samråd mellan pensionsstyrelsen och försäkringsinspektionen självfallet borde äga rum.

I enlighet härmed skulle alltså enligt sakkunnigförslaget tillsynen över arbetslöshetskassorna även framgent handhavas av socialstyrelsen, medan tillsynen över samtliga övriga understödsföreningar ävensom den särskilda tillsynen över de erkända sjukkassorna skulle övertagas av pensionsstyrelsen. Det sagda innebär, att enligt förslaget samtliga de ärenden, vilka för närvarande handläggas å socialstyrelsens tredje byrå, skulle överflyttas till pensionsstyrelsen. Den sakkunnige uttalar, att överflyttningen syntes ägnad att avsevärt underlätta en enhetlig och koncentrerad ledning av socialstyrelsens arbete, medan någon risk icke syntes föreligga att för pensionsstyrelsens del svårigheter skulle uppstå att samordna de hittillsvarande och de nya arbetsuppgifterna.

I sakkunnigförslaget påpekas vidare, att ett genomförande av den föreslagna uppdelningen av tillsynen över understödsföreningarna å två olika myndigheter — en för arbetslöshetskassorna och en för övriga understödsföreningar — förutsatte ändring av 69 § i understödsföreningslagen ävensom

av de stadganden i förordningen om erkända sjukkassor samt av förordningen om erkända arbetslöshetskassor, vilka hänvisade till nämnda lagrum.

Till sist anför den sakkunnige, att då givetvis de till pensionsstyrelsen överflyttade ärendena finge handläggas å en särskild byrå, socialstyrelsens tredje byrå borde överflyttas till förstnämnda ämbetsverk.

Yttranden.

Socialstyrelsen avstyrker sakkunnigförslaget såväl i vad det avser överflyttning av tillsynen rörande de erkända sjukkassorna som ock i vad det avser överflyttande av tillsynen beträffande understödsföreningarna i övrigt. Styrelsen motiverar sin ståndpunkt huvudsakligen sålunda.

De funktioner, som utövades av pensionsstyrelsen, avsågo till så väsentlig del det direkta handhavandet av löpande förvaltningsåtgärder rörande folkpensioneringsverksamheten, att styrelsen måste sägas driva en försäkringsrörelse av samma eller liknande art, som utövades av de erkända sjukkassorna och av åtskilliga andra understödsföreningar. Därest sakkunnigförslaget bifölles, skulle därför skapas en dualism mellan pensionsstyrelsen såsom försäkringsorgan å ena sidan och såsom tillsynsmyndighet över sjukkasseväsendet å den andra, en dualism som säkerligen ofta skulle framträda i exempelvis sådana fall, då en sjukkassemedlem samtidigt begärde att bli tilldelad sjukpenning från den centralsjukkassa, han tillhörde, och tilläggspension enligt lagen om folkpensionering. Pensionsstyrelsens ställning skulle i dylika fall bli synnerligen svår, då styrelsen dels hade att tillvarataga pensionsförsäkringens ekonomiska intresse, dels ock att fullgöra ett ämbetsåliggande såsom tillsynsmyndighet. Risk föreläge därför, att tillsynsmyndigheten icke skulle bli av sjukkassorna och deras medlemmar omfattad med det förtroende, som måste betraktas som en nödvändig förutsättning för att tillsynen skulle bli till avsedd nytta.

Mot den föreslagna överflyttningen talade även den omständigheten att den verksamhet, som utövades av sjukkassor och understödsföreningar, vore frivillig och dreves av privata rättssubjekt, samt att den för sin tillkomst, utveckling och fortvaro hade att tacka enskilda medborgares och medborgargrupperns initiativ och intresse. Tillsynen över denna verksamhet vore därför en uppgift, som bättre ägnade sig att handhavas av det centrala sociala förvaltningsorgan, socialstyrelsen kunde sägas utgöra, än av den myndighet, som hade till huvudsaklig uppgift att omhänderhåva den obligatoriska av statsverket drivna ålderdoms- och invalidpensioneringen.

Därest pensionsstyrelsen bleve tillsynsmyndighet för de erkända sjukkassorna, borde sistnämnda ämbetsverk även övertaga tillsynen rörande övriga understödsföreningar, med undantag av de erkända arbetslöshetskassorna. På grund av den stora samhörighet, som både principiellt och i praktiken förefunnnes mellan de olika understödsföreningarna borde nämligen en uppdelning av nu berörda tillsynsverksamhet icke ifrågakomma.

Det ägde sin rättighet, att sjukkassebyrån i förhållande till övriga byråer inom socialstyrelsen i flera avseenden intoge en ganska fristående ställning. Detta innebure dock icke att anknytningar mellan byråns verksamhet och styrelsens ämbetsuppgifter i övrigt skulle saknas. I än högre grad bleve detta fallet, om fattigvårdsärendena överflyttades till styrelsen.

Socialstyrelsen hänvisar även till att sociala rådets sektioner för det statsunderstödda sjukkasseväsendet och för understödsföreningsväsendet i övrigt

avstyrkt den ifrågasatta överflyttningen till pensionsstyrelsen och förordat bibehållande av nuvarande organisation.

Tre ledamöter inom socialstyrelsen hava avgivit *särskilda yttranden*. Sålunda uttalar *en ledamot* (t. f. byråchefen Nyström) att han — utan att vilja underkänna i socialstyrelsens utlåtande anförda skäl för sjukkassebyråns kvarblivande hos styrelsen — dock ansåge sig böra framhålla, att, därest efter överflyttande till styrelsen av statens inspektion för fattigvård och barnavård ävensom skyddshemsinspektionen, arbetsbelastningen på styrelsen och särskilt på dess chef skulle anses bliva alltför stor, erforderlig lättnad i första rummet syntes böra sökas genom att i enlighet med den sakkunniges förslag låta pensionsstyrelsen övertaga de till sjukkassebyrån hörande ärendena. *Two andra ledamöter* (t. f. byråcheferna Hagman och Nilsson) anför, att därest det ansåges önskvärt, att omfattningen av socialstyrelsens verksamhet begränsades, detta kunde ske bland annat genom överförande av styrelsens tredje byrå till pensionsstyrelsen, ävensom att de farhågor, som uttalats med anledning av förslaget om en dylik överflyttning, icke syntes vara befogade.

Pensionsstyrelsen framhåller, att mellan sjukkasseverksamheten och folkpensioneringen otvivelaktigt föreläge en viss gemenskap, vilken till gagn för sjukkassebyrån och även i någon mån för pensionsstyrelsen kunde utnyttjas vid en överflyttning av byrån till pensionsstyrelsen. Med hänsyn härtill och då en längre gående splittring av tillsynen över understödsföreningarna än den av den sakkunnige föreslagna icke syntes kunna ifrågakomma, har styrelsen ansett sig böra lämna förslaget utan erinran.

Statskontoret ställer sig ganska tveksamt till föreliggande förslag. Ämbetsverket anför i huvudsak.

Då onekligen en viss gemenskap förefunnes mellan den statliga folkpensioneringen och den frivilliga sjukkasseverksamheten, skulle ett förläggande av tillsynsmyndigheten till pensionsstyrelsen måhända kunna anses försvarat, därest det allenast varit fråga om tillsynen över sjukkassorna. Enligt den sakkunniges förslag skulle emellertid pensionsstyrelsen bliva tillsynsmyndighet även för övriga i lagen om understödsföreningar avsedda sammanslutningar, med undantag av arbetslöshetskassorna. Dessa understödsföreningar, vilkas verksamhet tjänade olika ändamål, såsom beredande av understöd på ålderdomen, begravningshjälp, familjeunderstöd m. m., syntes hava synnerligen få beröringspunkter med den obligatoriska pensionsförsäkringen. Det vore särskilt att märka, att ifrågavarande understödsföreningar utgjorde frivilliga sammanslutningar, som för sin tillkomst och utveckling främst hade att tacka enskilda personers eller folkgruppers initiativ och arbetsinsatser, och att de följaktligen med sin starka sociala betoning intoge en ställning, som näppe- ligen syntes komma en sammankoppling med organet för en av staten be- driven obligatorisk socialförsäkring att framstå såsom naturlig eller önskvärd.

Då det av organisatoriska skäl givetvis icke borde ifrågakomma att till pensionsstyrelsen överflytta viss del av de ärenden, som för närvarande hand- lades å socialstyrelsens tredje byrå, och då statskontoret icke blivit till fullo övertygat om lämpligheten av att samtliga nämnda byrå åvilande arbetsupp- gifter övertoges av pensionsstyrelsen, förefölle det ämbetsverket, som om det under nuvarande förhållanden vore lämpligast, att — försåvitt ej en överflytt- ning befunnos oundgängligen nödvändig för minskande av socialstyrelsens arbetsbörda — alla i lagen om understödsföreningar avsedda sammanslut-

ningar tills vidare finge kvarbliva under socialstyrelsens tillsyn. Givet vore, att, därest fråga ånyo skulle uppkomma om sammankoppling av den av pensionsstyrelsen ombesörjda invaliditetsförsäkringen med den frivilliga sjuk-kasseverksamheten, även det förevarande organisationsspörmålet kunde komma under ny belysning.

Försäkringsinspektionen, som inskränkt sin granskning av förslaget till den del av detsamma, som avser tillsynen över understödsföreningar, vilka meddela kapital- eller pensionsförsäkring, förklarar sig i denna del icke hava funnit anledning till erinran mot förslaget.

Svenska stadsförbundet tillstyrker förslaget om överflyttning av sjukkasse-tillsynen till pensionsstyrelsen. Förbundet framhåller särskilt, att ehuru invalidförsörjningen icke kommit att överföras till sjukkassorna, säkerligen tillräckligt mycket gemensamt förefunnes mellan sjukkassornas verksamhet och pensionsförsäkringens invalidförsäkring för att motivera överflyttningen.

Däremot anser förbundet det mera tveksamt, om jämväl tillsynen över andra understödsföreningar bör på föreslaget sätt överflyttas. Förbundet anför, att exempelvis för Sveriges kommunalanställdas pensionskassa ett förläggande av tillsynen till försäkringsinspektionen snarast syntes vara en naturlig anordning samt att över huvud taget tillsynens förläggande till inspektionen icke nödvändigt behövde innebära någon fara för att föreningarnas sociala natur ej skulle vederbörligen beaktas.

Sjukkassebyråns överflyttande till pensionsstyrelsen tillstyrkes av *svenska landstingsförbundet* samt av *svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet*.

Däremot avstyrkes förslaget bestämt av *svenska sjukkasseförbundet*, som i likhet med socialstyrelsen hävdar den uppfattningen, att förslagets genomförande skulle leda till intressekonflikter inom pensionsstyrelsen och vara ägnat att minska sjukkassornas förtroende för tillsynsmyndigheten.

Även i den skrift, som ingivits av *de erkända centralsjukkassorna i Skåne* avstyrkes förslaget, därvid såsom skäl åberopas framför allt, att ett bifall till detsamma med all sannolikhet skulle få som konsekvens, att hela invaliditetsförsäkringen skulle komma att överflyttas på sjukkassorna.

Slutligen förklarar *centralförbundet för socialt arbete*, att förbundet icke ville i princip motsätta sig den föreslagna överflyttningen men funne tidpunkten för densamma mindre lämplig. Förbundet erinrar, att såväl sjukkassereörelsen som folkpensioneringen nyligen varit föremål för mycket genomgripande reformer. Det syntes enligt förbundets mening välbetänkt att dröja med det definitiva ställningstagandet till förslaget till dess å ömse håll övergångssvårigheterna övervunnits.

Förbundet anser ock, att vissa av de understödsföreningar, som icke utgjordes av sjukkassor eller arbetslöshetskassor, vore av den natur att försäkringsinspektionen borde bli tillsynsmyndighet. Gränsdragningen på detta område vore mycket irrationell.

Departementschefen.

Det synes mig till en början uppenbart, att den verksamhet, som utövas av socialstyrelsens sjukkassebyrå, har föga gemensamt med de uppgifter, som tillkomma styrelsen i övrigt. Någon nämnvärd förändring i berörda hänseende

torde icke inträda, därest — såsom jag förordat — till styrelsen förläggas även ärenden rörande fattigvård och barnavård. Ett avskiljande av sjukkassebyrån från socialstyrelsen skulle vara till fördel för ämbetsverket, enär en sådan åtgärd vore ägnad att — liksom den föreslagna överflyttningen av arbetarskyddsärendena till riksförsäkringsanstalten — medföra en önskvärd begränsning av det alltför vidsträckta arbetsfältet.

Därest en ändrad förläggning av sjukkassebyrån skall komma till stånd, synes mig vidare den naturligaste anordningen vara att i överensstämmelse med vad den sakkunnige föreslagit förlägga denna byrå till pensionsstyrelsen.

Den av vissa myndigheter hävdade uppfattningen, att sjukkasseärendena med hänsyn till sin mera sociala betoning icke lämpade sig att behandlas av pensionsstyrelsen, kan jag icke dela. Enligt mitt förmenande måste de uppgifter, som åvila pensionsstyrelsen, anses vara lika starkt socialt betonade som socialstyrelsens, ehuru de hittills varit och även efter en överflyttning skulle bli av mindre mångskiftande art.

De från flera håll uttalade farhågorna, att vid bifall till förslaget en motsättning skulle uppkomma mellan pensionsstyrelsen såsom centralt organ för den statliga folkpensioneringen å ena sidan och såsom tillsynsmyndighet för de icke statliga sjukkassorna å den andra — en motsättning som skulle leda till att styrelsen bleve frestad att på sjukkassornas bekostnad obehörigen tillgodose folkpensioneringens ekonomiska intresse — finner jag icke heller förtjäna beaktande. Någon svårighet för pensionsstyrelsen att städse bevara sin fulla opartiskhet synes mig icke behöva föreligga. I såväl den ena som den andra egenskapen har ju styrelsen endast att lojalt tillämpa gällande bestämmelser och givetvis måste det alltid bli dess uppgift att därvid samtidigt tillvarataga det allmännas och de enskildas rätt.

Vad särskilt angår tillsynen över de understödsföreningar, som icke äro erkända sjukkassor eller arbetslöshetskassor, har i olika sammanhang ifrågasatts, huruvida icke denna helt eller delvis borde förläggas till försäkringsinspektionen. Tvivelsutan bedriva vissa understödsföreningar verksamhet av den natur att deras förläggande under kontroll av nämnda inspektion i och för sig kunde tänkas motiverad. Med hänsyn till de skäl, som i sakkunnigförslaget anförts mot en sådan förläggning — bland andra den omständigheten att antalet dylika föreningar torde vara ganska litet samt svårigheten att åvägabringa en gränsdragning mellan dessa och andra understödsföreningar — anser jag mig dock icke böra tillstyrka en dylik utvidgning av inspektionens verksamhetsområde. Jag förutsätter, att i mån av behov tillsynsmyndigheten för understödsföreningarna kommer att samråda med försäkringsinspektionen.

På grund av det anförda får jag förorda, att såväl den speciella tillsynen över de erkända sjukkassorna som ock tillsynen över samtliga övriga understödsföreningar med undantag av arbetslöshetskassorna förläggas till pensionsstyrelsen samt att i följd därav socialstyrelsens sjukkassebyrå överflyttas till ämbetsverket. Organisationsförändringen bör genomföras från och med den 1 januari 1938.

I detta sammanhang vill jag erinra, att Kungl. Maj:t den 5 mars 1937 på min hemställan beslutat att för innevarande års riksdag framlägga dels en proposition, nr 171, om vissa ändringar i understödsföreningslagen, dels en proposition, nr 173, angående ändringar i förordningen om erkända sjuk-kassor, dels ock en proposition, nr 172, rörande ändrade bestämmelser i förordningen om erkända arbetslöshetskassor. Enligt förslag i förstnämnda proposition skall i 69 § av understödsföreningslagen stadgas, att i lagen föreskriven registrering och tillsyn å understödsföreningar handhaves beträffande varje grupp av föreningar med likartad verksamhet av en för hela riket gemensam tillsynsmyndighet. I propositionen nr 173 föreslås bland annat ett stadgande av innehåll, att understödsförening antages till erkänd sjuk-kassa av den myndighet, under vars tillsyn föreningen står enligt lagen om understödsföreningar. En motsvarande bestämmelse föreslås i propositionen nr 172 beträffande erkänd arbetslöshetskassa. Därest dessa förslag bifallas, kan en uppdelning av tillsynen över understödsföreningarna på flera myndigheter äga rum utan att härför påkallas ytterligare författningsändring av beskaffenhet att kräva riksdagens medverkan.

Sättet för avgörande av tvister inom sjuk-kassorna.

Den sakkunniges förslag.

Den sakkunnige erinrar till en början, att i de för de erkända lokalsjuk-kassorna fastställda stadgarna som regel vore föreskrivet, att om tvist uppstode mellan kassan och dess styrelse eller ledamot därav eller medlem av kassan eller annan understödsberättigad, tvisten skulle hänskjutas till avgörande av skiljemän. Skiljemännen skulle vara till antalet tre, av vilka vardera parten valde en och de sålunda valda tillkallade den tredje. Kunde enighet därom icke vinnas, skulle den tredje skiljemannen utses av tillsynsmyndigheten. Motsvarande bestämmelser funnes i stadgarna för de erkända centralsjuk-kassorna.

På grund av dessa föreskrifter, framhåller den sakkunnige vidare, hade i allmänhet en enskild sjuk-kassemedlem, vilken vore missnöjd med kassans beslut rörande hans anspråk på sjukhjälp, icke möjlighet att draga saken inför domstol. Det oaktat förekomme det jämförelsevis sällan, att dylika tvister avgjordes genom skiljedom. Regeln vore nämligen, att den missnöjde underställde tvistefrågan tillsynsmyndighetens prövning. Tillsynsmyndigheten verkställde då ex officio utredning i ärendet och anvisade, därest den funne det av medlemmen framställda kravet befogat, sjuk-kassan att efterkomma det samma. En dylik anvisning finge enligt sakens natur i regel åsyftad verkan. Tillsynsmyndighetens beslut kunde, vare sig det ginge i positiv eller negativ riktning, överklagas hos Kungl. Maj:t i regeringsrätten.

I anslutning härtill anför den sakkunnige följande.

Något uttryckligt stadgande om rätt att på detta sätt få en tvistefråga avgjord av tillsynsmyndigheten funnes icke. För den praxis, som uppkommit på detta område, kunde allenast åberopas de allmänna bestämmelserna om tillsynsmyndighetens befogenhet att övervaka att erkänd sjuk-kassas verksamhet stode i överensstämmelse med sjuk-kasseförordningen och i övrigt ut-

övades på ändamålsenligt sätt ävensom att, för den händelse avvikelse från förordningen förekomme eller eljest anledning till anmärkning mot erkänd sjukkassas verksamhet föreläge, meddela kassan anvisning att vidtaga den åtgärd eller förändring av kassans verksamhet, som prövades erforderlig. Då berörda bestämmelser blott syntes innebära ett bemyndigande för tillsynsmyndigheten att ingripa mot principiella fel i vederbörande sjukkassas verksamhet, kunde det med skäl ifrågasättas, huruvida förevarande praxis stode i överensstämmelse med vad lagstiftaren i ämnet avsett. Det borde emellertid framhållas, att den icke innebure någon nyhet utan hade varit rådande alltsedan tillkomsten av 1910 års sjukkasselag, vilken i berörda hänseenden innehållit liknande bestämmelser som den nuvarande sjukkasseförordningen.

Denna praxis innefattade ett inom vårt rättsväsende ganska enastående privilegierande av ifrågavarande tvistemål. Ett slags motsvarighet funnes visserligen lagfäst i 11 § av förordningen om moderskapsunderstöd, men denna bestämmelse, som tillkommit utan vidare motivering, hade en långt ringare räckvidd.

Den sakkunnige ifrågasätter en ändring med avseende å sättet för avgörande av tvistemålen, därvid han uttalar sig på följande sätt.

Beträffande nu berörda tvistemål måste beaktas, att utredningen ofta krävde en vidlyftig skriftväxling mellan tillsynsmyndigheten och vederbörande parter och att målen i följd därav förorsakade denna myndighet ett högst betydande arbete. Tidvis torde icke mindre än tre av sjukkassebyråns kvalificerade tjänstemän hava varit i huvudsak upptagna med handläggningen av dessa mål, vilkas snabba avgörande förhindrats genom tillvaron av en betydande balans. Från processuell synpunkt kunde skriftväxling mellan en central myndighet och vederbörande parter knappast anses såsom en rationell och tidsenlig metod för utredning av tvistemål, vilka — såsom här vore fallet — i regel rörde rent faktiska förhållanden, exempelvis frågan huruvida en sjukkassemédlem vid ett visst tillfälle varit eller icke varit oförmögen till arbete. För sanningens utletande i dylika fall syntes onekligen en lokal skiljenämnd lämpligare än ett centralt ämbetsverk. Mot anlitande av skiljedomsvägen talade väsentligen det förhållandet, att skiljenämnderna icke sällan saknade erforderlig sakkunskap och auktoritet. Det kunde knappast råda något tvivel om att tillsynsmyndigheten borde befrias från uppgiften att avgöra tvistemål, därest blott tillkomsten av goda skiljenämnder kunde säkerställas. Därutinnan föresloges nu införande — med eller utan ändring i kassornas stadgar — av det systemet att nämndernas ordförande, vilka ju i realiteten hade avgörandet i sin hand, faktiskt tillsattes av tillsynsmyndigheten, som därvid i regel utsåge samma person inom ett lagom stort distrikt, förslagsvis centralsjukkassans område. Hos en dylik ordförande borde kunna förväntas erforderlig auktoritet, sakkunskap och kännedom om föreliggande förhållanden, exempelvis — för det vanliga fallet att läkarintyg stode mot sjukbesökarens uppgift — om ifrågavarande läkares och sjukbesökarens vederhöftighet och omsorgsfullhet.

Den närmare utformningen av förslaget borde, anför den sakkunnige, anföras åt tillsynsmyndigheten som ägde den största och mest mångsidiga kännedomen om hithörande förhållanden.

Den sakkunnige påpekar, att även om förslaget genomfördes, givetvis tillsynsmyndighetens författningsenliga plikt att övervaka sjukkassornas verksamhet kvarstode. Om således av uppkommande tvistemål framginge, att en kassa underlåte att fullgöra sina förpliktelser i sådan utsträckning eller på så principiell grund att detta kunde anses utgöra en brist i kassans verksam-

het, hade tillsynsmyndigheten att meddela kassan erforderlig anvisning. Med hänsyn därtill borde måhända föreskrivas, att avskrift av varje skiljedom skulle genom ordförandens försorg tillställas tillsynsmyndigheten.

Yttranden.

Socialstyrelsen anför i huvudsak följande.

Tillsynsmyndigheten borde även i fortsättningen taga befattning med uppkommande tvistemål. Denna myndighet vore nämligen skyldig att ingripa mot en kassa icke blott vid principiella fel i kassans verksamhet utan även vid enstaka av kassan begångna förseelser.

Något mera framträdande behov att omgestalta skiljemannainstitutionen föreläge icke. Institutionen hade sparsamt anlitats av sjukkassorna och deras medlemmar samt vore föga populär. Att skiljenämnds-förfarandet i så ringa utsträckning kommit till användning hade bland annat sin grund i de jämförelsevis höga kostnader, vilka följde med förfarandet, ävensom i föreliggande möjlighet att underställa tvistemålen tillsynsmyndighetens prövning.

Även om lokala skiljenämnder upprättades, måste det ytterst bli beroende av kassornas egen vilja, huruvida nämnderna skulle få den organisation, som ifrågasatts. Detta bleve endast fallet, därest kassorna ur sina stadgar borttoge den nuvarande skiljeklausulen och i stället införde bestämmelse om att tvister inom kassorna skulle hänskjutas till avgörande av för ändamålet upprättade lokala skiljenämnder. Någon garanti för en allännare anslutning bland kassorna för en övergång till det ifrågasatta systemet syntes icke förefinnas.

Svenska sjukkasseförbundet uttalar sig på följande sätt.

Det förefölle som om tillsynsmyndighetens möjligheter att överhuvud taget ingripa mot en kassa skulle komma att väsentligt minskas, därest sakkunnigförslaget bleve genomfört. Likaså vore det fara värt, att sjukkassemedlemmarnas gamla rätt att vända sig till den statliga myndigheten med sina bekymmer bleve betydligt kringskuren, vilket skulle vara mer än beklagligt.

Lokala skiljenämnder för slitande av tvistemål inom sjukkassorna syntes bliva en alltför tungrodd apparat. Frågan saknade dock icke sitt intresse, varför densamma borde närmare utredas.

I motsats till socialstyrelsen och svenska sjukkasseförbundet förklara *de erkända centralsjukkassorna i Skåne* sig icke hava något att erinra mot att tillsynsmyndigheten befrias från handläggningen av tvister inom sjukkassorna under förutsättning att inom varje centralsjukkasseeområde — eller provins — tillsattes skiljemän, som vore fullt inne i sjukkasseförordningens bestämmelser och deltagit i praktiskt sjukkasseearbete, samt tillsynsmyndigheten be- myndigades att utse ordförande i skiljenämnderna.

Departementschefen.

Onekligen skulle det ur vissa synpunkter vara till fördel, om ifrågavarande tvistemål kunde avgöras genom skiljedom. Bland annat skulle med en dylik anordning vinnas, att tvistemålen kunde bliva avsevärt snabbare och enklare avgjorda än nu är fallet och att tillsynsmyndigheten bleve befriad från en ganska besvärlig och tidsödande grupp av ärenden. Å andra sidan skulle emellertid anordningen även medföra olägenheter — främst den, att man finge svårt att upprätthålla en enhetlig tillämpning av gällande bestämmelser. Dessutom skulle kostnaderna för skiljemannaförfarandet ofta för sjukkassem-

lemmarna ställa sig alltför höga, särskilt i förhållande till de jämförelsevis små belopp, varom tvisterna i allmänhet komme att röra sig. Med hänsyn till sistberörda omständigheter anser jag, att tillsynsmyndigheten alltjämt bör handlägga dessa mål. Sannolikt är emellertid, att — sedan större erfarenhet vunnits rörande den gällande sjukasselagstiftningen — antalet tvistemål skall komma att nedgå, en tendens, som redan gjort sig märkbar.

Personal å sjukkassebyrån.

Den sakkunniges förslag.

Beträffande sjukkassebyråns organisation framhåller den sakkunnige inledningsvis, att det visserligen vore sannolikt, att efter byråns överflyttning till pensionsstyrelsen i åtskilliga frågor ett samarbete kunde komma till stånd mellan byråns befattningshavare och de försäkringstekniskt och medicinskt utbildade tjänstemännen inom styrelsen i övrigt samt att därigenom skulle för byrån kunna uppkomma någon lättnad i arbetet. Emellertid kunde icke utan närmare erfarenhet bedömas, huruvida berörda samarbete skulle medföra möjlighet till reduktion av de för styrelsens verksamhet erforderliga arbetskrafterna. Med hänsyn härtill hade vid bedömandet av byråns personalbehov bortsetts från berörda omständighet. Det förslag, som framlades, skulle därför kunna gälla även för det fall, att byrån ansåges böra kvarbliva i socialstyrelsen.

Den sakkunnige framlägger härefter följande synpunkter av betydelse för frågan om byråns behov av arbetskrafter.

Man måste hava i minnet, att den år 1931 beslutade sjukasselagstiftningen medfört en genomgripande omdaning av det statsunderstödda sjukkasseeväsendet såväl med avseende å sjukkassornas yttre organisation som beträffande deras uppgifter och verksamhetsformer. Ledningen av och ansvaret för omorganisationen hade väsentligen åvilat socialstyrelsen. Den ökade arbetsbörda, som därigenom uppkommit för styrelsens sjukkassebyrå, hade för övergångstiden nödvändiggjort en avsevärd förstärkning av byråns arbetskrafter. Trots denna förstärkning hade det icke kunnat undvikas, att en betydande balans av ärenden uppstått å byrån. Detta hade i sin tur medfört, att — fastän den nya sjukkasseorganisationen numera kunde sägas vara i huvudsak genomförd — någon reducering av personalbeståndet icke kunnat företagas. Tvärtom hade ytterligare personal måst anställas för möjliggörande av balansens snara avarbetande, varvid räknats med att vid utgången av budgetåret 1936/1937 någon nämnvärd balans icke mera skulle förefinnas. Byråns nuvarande personal vore därför för närvarande synnerligen talrik. Av de högre befattningarna å byrån hade de å extra stat uppförda tre tjänsterna såsom byrådirektör, sekreterare och aktuarie inrättats från och med den 1 juli 1931 och tillkommit för genomförande av den nya sjukkasseorganisationen. Beträffande befattningar av lägre grad kunde nämnas att, medan för närvarande å byrån arbetade sammanlagt 8 amanuenser och 17 befattningshavare i biträdesgrad, år 1929 därstädes tjänstgjort blott 3 amanuenser och 9 biträden.

Med hänsyn till anförda omständigheter syntes det klart, att från och med budgetåret 1937/1938 en icke oväsentlig minskning av sjukkassebyråns personalbestånd borde kunna äga rum. Särskilt torde detta bliva möjligt, om sjukkassebyrån befriades från handläggningen av tvistemålen, vilka åsamkade byrån ett betydande arbete.

Å andra sidan vore att märka, att de erkända central- och lokalsjukkassorna ännu vore så pass nya och oprövade, att de alltjämt torde vara i särskilt stort

behov av ledning och kontroll från tillsynsmyndighetens sida. Vidare borde beaktas, att under organisationsperioden sjukkassebyråns personal icke i nödig utsträckning medhunnit inspektion av sjukkassornas verksamhet, men att dylik inspektion vore i hög grad påkallad. Det borde ock ihågkommas, att sjukkassestatistiken under åtskilliga år av brist på arbetskrafter måst eftersättas samt att behov föreläge att fullfölja denna statistik. Det syntes därför bliva nödvändigt att vid reduceringen av byråns personal framgå med försiktighet.

Beträffande de särskilda tjänsterna å byrån yttrar sig den sakkunnige på i huvudsak följande sätt.

Byrådirektörstjänsten syntes med hänsyn till omfattningen av byråns arbete böra tills vidare bibehållas. Byrådirektören, vilken liksom byråchefen borde äga försäkringsteknisk utbildning, borde bland annat hava att förestå byrån i byråchefens frånvaro samt att företaga de inspektioner, vilka byråchefen icke själv hunne verkställa. Därest å byrån funnes en byrådirektör, syntes emellertid någon försäkringstekniskt utbildad sekreterare icke erforderlig. Den nuvarande befattningen såsom sekreterare och inspektörsassistent — vilken befattning kunde beräknas bliva vakant under budgetåret 1936/1937 — borde därför kunna indragas. Däremot torde sekreterartjänsten å extra stat, vars innehavare förutsattes äga juridisk utbildning, böra bibehållas. Visserligen syntes de juridiska göromålen icke i fortsättningen bliva av samma omfattning som under de senaste åren, men det hade redan under den äldre sjukkasselagstiftningens tid från tillsynsmyndighetens sida varit ett önskemål, att sjukkassebyrån måtte erhålla tillgång till en sekreterare med juridisk utbildning.

Liksom för närvarande borde räknas med behov av en ordinarie aktuarie och en aktuarie å extra stat, därvid den ene aktuarien avsåges för juridiska och den andre för försäkringstekniska ärenden.

Det behövlige antalet amanuenser syntes kunna uppskattas till 5, därav förslagsvis 1 i 18:e, 2 i 16:e och 2 i 15:e lönegraden. Därvid hade hänsyn tagits jämväl till behovet av arbetskraft för sjukkassestatistiken.

Av de nuvarande biträdesbefattningarna torde minst 4 kunna indragas. Behovet av dylika befattningar kunde därför uppskattas till 13. Förslagsvis kunde man räkna med 6 ordinarie biträden, därav 1 kansliskrivare (B 11), 2 kanslibiträden (B 7), 2 kontorsbiträden (B 4) och 1 skrivbiträde (B 2), samt med 7 extra ordinarie tjänstemän, därav 1 kanslibiträde, 3 kontorsbiträden och 3 skrivbiträden.

Förslaget innebär, att sjukkassebyråns nuvarande personal skulle minskas med 1 sekreterare, 3 amanuenser och 4 biträden. Jämfört med personalbeståndet år 1929 skulle däremot personalen ökas med 1 byrådirektör, 1 aktuarie, 2 amanuenser och 4 biträden.

I förslaget räknas vidare med att vid överflyttning av sjukkassebyrån till pensionsstyrelsen 1 extra ordinarie expeditiönsvakt skulle överflyttas från socialstyrelsen till förstnämnda ämbetsverk.

Yttranden.

Socialstyrelsen anför till en början, att 1931 års sjukkasselagstiftning medfört en betydande ökning av arbetsbördan å sjukkassebyrån, med vilken vore att räkna även efter avarbetandet av föreliggande balans. Till stöd härför yttrar styrelsen bland annat följande.

Flertalet av byråns arbetsuppgifter kunde ifråga om numerären sättas i direkt relation till antalet registerenheter, såsom exempelvis de göromål, som

sammanhängande med registrens förande, med ärenden angående stadgeändring m. m. Vad detta betydde insåges därav, att medan tillsynen den 31 december 1931 omfattat 1,770 registerenheter, varav 1,223 statsunderstödda sjukkassor, totala antalet hos sjukkassebyrån registrerade understödsföreningar den 15 augusti 1936 uppgått till 3,063 (i likvidation trädde, men ännu ej upplösta kassor icke inräknade), av vilka 1,359 utgjort erkända sjukkassor. Den stora utökning av antalet icke statsunderstödda understödsföreningar torde till största delen bero på de samtidigt med förordningen om erkända sjukkassor tillkomna ändringarna i lagen om understödsföreningar, varigenom även de icke statsunderstödda sjukkassorna ävensom samtliga kapitalunderstödsföreningar med minst femtio medlemmar, som bildats för övertagande och fortsättande av de gamla, numera erkända sjukkassornas begravningshjälpssamhet, hänförts under nyssnämnda lag. Att den sålunda tillkomna gruppen av understödsföreningar medförde ett avsevärt tillskott av arbete — såväl i fråga om registrering och övriga juridiskt-administrativa arbetsuppgifter som beträffande statistiken — vore alldeles uppenbart.

Vad särskilt de statsunderstödda sjukkassorna beträffade, vore givet, att behovet av ledning och kontroll stegrades ej blott i den mån kassornas antal ökades utan även i förhållande till de utgivna statsbidragens belopp. Dessa belopp hade efter den nya lagstiftningens genomförande stigit avsevärt. Den rätt att kvartalsvis utbekomma förskott å statsbidraget, som med den nya organisationen införts, hade även medfört ökning av arbetet.

Ej heller det arbete, som granskningen av ansökningarna om moderskapsunderstöd föranledde, finge lämnas ur räkningen.

Enligt sakkunnigförslaget skulle byrån befrias från tvistemålen och därigenom en besparing i personalkänseende kunna göras. I motsats därtill förutsatte styrelsen, att byrån jämväl i fortsättningen skulle taga befattning med dessa mål. Med hänsyn till det ökade antalet föreningar vore framdeles att räkna med en stark stegring av därmed sammanhängande förvaltningsuppgifter.

Även byråns försäkringstekniska arbetsuppgifter måste för framtiden få en betydligt större omfattning än förr. Sålunda måste tillsynsmyndigheten med lämpligt valda mellanrum samt eljest, då omständigheterna därtill föranledde, för varje erkänd sjukkassa verkställa omprövning av avgifternas bärlighet, grundad på senast vunnen erfarenhet rörande sjuklighetsförhållandena och andra faktorer, som inverkade på den ekonomiska utvecklingen.

Beträffande centralsjukkassorna hade skyldighet att periodiskt undersöka den ekonomiska utvecklingen ålagts kassorna själva genom uttryckligt stadgande i 39 § sjukkassaförordningen. Emellertid torde de beräkningsgrunder, som antagits för beräklandet av avgifter för de erkända sjukkassorna, ävensom grunderna för fondbildningen inom kassorna hava en så egenartad karaktär, att det i praktiken icke torde bli möjligt att utanför styrelsen utföra erforderlig utredning, helst man därvid måste åga tillgång till styrelsens statistiska material, vederbörligen bearbetat för ändamålet. Därtill komme, att de försäkringstekniska utredningarna borde för centralsjukkassorna utföras i ett sammanhang, samt att, även om centralsjukkassorna skulle verkställa utredningarna, dessa dock måste kontrolleras av styrelsen, vilket krävde i det närmaste samma arbete som utredningarnas utförande.

På grund därav syntes det nödvändigt, att de försäkringstekniska utredningarna och därav betingade omprövningar av avgifterna jämväl för centralsjukkassorna anförtroddes åt styrelsen.

Det arbete, som de försäkringstekniska utredningarna medförde, komme att bli av omfattande och komplicerad natur.

Socialstyrelsen framlägger härnäst ett detaljerat förslag rörande byråns personal. Styrelsen utgår därvid från att byrådirektörsbefattningen måste för framtiden bibehållas och därför nu borde överföras från extra till ordinarie stat med placering liksom hittills i lönegraden B 28. Med hänsyn till ärendenas natur uppdelar styrelsen byrån i tre avdelningar, nämligen en avdelning för juridiskt-administrativa uppgifter, en avdelning för försäkrings-tekniska uppgifter och en avdelning för uppgifter rörande statsbidrag, moderskapsunderstöd, revision och statistik.

Beträffande *den juridiskt-administrativa avdelningen* innebär styrelsens förslag, att den nuvarande sekreterartjänsten å extra stat i lönegraden B 24 skulle uppföras å ordinarie stat i lönegraden B 26, att den nuvarande ordinarie aktuarietjänsten i lönegraden B 21, som kräver juridisk utbildning, skulle upptagas såsom en notarietjänst i samma lönegrad, att en ny ordinarie notarietjänst i lönegraden B 21 skulle inrättas (huvudsakligen avsedd för tvistemålen) samt att antalet amanuenser skulle minskas från 4 till 2.

I fråga om *den försäkringstekniska avdelningen* föreslår styrelsen, att den ordinarie befattningen såsom sekreterare och inspektörsassistent i lönegraden B 24 ombildas till en ordinarie förste aktuarietjänst i lönegraden B 26 samt att å avdelningen skulle nyinrättas en ordinarie aktuariefattning i lönegraden B 21 och en amanuensstjänst.

För *avdelningen rörande statsbidrag, moderskapsunderstöd, revision och statistik* hemställer styrelsen om nyinrättande av en ordinarie förste revisorstjänst i lönegraden B 26 och en ordinarie revisorstjänst i lönegraden B 21 samt om överförande till ordinarie stat av den nuvarande aktuarietjänsten å extra stat i lönegraden B 21.

Antalet biträden å de nämnda avdelningarna ävensom å byråns kansli beräknas till sammanlagt 18. Å avdelningen för ärenden rörande statsbidrag m. m. skulle inrättas två ordinarie kontoristtjänster i lönegraden B 9.

Inalles skulle byrån enligt styrelsens förslag erhålla följande ordinarie befattningar, nämligen 1 byråchef (B 30), 1 byrådirektör (B 28), 1 sekreterare (B 26), 1 förste aktuarie (B 26), 1 förste revisor (B 26), 2 notarier (B 21), 2 aktuarier (B 21), 1 revisor (B 21), 1 kansliskrivare (B 11), 2 kontorister (B 9), 3 kanslibiträden (B 7) och 6 kontorsbiträden (B 4). Byråns icke-ordinarie personal skulle omfatta 7 amanuenser, 4 kontorsbiträden och 2 skrivbiträden.

Även *svenska sjukkasseförbundet* uttalar sig för en förstärkning av sjukkassebyråns arbetskrafter. Förbundet framhåller dels att det vore nödvändigt, att byråns arbetsbalans snarast möjligt bleve avarbetad, dels ock att både de erkända sjukkassorna och övriga understödsföreningar utvecklades i rask takt såväl numerärt som ekonomiskt samt att därför understödsföreningarnas anspråk på tillsynsmyndigheten måste ställas högt.

Den sakkunniges beräkning av personalbehovet kritiserar också av *de erkända centralsjukkassorna i Skåne*, som anför, att erfarenheten givit vid handen att personalen snarare behövde ökas än minskas, enär sjukkassorna alltför länge fått vänta på socialstyrelsens beslut i förekommande ärenden.

Pensionsstyrelsen, som framhållit, att behovet av personal å sjukkasse-

byrån vore en fråga, som undandroge sig styrelsens bedömande, har i detta sammanhang uttalat att, så vitt för närvarande kunde bedömas, möjlighet ej föreläge att ens till någon del täcka nämnda behov med personal från styrelsens nuvarande byråer.

Departementschefen.

Till en början vill jag framhålla, att jag i likhet med den sakkunnige är av den uppfattningen, att först den framtida erfarenheten kan utvisa i vad mån det samarbete, som inom pensionsstyrelsen i vissa avseenden bör kunna komma till stånd mellan sjukkassebyrån och styrelsens övriga byråer, utövar någon inverkan på byråns personalbehov. Vid bedömande av sjukkassebyråns behov av arbetskrafter anser jag mig därför icke böra taga hänsyn till det förhållandet, att byrån föreslagits överflyttad från socialstyrelsen till förstnämnda ämbetsverk.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att i sakkunnigförslaget förordats en viss reduktion av sjukkassebyråns personal. Obestriddligen föreligga också vissa omständigheter, vilka synas ägnade att föranleda en lättnad i byråns arbetsbörda. Sålunda kommer det betydande organisationsarbete, som blev en följd av den nya sjukkasselagstiftningens genomförande, att slutföras. Likaledes kan den stora balans av ärenden, vilken uppkom i samband med nämnda lagstiftning — enligt vad jag inhämtat — beräknas komma att under innevarande kalenderår bliva i huvudsak avarbetad. Vidare är att antaga, att sjukkassorna — särskilt centralsjukkassorna — skola efter hand förvärva en ingående kännedom om lagstiftningen på hithörande område och dess rätta tillämpning och därigenom tillsynsmyndighetens arbete kunna avsevärt underlättas.

Emellertid förefinnas även faktorer, som verka i motsatt riktning. Den sakkunnige har i sådant hänseende bland annat pekat på behovet av ökad inspektion av kassornas verksamhet och av fullföljandet av sjukkassestatistiken. Härutöver må framhållas, dels att den omprövning av kassornas avgifter, som lär bli nödvändig, kommer att ställa stora anspråk på byråns personal, dels att förslag angående vissa ändringar i understödsföreningslagen för närvarande är föremål för prövning i departementet. Förslaget åsyftar att möjliggöra en starkare kontroll över nämnda föreningar och sjukkassebyrån kommer, i den mån detsamma genomföres, att tillföras nya arbetsuppgifter av betydande räckvidd. Därjämte är att märka, att om — på sätt jag i det föregående förordat — tillsynsmyndigheten alltjämt skall till prövning upptaga tvistemål i sjukkasseärenden, den lindring i sjukkassebyråns arbete, varmed den sakkunnige räknat såsom en följd av tvistemålens överflyttande till lokala skiljenämnder, icke kommer att inträda.

Med hänsyn till senast angivna omständigheter anser jag mig icke nu kunna ifrågasätta någon minskning av sjukkassebyråns personalbestånd. Å andra sidan finner jag icke socialstyrelsens krav på utökning av personalen tillräckligt motiverade. Jag förordar därför i huvudsak ett bibehållande av de nuvarande arbetskrafterna.

Emellertid synes det mig skäligt, att byråns personal i större utsträckning än vad hittills varit fallet uppföres å ordinarie stat. På grund härav tillstyrker jag dels att befattningarna såsom byrådirektör å extra stat i lönegraden B 28, såsom sekreterare å extra stat i lönegraden B 24 och såsom aktuarie å extra stat i lönegraden B 21 överflyttas till ordinarie stat i motsvarande lönegrader samt att 1 extra ordinarie kanslibitråde, 1 extra ordinarie kontorsbitråde och 3 extra ordinarie skrivbiträden ersättas med 1 ordinarie kanslibitråde i lönegraden B 7, 1 ordinarie kontorsbitråde i lönegraden B 4 och 3 ordinarie skrivbiträden i lönegraden B 2. Å andra sidan torde den ordinarie befattningen såsom sekreterare och inspektörsassistent i lönegraden B 24, vilken befattning för närvarande är vakant, böra ersättas med en förste aktuarietjänst å extra stat i nämnda lönegrad.

I övrigt föreslår jag icke någon förändring med avseende å byråns arbetskrafter. I samband med överflyttningen av sjukkassebyrån torde 1 extra ordinarie expeditionsvakt få överflyttas från socialstyrelsen till pensionsstyrelsen.

Enligt mitt förslag skulle alltså — fränsett nämnde expeditionsvakt — personalen å pensionsstyrelsens sjukkassebyrå bli följande. 1) Tjänstemän å ordinarie stat: 1 byråchef (B 30), 1 byrådirektör (B 28), 1 sekreterare (B 24), 2 aktuarier (B 21), 1 kansliskrivare (B 11), 3 kanslibiträden (B 7), 3 kontorsbiträden (B 4) och 4 skrivbiträden (B 2). 2) Tjänsteman å extra stat: 1 förste aktuarie (B 24). 3) Extra ordinarie och extra tjänstemän: 8 amanuenser, 2 kanslibiträden, 2 kontorsbiträden och 2 skrivbiträden.

Pensionsstyrelsen.

Avlöningsanslaget.

Gällande personalförteckning och avlöningsstat m. m.

För budgetåret 1936/1937 har förslagsanslaget till pensionsstyrelsen: avlöningar bestämts till 1,157,000 kronor. Den 24 april 1936 har Kungl. Maj:t fastställt följande av riksdagen godkända avlöningsstat och personalförteckning för styrelsen, att tillämpas tills vidare från och med den 1 januari 1937.

Personalförteckning.		Lönegrad
Befattning	Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 generaldirektör, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—	—
5 byråchefer		B 30
3 byrådirektörer och biträdande ledamöter		B 28
4 sekreterare och biträdande ledamöter		B 26
1 sekreterare och ombudsman		B 26
3 förste aktuarier		B 26
6 sekreterare och biträdande ledamöter		B 24
1 sekreterare		B 24

Befattning	Lönegrad
11 aktuarier	B 21
1 bokhållare	B 17
1 kassör	B 14
1 materialförvaltare	B 13
1 kansliskrivare	B 11
7 kontorister	B 9
1 förste expeditionsvakt	B 7
22 kanslibiträden	B 7
4 expeditionsvakter	B 5
90 kontorsbiträden	B 4
4 skrivbiträden	B 2

Tjänstemän å övergångsstat.

2 byråchefer	B 30
5 aktuarier	B 21

Tjänstemän å extra stat.

1 sekreterare och biträdande ledamot	B 26
3 sekreterare och biträdande ledamöter	B 24
1 aktuarie	B 21

Anm. 1. En av de å ordinarie stat upptagna byrådirektörs- och biträdande ledamots-tjänsterna skall hållas obesatt, så länge en av byråcheferna å övergångsstat kvarstår i tjänst.

Anm. 2. En av de å ordinarie stat upptagna förste aktuarietjänsterna skall hållas obesatt, så länge den andre byråchefen å övergångsstat kvarstår i tjänst.

Vidare har Kungl. Maj:t samma dag fastställt följande av riksdagen godkända avlöningsstat, att tillämpas under budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i> ... kronor	673,000
2. Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat, <i>förslagsvis</i> ... »	11,500
3. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>förslagsvis</i> »	20,500
4. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> »	65,200
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Grundavlöningar m. m. kronor	292,800
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i> »	34,000
	326,800
6. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> »	60,000

Summa förslagsanslag kronor 1,157,000

Därjämte har Kungl. Maj:t förklarat, att anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, skulle under budgetåret 1936/1937 disponeras på följande sätt:

Arvode till generaldirektörens ställföreträdare	kronor	1,000
Ersättning till de av Kungl. Maj:t förordnade sakkunniga hos styrelsen, <i>förslagsvis</i>	»	1,000
Ersättning till fyra fullmäktige för folkpensioneringsfonden för tiden 1 januari—30 juni 1937	»	4,000
Ersättning till suppleanter för nämnda fullmäktige för tiden 1 januari—30 juni 1937, <i>förslagsvis</i>	»	425
Ersättning till tillfälliga ledamöter tillhörande styrelsens personal, <i>förslagsvis</i>	»	13,000
Ersättning till tillfälliga ledamöter, som ej tillhöra styrelsens personal	»	28,000
Arvode till en överläkare	»	7,200
Arvoden å 5,250 kronor till två biträdande läkare	»	10,500
Ersättning till den expeditivsvakt, som tjänstgör såsom bankbud, för tiden 1 januari—30 juni 1937	»	75
Summa kronor		65,200

Pensionsstyrelsens framställning.

I skrivelse den 28 augusti 1936 har pensionsstyrelsen gjort framställning om avlöningsanslag för nästa budgetår.

Vad först angår anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å *ordinarie stat*, anför styrelsen följande.

I propositionen den 17 januari 1936, nr 53, angående avlöningsanslag till pensionsstyrelsen — däri framlagts det förslag till styrelsens omorganisation från och med den 1 januari 1937, vilket sedermera bifallits av riksdagen — hade föredragande departementschefen uttalat, att efter fullt genomförd organisation för avlöningar till *ordinarie tjänstemän* skulle erfordras i runt tal 721,600 kronor. Emellertid skulle en byrådirektörs- och en förste aktuarie-tjänst hållas obesatta, så länge byråcheferna å övergångsstat kvarstode i tjänst, varför viss minskning av det sålunda beräknade beloppet hade föreslagits för budgetåret 1936/1937. Ifrågavarande förste aktuarietjänst syntes, såvitt nu kunde bedömas, kunna tillsättas från och med den 1 oktober 1937, då en byråchef avginge med pension. Det av departementschefen angivna beloppet skulle alltså för budgetåret 1937/1938 kunna minskas med lönen under ett år åt en byrådirektör och lönen under ett fjärdedels år åt en förste aktuarie eller med tillhopa 13,024 kronor. Anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å *ordinarie stat* syntes sålunda å avlöningsstaten för nästa budgetår böra uppföras med i runt tal 708,600 kronor.

Beträffande anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å *övergångsstat* anför styrelsen, att hänsyn finge tagas till att — såsom nämnts — en av byråcheferna avginge med pension från och med den 1 oktober 1937. Vidare förutsatte styrelsen, att på grund av utnämningar eller förordnanden å högre tjänster några löner till aktuarier sannolikt icke skulle

komma att belasta denna post. Under posten borde därför endast beräknas löner till dels en byråchef under ett år och dels en byråchef under ett kvartal. Posten har därför av styrelsen upptagits till 14,400 kronor.

Med avseende å anslagsposten till *avlöningar till tjänstemän å extra stat* anmärker styrelsen, att det belopp av 20,500 kronor, som under denna post upptagits i staten för löpande budgetår, blott avsåge senare hälften av budgetåret. För nästa budgetår borde posten upptagas till dubbla beloppet eller 41,000 kronor.

Beträffande anslagsposten till *arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t*, framlägger pensionsstyrelsen följande beräkningar.

Utgifterna till *arvode till generaldirektörens ställföreträdare, till ersättning till de av Kungl. Maj:t förordnade sakkunniga hos styrelsen, till arvode till en överläkare och till arvoden å 5,250 kronor till två biträdande läkare* syntes för budgetåret 1937/1938 böra beräknas till samma belopp som för innevarande budgetår, alltså till respektive 1,000, 1,000, 7,200 och 10,500 kronor.

I staten för innevarande budgetår hade utgiftsposterna till *ersättning till fyra fullmäktige för folkpensioneringsfonden och till ersättning till den expeditionsvakt, som tjänstgör såsom bankbud*, upptagits till respektive 4,000 kronor och 75 kronor för tiden 1 januari—30 juni 1937. Som någon förändring av grunderna för dessa beräkningar ej syntes vara påkallad, funne styrelsen nämnda utgiftsposter böra för hela budgetåret 1937/1938 upptagas till respektive 8,000 kronor och 150 kronor.

I staten för innevarande budgetår hade posten till *ersättning till fullmäktiges suppleanter* för tiden 1 januari—30 juni 1937 upptagits till förslagsvis 425 kronor. Efter denna beräkning skulle för helt budgetår posten böra upptagas till 850 kronor. Med hänsyn till den omfattning, i vilken suppleanter plägade inkallas till tjänstgöring, torde detta belopp vara för högt. Under de senast förflutna tre budgetåren hade suppleanter inkallats respektive 4, 3 och 2 gånger. Utgiftsposten till ersättning till fullmäktiges suppleanter torde därför för budgetåret 1937/1938 kunna beräknas till allenast förslagsvis 150 kronor.

I berörda proposition hade utgifterna till *ersättning till tillfälliga ledamöter, som tillhöra styrelsens personal*, för tiden 1 januari—30 juni 1937 beräknats till 3,000 kronor. I överensstämmelse härmed kunde motsvarande utgifter för budgetåret 1937/1938 uppskattas till 6,000 kronor.

Vad slutligen anginge utgiftsposten till *ersättning till tillfälliga ledamöter, som ej tillhöra styrelsens personal*, vore förbrukningen under nästkommande budgetår vanskelig att ens tillnärmelsevis bestämma. I förutnämnda proposition hade departementschefen förutsatt, att anordningen med tillfälliga ledamöter utanför styrelsen skulle försvinna, sedan arbetet å granskningsbyrån antagit normal omfattning. Departementschefen hade emellertid framhållit, att det under år 1937 och första delen av 1938 med hänsyn till den förutsebara starka anhopningen av pensionsärenden icke kunde undgås, att denna form för ärendenas handläggning fortfarande anlätades.

I propositionen hade utgifterna för ifrågavarande ändamål för tiden 1 januari—30 juni 1937 uppskattats till 15,000 kronor. Denna förbrukning motsvarade ungefärligen vad som plägade åtgå, då tillgänglig arbetskraft utnyttjades i full utsträckning. Enligt styrelsens uppfattning torde den säkerligen uppkommande arbetsbalansen icke bliva avarbetad förrän under sista

hälften av budgetåret 1937/1938, även om tillgänglig personal utom verket användes i största möjliga utsträckning. Med hänsyn därtill funne styrelsen försiktigheten bjuda, att utgiftsposten beräknades till åtminstone 26,000 kronor.

Hela anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, skulle enligt dessa beräkningar bli 60,000 kronor.

Posten till grundavlöningar till övrig icke-ordinarie personal uppskattar styrelsen i anslutning till kalkylerna i 1936 års proposition till 265,600 kronor.

Posten till avlöningsförhöjningar till övrig icke-ordinarie personal upptager styrelsen till oförändrat belopp eller 34,000 kronor.

Beträffande posten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän föreslår styrelsen på grundval av verkställda beräkningar rörande medelsbehovet efter den nya organisationens genomförande en höjning från 60,000 till 70,000 kronor.

Sammanlagt skulle alltså medelsbehovet enligt styrelsens förslag uppgå till (708,600 + 14,400 + 41,000 + 60,000 + 265,600 + 34,000 + 70,000) 1,193,600 kronor.

Departementschefen.

Vad först angår *de i personalförteckningen upptagna tjänsterna*, vill jag erinra, att vid genomförandet av styrelsens år 1936 beslutade omorganisation — på grund av vissa aktuariers befordran till högre tjänst — icke någon aktuarie behövt uppföras å övergångsstat. De för närvarande i personalförteckningen upptagna 5 aktuarietjänsterna å övergångsstat kunna därför nu uteslutas ur förteckningen. Från och med den 1 januari 1938 kan därjämte ur personalförteckningen uteslutas en av de å övergångsstat upptagna byråchefstjänsterna. Vidare bör vid bifall till mitt förslag rörande sjukkassebyråns överflyttande till pensionsstyrelsen denna förteckning från och med den 1 januari 1938 utökas med dels följande ordinarie befattningar, nämligen 1 byråchef (B 30), 1 byrådirektör (B 28), 1 sekreterare (B 24), 2 aktuarier (B 21), 1 kansliskrivare (B 11), 3 kanslibiträden (B 7), 3 kontorsbiträden (B 4) och 4 skrivbiträden (B 2), dels ock 1 förste aktuarie å extra stat (B 24).

Lämpligen torde böra fastställas en personalförteckning med giltighet för tiden 1 juli—31 december 1937 och en dylik förteckning gällande från och med den 1 januari 1938.

Mot styrelsens *medelsuppskattning* har jag i och för sig icke något att erinra. Dock nödvändiggöra familjepensioneringen och sjukkassebyråns överflyttning till styrelsen åtskilliga omräkningar.

Sålunda bör anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, vilken post av styrelsen uppskattats till 708,600 kronor, på grund av familjepensionsavdragen reduceras med 22,600 kronor, men måste å andra sidan ökas med 37,600 kronor motsvarande halvårskostnaden för sjukkassebyråns ordinarie personal. Posten kan alltså beräknas till 723,600 kronor.

Posten avlöningar till tjänstemän å övergångsstat — av styrelsen beräknad till 14,400 kronor — bör såsom följd av familjepensionsavdragen nedsättas till 13,900 kronor.

Det av styrelsen för avlöningar till tjänstemän å extra stat upptagna beloppet av 41,000 kronor bör dels minskas med 1,300 kronor, motsvarande summan av familjepensionsavdragen, dels höjas med 4,000 kronor, utgörande tillkommande halvårskostnad för förste aktuarien å extra stat å sjukkassebyrån. Anslagsposten blir då 43,700 kronor.

Mot pensionsstyrelsens beräkning av utgifterna under posten arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, har jag icke något att erinra. Jag vill emellertid påpeka, att från posten torde från och med ingången av nästa kalenderår böra i förekommande fall utgå jämväl ersättning till ledamöterna i sjukkassenämnden, vilken nämnd — enligt vad jag i det följande föreslår — bör bibehållas. Då därav icke påkallas någon höjning av anslagsbeloppet, förordar jag, att posten beräknas till 60,000 kronor.

Det upptagna beloppet till grundavlöningar till övrig icke-ordinarie personal — 265,600 kronor — kan i anledning av familjepensionsavdragen nedsättas till 259,300 kronor. I följd av sjukkasseärendenas överförande till styrelsen måste emellertid sistnämnda belopp höjas med 23,000 kronor till 282,300 kronor.

Beträffande utgifterna till avlöningsförhöjningar kan sjukkassebyråns överflyttning beräknas medföra en ökning av 1,500 kronor. Posten skulle alltså få uppskattas till 35,500 kronor.

Slutligen bör anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän — av styrelsen upptagen till 70,000 kronor — ökas med dels 6,000 kronor, vilket belopp kan antagas komma att utgå i provisoriskt dyrtorstillägg till sjukkassebyråns personal, dels ock 4,000 kronor, motsvarande beräknad kompensation för den extra ordinarie personalen i anledning av familjepensionsavdragen. Jag beräknar alltså posten till (70,000 + 6,000 + 4,000) 80,000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit, skulle pensionsstyrelsens avlöningsanslag få upptagas till (723,600 + 13,900 + 43,700 + 60,000 + 282,300 + 35,500 + 80,000) 1,239,000 kronor.

Omkostnadsanslaget.

Gällande stat.

För innevarande budgetår är förslagsanslaget till pensionsstyrelsen: omkostnader upptaget till 150,000 kronor. Rörande användningen av anslaget har Kungl. Maj:t den 24 april 1936 fastställt följande stat:

Omkostnadsstat.

Utgifter.

1. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	kronor	7,000
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	142,900
3. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	»	500
Summa kronor		150,400

Särskilda uppbördsmedel.

Ersättning för värme, gas och elektrisk ström för uthyrda

lägenheter samt försäljning av makulatur m. m.	kronor	400
---	--------	-----

Nettoutgift kronor 150,000

Pensionsstyrelsens framställning.

I skrivelse den 28 augusti 1936 har pensionsstyrelsen hemställt om anvisande för budgetåret 1937/1938 av dels ett förslagsanslag till pensionsstyrelsen: omkostnader, dels ock ett särskilt anslag till folkpensioneringsfondens omkostnader.

Vad först angår *anslaget till pensionsstyrelsen: omkostnader*, beräknar styrelsen utgifterna till reseersättningar till oförändrat belopp, alltså till 7,000 kronor.

Medelsbehovet för expenser uppskattar styrelsen till 181,000 kronor, därav 12,000 kronor för bränsle, lyse och vatten och 169,000 kronor för expenser i övrigt. Sistnämnda belopp överstiger det för samma ändamål för löpande budgetår anvisade beloppet med 38,100 kronor. Ökningen har framför allt sin grund i höjda kostnader för blankettryck m. m. Härom anför styrelsen bland annat följande.

Under budgetåret 1937/1938 skulle likvideras kostnaderna för tryckning av de kvittenshäften, som erfordrades för under år 1937 nytillkomna pensionsstagare och sådana pensionstagare, vilka i anledning av den nya lagstiftningen under samma år erhöle jämkning av sina pensioner på grund av bestämmelserna om privilegierad inkomst. Antalet erforderliga kvittenshäften torde på grund härav kunna beräknas stiga till omkring 175,000 från 76,939 under budgetåret 1935/1936. Dessutom måste kvittenshäftena ifråga tryckas för i regel 12 utbetalningar per år mot för närvarande i medeltal 5. Kostnaderna för tryckning av kvittenshäften beräknades på grund av dessa omständigheter stiga från 15,745 kronor under budgetåret 1935/1936 till cirka 61,000 kronor under budgetåret 1937/1938, d. v. s. med över 45,000 kronor. Därest efter övergångstidens slut det för år erforderliga antalet kvittenshäften beräknades till omkring 80,000, skulle kostnaderna för framtiden belöpa sig till omkring 28,000 kronor för år.

Utgifterna för publikationstryck uppskattas liksom för löpande budgetår till 500 kronor.

De särskilda uppbördsmedlen anser styrelsen icke böra upptagas till högre belopp än 300 kronor.

Styrelsen har på grund härav beräknat anslaget till pensionsstyrelsen: omkostnader till $(7,000 + 181,000 + 500 - 300)$ 188,200 kronor.

Jag övergår härefter till pensionsstyrelsens framställning, i vad den avser anvisande av *anslag till folkpensioneringsfondens omkostnader*. Styrelsen erinrar till en början, att Kungl. Maj:t den 19 maj 1933 fastställt arvodes- och omkostnadsstat för fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden att gälla tills vidare från och med budgetåret 1933/1934, ävensom att nämnda stat, som slutade å 123,000 kronor, upptog en post å 8,000 kronor till arvode till de fyra fullmäktige, som icke tillhörde pensionsstyrelsen, en post å 50,000 kronor till ersättning till fullmäktiges suppleanter, särskilt anlitade sakkunniga personer och annat biträde, värdering i anledning av fastighetsbeläning, förvaring av fondens värdehandlingar och expenser samt en post å 65,000 kronor till ersättning till statsverket för pensionsstyrelsens bestyr med fondförvaltningen. Kungl. Maj:t hade föreskrivit, att de i staten upptagna beloppen skulle utgå av pensionsförsäkringsfondens medel.

Pensionsstyrelsen anför härefter följande.

Genom den nya lagen om folkpensionering komme från och med den 1 januari 1937 pensionsförsäkringsfonden att uppgå i folkpensioneringsfonden. Denna nya fond hade erhållit delvis annan karaktär och andra uppgifter än pensionsförsäkringsfonden, vilket i sin tur medförde, att omfördelade ersättning till statsverket komme att bortfalla, samt att övriga omkostnader från och med nämnda dag icke längre skulle bestridas av fondmedel.

Vad anginge ersättningar till fullmäktige och suppleanter för dem, skulle dessa utgifter bestridas från anslaget till styrelsens avlöningar, och hade styrelsen i det föregående hemställt om anvisande av medel därtill. I analogi därmed syntes kostnader för fullmäktiges och suppleanters resor böra bestridas av anslaget till styrelsens omkostnader. Medel till bestridande av de fondens övriga utgifter, som dittills utgått av fondmedel, hade däremot icke medräknats vid uppskattningen av styrelsens omkostnader.

Pensionsförsäkringsfondens värdehandlingar med undantag för svenska statens och Sveriges allmänna hypoteksbanks obligationer, aktier samt handlingar, som tillfälligt vore föremål för behandling inom styrelsen, vore deponerade i öppet förvar i riksbanken. Därför erlades viss depositionsavgift. På grund av fondens tillväxt hade denna avgift år för år ökat och hade för år 1935 uppgått till 50,586 kronor. Enär styrelsen ej disponerade lämplig förvaringsplats för handlingar av det värde och till det antal, varom här vore fråga, kunde någon förändring i denna anordning icke för närvarande vidtagas.

De övriga utgifter, som plägat bestridas med fondmedel, hänförde sig till uppdrag åt särskilt sakkunniga personer att verkställa utredningar, värdering i anledning av fastighetsbeläning, bevakning av fondens intressen inför domstolar eller andra myndigheter och diverse andra utgifter, som vore behövliga för fondmedlens placering och värdehandlingarnas behöriga skötsel. Under budgetåret 1935/1936 hade av fondmedel för utgifter av angivna slag utgivits tillhopa 358 kronor. Denna förbrukningssiffra vore lägre än vad som kunde förväntas i allmänhet bliva fallet och torde därför icke kunna läggas till grund för beräkning av framtida medelsbehov.

Det vore uppenbart, att omkostnaderna för fonden måste till sin storlek bliva i hög grad beroende av det sätt, på vilket fondens medel placerades av fullmäktige för fonden. Vidare kunde förväntas, att desamma komme att stiga i den mån fonden tillväxte i storlek. Utgifterna vore slutligen av den art, att de icke lämpligen kunde bestridas från ett maximerat anslag.

Med hänsyn till det anförda funne sig styrelsen böra föreslå, att ett särskilt anslag, förslagsvis benämnt folkpensioneringsfondens omkostnader, anvisades för bestridande av ifrågakommande utgifter.

Under förmälan att utgifterna för ifrågakommande ändamål under budgetåret 1937/1938 kunde förväntas komma att icke oväsentligt överstiga 50,000 kronor, föreslår pensionsstyrelsen, att förevarande anslag måtte för nämnda budgetår upptagas till förslagsvis 55,000 kronor.

Yttrande.

Riksräkenskapsverket har yttrat sig över pensionsstyrelsens framställning, i vad densamma avser upptagande av ett särskilt anslag till folkpensioneringsfondens omkostnader. Riksräkenskapsverket uttalar däri, att det icke syntes lämpligt att på föreslaget sätt på flera olika anslag fördela kostnader, vilka avsåge ett och samma huvudändamål. Omhänderhavandet och förvaltandet av

folkpensioneringsfonden måste nämligen — anför riksräkenskapsverket — numera anses vara en pensionsstyrelsen åliggande ordinarie arbetsuppgift. De kostnader, som föranleddes av detta arbete, borde därför enligt gällande principer gäldas från de för pensionsstyrelsens övriga verksamhet anvisade anslagen till avlöningar och omkostnader.

Riksräkenskapsverket föreslår, att i stället för uppförande av ett nytt anslag för bestridande av de kostnader, varom nu är fråga, pensionsstyrelsens omkostnadsanslag ökas med det härför erforderliga beloppet och att för detta ändamål under omkostnadsstaten upptages en särskild förslagsvis beräknad post till övriga utgifter: depositions- m. fl. kostnader för folkpensioneringsfonden.

Beträffande slutligen storleken av det äskade anslagsbeloppet förklarar riksräkenskapsverket, att ämbetsverket ej kunnat undgå att finna den ersättning, pensionsstyrelsen hade att erlägga till riksbanken för omhändertagandet av ifrågavarande värdehandlingar, anmärkningsvärt hög.

Departementschefen.

Till en början vill jag uttala min anslutning till den av riksräkenskapsverket hävdade uppfattningen att de omkostnader för folkpensioneringsfonden, för vilka pensionsstyrelsen ifrågasatt ett nytt anslag, böra gäldas från en särskild förslagsvis beräknad post under anslaget till pensionsstyrelsen: omkostnader. Posten torde böra rubriceras på sätt riksräkenskapsverket föreslagit och med hänsyn till vad pensionsstyrelsen anført beräknas till 55,000 kronor.

Vad angår övriga utgiftsposter under omkostnadsanslaget, har jag icke något annat att erinra mot pensionsstyrelsens beräkningar än att beloppen måste höjas på grund av sjukkassebyråns överflyttning. Sålunda föreslår jag, att posterna till reseersättningar, expenser och publikationstryck för nästa budgetår ökas med respektive 1,800, 6,000 och 1,000 kronor.

De särskilda uppbördsmedlen torde i överensstämmelse med pensionsstyrelsens förslag böra upptagas till 300 kronor.

Styrelsens omkostnader skulle sålunda för nästa budgetår beräknas i enlighet med följande sammanställning.

Utgifter.

1. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	kronor	8,800
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	187,000
3. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	»	1,500
4. Övriga utgifter: depositions- m. fl. kostnader för folkpensioneringsfonden, <i>förslagsvis</i>	»	55,000
Summa kronor		252,300

Särskilda uppbördsmedel.

Ersättning för värme, gas och elektrisk ström för uthyrda lägenheter samt försäljning av makulatur m. m.	kronor	300
Nettoutgift kronor		252,000

Den centrala organisationen av den statliga och statsunderstödda hjälpverksamheten vid arbetslöshet.

Statens arbetslöshetskommissions tillkomst, verksamhet och organisation.

Vid socialstyrelsens inrättande anförtroddes handläggningen av ärenden rörande arbetslösheten åt nämnda ämbetsverk. Det dröjde dock ej länge, förrän dessa ärenden väsentligen förlades utanför socialstyrelsens verksamhetsområde.

Den ursprungliga anledningen till att en omläggning i förevarande hänseende kom till stånd var världskriget. Kungl. Maj:t uppdrog nämligen den 10 augusti 1914 åt ett särskilt organ — *statens arbetslöshetskommission* — att i samråd med socialstyrelsen upprätta och inkomma med förslag till åtgärder ägnade att motverka den vid krigsutbrottet befarade massarbetslösheten och att mildra verkningarna av densamma.

Kommissionen var till en början närmast ett rådgivande organ för den statliga arbetslöshetspolitiken, men erhöll efter hand alltmer vidgade uppgifter. Sedan år 1924 omhänderhar kommissionen den centrala ledningen av den statliga och statsunderstödda hjälpverksamheten vid arbetslöshet. Rörande denna verksamhet äro bestämmelser meddelade i kungörelsen den 30 juni 1934 (nr 434) med däri sedermera intagna ändringar.

Kommissionens sammansättning och arbetssätt hava under årens lopp växlat avsevärt. För närvarande består kommissionen av en ordförande, en vice ordförande och fem andra ledamöter, samtliga förordnade av Kungl. Maj:t. Förordnandena avse ej någon viss tid utan gälla tills vidare.

Kommissionens kansli, som står under ledning av en av Kungl. Maj:t förordnad kanslichef, är uppdelat på fyra avdelningar, nämligen tekniska avdelningen, sekreterareavdelningen, sociala avdelningen och kamerala avdelningen. De föreskrifter, som finnas rörande kansliets organisation och de särskilda befattningshavarnas åligganden, äro i huvudsak utfärdade av kommissionen.

Alltsedan år 1922 äro kommissionens förvaltning och räkenskaper underkastade särskild revision av vissa av Kungl. Maj:t utsedda överrevisorer.

Sedan år 1933 skola klagomål över kommissionens beslut i frågor, som röra grunderna för bestämmande av reservarbetslönens storlek, prövas av en särskild nämnd — besvärsnämnden för reservarbetslöner — över vars beslut klagan ej får föras. I övrigt saknas bestämmelser rörande möjligheterna att överklaga kommissionens beslut, vilket icke hindrar att den, som är missnöjd med ett beslut, kan söka ändring däri hos Kungl. Maj:t.

Fråga om ändrad förläggning av ledningen av arbetslöshetsärendena m. m.

Tidigare förslag.

Först är här att nämna det *betänkande* med förslag till motverkande av arbetslöshet genom anordnande av allmänna arbeten, som *den 24 juli 1925*

avgavs av *särskilda* inom socialdepartementet tillkallade *sakkunniga* (statens offentliga utredningar 1925:29). I betänkandet föreslogs anordnande av allmänna arbeten i huvudsaklig överensstämmelse med de grundsatser, som tidigare tillämpats vid anordnandet av de dåvarande nödhjälpsarbetena, motsvarande nuvarande reservarbeten. De sakkunniga framhöllo, att den föreslagna hjälpverksamheten skulle komma att äga nära anknytningspunkter företrädesvis till den verksamhet, som fölle inom socialstyrelsens arbetsområde, därvid särskilt erinrades om den offentliga arbetsförmedlingen samt den statistiskt-ekonomiska observationstjänsten i fråga om arbetsmarknaden och arbetslösheten. Det oaktat ansågo sig de sakkunniga icke böra föreslå, att ledningen av verksamheten uppdroges åt socialstyrelsen. Det framhölls, att en dylik anordning icke lämpligen borde ifrågakomma redan på den grund, att arbetslöshetsorganet behövde utrustas med arbetskraft av olika omfattning, allteftersom läget på arbetsmarknaden växlade, samt att det icke stode i överensstämmelse med de ordinarie ämbetsverkens organisation att antaga och avskeda tjänstemän alltefter de växlande behoven. De sakkunniga föreslago därför verksamhetens förläggning till ett fristående provisoriskt organ av samma struktur som statens arbetslöshetskommission. Ett dylikt organ skulle enligt de sakkunnigas mening på ett smidigare sätt kunna anpassa sig efter arbetsmarknadens växlingar än som vore möjligt för ett statligt ämbetsverk.

De sakkunnigas förslag i berörda ämne föranledde icke någon erinran från flertalet av de däröver hörda myndigheterna. En annan ståndpunkt intogo emellertid statens fattigvårdsinspektör och socialstyrelsen.

Statens fattigvårdsinspektör framhöll, att den omständigheten att socialstyrelsen hade ledningen av den offentliga arbetsförmedlingen och hade sig ålagt att övervaka arbetsmarknadens växlingar, borde föranleda ett övervägande, om ej kommissionens verksamhet borde överflyttas på socialstyrelsen.

Socialstyrelsen anförde bland annat följande.

Arbetslösheten vore en funktion hos arbetsmarknaden och stode i nära sammanhang med de faktorer, som konstituerade arbetsmarknadens läge och utveckling, d. v. s. arbetslöner, avtalsväsen samt arbetsgivar- och arbetarorganisationernas politik och mellanhavanden. Socialstyrelsen hade enligt sin instruktion att handlägga ärenden rörande samtliga arbetsmarknadsfrågor.

Enligt sakkunnigförslaget skulle en uppdelning ske, i det socialstyrelsen finge att handlägga arbetsförmedlingsärenden, medan kommissionen finge ledningen av understödsverksamhet och nödhjälpsarbeten. Särskilt fölle här i ögonen, att ledningen av arbetsförmedlingen icke organisativt sammanhölles med arbetslöshetsverksamheten i övrigt. Här föreläge risk för svåra friktioner. Än skarpare komme dessa olägenheter att framträda, därest under statens medverkan anordnades något system av arbetslöshetsförsäkring.

Enligt socialstyrelsens åsikt syntes det oavvisligt, att frågan om den centrala ledningen på förevarande område underkastades ett förnyat övervägande.

Under senare hälften av år 1925 utarbetades av nya inom socialdepartementet tillkallade sakkunniga *1925 års departementsutkast* innefattande dels förslag till lag om offentlig arbetsförmedling och till förordning angående

statsbidrag till arbetslöshetskassor, dels ock förslag till förordning angående anordnande av reservarbeten till motverkande av arbetslöshet. I det förra förslaget förutsattes, att socialstyrelsen skulle utöva tillsyn över såväl förmedlings- som försäkringsverksamheten. Enligt det senare förslaget skulle reservarbetena ledas av arbetslöshetskommissionen.

I ett över departementsutkastet avgivet utlåtande framhöll *socialstyrelsen*, att om man vid bekämpande av arbetslösheten och dess verkningar framginge efter en kombinerad försäkrings- och arbetslinje, komme de båda linjernas uppgifter för såväl de lokala som de centrala organen att ligga varandra synnerligen nära och till och med delvis täcka varandra. Behovet av reda och klarhet i organisationshänseende vore därför trängande.

I annat sammanhang har omnämnts, att 1926 års *arbetslöshetssakkunniga* den 25 april 1928 framlade betänkande och förslag angående arbetslöshetsförsäkring, arbetsförmedling och reservarbeten ävensom att betänkandet innehöll två alternativa förslag, benämnda A-förslaget och B-förslaget. Medan enligt A-förslaget skulle införas obligatorisk arbetslöshetsförsäkring, förutsattes enligt B-förslaget, att arbetslöshetsförsäkringen skulle bli frivillig.

I motiveringen till A-förslaget framhöllo de sakkunniga, att arbetsförmedlingens betydelse såsom kontrollorgan för försäkringen uteslöte, att försäkringen organiserades skild från förmedlingen men att även frågor om anordnande av reservarbeten kunde lösas på ett tillfredsställande sätt endast genom en ingående kännedom om möjligheterna på den öppna arbetsmarknaden. Den centrala ledningen av reservarbetena borde därför organiseras i omedelbar anslutning till arbetsförmedlingens centrala organisation.

Enligt de sakkunniga borde *antingen* såväl försäkringen som reservarbetena inordnas i socialstyrelsen *eller ock* handläggningen av ärenden, som direkt berörde arbetsmarknadsproblemet — i första hand arbetsförmedlingen — utbrytas från socialstyrelsen och sammanföras med ärendena rörande försäkring och reservarbeten. De sakkunniga förordade för sin del det förra alternativet under framhållande av att det möjliggjorde en enhetlig ledning av åtgärderna på förevarande område med tillhjälp av redan existerande institutioner. I anslutning härtill föreslogo de sakkunniga inrättande i socialstyrelsen av dels en byrå för arbetsförmedling och arbetslöshetsförsäkring, dels ock en byrå för reservarbeten, vilken byrå skulle i stort sett övertaga arbetslöshetskommissionens uppgifter.

Emellertid påpekade de sakkunniga, att ett förläggande till socialstyrelsen av reservarbetena förutsatte väsentligt smidigare personalanställningsförhållanden än som i regel tillämpades vid statliga ämbetsverk.

De sakkunniga förordade vidare en särskild behandling av ärendena å reservarbetsbyrån. I denna del anförde de bland annat följande.

Här gällde det exempelvis principerna för reservarbetslöners fastställande, bestämmande av ackordssatser, utväljande av lämpliga arbetsobjekt för reservarbeten m. m., frågor beträffande vilkas handläggning medverkan från personer med praktisk insikt på områden, som hade betydelse för reservarbetenas ordnande, skulle vara av synnerligt värde. Det skulle sålunda otvivelaktigt innebära ökad säkerhet för en tillfredsställande handläggning av dessa

spörsmål, om för detta ändamål kunde förvärvas personer, som genom sitt tidigare arbete visat sig väl förtrogna med praktisk ekonomisk verksamhet. Å andra sidan syntes det även vara av gagn, därest praktisk kännedom om arbetarnas och arbetsgivarnas förhållanden bleve representerad. Dessutom skulle det vara värdefullt, om vid ärendenas handläggning deltog någon person, som vore praktiskt förtrogen med den kommunala hjälpverksamheten.

De sakkunniga föreslog i anslutning härtill, att vid behandlingen i socialstyrelsen av ärenden rörande reservarbeten skulle deltaga styrelsens chef, chefen för reservarbetsbyrån samt dessutom tre av Kungl. Maj:t utsedda personer. Av dessa personer borde två vara väl förtrogna, den ene med arbetarnas, den andre med arbetsgivarnas förhållanden och intressen och den tredje praktiskt förtrogen med den kommunala hjälpverksamheten. Dessutom borde åtminstone de två förstnämnda äga erfarenhet från praktisk ekonomisk verksamhet.

De sakkunniga tillstyrkte vidare, att ledningen av reservarbetena förlades till socialstyrelsen även för det fall, att försäkringslagstiftningen skulle grundas på det frivilliga systemet. De skäl, som talade för en sådan anordning under förutsättning att en obligatorisk försäkring genomfördes, syntes nämligen enligt de sakkunnigas mening äga full bärkraft även vid införande av frivillig försäkring.

I det yttrande, som *socialstyrelsen* avgav över 1926 års arbetslöshetssakkunnigas betänkande, ansåg sig styrelsen icke kunna biträda någotdera av de sakkunnigas förslag rörande arbetslöshetsförsäkringen. Frågan huru socialstyrelsen borde organiseras i händelse av bifall i huvudsak till ettdera av de sakkunnigas alternativ upptogs icke i yttrandet till behandling.

I olika till 1933 års riksdag avlätna propositioner framlade Kungl. Maj:t förslag dels till lagstiftning rörande frivillig arbetslöshetsförsäkring och offentlig arbetsförmedling och dels om införande av ett system med kommunala understöd åt arbetslösa med statsbidrag, ungefär motsvarande den kontantunderstödsverksamhet, som dittills bedrivits av arbetslöshetskommissionen. Enligt förslagen skulle den centrala ledningen av försäkrings-, förmedlings- och understödsverksamheten omhänderhavas av en ny byrå i socialstyrelsen.

Vidare föreslog Kungl. Maj:t i en särskild proposition (nr 211), att reservarbetena skulle avvecklas och i deras ställe anordnas s. k. beredskapsarbeten, d. v. s. arbeten, vilka i likhet med reservarbetena inginge som ett led i det allmännas åtgärder till motverkande av arbetslösheten men i motsats till reservarbetena utfördes i den öppna arbetsmarknaden och till för denna gällande löner. I propositionen föreslogs därjämte, att arbetslöshetskommissionens verksamhet skulle upphöra. Beredskapsarbetena skulle i stort sett ledas av diverse förut befintliga verk och myndigheter. För handhavande av ledningen av vissa beredskapsarbeten skulle emellertid inrättas en särskild byrå inom socialdepartementet.

Vid riksdagen väcktes ett stort antal *motioner* rörande arbetslösheten. Bland annat framlade herr Trygger m. fl. och herr Lindman m. fl. i två lika-

lydande motioner (I: 128 och II: 237) förslag till lag om offentlig arbetslöshetshjälp åt oförvållat arbetslösa, enligt vilken lag ledningen av verksamheten för offentlig arbetslöshetshjälp samt tillsynen över kommunernas verksamhet i sådant syfte skulle utövas av den myndighet Kungl. Maj:t bestämde. Motionärerna framhöllo, att hjälpverksamheten liksom dittills framför allt borde bestå i anordnande av reservarbeten. Däremot förordades, att socialstyrelsen skulle övertaga kommissionens verksamhet. Såsom det viktigaste skälet för denna förändring anförde motionärerna, att socialstyrelsen gentemot regeringsmakten intoge en självständigare ställning än en tillfällig kommission och sålunda hade större förutsättningar att förverkliga statsmakternas direktiv genom en mera konsekvent politik. Motionärerna gjorde ock gällande, att socialstyrelsen borde bättre än kommissionen kunna i vad avsåge arbetslösheten skapa enhetlighet inom socialvården samt att överflyttningen borde för statsverket kunna medföra vissa besparingar.

Enligt motionärerna borde inom socialstyrelsen inrättas en extra byrå för arbetslöshetsärenden. För denna borde genom särskild instruktion föreskrivas ett kollegialt styrelsesystem. Motionärerna framlade icke något preciserat förslag rörande byråns sammansättning. De hänvisade emellertid i denna del till det av 1926 års arbetslöshetssakkunniga framlagda förslaget. Därjämte ifrågasatte motionärerna, om icke skäl talade för att vid uppättandet av byrån även tekniskt sakkunnig person där finge säte och stämma. Enligt motionärerna syntes vidare skäl tala för att även en representant för landskommunerna finge säte i kollegiet. Den av nyssnämnda sakkunniga föreslagna kommunalrepresentanten borde i så fall kunna företräda städerna.

Motionärerna anförde vidare, att den närmare regleringen av byråns personaluppsättning — en reglering som enligt sakens natur borde göras så provisorisk och anpassningsbar som möjligt med hänsyn till arbetslöshetens växlande omfattning — helt borde ankomma på Kungl. Maj:t, som även skulle hava att utfärda närmare bestämmelser för socialstyrelsens handhavande av arbetslöshetshjälp.

Till sist uttalade motionärerna, att den dittillsvarande ordningen med särskilda överrevisorer för granskning av kommissionens förvaltning och räkenskaper syntes — givetvis under ytterligare kontroll från statsrevisorerna — lämplig även för socialstyrelsens arbetslöshetsbyrå. Vid granskningen borde huvuduppgiften vara att pröva vidtagna åtgärders ändamålsenlighet från arbetsteknisk, kommunalpolitisk och social synpunkt. För en dylik kontroll syntes riksräkenskapsverket mindre lämpat än särskilt tillkallade, på olika områden specialsakkunniga revisorer.

Under hänvisning till vad sålunda anförts hemställde ifrågavarande motionärer i två särskilda, ävenledes likalydande motioner (I: 129 och II: 238), att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte förordna om arbetslöshetskommissionens upphörande och om överflyttande av dennas uppgifter såsom centralorgan och tillsynsmyndighet för den offentliga arbetslöshetspolitiken till en för ändamålet upprättad byrå i socialstyrelsen, organiserad i enlighet med de av motionärerna föreslagna grunderna.

De vid 1933 års riksdag framlagda propositionerna rörande anslag till arbetslösheten m. m. ävensom därmed sammanhängande motioner blevo föremål för behandling inom ett av riksdagen tillsatt *särskilt utskott*, som yttrade sig i dessa ämnen i sitt *utlåtande nr 17*. I detta utlåtande förordade utskottet bibehållande av reservarbetsystemet samt av statens arbetslöshetskommission såsom ledande centralt organ såväl för reservarbetsverksamheten som för den statsunderstödda kontanta arbetslöshetshjälpen. Utskottet uttalade i detta sammanhang, att visserligen enligt utskottets förmenande — i betraktande främst av de statliga arbetslöshetsåtgärdernas såvitt för det dåvarande kunde bedömas, långvariga karaktär — vissa betänkligheter kunde hysas mot att den centrala ledningen av desamma tillkomme ett organ av i princip tillfällig beskaffenhet. Utskottet betonade emellertid, att arbetslöshetskommissionen under den gångna tiden vid handhavandet av sitt grannliga och synnerligen krävande arbete förvärvat stor erfarenhet rörande hjälpverksamhetens praktiska bedrivande samt att det därför, därest en avveckling av kommissionen skulle ske, vore ett spörsmål av stor vikt, att det nya centralorgan för verksamheten, vilket i dylikt fall måste inrättas, organiserades på ändamålsenligaste sätt. Enligt utskottets uppfattning borde frågan icke upptagas till närmare bedömande, innan utredning i ämnet verkställts. Utskottet anförde i denna fråga ytterligare följande.

Då man finge räkna med att de statliga arbetslöshetsåtgärderna komme att bliva en under längre tid bestående anordning, syntes man böra eftersträva ett mera definitivt ordnande av frågan om centralorganet än som kunde anses ligga i bibehållandet av kommissionen i dess dåvarande form och sammansättning. I detta avseende borde därför en närmare utredning äga rum. Därvid borde beaktas de olika uppslag till frågans lösning, som i skilda sammanhang framkommit, av vilka utskottet ville nämna verksamhetens inflyttande i socialstyrelsen, där en på särskilt sätt sammansatt byrå skulle handhava densamma, samt inrättandet av ett permanent ämbetsverk av den mera traditionella typen. Jämväl förtjänade erinras, att Kungl. Maj:t i årets propositioner beräffande de föreslagna beredskapsarbetena förordat en sådan anordning, att den centrala ledningen av beredskapsanordningen skulle omhändervas av en byrå inom socialdepartementet. Frågan ägde således nära sammanhang med spörsmålet om en mer eller mindre genomgripande omorganisation av socialstyrelsen, en fråga om vilken riksdagen vid skilda tillfällen uttalat, att den borde snarast möjligt bringas till sin lösning. Det syntes i anslutning till det anförda angeläget, att vid den fortsatta behandlingen av sistnämnda fråga noga beaktades vad utskottet sålunda anført rörande arbetslöshetsverksamhetens definitiva ordnande.

I nu omförmälda utlåtande tillstyrktes vidare bland annat anvisande av dels anslag till statliga och statskommunala reservarbeten, dels ock vissa anslag till statliga beredskapsarbeten och till kommunala beredskapsarbeten. Kungl. Maj:ts förslag om inrättande av en särskild byrå inom socialdepartementet för handhavande av vissa ärenden rörande beredskapsarbeten avstyrktes.

På sätt framgår av riksdagens skrivelse den 21 juni 1933 (nr 356) biföll riksdagen till alla delar de av särskilda utskottet i berörda utlåtande framlagda förslagen. I överensstämmelse härmed hemställde riksdagen i nämnda

skrivelse, bland annat, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning rörande en definitiv lösning av frågan om centralorgan för den statliga och statskommunala reservarbetsverksamheten samt den statsunderstödda arbetslöshetshjälpen.

I detta sammanhang torde ock böra nämnas, att Kungl. Maj:ts förslag till lagstiftning rörande arbetslöshetsförsäkringen och den offentliga arbetsförmedlingen icke biföllos av 1933 års riksdag samt att i följd härav den ifrågasatta nya byrån i socialstyrelsen icke då upprättades. Lagstiftning i berörda ämnen kom emellertid till stånd år 1934. I samband därmed upprättades i socialstyrelsen från och med den 1 juli 1934 en särskild byrå för ärenden rörande arbetslöshetsförsäkring och arbetsförmedling.

Den sakkunniges förslag.

Den sakkunnige berör först frågan om det framtida behovet av ett centralt organ för ledningen av hjälpverksamheten vid arbetslöshet samt yttrar sig därvid sålunda.

Arbetslösheten i vårt land hade under de senast förflutna decennierna med deras starkt skiftande konjunkturer varit till sin omfattning och karaktär mycket växlande, i det den tidvis drabbat stora delar av den arbetsföra befolkningen inom ett flertal näringsgrenar, medan den under andra tidsperioder varit i huvudsak begränsad till arbetare inom vissa yrken eller vissa landsändar. Ständigt hade dock arbetslösheten varit så betydande, att från statens sida omfattande åtgärder krävts för dess bekämpande och för motarbetande av dess verkningar. Med hänsyn till den erfarenhet, som sålunda föreläge, torde man böra utgå från att dylika åtgärder — i större eller mindre utsträckning — även framdeles skulle visa sig nödvändiga. Det borde i detta sammanhang anmärkas, att den genomförda lagstiftningen rörande arbetslöshetsförsäkring icke kunde förväntas komma att medföra någon förändring därutinnan, enär denna försäkring vore avsedd att även efter fullt utbyggd organisation endast bli en första försvarslinje mot arbetslösheten men icke kunde komma att lämna tillräcklig hjälp vid arbetslöshet av större utbredning och varaktighet. Denna försäkringens karaktär framginge bland annat av stadgandet i förordningen om erkända arbetslöshetskassor, att medlem av dylik kassa — frånsett visst undantagsfall — icke kunde under ett år åtnjuta arbetslöshetsunderstöd (s. k. daghjälp) för längre tid än 120 dagar.

Man torde vidare hava att räkna med att den centrala ledningen av hjälpverksamheten även i fortsättningen borde tillkomma ett enda organ och icke uppdelas på flera myndigheter. Genom en uppdelning skulle nämligen ett planmässigt och enhetligt bedrivande av verksamheten äventyras och risk uppstå, att den erforderliga översikten rörande åtgärderna och deras verkningar ginge förlorad.

Då det gäller att avgöra vilken myndighet, som bör bli centralt organ på förevarande område, har man enligt sakkunnigförslaget väsentligen att räkna med tre olika alternativ. Enligt det första av dem skulle ledningen av hjälpverksamheten omhänderhavas av socialstyrelsen, som i anledning härav skulle utrustas med en särskild byrå, enligt det andra alternativet skulle verksamheten anförtros åt ett nytt centralt ämbetsverk, medan enligt det tredje alternativet statens arbetslöshetskommission skulle i en eller annan form bibehållas såsom centralorgan.

Den sakkunnige, som upptager de angivna alternativen till närmare skärskådande, anför i denna del följande.

Vad först beträffade alternativet med socialstyrelsen såsom centralorgan för hjälpverksamheten talade obestriddligen vissa skäl för detsammes genomförande. Inom styrelsen handlades flertalet frågor rörande arbetsmarknaden — främst frågorna rörande arbetsförmedling och arbetslöshetsförsäkring — och det skulle därför teoretiskt sett falla sig naturligt att dit förlägga avgörandet i de jämväl till arbetsmarknadens område hörande spörsmålen rörande åtgärder till hjälpande av de arbetslösa. Givetvis skulle det ock kunna vara till fördel att vid hjälpverksamhetens utövande hava tillgång till den sakkunskap på olika sociala områden, som funnes representerad inom styrelsen.

Den hjälpverksamhet, varom här vore fråga, skilde sig emellertid i så många hänseenden från den verksamhet, som eljest utövades av styrelsen, att en överflyttning till styrelsen av ifrågavarande arbetsuppgifter obestridligt förutsatte meddelande av särskilda bestämmelser rörande beslutanderätt och verksamhetsformer vid uppgifternas handhavande inom styrelsen. Med hänsyn till verksamhetens socialpolitiskt så ömtåliga art och de förekommande frågornas praktiska och ekonomiska natur bleve det exempelvis nödvändigt, att i besluten finge såsom ledamöter deltaga vissa utanför styrelsen stående personer, nämligen dels representanter för arbetsgivarna och arbetarna, dels ock vissa speciellt sakkunniga. Ärendena måste vidare avgöras genom majoritetsbeslut så att beslutanderätten icke finge — såsom vore regel inom styrelsen — tillkomma generaldirektören ensam. Man måste också räkna med att, därest arbetslöshetsärendena anförtröddes åt socialstyrelsen, styrelsen med avseende å dessa ärenden måste erhålla större rörelsefrihet och maktbefogenhet än som normalt tillkomme ett centralt ämbetsverk av socialstyrelsens typ. Dessa omständigheter skulle föra med sig, att överflyttning av hjälpverksamhetens ledning till socialstyrelsen bleve mera skenbar än verklig. I realiteten skulle det nya centralorganet komma att delvis stå utanför styrelsen och utöva sin verksamhet enligt andra regler än de för styrelsen gällande. Då besluten skulle fattas i socialstyrelsens namn, komme emellertid styrelsen att utåt bära ansvaret för åtgärder, som beslutats av det speciella hjälporganet. En organisation av antydd art kunde därför lätt giva anledning till missförstånd och konflikter samt ådraga styrelsen en impopularitet, som bleve till skada för dess verksamhet i övrigt.

Aven i andra avseenden skulle en överflyttning av arbetslöshetskommissionens funktioner till socialstyrelsen medföra åtskilliga olägenheter. Sålunda borde nämnas, att personalbehovet å den byrå inom styrelsen, som skulle komma att handhava arbetslöshetsärendena, måste bliva i hög grad växlande och därför nästan omöjligt att på förhand beräkna. Personalen måste anställas på sådant sätt, att dess storlek ständigt kunde anpassas efter det aktuella behovet. Svårigheter skulle härigenom uppstå att för styrelsen beräkna anslag och fastställa stater i överensstämmelse med de principer, som eljest tillämpades beträffande centrala ämbetsverk. Till följd av anställningens osäkra natur och den i viss mån affärsmässiga karaktär, som hjälpverksamheten genom reservarbetena erhållit i sin praktiska utformning, hade det vidare visat sig nödvändigt att tillerkänna de ledande befattningshavarna inom arbetslöshetskommissionen jämförelsevis höga arvoden. Sålunda åtnjöte några av dem arvoden överstigande de löner, som tillkomme byråcheferna i socialstyrelsen. Då denna inadvertens från löneteknisk synpunkt säkerligen finge bibehållas, om hjälpverksamhetens ledning överflyttades till styrelsen, kunde det tänkas att överflyttningen även i lönehänseende skulle medföra vissa komplikationer.

Med hänsyn till anförda omständigheter kunde förslaget att göra socialstyrelsen till centralorgan för hjälpverksamheten icke förordas. Det borde emel-

lertid anmärkas, att här blivit förutsatt, att — framdeles liksom dittills — hjälpverksamhetens tyngdpunkt skulle ligga på reservarbetena, samt att, därest mot förmodan verksamheten skulle komma att koncentreras på kontanta understöd, de flesta skälen mot en överflyttning av ledningen till socialstyrelsen skulle bortfalla.

Även gentemot förslaget att ersätta arbetslöshetskommissionen med ett självständigt centralt ämbetsverk av den typ, som representeras av socialstyrelsen, mötte allvarliga betänkligheter. Mot detta förslag talade bland annat vad som i det föregående anförts rörande nödvändigheten av att beslutanderätten i arbetslöshetsärendena utövades kollegialt och att i besluten finge deltaga jämväl vissa personer, som icke intoge ställning av statstjänstemän. Svårigheter skulle vidare inom ett dylikt ämbetsverk uppstå att upprätthålla en lämplig proportion mellan verksamhetens omfattning och antalet befattningshavare. Å andra sidan kunde, om ett dylikt ämbetsverk komme till stånd, knappast vinnas den anknytning till socialstyrelsens närbesläktade arbetsuppgifter, som skulle utgöra en av fördelarna med styrelsens övertagande av arbetslöshetsärendena.

Slutligen vore att beakta, att ännu icke föreläge klarhet rörande de framtida riktlinjerna för statsmakternas arbetslöshetspolitik. I sådant hänseende finge erinras, att arbetslöshetskommissionen vid olika tillfällen — senast i sin den 27 mars 1936 dagtecknade framställning till Kungl. Maj:t angående vissa anslag för arbetslöshetens bekämpande för budgetåret 1936/1937 — framhållit behovet av en utredning avseende ett enhetligt reglerande av hela den samhällseliga hjälpverksamheten vid arbetslöshet samt att föredragande departementschefen i proposition den 8 maj 1936, nr 266, förklarat sig dela kommissionens uppfattning i berörda hänseende. Även detta förhållande syntes utgöra ett skäl mot att nu tillskapa ett helt nytt centralt organ för sagda verksamhet. På grund av det anförda syntes det icke kunna ifrågakomma att nu inrätta ett särskilt ämbetsverk för handhavande av hjälpåtgärderna mot arbetslöshet.

Vid sådant förhållande syntes den lämpligaste anordningen vara att alltjämt bibehålla statens arbetslöshetskommission såsom centralorgan för ifrågasvarande hjälpverksamhet.

Den sakkunnige finner det emellertid i hög grad påkallat, att kommissionen organiseras på ett fastare sätt än hittills varit fallet. För detta ändamål föreslår han, att en instruktion utfärdas för kommissionen innehållande bestämmelser rörande kommissionens sammansättning och sättet för fattande av dess beslut ävensom i övrigt erforderliga föreskrifter beträffande kommissionens arbetsformer och verksamhet. Instruktionen borde självfallet utfärdas av Kungl. Maj:t. Dock borde riksdagen, innan så skedde, erhålla tillfälle att uttala sig i ämnet.

Rörande de bestämmelser, som borde meddelas i en dylik instruktion, framlägger den sakkunnige bland annat följande förslag.

I fråga om kommissionens sammansättning vore det av synnerlig vikt att tillse, att olika intressen bleve på lämpligt sätt representerade inom kommissionen. Därvid borde särskilt beaktas det nära sammanhang, som föreläge mellan kommissionens verksamhet och vissa centrala delar av socialstyrelsens arbetsområde. Med hänsyn därtill syntes böra stadgas, att generaldirektören och chefen för socialstyrelsen skulle vara självskriven ordförande och ledamot i kommissionen samt att chefen för den byrå i styrelsen, å vilken handlades ärenden berörande arbetsmarknaden, skulle vara självskriven leda-

mot i kommissionen och dess vice ordförande. Genom en dylik föreskrift, som nära anslöte sig till för närvarande faktiskt rådande förhållanden, skulle erforderlig garanti vinnas för att nödig kontakt alltid komme att upprätthållas mellan kommissionen och styrelsen.

Antalet icke självskrivna ledamöter i kommissionen syntes lämpligen böra utgöra fem. De borde utses av Kungl. Maj:t, förslagsvis för fyra år i sänder. Av dessa ledamöter borde en företräda arbetsgivarnas och en arbetarnas intressen, medan av de övriga två borde vara i ekonomiska och kommunala angelägenheter väl förfarna personer. Den återstående, som borde benämnas verkställande ledamot, skulle tillika tjänstgöra såsom högste chef för kommissionens personal och alltså närmast motsvara den nuvarande kanslichefen, vilken emellertid anmärkningsvärt nog icke intog ställning såsom ledamot av kommissionen.

För var och en av de icke självskrivna ledamöterna borde Kungl. Maj:t utse en eller flera suppleanter, vilka borde förordnas för samma tid som ledamöterna.

Såsom kommissionens beslut skulle gälla den meningen, varom de flesta förenat sig, med utslagsröst för ordföranden.

Yttranden.

Den sakkunniges förslag, i vad det avser bibehållande av statens arbetslöshetskommission såsom centralt organ för den statliga hjälpverksamheten för de arbetslösa, har i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran av de myndigheter, vilka ingått på frågan om denna verksamhet. Yttranden i sådan riktning hava avgivits av *socialstyrelsen*, *statens arbetslöshetskommission*, *statens inspektör för fattigvård och barnavård* samt *svenska arbetsgivareföreningen*. Däremot har förslaget avstyrkts av *landsorganisationen*, som anser, att ifrågasatt verksamhet lämpligen borde övertagas av en för detta ändamål inrättad extra byrå i socialdepartementet.

Mot förslaget om utfärdande av instruktion för kommissionen hava vissa anmärkningar riktats. Sålunda framhålla *socialstyrelsen* och *statens arbetslöshetskommission* angelägenheten av att även i fortsättningen ett betydande mått av rörelsefrihet lämnas kommissionen och *svenska arbetsgivareföreningen* uttalar tvekan, huruvida några fördelar skulle stå att vinna genom förslagets realiserande.

Även de ifrågasatta bestämmelserna rörande kommissionens sammansättning hava blivit föremål för kritik, som bland annat vänt sig mot förslaget att chefen för socialstyrelsen och chefen å den byrå i styrelsen, å vilken ärenden rörande arbetsmarknaden handlades, skulle vara självskrivna såsom ordförande respektive vice ordförande i kommissionen.

Socialstyrelsen framhåller visserligen de nära beröringspunkterna mellan styrelsens och kommissionens verksamhet men anser dock den föreslagna anordningen vara ägnad att ingiva allvarliga betänkligheter i betraktande av det mindre lämpliga i att förknippa innehavet av viss befattning i ett centralt ämbetsverk med fullgörandet av ett uppdrag att vara ledamot i ett fristående organ av kommissionens karaktär.

Även *arbetslöshetskommissionen* motsätter sig förslaget, dock under förklaring att byråchefen å arbetsmarknadsbyrån syntes på grund av sin tjänstställning böra vara ledamot av kommissionen.

Statskontoret anför, att det — med hänsyn till det svävande läge, vari frågan om ordnandet av hela den samhälleliga hjälpverksamheten vid arbetslöshet för närvarande befunne sig — syntes ämbetsverket tveksamt, huruvida tillräcklig anledning förefunnnes, att nu meddela ändrade föreskrifter rörande kommissionens sammansättning.

Landsorganisationen intager i berörda hänseende samma ställning som arbetslöshetskommissionen. *Landsorganisationen* understryker särskilt, att det ur alla synpunkter vore lämpligt, att Kungl. Maj:t hade möjlighet att vid besättandet av den grannliga och maktpåliggande posten såsom ordförande i kommissionen utse den därtill bäst skickade utan hänsyn till om denne vore chef för socialstyrelsen eller icke.

Beträffande de övriga anmärkningar, som anförts mot förslaget rörande kommissionens sammansättning, hänvisar jag till handlingarna.

Departementschefen.

Den utredning, som förebragts i förevarande ämne, har styrkt mig i min redan tidigare hysta uppfattning, att de arbetsuppgifter, vilka för närvarande tillkomma statens arbetslöshetskommission, icke lämpligen böra omhänderväras av socialstyrelsen. Jag utgår därför från att någon överflyttning av dessa uppgifter från kommissionen till styrelsen icke bör äga rum.

I nuvarande läge synas mig icke tillräckliga skäl föreligga att, på sätt den sakkunnige ifrågasatt, genom en särskild instruktion i detalj reglera arbetslöshetskommissionens sammansättning och verksamhetsformer. Vad särskilt kommissionens sammansättning beträffar, finner jag det lämpligast, att Kungl. Maj:t bibehålles vid sin rätt att med hänsyn tagen till kvalifikationerna för uppgiften utse ordförande och övriga ledamöter i kommissionen. Det sagda innebär bland annat, att jag icke kunnat ansluta mig till den sakkunniges förslag att göra chefen för socialstyrelsen och chefen å styrelsens byrå för ärenden rörande arbetsförmedling och arbetslöshetsförsäkring självskrivna till posterna såsom ordförande respektive vice ordförande i kommissionen. Vid sådant förhållande kommer nu berörda spörsmål icke att öva inflytande å frågan om socialstyrelsens organisation.

Socialstyrelsen.

Byrån för sociala frågor i allmänhet (första byrån).

Nuvarande organisation.

Antalet befattningshavare å första byrån framgår av följande förteckning.

I. Ordinarie befattningshavare.		Lönegrad
1 byråchef		B 30
1 sekreterare		B 24
1 kansliskrivare		B 11
1 kanslibiträde		B 7
3 kontorsbiträden		B 4

II. Icke-ordinarie befattningshavare.**Tjänstemän å extra stat.**

2 sekreterare	B 24
1 notarie	B 21

Extra ordinarie tjänstemän.

2 amanuenser	18
1 amanuens	15
3 kanslibiträden	7
1 kanslibiträde	6
2 kontorsbiträden	4
1 skrivbiträde	2

Extra tjänstemän.

1 skrivbiträde	2
----------------------	---

Övrig icke-ordinarie personal.

- 1 sakkunnig (expert) för ärenden rörande alkoholistvården med arvode av 3,600 kronor för år, å vilket belopp utgår dyrtidstillägg enligt de för befattningshavare vid i avlöningshänseende icke nyreglerade verk gällande grunderna.

Första byråns arbetsuppgifter kunna uppdelas i fyra huvudgrupper:

- 1) ärenden rörande främlingskontroll, 2) ärenden rörande medling i arbetstvister, 3) ärenden rörande alkoholistvård och 4) vissa andra sociala ärenden.

Nuvarande bestämmelser rörande *främlingskontroll* äro meddelade i lagen den 2 augusti 1927 (nr 333) om utlännings rätt att här i riket vistas och kungörelsen den 11 november 1927 (nr 411) med vissa föreskrifter i anledning av nämnda lag, vilka författningar ursprungligen skulle gälla för femårsperioden 1928—1932, men genom lag den 13 maj 1932 (nr 134) och kungörelse den 9 december 1932 (nr 551) erhållit förlängd giltighet för ytterligare en femårsperiod. Enligt dessa författningar gäller bland annat följande.

Utlänning, som ankommer till eller uppehåller sig i riket måste, bortsett från vissa undantag, vara försedd med pass. Detta skall i princip vara viserat. På grund av träffade internationella överenskommelser äro dock medborgare i flertalet europeiska länder ävensom i Amerikas förenta stater och Japan befriade från skyldigheten att hava sina pass viserade. Visering av pass verkställas av vederbörande tjänsteman vid svensk beskickning eller svenskt konsulat eller i utrikesdepartementet. Där ansökan om visering jämväl avser rätt att här i riket antaga eller innehava anställning i annans tjänst (arbetsanställning), skall viseringsmyndigheten inhämta yttrande från socialstyrelsen. Visering skall meddelas för viss tid och, där den innefattar rätt till arbetsanställning, avse visst slag av arbete.

Utlänning får icke, med mindre visering för honom gäller, uppehålla sig i riket över tre månader utan särskilt tillstånd (uppehållstillstånd). Dylikt tillstånd meddelas av socialstyrelsen. Innan ansökan om tillstånd prövas, skola yttranden vara avgivna av polismyndigheten i den ort och länsstyrelsen

i det län, där utlänningen vistas. Om han vistas utom riket, skall yttrandet avgivas av svensk beskickning eller konsul.

Om utlänning vill här i riket antaga eller innehava arbetsanställning, kräves härför särskilt tillstånd (arbetstillstånd), med mindre för honom gäller visering, som innefattar dylikt tillstånd. Även arbetstillstånd meddelas av socialstyrelsen. I ärende angående sådant tillstånd skall socialstyrelsen, där ej ärendet är av synnerligen brådskande natur eller andra särskilda omständigheter föreligga, inhämta utlåtande från arbetsförmedlingsanstalt för den ort, där arbetsanställningen skall innehavas, ävensom bereda sammanslutningar av arbetsgivare eller arbetare inom verksamhetsområdet i fråga tillfälle att uttala sig. Arbetstillstånd skall avse visst slag av arbete.

Såväl uppehållstillstånd som arbetstillstånd meddelas för viss tid.

Beträffande förlängning av tiden för uppehållstillstånd eller arbetstillstånd gälla samma föreskrifter som i fråga om prövningen av den första ansökningsningen.

Socialstyrelsens beslut rörande dylika tillstånd få icke överklagas.

Såsom framgår av dessa bestämmelser har socialstyrelsen dels att avgiva yttranden i sådana viseringsärenden, vilka avse tillstånd att här i riket innehava arbetsanställning, dels att i sådana fall, där visering icke erfordras, besluta rörande uppehålls- eller arbetstillstånd. I många fall avser ingiven ansökan såväl uppehålls- som arbetstillstånd.

Yttrande från socialstyrelsen inhämtas därjämte i åtskilliga andra ärenden avseende utlänningsrättigheter här i landet, exempelvis när fråga är om tillstånd för utlänning att bedriva viss tillverkning eller försäljning.

Av byråns personal äro — fränsett byråchefen — följande befattningshavare upptagna med handläggning av ärenden rörande främlingskontroll, nämligen notarien å extra stat, 1 amanuens i 18:e lönegraden, 2 extra ordinarie kanslibiträden i 7:e och 1 extra ordinarie kanslibiträde i 6:e lönegraden, 4 kontorsbiträden (därav 2 ordinarie biträden och 2 extra ordinarie biträden i 4:e lönegraden) samt 1 extra ordinarie och 1 extra skrivbiträde i 2:a lönegraden.

Vad härefter angår ärendena rörande medling i arbetstvister, handläggas dessa väsentligen å den vid ingången av år 1921 inrättade förlikningsmannasexpeditionen, vilken formellt får anses utgöra en del av socialstyrelsens första byrå, men i realiteten intager en fristående ställning. Personalen å denna expedition utgöres sedan åtskilliga år av en sekreterare å extra stat i lönegraden B 24 och ett ordinarie kontorsbiträde, vilka befattningshavare i det föregående upptagits såsom tillhörande byråns personal.

Expeditionens uppgift är främst att på olika sätt biträda förlikningsmännen i deras arbete bland annat genom vidtagande av vissa förberedande åtgärder (kallande av parter och organisationers representanter till sammanträden, anskaffande av sammanträdeslokal m. m.), genom verkställande av diverse utredningar, medverkan vid förhandlingarnas gång och vid utfärdande av expeditioner.

Expeditionen har också att tillhandagå arbetsgivare och arbetare samt

deras organisationer med upplysningar samt att underlätta kommunikationen mellan parterna och förlikningsmännen.

A expeditionen förvaras styrelsens samling av äldre och nyare kollektivavtal. Denna samling, som torde vara den mest fullständiga i riket och innehåller mer än 6,000 i kraft varande avtal, är föremål för ständig komplettering.

På sekreteraren å förlikningsmannae expeditionen ankommer att taga närmaste befattningen med vissa uppgifter, vilka åvila socialstyrelsen enligt gällande författningar angående medling i arbetstvister och särskilda skiljedomare. I sådant hänseende må här framhållas följande.

I lagen den 28 maj 1920 (nr 245) om medling i arbetstvister stadgas, bland annat, att socialstyrelsen vid uppkommen arbetstvist kan, där styrelsen finner omständigheterna därtill föranleda, på begäran av arbetsgivarna och arbetarna utse lämplig person att i egenskap av opartisk ordförande leda förhandlingar mellan parterna. I lagen har vidare föreskrivits att, om utbruten tvist, som påkallar förlikningsmans ingripande, berör även annan förlikningsmans område, det åligger förlikningsmännen att, så fort ske kan, om tvistens utbrytande insända underrättelse till socialstyrelsen, som då skall förordna en av förlikningsmännen att medla i tvisten eller, där så finnes påkallat, hos Kungl. Maj:t anhålla om dylikt förordnande för annan person.

I kungörelsen den 31 december 1920 (nr 898) med närmare föreskrifter angående medling i arbetstvister föreskrives, att förlikningsmännen stå under inseende av socialstyrelsen, som har att leda deras verksamhet så, att största möjliga likformighet i tillämpningen av gällande bestämmelser vinnes samt nödig samverkan mellan förlikningsmännen ernås. Styrelsen äger, där så finnes lämpligt, kalla förlikningsmännen, en eller flera, till överläggning och skall söka tillhandagå förlikningsmännen med sådana upplysningar, som kunna vara ägnade att främja deras verksamhet.

Finner sig förlikningsman icke kunna medhinna eller icke lämpligen böra taga befattning med en eller flera inom hans verksamhetsområde uppkomna arbetstvister, skall han härom göra anmälan till socialstyrelsen, vilken myndighet har att skyndsamt med eget yttrande hos Kungl. Maj:t anmäla, vad sålunda förefallit.

På grund av bestämmelserna i lagen den 28 maj 1920 (nr 248) om särskilda skiljedomare plägar vidare Kungl. Maj:t för två år i sänder förordna särskilda personer (skiljedomare) att på anmodan av parter var för sig avgöra arbetstvister, som av parterna hänskjutas till skiljedom, eller på anmodan av parter eller av dem valda skiljemän såsom opartiska ordförande deltaga i dylika tvisters slitande. I kungörelsen den 31 december 1920 (nr 899) med närmare föreskrifter angående dylika skiljedomare stadgas, att skiljedomare skola åtnjuta ersättning av parterna, vilken, om enighet ej kan vinnas, fastställas av socialstyrelsen. Styrelsen har jämväl att söka tillhandahålla skiljedomarna sådana upplysningar, som kunna vara ägnade att främja deras verksamhet.

Förlikningsmännen äro skyldiga att till socialstyrelsen inge berättelser rörande sin verksamhet. Skiljedomarna skola föra dagböcker, vilka i original eller avskrift skola insändas till styrelsen.

Å förlikningsmannaaexpeditionen handläggas vidare vissa frågor om ersättning till förlikningsmän och ledamöter av förlikningskommissioner samt om ledighet för förlikningsmän m. m.

Slutligen är att märka, att den statistiska publikation rörande »Arbetsinställelser och kollektivavtal samt förlikningsmäns verksamhet», som årligen utgives av socialstyrelsen, utarbetas under ledning av sekreteraren å förlikningsmannaaexpeditionen. Arbetet med denna publikation, vilket närmast hänförs till fjärde byråns verksamhetsområde, utföres i övrigt av en amanuens i 18:e lönegraden och ett ordinarie kanslibitråde, vilka befattningshavare tillhöra fjärde byråns personal, men äro placerade å förlikningsmannaaexpeditionen, varest materialet för deras arbete är att tillgå.

Socialstyrelsens och därmed första byråns uppgifter rörande *alkoholistvården* grunda sig främst på föreskrifterna i lagen den 12 juni 1931 (nr 233) om behandling av alkoholister, den s. k. alkoholistlagen, och i kungörelsen den 27 maj 1932 (nr 215) med vissa närmare bestämmelser rörande alkoholistvården.

Enligt alkoholistlagen skola de *allmänna* alkoholistanstalterna, d. v. s. de statliga anstalterna och de av Kungl. Maj:t erkända, icke statliga anstalterna, stå under socialstyrelsens uppsikt. Såsom uppsiktsmyndighet över de allmänna alkoholistanstalterna äger styrelsen under vissa förutsättningar förordna, att alkoholist, vilkens internerande är beslutat, skall placeras å någon av de för mera svårdisciplinerade inrättade, i samband med tvångsarbetsanstalt stående statliga anstalterna (för män Svartsjö och för kvinnor Landskrona).

Socialstyrelsen äger vidare förordna om överflyttning av intagen person från en allmän alkoholistanstalt till en annan.

Om kvarhållande och utskrivning beslutar som regel anstaltens styrelse. Dock äger, när skäl därtill äro, även socialstyrelsen, efter vederbörande anstaltsstyrelses hörande, förordna om utskrivning från allmän alkoholistanstalt.

Beslut av styrelse för allmän alkoholistanstalt rörande kvarhållande av intagen person utöver den normala maximitiden skola underställas socialstyrelsens prövning.

Styrelsen skall vidare dels föra sådana anteckningar över antalet vårdplatser å de allmänna alkoholistanstalterna samt verkställda intagningar och utskrivningar, att styrelsen så vitt möjligt vid varje tidpunkt är i stånd att överblicka tillgången för den närmaste framtiden av lediga vårdplatser, dels ock på begäran tillhandagå med upplysningar om lediga vårdplatser samt om villkoren för intagande och vård å anstalterna.

Socialstyrelsens befogenheter omfatta emellertid icke allenast de allmänna alkoholistanstalterna. Styrelsen är enligt nyssnämnda kungörelse och styrelsens instruktion jämväl uppsiktsmyndighet över *alkoholistvården i dess helhet*. I denna egenskap skall styrelsen vaka över att vården å allmän alkoholistanstalt samt å enskild anstalt, som åtnjuter statsbidrag till driftkostnaderna, utövas i enlighet med gällande bestämmelser och i övrigt på sådant sätt, som motsvarar det med vården åsyftade ändamålet. För uppsik-

tens utövande äger styrelsen underkasta anstalt inspektion samt infordra uppgifter rörande dess verksamhet och övriga förhållanden.

Socialstyrelsen har vidare att följa den verksamhet, som nykterhetsnämnderna på grund av bestämmelserna i alkoholistlagen utöva, samt att tillhandagå nämnderna med råd och upplysningar i avseende å sådan verksamhet.

Jämväl i övrigt skall styrelsen hava sin verksamhet riktad på företeelserna å alkoholistvårdens område samt verka för vårdens ändamålsenliga bedrivande och utveckling.

Över ansökning om anstalts erkännande såsom allmän alkoholistanstalt har socialstyrelsen att avgiva utlåtande. På grund av svårigheterna att få till stånd erkända anstalter har under senare år socialstyrelsen i regel tagit initiativet till inrättande av dylika anstalter och verkställt en stor del av de förarbeten, som krävas, för att dylik anstalt skall kunna komma till stånd.

Till de icke statliga alkoholistanstalternas samt nykterhetsnämndernas verksamhet ävensom kommunernas alkoholistvård i övrigt lämnar staten i betydande omfattning sitt ekonomiska stöd. Bestämmelser rörande bidragen äro meddelade i fem den 27 maj 1932 dagtecknade kungörelser nämligen (nr 217) om statsbidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter, (nr 218) om statsbidrag till driftkostnader vid vissa alkoholistanstalter m. m., (nr 219) om gottgörelse av statsmedel för vissa kostnader för vård av alkoholister, (nr 220) om ersättning av statsmedel för vissa resekostnader vid tvångsintagning av alkoholister och (nr 216) om understöd av statsmedel till nykterhetsnämndernas verksamhet.

Därjämte pläga statsmakterna årligen lämna bidrag till understöd åt sammanslutningar av nykterhetsnämnder och till anordnande av konferenser med nykterhetsnämnder samt resebidrag åt ombud för nykterhetsnämnder för beivrande av dylika konferenser m. m.

Beträffande här omförmälda statsbidrag meddelas i vissa fall beslut av socialstyrelsen och i andra fall av Kungl. Maj:t. I de fall, där Kungl. Maj:t beslutar, sker det efter socialstyrelsens hörande. Beträffande understöden till nykterhetsnämndernas verksamhet är föreskrivet, att beslut i ämnet skola meddelas av socialstyrelsen, efter samråd med kontrollstyrelsen och statens inspektör för fattigvård och barnavård.

Huvudarbetet med prövningen av inkommande ansökningar om statsbidrag åvilar socialstyrelsen, som ock i samtliga fall efter vederbörlig granskning utbetalar de beviljade bidragen.

Frånsett byråchefen disponeras för ärendena rörande alkoholistvård en sekreterare å extra stat i lönegraden B 24, en amanuens i 15:e lönegraden samt den förut nämnde experten. Dessutom torde av byråns biträdespersonal den ordinarie kansliskrivaren och det ordinarie kanslibiträdet vara i huvudsak sysselsatta med dessa ärenden.

Till den fjärde gruppen — *vissa andra sociala ärenden* — höra framför allt de ärenden av mera allmän social natur, vilka för yttrande remitteras till styrelsen och icke anses böra handläggas å annan byrå inom styrelsen samt ej heller falla inom någon av första byråns här redan behandlade tre huvudgrupper.

Bland dessa ärenden äro särskilt att märka av Kungl. Maj:t till styrelsen remitterade kommitté- och sakkunnigbetänkanden i sociala frågor av mera allmän natur. Dylika betänkanden föredragas i stor utsträckning av tjänstemän å första byrån. I den mån så anses erforderligt, äger samarbete rum med styrelsens övriga byråer — i lagfrågor särskilt med sjätte byrån. Det ligger i sakens natur, att ifrågavarande ärenden ofta äro av stor principiell betydelse och kräva mycket arbete.

Till denna ärendesgrupp höra vidare remisser av åtskilliga framställningar från föreningar och enskilda om statsunderstöd i form av anslag eller tilldelning av lotterimedel.

Till förevarande kategori torde även böra hänföras ärenden rörande tillstånd att utöva verksamhet såsom utvandrarent. I dessa ärenden meddelar socialstyrelsen beslut med stöd av bestämmelserna i förordningen den 4 juni 1884 (nr 37) om vad med avseende å utvandrares fortskaffande till främmande världsdel iakttagas bör.

Slutligen böra hit räknas de ärenden, som tillkommit i anledning av en mellan Sverige och Frankrike den 9 juni 1934 avslutad överenskommelse rörande lättnader i avseende å främlingskontrollen för vissa svenska och franska medborgare. Överenskommelsen avser beredande av möjlighet för medborgare i nämnda länder att — oavsett situationen på arbetsmarknaden i vederbörande yrke — för en begränsad tid begiva sig från hemlandet till det andra landet i syfte att i sistnämnda land under innehavande av anställning i ett industri- eller handelsföretag utbilda sig i landets språk samt i dess handels- och yrkesmetoder. Enligt överenskommelsen ävensom de bestämmelser, som i anledning av densamma genom beslut den 6 juli 1934 meddelats av Kungl. Maj:t (sv. förf.-saml. nr 447/1934), ankommer det på socialstyrelsen dels att fatta beslut beträffande ansökningar av fransmän om tillstånd att i Sverige tillträda anställningar av ifrågavarande slag, dels ock att till- eller avstyrka ansökningar från svenskar, som vilja tillträda dylika anställningar i Frankrike.

Den personal, som handlägger ärenden tillhörande den nu behandlade fjärde huvudgruppen, utgöres — fränsett byråchefen — av den ordinarie sekreteraren, en amanuens i 18:e lönegraden och ett extra ordinarie kansli-biträde i 7:e lönegraden.

Den sakkunniges förslag.

Rörande första byrån och dess arbete gör den sakkunnige till en början vissa allmänna uttalanden. Han anför i sådant hänseende följande.

Första byråns verksamhetsområde hade under årens lopp undergått mycket stora förändringar, i det byrån dels befriats från viktiga grupper av ärenden, dels ock tillförts nya arbetsuppgifter av stor betydelse.

Av anordningar, som medfört minskning i byråns arbetsuppgifter, kunde framför allt nämnas inrättandet år 1914 av ett speciellt organ för åtgärder mot arbetslösheten — statens arbetslöshetskommission — som i huvudsak övertagit styrelsens uppgifter rörande arbetslösheten, ävensom tillkomsten år 1934 av styrelsens sjunde byrå, till vilken överflyttats en av första byråns huvuduppgifter under många år, nämligen övervakningen av arbetsförmed-

lingen. I detta sammanhang vore vidare att märka överflyttningen till sjätte byrån av ärendena rörande styrelsens personal. Därjämte förtjänade påpekas, hurusom de till byrån hörande emigrationsärendena på grund av emigrations tillbakagång i vårt land under senare år väsentligen förlorat sin betydelse samt att den upplysningsverksamhet i emigrationsfrågor, som förekomme och alltjämt torde hava en uppgift att fylla, icke omhänderhades av styrelsen utan av en enskild av staten understödd institution, benämnd institutet för svensk utlandstjänst.

Å andra sidan hade byråns arbetsområde i väsentlig mån vidgats genom de nya arbetsuppgifter, som tillförts styrelsen och byrån i samband med 1913 och 1931 års alkoholistlagar, lagstiftningen rörande främlingskontrollen och 1920 års författningar rörande medling i arbetstvister m. m. Att ärendena rörande alkoholistvården hade förlagts till första byrån torde hava sin förklaring däri att någon annan byrå inom styrelsen icke förefunnits, till vilken de lämpligen kunde hänföras. Vad åter anginge ärendena rörande främlingskontrollen och medlingen i arbetstvister torde de hava förlagts till första byrån med hänsyn till sitt samband med arbetsförmedlingsärendena, vilka ju tills för kort tid sedan handlagts å denna byrå.

Av den nu lämnade redogörelsen torde framgå, att byråns arbetsuppgifter rörde vitt skilda ämnen, vilka ägde föga inbördes sammanhang och vilkas sammanförande å en gemensam byrå endast kunde historiskt förklaras. Sålunda syntes det vara svårt att finna några beröringspunkter mellan de två uppgifter, vilka toge den största delen av byråns personal i anspråk, nämligen främlingskontrollen å ena sidan och tillsynen över alkoholistvården å den andra, och även i övrigt måste sambandet mellan flertalet ärendesgrupper sägas vara synnerligen lösligt. Däremot föreläge ett påtagligt sakligt sammanhang mellan å ena sidan de olika grupper av ärenden, vilka handlades å byrån, och å andra sidan vissa ärenden, som antingen nu handlades å andra byråer inom styrelsen eller enligt sakkunnigförslaget skulle komma att överflyttas till styrelsens verksamhetsområde.

Med hänsyn till det anförda och under förklaring att ett bibehållande av första byrån i dess nuvarande form icke kunde anses ändamålsenligt, anför den sakkunnige, att den lämpligaste anordningen syntes vara att uppdelas denna byrå i dess olika beståndsdelar och att hänföra de särskilda delarna till de byråer, med vilka de sakligt sett ägde sammanhang.

Vad angår *främlingskontrollen* anmärker den sakkunnige först och främst, att den lagstiftning, varpå denna kontroll vilade, för närvarande hade provisorisk giltighet och allenast gällde till och med utgången av år 1937. I avslutning härtill yttrar sig den sakkunnige sålunda.

Spörsmålet i vad mån anledning förefunnnes att framdeles vidtaga ändringar i förevarande lagstiftning hade icke av den sakkunnige kunnat närmare undersökas. Så mycket syntes emellertid visst, att en kontroll över utläningar av i huvudsak den art och omfattning, som för närvarande vore föreskriven, ännu länge komme att bliva erforderlig. Starka skäl talade också för antagandet, att även i fortsättningen åt socialstyrelsen skulle anförtros de uppgifter, vilka tillkomme styrelsen enligt gällande lagstiftning. Visserligen kunde det sägas, att dessa uppgifter delvis fölle utanför ramen av socialstyrelsens naturliga verksamhetsområde, men å andra sidan syntes knappast någon myndighet finnas att tillgå, åt vilken uppgifterna med större fördel skulle kunna överlämnas. Det torde icke heller kunna förnekas, att det sätt, varpå socialstyrelsen bedrivit ifrågavarande verksamhet, och den stora erfarenhet, styrelsen därunder förvärvat, utgjorde vägande skäl mot en överflyttning av verksam-

heten till annan myndighet. Med hänsyn till det anförda syntes det berättigat att utgå från att socialstyrelsen skulle jämväl efter den 1 januari 1938 hava att taga befattning med främlingskontrollen på ungefär samma sätt som nu. Den sakkunniges förslag byggde därför på denna förutsättning. Skulle på grund av ändrad lagstiftning eller av annan orsak en mera betydande förändring i styrelsens arbete med denna kontroll inträda, måste givetvis förslaget underkastas den jämkning, som av omständigheterna påkallades.

Den sakkunnige behandlar här efter frågan om främlingskontrollens förläggning inom socialstyrelsen och yttrar härom bland annat.

Det låge i sakens natur, att styrelsen vid prövningen av ansökning om arbetstillstånd hade att särskilt beakta läget på arbetsmarknaden. Detta förhållande hade ock ytterligare understrukits genom föreskrifterna, att utlåtande över dylik ansökning som regel skulle inhämtas av vederbörande arbetsförmedlingsanstalt, att tillfälle skulle beredas sammanslutningar av arbetsgivare eller arbetare inom respektive verksamhetsområde att uttala sig i ämnet ävensom att arbetstillstånd skulle avse visst slag av arbete. Beträffande ärendena rörande uppehållstillstånd vore sambandet med arbetsmarknadsfrågorna icke fullt lika framträdande. Det vore emellertid att märka, att i ett mycket stort antal fall samma ansökning avsåge erhållande av uppehållstillstånd och av arbetstillstånd samt att en ansökning, som enbart avsåge uppehållstillstånd, ofta kunde beräknas komma att förr eller senare efterföljas av en begäran om arbetstillstånd. Även vid bedömande av ärenden rörande uppehållstillstånd måste därför ofta nog arbetsmarknadssynpunkterna tillmätas en betydande vikt. Med hänsyn därtill syntes det riktigtast, att ärendena rörande främlingskontrollen överflyttades till den byrå inom styrelsen, vilken handlade ärendena rörande arbetsförmedlingen samt utövade tillsynen över arbetsförmedlingsanstalterna, alltså till styrelsens sjunde byrå. Då den för främlingskontrollen avsedda personalen torde inom sjunde byrån — liksom dittills inom den första — böra utgöra en jämförelsevis fristående avdelning, syntes överflyttningen utan svårighet låta sig genomföra.

Därest den föreslagna överflyttningen komme till stånd, torde till den överflyttade avdelningen böra förläggas samtliga på styrelsen ankommande ärenden rörande in- och utvandring. Det sagda innebure, att å avdelningen skulle handläggas även de ärenden, med vilka styrelsen hade att taga befattning på grund av bestämmelserna i dels 1884 års förordning om vad med avseende å utvandrares fortskaffande till främmande världsdel iakttagas bör, dels ock den år 1934 mellan Sverige och Frankrike avslutade överenskommelsen rörande vissa lättnader i avseende å främlingskontrollen. Det nära sambandet mellan sistberörda ärenden och de förut behandlade, torde vara så påtagligt, att en närmare motivering av detta förslag icke syntes påkallad.

Beträffande behovet av personal för handläggningen av ärendena rörande främlingskontrollen erinrar den sakkunnige, att socialstyrelsen i skrivelse den 8 september 1934 — under uttalande att den tillgängliga personalen vore otillräcklig — hemställt, att densamma måtte förstärkas med en sekreterare å extra stat, ävensom att styrelsen jämväl senare framhållit nödvändigheten av personalförstärkning för berörda ändamål.

För egen del uttalar sig den sakkunnige rörande personalbehovet på följande sätt.

Vid bedömande av frågan borde beaktas, att de ärenden, som handlades å avdelningen för främlingskontroll, ofta kunde vara av invecklad eller ömtålig karaktär. Vid deras avgörande måste hänsyn tagas ej blott till läget på

arbetsmarknaden utan även till internationella förhållanden, ordningssynpunkter och personliga omständigheter. Olika intressen måste därvid vägas mot varandra.

Då socialstyrelsens beslut i dessa ärenden icke kunde överklagas och ärendena för sökandena ofta vore av yttersta vikt, vore synnerligen omsorgsfull prövning nödvändig och besluten måste ej sällan föregås av en vidlyftig utredning. I åtskilliga fall måste samråd äga rum med vederbörande tjänstemän i utrikes-, justitie- eller handelsdepartementet.

Ärendena hade under senare tid ej blott ökat i antal utan jämväl — på grund av rådande politiska förhållanden inom ett flertal europeiska länder — i stor utsträckning blivit alltmer komplicerade till sin natur. Särskilt gällde detta med avseende å ansökningarna om uppehållstillstånd.

Till följd av ärendenas mängd kunde endast de viktigaste föredragas inför ämbetsverkets chef eller inför byråchefen. I stor utsträckning måste därför ansvaret för besluten komma att åvila den tjänsteman, vilken närmast förestode ifrågavarande avdelning. Under sådana förhållanden syntes det icke lämpligt, att denne tjänsteman — såsom nu vore fallet — allenast intoge notaries tjänsteställning. Den närmaste ledningen för avdelningen borde i stället anförtros åt en sekreterare i lönegraden B 24.

Enligt socialstyrelsens år 1934 framställda förslag skulle, därest ifrågavarande sekreterartjänst inrättades, den hittillsvarande notarietjänsten likväl bibehållas och således även en ökning av personalens numerär komma till stånd. Utan tvivel vore den å ifrågavarande avdelning tjänstgörande personalen i hög grad arbetstyngd. Behov av viss personalförstärkning syntes därför föreligga. Dock syntes det icke nödvändigt att å avdelningen samtidigt hava anställda en sekreterare och en notarie. Därför borde den nuvarande notarietjänsten indragas, men i stället inrättas ytterligare en befattning såsom amanuens i 18:e lönegraden. Därjämte torde biträdespersonalen böra utökas med ett extra ordinarie kontorsbiträde i 4:e lönegraden.

Personalbeståndet å avdelningen för främlingskontroll utgjordes — från sett två ordinarie kontorsbiträden — av icke ordinarie befattningshavare. Då lagstiftningen rörande främlingskontrollen endast ägde provisorisk giltighet, torde det icke för närvarande vara lämpligt att överföra någon del av den med sagda ärenden sysselsatta icke ordinarie personalen till ordinarie stat. Med anledning därav borde den förordade sekreteraren uppföras å extra stat, medan de övriga befattningshavarna liksom nu borde vara extra ordinarie eller extra tjänstemän.

Enligt detta förslag skulle för främlingskontrollen tills vidare beräknas följande personal, nämligen 1 sekreterare å extra stat i lönegraden B 24, 2 amanuenser i 18:e lönegraden, 2 extra ordinarie kanslibiträden i 7:e och 1 extra ordinarie kanslibiträde i 6:e lönegraden, 5 kontorsbiträden — därav 2 ordinarie biträden och 3 extra ordinarie biträden i 4:e lönegraden — samt 1 extra ordinarie och 1 extra skrivbiträde i 2:a lönegraden.

Beträffande ärendena rörande *medling i arbetstvister* ävensom de övriga ärenden, vilka för närvarande äro föremål för handläggning å förlikningsmannaexpeditionen, framhåller den sakkunnige, att även dessa ärenden ägde ett nära samband med förhållandena på arbetsmarknaden. På grund därav förordas i sakkunnigförslaget, att berörda expedition anknytes till den byrå, som närmast har att övervaka förhållandena på arbetsmarknaden, nämligen den nuvarande sjunde byrån.

I detta sammanhang betonar den sakkunnige, att alltsedan sin tillkomst förlikningsmannaexpeditionen och särskilt dess sekreterare intagit en i för-

hållande till första byrån i övrigt mycket självständig ställning. Denna ställning hade, yttrar den sakkunnige, varit betingad av de speciella uppgifter, vilka ankommit på expeditionen. Någon anledning att härutinnan ifrågasätta ändring syntes icke föreligga. Enligt förslaget skulle därför förlikningsmannaexpeditionen anknytas till sjunde byrån på enahanda sätt, varpå densamma för närvarande vore anknuten till första byrån. Befattningshavarna å expeditionen skulle alltså bliva tjänstemän å sjunde byrån.

Under hänvisning till att publikationen »Arbetsinställelser och kollektivavtal samt förlikningsmännens verksamhet» uteslutande innehölle redogörelser för förhållanden sammanhängande med den å förlikningsmannaexpeditionen utövade verksamheten, föreslår den sakkunnige vidare, att expeditionen skulle få helt och hållet övertaga utgivandet av sagda publikation. För möjliggörande härav borde de två befattningshavare å fjärde byrån, vilka vore sysselsatta med utarbetande av publikationen i fråga, införlivas med expeditionens personal och alltså ävenledes överflyttas till den nuvarande sjunde byrån.

Enligt sakkunnigförslaget bör sekreteraren å förlikningsmannaexpeditionen överflyttas från extra till ordinarie stat. Vid bifall härtill skulle å nämnda expedition komma att vara anställda 1 ordinarie sekreterare i lönegraden B 24, 1 ordinarie kanslibiträde (B 7), 1 ordinarie kontorsbiträde (B 4) och 1 amanuens i 18:e lönegraden. Den sakkunnige påpekar, att 1936 års riksdag antagit lag om förenings- och förhandlingsrätt ävensom att enligt denna lag, som trädde i kraft den 1 januari 1937, socialstyrelsen erhöle vissa nya arbetsuppgifter, vilka torde komma att handhas av förlikningsmannaexpeditionen. I vad mån detta komme att medföra ökning i arbetsbördan vore — anför den sakkunnige — svårt att bedöma. Åtminstone för närvarande syntes icke någon förstärkning av arbetskrafterna på sådan grund böra föreslås.

Med avseende å ärendena rörande alkoholistvården erinrar den sakkunnige om det av landshövdingen Widén avgivna, förut omförmälda betänkandet, däri förordats, att inom socialstyrelsen skulle inrättas en ny byrå för ärenden rörande fattigvård och barnavård med statens inspektör för fattigvård och barnavård såsom chef.

Den sakkunnige anför härefter följande.

Förslaget om förläggning till socialstyrelsen av ifrågavarande ärenden hade av Widén motiverats bland annat med det nära sammanhang, som föreläge mellan fattigvården och alkoholistvården. Med hänsyn därtill hade Widén ytterligare föreslagit, att till den ifrågasatta byrån för ärenden rörande fattigvård och barnavård måtte från socialstyrelsens första byrå överföras ärendena rörande alkoholistvården.

Över Widéns förslag om förläggningen av ärendena rörande fattigvård, barnavård och alkoholistvård hade yttranden avgivits av socialstyrelsen samt av statens inspektör för fattigvård och barnavård, därvid förslaget tillstyrkts av socialstyrelsen. Inspektören hade visserligen på anförda skäl motsatt sig förslaget men samtidigt uttalat sig för lämpligheten av att sammanföra fattigvårds- och alkoholistvårdsärenden.

Att ett visst samband föreläge mellan fattigvård och alkoholistvård torde

vara ovedersägligt. Ett uttryck härför utgjorde bestämmelsen i gällande alkoholistlag att i de fall, där särskild nykterhetsnämnd ej blivit tillsatt av kommunen, nykterhetsnämnden skulle utgöras av kommunens fattigvårdsstyrelse. Även föreskriften att socialstyrelsens beslut rörande understöd av statsmedel till nykterhetsnämndernas verksamhet skulle fattas efter samråd med statens inspektör för fattigvård och barnavård underströke detta sammanhang.

Det vore ock att märka, att staten så till vida intoge samma ställning i förhållande till alkoholistvården som till fattigvården, att den beträffande båda dessa vårdformer som regel överlät åt kommunala myndigheter att i första hand vidtaga de erforderliga åtgärderna. På grund härav förefölle det lämpligt, att ärendena rörande alkoholistvården sammanfördes med fattigvårdsärendena. Handläggningen av förstnämnda ärenden torde därför böra övertagas av den ifrågasatta nya byrån, som således skulle bliva en byrå för ärenden rörande fattigvård, barnavård och alkoholistvård.

Beträffande personalbehovet för alkoholistvårdsärendena påpekar den sakkunnige, att socialstyrelsen i skrivelse den 8 september 1934 hemställt om förstärkning av denna personal med en notarie å extra stat i lönegraden B 21 och en extra ordinarie kansliskrivare i 11:e lönegraden. I skrivelsen hade framhållits, hurusom alkoholistvården under senare år fått allt större omfattning och betydelse samt att detta medfört stegring i styrelsens arbete med hithörande ärenden. Enligt styrelsens förslag borde den ifrågasatta notarien övertaga en del av det arbete, som åvilade den för alkoholistvårdsärendena avsedde sekreteraren. Därigenom skulle vinnas, att sekreteraren, vilkens arbetskraft nu till huvudsaklig del absorberades av de löpande ärendena inom styrelsen, bleve i tillfälle att i högre grad än under de senaste åren varit möjligt ägna sig åt den upplysningsverksamhet bland nykterhetsnämnderna, som jämväl inginge i hans åligganden. At den föreslagna kansliskrivaren skulle enligt förslaget anförtros vissa ärenden av enklare beskaffenhet, för vilkas handläggning icke krävdes mera kvalificerad personal.

För egen del anför den sakkunnige i denna fråga i huvudsak följande.

Väl ägde det sin riktighet, att de av socialstyrelsen behandlade löpande ärendena rörande alkoholistvården under de senaste åren stigit i antal men arbetsbördan syntes icke hava ökats i proportion härtill. Det vore till en början att märka, att de löpande ärendena — om ock många till antalet — i stort sett torde vara av ganska enkel beskaffenhet. Särskilt gällde detta de ärenden, som sammanhänge med gällande statsbidragsbestämmelser. Vissa av dessa ärenden torde inom styrelsen underkastas en mera tidsödande prövning än som syntes vara oundgängligen erforderlig. Det borde även beaktas, att sekreteraren numera till sin hjälp hade en amanuens medan tidigare så icke varit förhållandet, ävensom att den biträdespersonal, som toges i anspråk för dessa ärenden, genom överflyttningen till sjunde byrån av arbetsförmedlingsärendena torde hava erhållit en icke oväsentlig minskning i sin arbetsbörda.

Vad beträffade den av socialstyrelsen genom resor utövade upplysningsverksamheten hade densamma säkerligen varit synnerligen värdefull och medfört bestående resultat. Den påtagliga ökning i kommunernas intresse för en effektiv alkoholistvård, som på många håll kunnat skönjas, torde sålunda i viss utsträckning vara en följd av denna verksamhet. Det fortsatta behovet av sådan upplysningsverksamhet syntes emellertid icke vara lika framträdande som tidigare dels på grund av den kännedom om alkoholistlag-

stiftningen och dess betydelse, som kommunerna i allmänhet numera torde hava vunnit, dels på grund av den omfattande upplysningsverksamhet, som bedreves av de av staten understödda sammanslutningarna av nykterhetsnämnder, vilka sammanslutningar — för närvarande 32 till antalet — omspände alla delar av riket. Det sagda innebure givetvis icke, att socialstyrelsens uppgift att sprida upplysning på alkoholistvårdens område skulle få betraktas såsom avslutad, men de anförda omständigheterna torde böra tillmätas en viss betydelse vid bedömande av styrelsens personalbehov. Det förtjänade ock framhållas att, därest en ny byrå inrättades för ärenden rörande fattigvård, barnavård och alkoholistvård, vars chef tillika vore statens inspektör för fattigvård och barnavård, nämnda byråchef torde under sina inspektionsresor kunna i viss omfattning verka även för alkoholistvården. Särskilt syntes detta vara fallet i sådana kommuner, där fattigvårdsstyrelserna fungerade såsom nykterhetsnämnder. Därigenom torde behovet av tjänsteresor från sekreterarens sida komma att minskas.

På grund av det anförda kunde någon ökning av den för alkoholistvården avsedda personalen icke förordas. Då emellertid anledning saknades att framdeles hava sekreteraren för alkoholistvårdsärendena uppförd å extra stat, syntes denne befattningshavare nu böra överföras till ordinarie stat. Vidare torde den nuvarande amanuensstjänsten böra uppflyttas från 15:e till 16:e lönegraden.

Personalen för alkoholistvårdsärendena skulle enligt detta förslag komma att omfatta följande befattningshavare, nämligen 1 ordinarie sekreterare i lönegraden B 24, 1 ordinarie kansliskrivare, 1 ordinarie kanslibiträde, 1 amanuens i 16:e lönegraden samt 1 sakkunnig med arvode av 3,600 kronor för år.

Av de till första byrån hörande ärenden, vilka i det föregående hänförs till gruppen *vissa andra sociala ärenden* skulle — såsom nämnts — enligt sakkunnigförslaget några överföras till den nuvarande sjunde byrån (avdelningen för ärenden rörande främlingskontroll m. m.).

Beträffande ett mindre antal ärenden tillhörande samma grupp, nämligen ärenden rörande understöd av statsmedel för utövande av filantropisk verksamhet i en eller annan form m. m., föreslår den sakkunnige en överflyttning till den ifrågasatta nya byrån för ärenden rörande fattigvård, barnavård och alkoholistvård.

Rörande de härefter återstående, till denna grupp hänförliga ärendena framlägger den sakkunnige följande förslag.

Dessa ärenden utgjordes väsentligen av remisser till styrelsen av kommitté- eller sakkunnigbetänkanden i frågor av allmän social innebörd. Betänkandena innehölle i stor utsträckning förslag till lagar eller andra författningar. Därest — på sätt den sakkunnige komme att föreslå — inom styrelsen alltjämt skulle finnas en särskild byrå för lagärenden och ärenden av administrativ natur, syntes det mest naturligt, att berörda remisser handlades å denna byrå. Nämnda remisser syntes därför böra överflyttas från första byrån till den nuvarande sjätte byrån. Genom en dylik förläggning av ifrågavarande remissärenden, torde större garantier ernås, att de juridiska spörsmålen vunne tillbörligt beaktande. Givetvis måste det emellertid samtidigt tillses, att i förevarande ärenden de sociala problemen bleve inom styrelsen allsidigt och sakkunnigt belysta. För sådant ändamål torde i stor utsträckning samarbete böra äga rum mellan lagbyrån och övriga byråer. Detta torde dock ej vara tillfyllest. För underlättande av lagbyråchefens arbete med inträngandet i de sociala frågorna syntes det därutöver nödvändigt, att han erhöile biträde av en

tjänsteman, som besatte allmän erfarenhet i dylika frågor och därför kunde tillhandagå honom med utredningar i olika sociala ämnen. För den skull föresloges, att till lagbyrån överflyttades den ordinarie sekreterartjänsten å första byrån, vars innehavare borde uppfylla de nyss angivna kvalifikationerna. Jämte sekreteraren torde från första byrån till sjätte byrån böra överflyttas den extra ordinarie personal, som erfordrades för den fjärde huvudgruppen av den nuvarande första byråns ärenden, nämligen 1 amanuens i 18:e lönegraden och 1 extra ordinarie kanslibiträde i 7:e lönegraden.

Enligt sakkunnigförslaget skulle den ordinarie byråchefstjänsten å första byrån icke mera bliva behöflig. Den sakkunnige föreslår därför, att tjänsten tills vidare uppföres å övergångsstat.

Yttranden över den sakkunniges förslag.

I vissa av de avgivna yttrandena beröres mera allmänt frågan, huruvida en uppdelning av första byrån lämpligen kan komma till stånd, medan yttrandena i övrigt hänföra sig till förslagen rörande de speciella ärendesgrupperna.

Beträffande förstnämnda fråga anför *socialstyrelsen* bland annat följande.

Första byrån hade till uppgift ej blott att handlägga vissa speciella förvaltningsuppgifter utan även att följa utvecklingen överhuvud taget på det sociala området. Den sakkunnige hade kraftigt betonat den heterogena karaktären av de uppgifter, som ankomme på byrån. Att uppgifterna skulle vara olika, låge emellertid i sakens natur med hänsyn till den skiftande beskaffenheten av de sociala frågorna i allmänhet. Emellertid vore att märka, att det grundläggande för byråns ämbetsuppgifter vore de s. k. arbetarfrågorna i vidsträcktaste bemärkelse, vilka toge sikte på *arbetet* såsom det konstitutiva momentet i samhällets sociala strävanden. Härå och i det förhållandet, att en byrå för sociala frågor i allmänhet ingalunda inriktats på verksamhet av filantropisk natur, torde man kunna se ett bevis för sundheten av den organisation, som låge till grund för socialstyrelsens verksamhet. Någon uppdelning av byrån borde därför icke komma till stånd.

Även *statskontoret* ställer sig betänksamt mot den föreslagna uppdelningen. Det skulle, anför detta ämbetsverk, säkerligen komma att framstå såsom en allvarlig brist hos det centrala organet för statens socialförvaltning, om inom detsamma de allmänna socialpolitiska frågorna icke längre ägde en målsman i ledamots ställning. Statskontoret måste därför ifrågasätta, huruvida det kunde vara lämpligt att genomföra en uppdelning, i all synnerhet som den besparing, som genom indragningen skulle åstadkommas, uppenbarligen icke skulle bliva av nämnvärd betydelse.

Liknande betänkligheter uttalas av *landsorganisationen*, som bland annat yttrar följande.

Enligt *landsorganisationens* mening borde första byrån även framdeles ha en viktig uppgift att fylla. Socialstyrelsen borde icke väsentligen fungera som en inregistrerande och övervakande institution. Det vore i hög grad önskvärt, att styrelsen mer än hittills bereddes möjlighet att med en systematisk upplysningsverksamhet och modiga initiativ påverka och leda utvecklingen på det socialpolitiska området.

Förslaget om en byråuppdelning möter också motstånd hos *de anställdas centralorganisation*, som bland annat befarar, att de byråer, till vilka respektive ärendesgrupper skulle överflyttas, komme att bliva alltför arbetstyngda.

Beträffande förslaget i vad det avser ärendena rörande främlingskontrollen anför *socialstyrelsen* bland annat följande.

Den sakkunnige syntes i väsentlig mån hava överskattat betydelsen av arbetsmarknadssynpunkterna vid ifrågavarande ärendes behandling. Visserligen vore det sant, att åtskilliga ärenden rörande arbetstillstånd och även vissa ärenden rörande uppehållstillstånd måste bedömas under hänsynstagande till arbetsmarknadsläget inom respektive yrkesområde och att överhuvudtaget det allmänna läget å arbetsmarknaden och utvecklingen å densamma, här hemma och i främmande länder, vore en faktor av utomordentlig betydelse för den allmänna politiken med avseende å främlingskontrollen.

Emellertid visade erfarenheten, att de arbetsuppgifter, som sammanhänge med ifrågavarande ärenden, vore mycket skiftande och endast till mindre del avsåge renodlade arbetsmarknadsspörsmål. Hithörande frågor finge bedömas jämväl ur näringspolitiska, rättsliga, humanitära, allmänt invandringspolitiska och även utrikespolitiska synpunkter. En överflyttning till sjunde byrån kunde därför ej anses sakligt befogad. Frågorna borde i stället alltjämt handläggas å en byrå för sociala ärenden i allmänhet.

Med hänsyn till det stora antalet av dessa ärenden ävensom ärendenas beskaffenhet har *socialstyrelsen* funnit en väsentlig utökning av den för ärendena avsedda personalen nödvändig. Styrelsen beräknar personalbehovet på följande sätt. 1) Tjänstemän å ordinarie stat: 1 byrådirektör (B 28), 1 notarie (B 21), 1 kansliskrivare (B 11), 5 kanslibiträden (B 7) och 3 kontorsbiträden (B 4). 2) Extra ordinarie tjänstemän: 2 amanuenser och 2 kontorsbiträden.

Statskontoret uttalar farhågor för att genom överflyttningen av främlingskontrollen till sjunde byrån sistnämnda byrås arbetsområde skulle bli alltför omfattande.

Allmänna civilförvaltningens lönenämnd anför, att nämnden hyste viss tvekan, huruvida anledning föreläge att för främlingskontrollärendena, vilka i betydande omfattning syntes vara av mera löpande och rutinmässig art, avse en befattning i sekreterares grad. Under förutsättning att sjunde byråns arbetsområde utvidgades på av den sakkunnige föreslaget sätt, ansåge sig nämnden dock icke böra framställa någon erinran emot att den nuvarande notarietjänsten ersattes med en sekreterartjänst å extra stat i lönegraden B 24.

Landsorganisationen yttrar, att det syntes sannolikt, att främlingskontrollen lämpligen kunde överflyttas till byrån för arbetslöshetsförsäkring och arbetsförmedling.

Vidkommande förlikningsmannaaexpeditionen anför *socialstyrelsen* bland annat

Det kunde visserligen icke förnekas, att ett visst mått av samband föreläge mellan förlikningsmannaaexpeditionens och sjunde byråns arbetsuppgifter, men detta samband vore icke av den art, att det utgjorde ett motiv för sammankoppling av arbetsuppgifterna i det dagliga livet. Expeditionen borde därför alltjämt vara förlagd till första byrån.

Vad anginge expeditionens personal borde den nuvarande sekreterarbefattningen med hänsyn till föreliggande arbetsuppgifters art och beskaffenhet ombildas till en byrådirektörstjänst i lönegraden B 28 och uppföras å ordinarie stat. Därjämte borde den nuvarande ordinarie kontorsbiträdestjänsten i lönegraden B 4 utbytas mot en ordinarie kansliskrivarbefattning i

lönegraden B 11, varjämte medel borde beräknas för avlönande av ett extra ordinarie kontorsbiträde.

Någon anledning att från fjärde byrån till expeditionen överflytta statistiken rörande arbetsinrättelser och kollektivavtal föreläge icke. Den för denna statistik behövlige personalen borde därför alltjämt tillhöra sistnämnda byrå.

Också *landsorganisationen* förordar, att förlikningsmannaexpeditionen kvarbliver å styrelsens första byrå.

Allmänna civilförvaltningens lönenämnd tillstyrker den sakkunniges förslag om överförande av sekreteraren å förlikningsmannaexpeditionen till ordinarie stat med placering i lönegraden B 24. Nämnden förklarar, att nämnden funne detta förslag väl motiverat.

Jag övergår härefter till den redogörelse för yttrandena beträffande ärendena rörande alkoholistvården.

Socialstyrelsen avstyrker förslaget om överflyttning av alkoholistvårdsärendena från första byrån till den nya byrån för fattigvårds- och barnavårdsärenden. Styrelsen anför i denna del i huvudsak följande.

Det kunde icke förnekas, att ett samband mellan ifrågavarande ärendesgrupper vore för handen. Alkoholisism utgjorde otvivelaktigt i många fall en viktig anledning till behov av fattigvård. Den omständigheten att fattigvårdsstyrelse i flertalet fall fungerade såsom nykterhetsnämnd kunde även vara ägnad att understryka detta samband liksom den i viss utsträckning ganska likartade karaktären av klientelet å arbetshem och å alkoholistanstalter. Med hänsyn därtill hade också styrelsen i sitt år 1932 avgivna utlåtande över landshövding Widéns förenämnda betänkande ansett sig böra förorda sammanförandet å en byrå inom styrelsen av de båda ärendesgrupperna.

Sedan nämnda utlåtande avgivits hade emellertid erfarenheterna från den nya lagen om vård av alkoholister hunnit starkare framträda. Den organiserade alkoholistvården i vårt land hade nu nått en sådan omfattning, att den tid ej syntes avlägsen, då det måste bliva påkallat med en särskild, av andra ämbetsgöromål ostörd företrädare för dithörande ärenden inom det ämbetsverk, som utgjorde uppsiktsmyndighet över denna vårdform. Även i fråga om fattigvården och barnavården vore en fortsatt utveckling av de statliga arbetsuppgifterna att förutse. Tanken på inrättandet av ett särskilt centralt ämbetsverk för det allmännas skydds- och understödsverksamhet kunde ej i längden avvisas. Innan denna framtidsstanke realiserades, torde det emellertid få anses mindre lämpligt att inom ramen av en och samma byrå hos socialstyrelsen sammanföra alkoholistvårdsärendena med ärendena rörande fattigvård och barnavård.

Det syntes ock principiellt mindre tilltalande att under ledning av en och samma byråchef sammanföra så heterogena uppgifter som vårdverksamhet till fromma för barn och fattiga samt vården av alkoholister.

Med hänsyn till det anförda borde ärendena rörande alkoholistvården såsom ett provisorium kvarbliva å första byrån.

Styrelsen anför vidare, att den hittillsvarande personalen för ärendena rörande alkoholistvården varit i hög grad otillräcklig. Styrelsen föreslår, att den nuvarande sekreterartjänsten å extra stat i lönegraden B 24 uppflyttas å ordinarie stat med placering i lönegraden B 26 samt att den hittillsvarande amanuens-tjänsten ersättes med en ordinarie notarietjänst i lönegraden B 21. Därjämte räknar styrelsen med behov av 1 ordinarie kansliskrivare i lönegraden B 11 och 1 ordinarie kanslibiträde i lönegraden B 7. Med avseende å

arvodet till den för ifrågavarande ärenden anställde experten föreslår styrelsen en höjning till 4,800 kronor för år, därvid förutsättes, att å beloppet skulle utgå dyrtidstillägg enligt de grunder, som gälla för i avlöningshänseende nyreglerade tjänster.

I motsats till socialstyrelsen förklarar sig *statens inspektör för fattigvård och barnavård* icke hava något att erinra mot förslaget att sammanföra alkoholistsvårdsfrågorna med fattigvårds- och barnavårdsärendena. Inspektören påpekar bland annat, att det enligt instruktionen för fattigvårds- och barnavårds-konsulenterna ålåg dessa konsulenter att tillhandagå nykterhetsnämnderna med avseende å deras skyldigheter enligt alkoholistlagen, ävensom att konsulenterna vid sina besök i kommunerna som regel finge tillfälle att föra dessa frågor på tal.

Kontrollstyrelsen uttalar, att, i den mån man finge förutsätta, att tillsynen över alkoholistsvården alltjämt borde handhavas av socialstyrelsen, den föreslagna anordningen måste innebära ett framsteg och att kontrollstyrelsen därför tillstyrkte densamma. Ämbetsverket ifrågasätter emellertid — utan att dock göra något yrkande i ämnet — om det icke skulle hava varit ändamåls-enligare att förlägga berörda tillsyn antingen till medicinalstyrelsen eller till kontrollstyrelsen.

Styrelsen för statens alkoholistanstalt å Venngarn finner den föreslagna organisationen lämplig. Likaså framhåller *svenska landskommunernas förbund*, att det vore till uppenbar fördel, att de med fattigvårds- och barnavårdsnämnderna mycket nära sammanhängande ärendena rörande alkoholistsvården komme att handläggas av en och samma myndighet.

Å andra sidan avstyrkes förslaget om alkoholistsvårdsärendenas förläggande till fattigvårds- och barnavårdsbyrån av *nykterhetsnämndernas centralkommitté*, som säger sig icke kunna bedöma, huruvida den föreslagna överflyttningen vore ur rent organisatorisk synpunkt påkallad, men befarar, att ärendenas sammanförande skulle få som konsekvens, att ärendena rörande alkoholistsvården komme att skjutas åt sidan. Enligt kommittén borde sistnämnda ärenden inom styrelsen stå under särskild ledning.

Sedan *nykterhetsnämndernas riksförbund* övertagit den av nykterhetsnämndernas centralkommitté förut bedrivna verksamheten, har riksförbundet i särskild skrivelse anslutit sig till de av kommittén anförda synpunkterna. Riksförbundet uttalar därjämte, att det borde tagas under övervägande om socialstyrelsen alltjämt skulle vara tillsynsmyndighet för alkoholistsvården eller om denna uppgift kunde anförtros åt medicinalstyrelsen eller kontrollstyrelsen.

Även *centralförbundet för socialt arbete* ifrågasätter en överflyttning av uppsikten över alkoholistsvården till kontrollstyrelsen eller medicinalstyrelsen. Förbundet finner det sannolikt, att en närmare undersökning i ämnet skulle giva vid handen, att sistnämnda ämbetsverk bäst skulle ägna sig som uppsiktsmyndighet. Förbundet förordar i varje fall, att den befattningshavare, som inom det ena eller det andra ämbetsverket närmast skall ansvara för tillsynen, skall vara en på lämpligt sätt utbildad läkare. *Två ledamöter av förbundets*

styrelse hava reserverat sig mot förbundets uttalanden i nu angivna hänseende.

Slutligen förklarar *allmänna civilförvaltningens lönenämnd*, att nämnden icke har något att erinra mot den sakkunniges förslag om sekreterartjänstens uppförande å ordinarie stat.

Den sakkunniges förslag om överflyttning till byrån för lag- och administrativa ärenden av de viktigaste av de ärenden, vilka i nämnda förslag hänförs till gruppen vissa andra sociala ärenden, avstyrkes bestämt av *socialstyrelsen*, som i denna del anför bland annat.

De ärenden, det här gällde, utgjordes framför allt av remisser till styrelsen av kommitté- och sakkunnigbetänkanden av allmän social innebörd. Ötvivelaktigt vore det av betydelse, att vid behandlingen av dessa ärenden de juridiska spörsmålen vunne tillbörligt beaktande. Emellertid mötte det allvarliga betänkligheter att överflytta ärendena till en byrå representerande speciell juridisk sakkunskap.

För ett socialt ämbetsverk måste självfallet de materiella synpunkterna alltid vara utslagsgivande. För ett rätt bedömande av ärendena fordrades därför en ingående kännedom om de sociala förhållandena. Visserligen kunde en sådan kännedom förefinnas även hos en väl kvalificerad jurist. Detta vore dock mera sällan fallet. Man hade anledning att befara, att befattningen såsom chef för den föreslagna byrån för lag- och administrativa ärenden antingen skulle bli en passagepost eller ock komme att besättas med en jurist, för vilken de formella synpunkterna bleve de dominerande. Den sakkunnige hade visserligen föreslagit, att till byråchefens förfogande skulle ställas en sekreterare, som förutsattes besitta allmän erfarenhet i sociala frågor. Denna anordning måste emellertid betecknas såsom alltför bräcklig. Med styrka måste i stället hävdas nödvändigheten av att de sociala synpunkterna bleve företrädda av en befattningshavare i ledamots ställning.

Socialstyrelsen föreslår vidare, att den nuvarande ordinarie sekreterarbefattningen å första byrån måtte — med hänsyn till de stora anspråk som måste ställas på befattningens innehavare — ersättas med en ordinarie byrådirektörstjänst i lönegraden B 28. Därjämte beräknar styrelsen för ifrågasvarande ärenden 1 amanuens, 1 ordinarie kansliskrivare i lönegraden B 11 och 1 ordinarie kanslibiträde i lönegraden B 7.

Centralförbundet för socialt arbete anför.

Förbundet delade visserligen såtillvida den sakkunniges mening som det funne det önskvärt, att socialstyrelsen finge tillgång till framstående juridisk expertis. I olikhet med den sakkunnige ansåge förbundet det emellertid ändå mera angeläget, att den byråchef, som i första rummet bure ansvaret för socialstyrelsens utlåtanden liksom för socialstyrelsens egna initiativ i olika sociala frågor, vore en sociologiskt och socialekonomiskt väl meriterad kraft. Det mest krävande vid handläggningen av ifrågasvarande ärenden vore icke tillgodoseendet av den juridiska formens tillbörliga pregnans, utan omsorgen om det materiella innehållet. Förbundet måste därför ifrågasätta ändamålsenligheten av den sakkunniges förslag rörande överflyttningen av ärenden från första till sjätte byrån.

Utläningssakkunnigas förslag.

Den 22 maj 1936 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för justitiedepartementet att tillkalla vissa personer för att såsom sakkunniga verkställa ut-

redning angående revision av bestämmelserna om utlännings rätt att här i riket vistas och därmed sammanhängande spörsmål. De med anledning härav tillkallade sakkunniga — utlännings-sakkunniga — hava den 12 december 1936 inkommit med utredning och förslag i ämnet (statens offentliga utredningar 1936: 53). Förslaget ansluter sig i princip till de nuvarande bestämmelserna. Dock föreslås i flera avseenden viktiga ändringar.

Med hänsyn till den betydelse frågan om främlingskontrollens ordnande har för spörsmålet om socialstyrelsens organisation ber jag att här i största korthet få redogöra för förslaget innehåll, i vad detsamma avviker från nu gällande ordning.

Beträffande *viseringsärendena* föreslå de sakkunniga, att inreseviseringarna skulle liksom hittills under utrikesdepartementets överinseende handhas av beskickningar och konsulat, men att viseringsförlängningar skulle överflyttas till socialstyrelsen. Jämväl utfärdandet av främlingspass och identitetscertifikat samt visering av sådana handlingar, i den mån så erfordrades, skulle hädanefter — i stället för på utrikesdepartementet — ankomma på socialstyrelsen.

I fråga om *den inre utlänningskontrollen* erinra de sakkunniga, att polisbyrån i Stockholm för närvarande hade en viktig uppgift att fylla med avseende å denna kontroll. Enligt en för byrån den 2 december 1932 utfärdad instruktion har byrån, som står under överståthållarämbetets överinseende, till huvudsaklig uppgift att mottaga, registrera och bearbeta de uppgifter, som enligt särskilda föreskrifter skola lämnas till polismästaren i Stockholm, att med ledning av dessa uppgifter öva kontroll över att medgivna tidsfrister för vistelse här i riket m. m. icke överskridas samt att verkställa utredning i anledning av sådana från utrikesdepartementet för yttrande remitterade ansökningar om visering för inresa eller förlängd vistelse här i riket, där utredningen måste äga rum utom Stockholm. Enligt en samma dag fastställd instruktion för statspolisintendenten är denne närmast under polismästaren i Stockholm ansvarig för polisbyrån. Å byrån tjänstgör en kriminalöverkonstapel från Stockholms poliskår, vilken har ledningen av byrån. Dessutom äro där anställda ett antal skrivbiträden. Kostnaden för byrån bestrides i första hand av Stockholms stad, som emellertid erhåller ersättning för sina utgifter av statsmedel. De sakkunniga anföra beträffande denna byrå följande.

Under den tid byrån varit i verksamhet hade det visat sig, att den i sin nuvarande organisation icke förmådde fylla vissa av de uppgifter, som åvilade densamma. Det hade vidare blivit en konsekvens av byråns och socialstyrelsens delvis sammanfallande uppgifter, att en dubbelregistrering i viss utsträckning skedde. Det torde endast ha berott på historiska skäl, att icke redan från början polisbyråns uppgifter lagts under socialstyrelsen. Byrån hade tillkommit flera år tidigare än bestämmelserna om arbetstillstånd. När det sedermera i utlänningslagen föreskrivits, att arbets- och uppehållstillstånd skulle meddelas av socialstyrelsen, torde man icke hava beaktat, att åtskilligt av det arbete, som därigenom skulle bliva nödvändigt att utföra inom socialstyrelsen, redan åvilade polisbyrån samt att det skulle leda till enkelhet och reda, om byråns och styrelsens arbetsuppgifter helt sammanfördes. Några egentliga polisgöromål utfördes ej numera av polisbyrån. Den regist-

rering, som vore byråns huvudsakliga uppgift, kunde uppenbarligen lika väl utföras inom socialstyrelsen. Även kontrollen borde mycket väl kunna ske genom socialstyrelsen. Det rena polisarbete, som föranleddes av denna kontroll, utfördes nämligen icke av byråns personal utan av personal, tillhörande polisen på vederbörande ort. Det föreskrivna biträdet åt utrikesdepartementet kunde också lämnas genom socialstyrelsens försorg med biträde av ortspolisen.

Enligt de sakkunnigas mening bör polisbyrån icke längre bibehållas. De sakkunniga föreslå, att byråns registrerings- och kontrolluppgifter skola övertagas av socialstyrelsen. Därvid förutsättes, att styrelsen tilldelas polisutbildad arbetskraft.

Enligt gällande bestämmelser kan i vissa fall *förpassning* av utlänningar äga rum. Beslut om förpassning fattas av vederbörande länsstyrelse efter skälighetsbedömning. Dylikt beslut kan överklagas hos Kungl. Maj:t i statsrådet. De sakkunniga föreslå, att beslut rörande förpassning skall fattas av socialstyrelsen.

Enligt de sakkunnigas förslag skall vidare socialstyrelsen pröva ärenden angående *avvisning av politiska flyktingar*.

De sakkunniga anmärka, att i åtskilliga lagar och författningar förekomma särskilda bestämmelser som i olika hänseenden inskränka utlänningars rättigheter samt att i anledning av dessa bestämmelser beslut rörande utlänningar fattades av ett flertal olika myndigheter. Med nuvarande anordning, anför de sakkunniga, inträffade det emellanåt, att motsättningar uppkomme mellan socialstyrelsens avgörande av fråga om uppehållstillstånd och annan myndighets beslut rörande utlänningar. För undanröjande av denna olägenhet förorda de sakkunniga ett stadgande att, innan beslut i ärende av nu angivet innehåll fattades av annan myndighet än Kungl. Maj:t, yttrande skulle inhämtas från socialstyrelsen. Enligt de sakkunnigas förslag bör ock föreskrivas, att till socialstyrelsen skola lämnas meddelanden från övriga myndigheter om deras beslut angående utlänningar, så att anteckningar därom kunna verkställas i utlänningsregistret.

I fråga om *utlänningsmyndighetens organisation* lämna de sakkunniga till en början en redogörelse dels för det sätt, varpå främlingskontrollen för närvarande är organiserad å socialstyrelsens första byrå, dels ock för det av landshövding Tiselius avgivna förslaget rörande organisationen av denna kontroll ävensom socialstyrelsens däröver avgivna yttrande. I anslutning härtil anför de sakkunniga följande.

Enligt de sakkunnigas förslag skulle de arbetsuppgifter, som i fråga om utlänningsärenden nu åvilade socialstyrelsen, fortfarande tillkomma densamma. Men därjämte skulle till socialstyrelsen överföras åtskilliga grupper av utlänningsärenden, som för närvarande handlades av andra myndigheter. Ytterligare hade de sakkunniga förordat, att socialstyrelsens utlåtande skulle inhämtas i vissa ärenden, där så för närvarande icke alls eller i mycket ringa utsträckning ägde rum. Därmed hade de sakkunniga velat tillskapa en institution, som inom sig skulle rymma en vidsträckt sakkunskap rörande alla utlänningsfrågor. Socialstyrelsen hade framfört vägande skäl för dessa ärendens handläggning inom den byrå, som hade sig anförtrodd sociala ärenden

i allmänhet, och de sakkunniga anslöte sig till uppfattningen, att det för ett behörigt tillgodoseende av alla å dessa ärenden inverkan omständigheter vore av utomordentlig betydelse, att chefen för byrån ägde ingående kännedom om de sociala frågorna och förmåga av överblick över det arbets- och näringspolitiska sammanhang, varav utlänningsärendena utgjorde en del. Uppenbart vore också, att hänsynen till läget å arbetsmarknaden och utvecklingen å densamma allt fortfarande komme att vara av synnerlig betydelse för den allmänna politiken med avseende å främlingskontrollen. Men efter överflyttningen av nya ärenden, framför allt förpassningsärendena, komme också ett ökat behov av juridisk och administrativ insikt att göra sig gällande. Med hänsyn till omfattningen av de uppgifter, som komme att åvila det nya centralorganet för utlänningsfrågor, vore det enligt de sakkunnigas bestämda mening icke möjligt att förlägga dessa frågors handläggning till en byrå, som jämväl hade att fullgöra andra åligganden. En av de angelägnaste uppgifterna beträffande utlänningsfrågorna vore att åstadkomma en effektivisering av kontrollen. Ett led i strävandena därutinnan utgjorde tillkomsten av detta centralorgan. Hur starka än de framförda skälen kunde vara för utlänningsärendenas överförande till den ena eller den andra av byråerna i socialstyrelsen, framstode dock för de sakkunniga såsom allra betydelsefullast, att ärendena lades under en enhetlig ledning, som kunde helt ägna tid och arbete åt denna uppgift. Tillgodoseende av nyssberörda synpunkter torde kunna ske genom rationell organisering av arbetet inom socialstyrelsen. De sakkunniga förordade alltså, att inom socialstyrelsen inrättades en byrå för utlänningsärenden.

Den nya byrån borde erhålla en särskild benämning. Med anledning av de vidgade uppgifter, som enligt de sakkunnigas förslag skulle tillkomma byrån, framför allt i fråga om övervakning och tillsyn, vore det nödvändigt, att densamma utåt framträdde under en beteckning, som klarlade dess verksamhetsområde. De sakkunniga föresloge benämningen *socialstyrelsens utlänningsbyrå*.

Rörande personalbehovet å ifrågavarande byrå uttala sig de sakkunniga på följande sätt.

Å socialstyrelsens passavdelning tjänstgjorde en notarie, en amanuens och nio kvinnliga befattningshavare. Å utrikesdepartementets utländska passexpedition sysselsattes för närvarande en sekreterare i lönegrad B 26 samt fyra kvinnliga befattningshavare. Polisbyråns arbetsuppgifter sköttes av en föreståndare med en årlig avlön, motsvarande ungefär vad en tjänsteman i lönegrad B 22—B 23 uppbure, samt under hela året femton och under sommarmånaderna ytterligare fyra kvinnliga biträden.

Det sammanlagda antalet befattningshavare, som för närvarande under hela året sysslade med rena utlänningsärenden, utgjorde alltså, om man bortsåg från byråchefen, fyra manliga och tjugufyra kvinnliga. Emellertid hade redan i sakkunnigbetänkandet rörande socialstyrelsens omorganisation föreslagits en ökning av personalen och i sitt yttrande över betänkandet hade socialstyrelsen understrukt nödvändigheten av att anställa ytterligare arbetskrafter. De sakkunniga, som tagit del av det nuvarande arbetssättet inom socialstyrelsen och gjort sig noga underkunniga om arbetets omfattning, anslöte sig till den av socialstyrelsen sålunda uttalade uppfattningen. Men de sakkunniga hölle vidare före att den föreslagna skärpningen av kontrollen liksom ock tillkomsten av förpassningsärendena och den väntade stegringen av antalet remitterade ärenden också komme att föranleda behov av personalförstärkning.

Såsom chef för utlänningsbyrån borde finnas en byråchef, som helt ägnade sig åt denna uppgift. Beträffande frågan, huruvida denne borde vara juri-

diskt utbildad, ansåge de sakkunniga visserligen, att juridisk sakkunskap vore av värde för dessa ärendens behandling, men med hänsyn till de krav, som i övrigt måste ställas på tjänstens innehavare, kunde de sakkunniga icke förorda, att avlagd juridisk examen borde uppställas såsom absolut kompetensvillkor.

Till närmaste biträde borde byråchefen ha en sekreterare i lönegrad B 24. Dennes tid komme bland annat att tagas i anspråk för upprättandet av förslag till utlåtanden i remissärenden. Därest byråchefen icke avlagt juridisk examen, ansåge de sakkunniga, att det vore önskligt, att sekreteraren besuttede juridisk insikt och erfarenhet i domarvärv.

För handläggning av övervaknings- och tillsynsuppgifterna erfordrades en person med polisutbildning. Denne borde erhålla tjänsteställning såsom byråinspektör i lönegrad B 22.

Med anledning av arbetsbördans nuvarande storlek och med hänsyn till de nya ärendena angående visering och förpassning syntes det vara nödvändigt att inrätta två notariatjänster i lönegrad B 21 och en amanuensbefattning i 18:e lönegraden.

I fråga om biträdespersonalen anslöte sig de sakkunniga till socialstyrelsens förslag, att en befattning såsom kansliskrivare i lönegrad B 11 borde inrättas. Å denna befattningshavare måste uppställas fordran på goda språkkunskaper. I övrigt torde, utom den nuvarande personalen, bestående av tre kanslibiträden, fyra kontorsbiträden och två skrivbiträden, redan stegringen i antalet av de nuvarande ärendena kräva utökning med ett kontorsbiträde. För viserings- och förpassningsärendena erfordrades ytterligare två kontorsbiträden.

Beträffande behovet av biträdespersonal med anledning av polisbyråns överförande till socialstyrelsen vore det förenat med svårigheter att göra några tillförlitliga beräkningar. För närvarande tjänstgjorde, såsom nämnts, å polisbyrån femton skrivbiträden under hela året och under sommarmånaderna ytterligare fyra biträden. Med hänsyn till det ökade arbetet hade föreståndaren för polisbyrån ansett, att med nuvarande organisation erfordrades ytterligare tre biträden. Genom polisbyråns överförande till socialstyrelsen hade de sakkunniga förutsatt, att visst dubbelarbete, som nu ägde rum, skulle kunna undvikas. Härav borde följa någon minskning av personalbehovet. Men å andra sidan måste den skärpta kontrollen kräva mer arbetskraft. Sålunda torde, bland annat, brevväxlingen med de lokala myndigheterna avsevärt stiga i omfång. Efter öfvervägande av dessa omständigheter hade de sakkunniga kommit till den uppfattningen, att å utlänningsbyrån erfordrades med anledning av polisbyråns överförande en ökning av antalet kontorsbiträden med sex samt antalet skrivbiträden med åtta.

Av biträdespersonalen torde tillsvidare sex kontorsbiträden och samtliga skrivbiträden böra anställas allenast i icke-ordinarie ställning.

De sakkunniga beräkna alltså byråns personalbehov på följande sätt. 1) Tjänstemän å ordinarie stat: 1 byråchef (B 30), 1 sekreterare (B 24), 1 byråinspektör (B 22), 2 notarier (B 21), 1 kansliskrivare (B 11), 3 kanslibiträden (B 7) och 7 kontorsbiträden (B 4). 2) Extra ordinarie tjänstemän: 1 amanuens i 18:e lönegraden, 6 kontorsbiträden i 4:e lönegraden och 6 skrivbiträden i 2:a lönegraden. 3) Extra tjänstemän: 4 skrivbiträden i 2:a lönegraden.

De sakkunniga behandla härafter *spörsmålet huruvida socialstyrelsens beslut i utlänningsfrågor borde få överklagas eller ej* och föreslår därvid följande anordning.

Socialstyrelsens beslut ifråga om arbets- och uppehållstillstånd samt om förpassning skulle icke få överklagas. Avgöranderätten skulle tillkomma byråchefen å utlänningsbyrån, dock att, där ärendena vore av särskild vikt eller speciella omständigheter, framför allt av politisk art föreläge, underställning skulle ske till generaldirektören. Vid ärendenas avgörande skulle generaldirektören inhämta yttrande från ett råd, bestående av tre ledamöter. Funnes därvid, att särskilda skäl av allmän politisk eller annan innebörd föreläge, skulle ärendet hänskjutas till Kungl. Maj:ts avgörande. Därjämte skulle Kungl. Maj:t äga att, där sådant av hänsyn till rikets säkerhet eller eljest i statens intresse eller ock på grund av särskilda omständigheter funnes påkallat, förordna att visst ärende eller visst slag av ärenden skulle överlämnas till Kungl. Maj:ts avgörande. Ändamålet med nämnda råd skulle vara att tillgodoföra socialstyrelsen i dessa viktiga ärenden en sakkunskap, som vore av betydelse för ett rätt bedömande av omständigheterna. Därmed torde också vinnas ett dubbelt syftemål. Å ena sidan tillgodosåge man ett allmänt önskemål, att jämväl andra synpunkter än de, som i allmänhet anlades i socialstyrelsen, bleve uppmärksammade, och å andra sidan erhöles regeringen garanti för att de särskilda förhållanden, som kunde föreligga av mer allmän innebörd, bleve behörigen beaktade.

Rådet skulle bestå av tre ledamöter, vilka av Kungl. Maj:t tillsattes för en tid av fem år. För en var ledamot skulle jämväl finnas en suppleant, tillsatt för samma tid. Av ledamöterna skulle en vara innehavare av domarämbete och en vara förfaren med internationella rättsfrågor. Beträffande den tredje ledamoten syntes inga formella kvalifikationer böra uppställas. Rådet skulle icke deltaga i besluten utan allenast i överläggningarna men med rätt för varje ledamot att till protokollet få sin avvikande mening antecknad.

De sakkunniga föreslå vidare vissa åtgärder i syfte att åvägabringa en effektivare *gränskontroll*. Enligt förslaget skulle socialstyrelsens utlänningsbyrå öva tillsyn å nämnda kontroll. Tillsynen skulle bland annat nödvändiggöra inspektionsresor till de kommuner, som handhava gränskontrollen.

Av de sakkunnigas förslag äro endast en del av den beskaffenhet, att lagbestämmelser krävas för deras realiserande. Enligt de sakkunniga bör den nya utlänningslag, vartill förslag av dem framlagts, träda i kraft den 1 januari 1938 och gälla utan tidsbegränsning.

Yttranden över utlännings-sakkunnigas förslag.

Over utlännings-sakkunnigas förslag hava yttranden avgivits av ett stort antal ämbetsverk och myndigheter. Här kommer jag att redogöra för dessa yttranden endast till den del de avse utlänningsmyndighetens organisation.

Socialstyrelsen, som utgår från att främlingskontrollen skall centraliseras till socialstyrelsen, anför till en början följande.

Den omedelbara växelverkan mellan främlingsärendena och de sociala frågorna i allmänhet, som nu förefunnes, skulle gå förlorad om ärendesgrupperna fördelades på olika byråer. Kontakten dem emellan komme då att väsentligen förmedlas genom generaldirektören, som komme att fungera såsom en enande och sammanhållande länk. Denna uppgift vore ägnad att icke oväsentligt tynga generaldirektörens arbetsbörda. Å andra sidan kunde det icke bestridas, att främlingskontrollen vore av den omfattning och betydelse, att den väl motiverade en särskild byrå inom styrelsen. Främlingsärendenas speciella beskaffenhet gäve ock ur vissa synpunkter fullt fog för inrättandet av en fack-

byrå för deras handläggning. Skäl syntes således föreligga såväl för bibehållande av främlingskontrollen under nuvarande första byrån som ock för inrättande av en ny byrå för denna kontroll. Även om en särskild byrå för främlingskontrollen komme till stånd, syntes tillräckliga skäl förefinnas att behålla en byrå för sociala frågor i allmänhet.

Beträffande personalbehovet för främlingskontrollen erinrar styrelsen, hurusom styrelsen i sitt förut omförmälda yttrande över sakkunnigförslaget om styrelsens organisation understrukt nödvändigheten av en förstärkning av styrelsens arbetskrafter för fullgörandet av hittillsvarande uppgifter med avseende å denna kontroll. Styrelsen framhåller vidare, att ett genomförande av utlänningssakkunnigas förslag skulle i avsevärd mån öka styrelsens arbete. Man hade, anför styrelsen, ej blott att taga hänsyn till den direkta överflyttning av arbetsuppgifter från utrikesdepartementet och polisbyrån i Stockholm, som enligt förslaget skulle äga rum, utan man måste även beakta dels att vissa helt nya ärenden skulle tillkomma, dels den åsyftade allmänna intensifieringen av kontrollen, dels ock uppgifternas tilltagande komplicering.

Under förutsättning att en särskild främlingsbyrå inrättas inom styrelsen, uppskattar styrelsen personalbehovet på följande sätt. 1) Tjänstemän å ordinarie stat: 1 byråchef (B 30), 2 sekreterare (B 26), 1 byråinspektör (B 24), 2 notarier (B 21), 2 kansliskrivare (B 11), 4 kanslibiträden (B 7) och 10 kontorsbiträden (B 4). 2) Extra ordinarie och extra tjänstemän: 2 amanuenser, 3 kontorsbiträden och 10 skrivbiträden.

Därest för främlingsärendena allenast inrättas en särskild avdelning under den nuvarande första byrån — vilken organisation skulle få som konsekvens att byråchefen blott skulle kunna ägna en del av sin arbetskraft åt dessa ärenden — anser styrelsen, att de 2 sekreterartjänsterna i lönegraden B 26 böra ersättas med 2 ordinarie byrådirektörer i lönegraden B 28 samt att antalet amanuenser bör ökas från 2 till 3. I övrigt räknar styrelsen — fränsett skillnaden med avseende å byråchefen — med samma personalbehov enligt båda alternativen.

Styrelsen anmärker, att styrelsen vid ifrågavarande beräkningar bortsett från den extra arbetsbelastning, som främlingsbyråns organisation och därmed följande omläggningar av register m. m. skulle medföra. Styrelsen beräknar för denna arbetsbelastning en tillfällig personalförstärkning samt föreslår, att för budgetåret 1937/1938 härför anvisas ett särskilt anslag å förslagsvis 5,000 kronor.

Överståthållarämbetet framhåller den synnerliga önskvärdheten därav, att de för närvarande å polisbyrån anställda befattningshavarna, vilka icke vore upptagna å Stockholms stads ordinarie lönestat och av vilka många tjänstgjort å byrån i en lång följd av år, vid ett överförande av polisbyrån till socialstyrelsen, i den mån så vore möjligt, toges i anspråk i den nya organisationen eller på annat sätt bereddes existensmöjlighet. Inom ämbetet syntes nämligen flertalet icke kunna beredas anställning.

Statspolisintendenten anför bland annat följande.

Utlänningsärendenas sammanförande till en byrå i socialstyrelsen kunde tillstyrkas endast under uttrycklig förutsättning att byråns arbete organis-

rades på sådant sätt, att polisens behov att kunna utnyttja byråns registratur och handlingar för polisarbetet tillgodosåges på ett ändamålsenligt sätt samt att minst två praktiskt förfarna och för ändamålet lämpliga polismän komme att tjänstgöra vid byrån. I sistnämnda hänseende syntes vara lämpligt, att kriminalstatspolisens i Stockholm utökades med två befattningshavare, en kriminalkommissarie och en kriminalöverkonstapel, varefter statspolisintendenten efter samråd med socialstyrelsen hade att beordra en polisman i vardera graden till tjänstgöring vid utlänningsbyrån. Utöver de allmänna fördelar, som ernåddes då statsverkets behov av polisutbildad personal i sådana fall som det nu förevarande tillgodosåges genom kriminalstatspolis, skulle vinnas, att personal med ingående kännedom om polisens arbetsförhållanden alltid funnes tillgänglig vid byrån för tillgodoseende av polisens behov av sakkunniga upplysningar därifrån m. m.

Vid anställandet av befattningshavare å utlänningsbyrån vore det vidare av största vikt, att av den kvinnliga personal, som för närvarande tjänstgjorde å polisbyrån, de biträden, som visat sig lämpliga och intresserade för sitt arbete, bereddes anställning vid utlänningsbyrån. Därigenom skulle nödig kontinuitet i arbetet kunna upprätthållas.

Chefen för generalstaben understryker betydelsen av att beträffande den föreslagna utlänningsbyrån löneförmånerna så avpassades, att för uppgiften fullt kvalificerad personal verkligen kunde erhållas, samt att personalbehovet så tillmättes, att byråns verksamhet kunde i full utsträckning upprätthållas även under de inspektionsresor m. m., vilka de sakkunniga förutsatte skulle av vissa befattningshavare företagas.

Av länsstyrelserna hava endast ett fåtal närmare yttrat sig rörande den centrala organisationen av främlingskontrollen.

Länsstyrelsen i Jönköpings län påyrkar emellertid, att å socialstyrelsens utlänningsbyrå anställas åtminstone en grundligt utbildad och i polisarbete väl förfaren tjänsteman. Vidare anför *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, att administrativ och juridisk insikt ävensom språkkunskap borde vara i rikligt mått representerade hos utlänningsmyndigheten. Med hänsyn till att en mängd av ärendena otvivelaktigt vore av enkel beskaffenhet ville det dock förefalla länsstyrelsen som om personalbehovet av de sakkunniga tilltagits i överkant. *Länsstyrelsen i Örebro län* anmärker, att de ärenden, som byråchefen å den föreslagna nya byrån skulle få att handlägga, ofta nog vore av den art, att juridisk utbildning och kunskap vore icke allenast gänelig utan oundgänglig. Då det icke borde vara förenat med särskilda svårigheter att för befattningen finna en person, som med sådan kompetens förenade övrig för tjänsten erforderlig sakkunskap, förordade länsstyrelsen obetingat en bestämmelse om juridisk examen såsom kompetensvillkor för innehavare av befattningen ifråga.

Statskontoret uttalar sig på i huvudsak följande sätt.

Med hänsyn till det relativt vidsträckt verksamhetsområde, som ifrågevarande ärenden innefattade, och den ganska stora personal, som krävdes för deras handläggning, syntes praktiska skäl tala för att inom socialstyrelsen för detta ändamål inrättades en särskild byrå. Beträffande byråns organisation ville det förefalla statskontoret, som om vissa anledningar förefunnes att tillsvidare, i avvaktan på närmare erfarenhet rörande den nya organisationens verkningar, uppföra byrån å extra stat. För den händelse

emellertid Kungl. Maj:t skulle anse, att byrån redan från början borde upprättas på ordinarie stat, ville statskontoret framhålla, att viss försiktighet borde iakttagas i så måtto, att skäligen avvägning skedde mellan ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare. Beträffande de särskilda befattningshavarna å byrån förefölle det statskontoret med hänsyn till föreliggande arbetsuppgifter icke vara nödvändigt att för handläggning av övervaknings- och tillsyningsuppgifterna fordra särskild polisutbildning för den person, vilken närmast skulle ha dessa uppgifter sig anförtrodd. Det syntes statskontoret, som om uppgifterna ifråga skulle kunna anförtros antingen åt den föreslagna befattningshavaren i lönegraden B 24 eller också åt en av de föreslagna notarierna i lönegraden B 21. I varje fall torde man — bortsett från byråchefen — böra kunna tillsvidare inskränka antalet befattningshavare i lönegraden B 21 och högre till 3. Någon erinran mot upptagande å lönestaten av en kansliskrivare i B 11, för vilken befattningshavare skulle krävas goda språkkunskaper, torde icke kunna göras. I fråga om personalen i övrigt ville statskontoret allenast framhålla den synpunkten, att uppförande i lönestaten av befattningshavare — närmast i extraordinarie och extra ställning — i lönegraden B 2 endast undantagsvis syntes böra ifrågakomma med hänsyn till den låga avlöning, som bestämts för sådan befattningshavare. De föreslagna skrivbiträdena i lönegraden B 2 torde åtminstone i viss utsträckning böra ersättas med kontorsbiträden i lönegraden B 4. Statskontoret hade uppmärksammat, att de kvinnliga befattningshavarna torde komma att i huvudsak överflyttas från den nuvarande polisbyrån, men att någon överflyttning av personal från utrikesdepartementets passavdelning icke ifrågasatts. Statskontoret ansåge det böra undersökas, huruvida icke jämväl beträffande passavdelningens personal sådan överflyttning i viss utsträckning lämpligen borde ifrågakomma.

Allmänna civilförvaltningens lönenämnds yttrande innehåller väsentligen följande uttalanden.

Ehuru socialstyrelsens befattning med utlänningsärendena visserligen skulle komma att utökas vid ett genomförande av de sakkunnigas förslag, ansåge lönenämnden dock, att ifrågavarande arbetsuppgifter vore av så speciell och i regel till kvaliteten föga krävande beskaffenhet, att det knappast torde vara motiverat att inrätta en särskild byrå för desamma. I detta sammanhang ville lönenämnden erinra om den särskilda sakkunskap, som enligt förslaget i vissa viktiga ärenden skulle tillföras socialstyrelsen genom tillskapande av ett råd bestående av tre ledamöter, av vilka en skulle vara innehavare av domarämbete och en vara förfaren med internationella rättsfrågor. Med hänsyn till att utlänningsärendena i övrigt i stort sett torde vara av jämförelsevis rutinmässig art, syntes det lönenämnden ligga närmast till hands att för desamma inrätta en särskild avdelning å någon av socialstyrelsens byråer, förslagsvis å byrån för arbetslöshetsförsäkring och arbetsförmedling. Sistnämnda anordning överensstämde med vad som föreslagits i betänkandet om socialstyrelsens organisation. Emellertid förutsatte lönenämnden, att chefen för avdelningen erhöles en jämförelsevis självständig ställning såväl med avseende å ärendenas avgörande som beträffande avdelningens skötsel.

Såsom chef för avdelningen torde lämpligen böra avses en byrådirektör i 28:e lönegraden, vilken emellertid i avvaktan på närmare erfarenhet rörande avdelningens arbetsuppgifter syntes böra uppföras på extra stat. Av samma skäl torde likaledes en av notariebefattningarna böra inrättas såsom extra-statstjänst. Sekreteraren och den andre notarien borde däremot, såsom de sakkunniga föreslagit, redan från början bliva ordinarie. För fullgörande av

erforderliga övervaknings- och tillsynsuppgifter hade de sakkunniga föreslagit anställande av en person med polisutbildning, vilken skulle såsom byråinspektör placeras i lönegraden B 22. Med hänsyn till angelägenheten av att den person, som placerades å nämnda befattning, städse ägde erforderlig vitalitet och kroppslig rörlighet talade vissa skäl för, att en för ifrågasvarande uppgifter avsedd befattningshavare avlönades med arvode. Därest det emellertid ansåges önskvärt, att en inplacering i löneplan nu komme till stånd, hade lönenämnden vid jämförelse med likartade befattningar inom civilförvaltningen samt i betraktande av de avlöningsförmåner, som för närvarande åtnjötes av föreståndaren för polisbyrån i Stockholm, funnit den föreslagna löneställningen alltför hög. Då det torde vara önskvärt att vinna närmare erfarenhet såväl med avseende å de för befattningen tilltänkta göromålen som rörande för densamma erforderliga kvalifikationer, ansåge lönenämnden, att befattningen icke borde för närvarande uppföras å ordinarie stat. Lönenämnden finge under nu omhandlade förutsättning förorda, att för ändamålet avsåges en extra ordinarie befattning i 20:e lönegraden. Vidkommande den i förslaget upptagna biträdespersonalen ville lönenämnden med hänsyn till de fordringar i utbildningshänseende, som torde få ställas på en del av nämnda personal, ifrågasätta, huruvida icke några av kontorsbiträdesbefattningarna borde utbytas mot kanslibiträdestjänster. Av de erforderliga tio skrivbiträdena torde knappast ett så stort antal som fyra böra anställas såsom extra tjänstemän.

Departementschefen.

Vad först angår spörsmålet huruvida socialstyrelsens byrå för sociala frågor i allmänhet bör bibehållas eller icke, delar jag den i betänkandet rörande socialstyrelsens organisation intagna ståndpunkten, att denna byrå icke bör kvarstå i sitt nuvarande skick och att åtskilliga av byråns arbetsuppgifter med fördel kunna överflyttas till andra byråer inom ämbetsverket. Frågan om byråns uppdelning har emellertid, sedan nämnda betänkande avgavs, i viss mån kommit i ett förändrat läge genom förslaget om en centralisering av *främlingskontrollen* till socialstyrelsen. I sistnämnda hänseende är att märka, att Kungl. Maj:t denna dag på hemställan av chefen för justitiedepartementet beslutit att för årets riksdag framlägga proposition angående ny utlänningslag. Denna proposition bygger i huvudsak på utlännings-sakkunnigas förslag.

I några avseenden ansluter sig propositionen dock icke helt till sakkunnigförslaget. Sålunda föreslås i propositionen, att den nya lagen icke skall få definitiv giltighet utan allenast förlängas på fem år. Vidare har i propositionen icke upptagits någon bestämmelse om rätt för Kungl. Maj:t att från socialstyrelsen infordra vissa betydelsefulla ärenden, för att däri själv fatta beslut. Jämlikt propositionen skall därjämte utlännings i vissa tveksamma fall äga rätt att anföra besvär över socialstyrelsens beslut.

Beträffande det av de sakkunniga föreslagna rådet (nämnden) innehåller det i propositionen framlagda lagförslaget i huvudsak följande bestämmelser. Innan socialstyrelsen meddelar avvísnings- eller förpassningsbeslut eller ock beslut i ärende, som avser arbetstillstånd för ett större antal utlännings eller som kan antagas vara av synnerlig betydelse utöver det föreliggande fallet, skall yttrande inhämtas från en nämnd bestående av tre

ledamöter (utlänningsnämnden). Socialstyrelsen må jämväl i andra ärenden inhämta nämndens yttrande.

Ledamöterna av nämnden jämte högst två suppleanter för var och en av dem utses av Konungen för viss tid, högst tre år. Av ledamöterna skall en vara innehavare av domarämbete och en äga erfarenhet rörande internationella rättsfrågor. Suppleant för ledamot skall uppfylla de för ledamoten stadgade behörighetsvillkoren.

I propositionen förutsättes, att främlingskontrollen skall centraliseras till socialstyrelsen på i huvudsak det sätt, utlännings-sakkunniga föreslagit. Ställning har emellertid därvid icke tagits till frågan, huruvida för främlingsärendena skall inom styrelsen inrättas en speciell byrå eller om dessa ärenden kunna vara förlagda till en särskild avdelning inom en byrå, som jämväl handhar andra uppgifter. Denna fråga bör givetvis lösas i samband med spörsmålet om socialstyrelsens organisation i övrigt. För min del anser jag det nödvändigt, att med den omfattning socialstyrelsens främlingskontroll nu är avsedd att erhålla en särskild byrå inrättas för ifrågavarande ärenden. Byrån, som lämpligen torde bära benämnas byrån för utlänningsärenden, bör från den nuvarande första byrån övertaga alla de ärenden, som för närvarande handläggas å byråns avdelning för främlingskontroll samt därutöver den grupp av ärenden, som rör in- och utvandring men icke hittills införlivats med nämnda avdelning. Rörande byråns arbetsuppgifter i övrigt hänvisar jag till den förut lämnade redogörelsen.

Med hänsyn till de betydande förändringar med avseende å främlingskontrollen, som nu föreslås, synes det mig klart, att den uppskattning av personalbehovet för denna kontroll, vilken nu måste ske, endast kan bliva approximativ och att först den kommande erfarenheten kan mera exakt klarlägga det verkliga behovet. Tills vidare torde det vara lämpligt att vid beräkningen av arbetskrafterna i huvudsak följa de sakkunnigas förslag, som synes mig i stort sett vara väl avvägt. Då utlänningslagen enligt nyssnämnda proposition endast skall gälla för viss tid, torde dock de för främlingskontrollen avsedda tjänsterna i allmänhet icke bära göras ordinarie. Den nuvarande byråchefen å första byrån, vilkens tjänst enligt mitt förslag eljest bort uppföras å övergångsstat, synes kunna övertaga chefskapet för utlänningsbyrån. Under sådana omständigheter torde byråchefstjänsten tillsvidare kunna bibehållas å ordinarie stat. Ett motsvarande undantag bör göras beträffande de 2 ordinarie kontorsbiträdestjänster, som för närvarande äro placerade å styrelsens avdelning för främlingskontroll. Övriga tjänster bära bliva icke-ordinarie. Vidare får jag föreslå, att antalet kontorsbiträden för närvarande uppskattas något högre än enligt de sakkunnigas förslag samt att i stället antalet skrivbiträdestjänster i motsvarande mån minskas. Jag räknar med 18 kontorsbiträden, därav 2 ordinarie och 16 icke-ordinarie, samt 5 skrivbiträden.

Den av de sakkunniga föreslagna byråinspektörstjänsten torde bära placeras å extra stat i lönegraden B 22. Möjligen bör till ett annat år tagas under övervägande, huruvida byråns behov av polisutbildad personal kan tillgodoses i den ordningen, att kriminalstatspolisen i Stockholm utökas med en

kriminalöverkonstapel och att en dylik befattningshavare beordras att tjänstgöra å utlänningsbyrån. Denne kriminalöverkonstapel skulle i så fall ersätta byråinspektören.

I de delar jag ej särskilt uttalat mig rörande personalbehovet biträder jag de sakkunnigas förslag med allenast den avvikelsen, att med hänsyn till de vidtagna förändringarna i lagförslaget, byrån torde böra utrustas med 2 sekreterare å extra stat. Jag uppskattar alltså ifrågavarande personalbehov sålunda. 1) Tjänstemän å ordinarie stat: 1 byråchef (B 30) och 2 kontorsbiträden (B 4). 2) Tjänstemän å extra stat: 2 sekreterare (B 24), 1 byråinspektör (B 22) och 2 notarier (B 21). 3) Extra ordinarie eller extra tjänstemän: 1 amanuens, 1 kansliskrivare, 3 kanslibiträden, 16 kontorsbiträden och 5 skrivbiträden.

Jag utgår vid detta förslag från att såsom byråinspektör skall komma att anställas den nuvarande föreståndaren för polisbyrån samt att de biträden å polisbyrån, som därstädes hava stadigvarande anställning, och som icke kunna erhålla arbete å överståthållarämbetet, skola kunna överflyttas till socialstyrelsen. Byråinspektören bör därvid för placering i löneklass få tillgodoräkna sig hela den tid han tjänstgjort såsom föreståndare å polisbyrån. Likaså böra biträdena få för samma ändamål räkna sig till godo hela sin föregående tjänstgöring å byrån. Under angivna förutsättningar torde en överflyttning av polisbyråns personal till socialstyrelsen kunna ske med bibehållande i all huvudsak av de nu utgående avlöningsförmånerna. Det lärers få ankomma på socialstyrelsen att tillse, att ifrågavarande biträden hos styrelsen i lönehänseende placeras på sådant sätt, att detta önskemål i all skälig utsträckning tillgodoses, därvid givetvis hänsyn bör tagas därtill, att pensionsavdrag för denna personal icke hittills förekommit.

I detta sammanhang vill jag också framhålla att, enligt vad jag inhämtat, den biträdespersonal, som å utrikesdepartementets passexpedition för närvarande sysselsättes med göromål, vilka nu böra övertagas av socialstyrelsen, även efter den föreslagna organisationsförändringen komma att bliva erforderliga inom nämnda departement. Med någon överflyttning av biträdespersonal från utrikesdepartementet till socialstyrelsen är därför icke att räkna.

Något behov av särskilda arbetskrafter å utlänningsbyrån för genomförande av byråns organisation synes mig icke föreligga. Jag kan därför icke tillstyrka socialstyrelsens förslag om anvisande av anslag för avlöning av dylika arbetskrafter.

Vad beträffar den förut omförmälda utlänningsnämnden, synas ledamöterna i densamma lämpligen böra tillerkännas dels ett fast arvode av 1,000 kronor för år räknat, dels ock ett arvode av 20 kronor per sammanträdesdag. Suppleant för ledamot torde för varje sammanträde, i vilket han deltagit i ledamots ställe, få åtnjuta ett arvode av 40 kronor. Närmare bestämmelser i ämnet torde få meddelas av Kungl. Maj:t.

Vidkommande härefter ärendena rörande medling i arbetstvister och övriga till förlikningsmannaexpeditionen hörande ärenden synes mig tillräcklig an-

ledning knappast föreligga att överflytta hithörande arbetsuppgifter till den nuvarande sjunde byrån. Å andra sidan böra de icke lämpligen handläggas å utlänningsbyrån. Jag föreslår därför, att förlikningsmannae Expeditionen göres till en självständig avdelning vid sidan av styrelsens byråer. Någon förändring i sak skulle en dylik anordning knappast innebära, då denna expedition städse intagit en mycket fristående ställning och anknytningen till den nuvarande första byrån är av väsentligen formell natur.

Beträffande den nuvarande personalen å ifrågavarande expedition föreslår jag den förändringen, att befattningen såsom sekreterare å expeditionen överflyttas å ordinarie stat med placering i lönegraden B 26. Den av den sakkunnige föreslagna överflyttningen från fjärde byrån av arbetet med statistiken rörande arbetsinställelser och kollektivavtal synes mig icke böra komma till stånd.

Jag finner det naturligt, att expeditionen skall handhava de uppgifter, vilka enligt lagen om förenings- och förhandlingsrätt skola ankomma på socialstyrelsen. Huruvida dessa uppgifter framdeles komma att påkalla någon utökning av expeditionens personal, lärers ännu icke kunna bedömas. För nästa budgetår räknar jag emellertid icke med någon personalförstärkning för berörda ändamål.

Personalen å förlikningsmannae Expeditionen skulle enligt mitt förslag komma att utgöras av 1 ordinarie sekreterare (B 26) och 1 ordinarie kontorsbiträde (B 4).

Vad angår *alkoholistvården* och därmed sammanhängande ärenden hava i vissa yttranden framkastats tanken på en förläggning av uppsiktsmyndigheten över nämnda vård till medicinalstyrelsen eller kontrollstyrelsen. Med anledning härav vill jag framhålla, att det behov av medicinsk sakkunskap, som i hithörande ärenden föreligger hos uppsiktsmyndigheten, har visat sig kunna på ett tillfredsställande sätt tillgodoses genom att hos nämnda myndighet finnes såsom expert anställd en läkare med för uppgiften erforderliga kvalifikationer. Någon anledning att göra medicinalstyrelsen till uppsiktsmyndighet för alkoholistvården lärers alltså icke föreligga. Att överflytta tillsynen till kontrollstyrelsen synes mig icke kunna ifrågakomma med hänsyn till de uppgifter inom administrationen, som eljest anförtratts detta ämbetsverk.

Då vidare erfarenheterna från de år, under vilka socialstyrelsen fungerat såsom uppsiktsmyndighet över alkoholistvården, äro i allo gynnsamma samt i övrigt några bärande skäl för en överflyttning av uppsikten till annat ämbetsverk icke torde kunna anföras, anser jag i likhet med den sakkunnige, att ifrågavarande uppsikt alltjämt bör utövas av socialstyrelsen. Vid en överflyttning av fattigvårds- och barnavårdsärendenas handläggning till socialstyrelsen torde än större anledning föreligga att där bibehålla ärendena angående alkoholistvården.

De skäl, som tala för ett sammanförande hos ett och samma ämbetsverk av de statliga tillsynsuppgifterna rörande fattigvården, barnavården och alkoholistvården — vilka skäl närmare utvecklas i sakkunnigförslaget —

synas mig även motivera, att ifrågavarande uppgifter inom socialstyrelsen förläggas till en gemensam byrå. De grunder, som åberopats mot en sådan anordning, hava icke synt mig övertygande. Sålunda kan jag icke finna, att uppgifterna för närvarande äro av sådan omfattning, att de icke rymmas inom en gemensam byrå. Ej heller torde vara att befara, att nykterhetsintressena genom en dylik anordning skulle skjutas åt sidan. Tvärtom synes ur nykterhetssynpunkt åtskilligt kunna vinnas genom ett sammanförande av uppgifterna. Särskilt torde det vara värdefullt, att statens inspektör för fattigvård och barnavård ävensom hans assistent få möjlighet att vid sina tjänsteresor samråda med nykterhetsnämnderna och verka för förbättrade förhållanden å alkoholistvårdens och nykterhetens område. Jag vill emellertid icke fördölja, att förhållandena efter genomförandet av en förändrad lagstiftning, framförallt beträffande förvandling av böter, kunna utveckla sig i sådan riktning, att framdeles en förstärkt organisation av alkoholistvårdens uppsiktsmyndighet kan bli erforderlig.

Med hänsyn till det anförda får jag i överensstämmelse med sakkunnigförslaget förorda, att ärendena rörande alkoholistvården överflyttas från den nuvarande första byrån till den nya fattigvårds- och barnavårdsbyrån, som alltså bör bli en byrå för ärenden rörande fattigvård, barnavård och alkoholistvård.

Med avseende å personalen för ärendena rörande alkoholistvården ansluter jag mig i huvudsak till den sakkunniges förslag. Sålunda förordar jag, att den för dessa ärenden avsedde sekreteraren uppföres å ordinarie stat med placering i lönegraden B 24 samt att i övrigt för dessa ärenden beräknas 1 ordinarie kansliskrivare (B 11), 1 ordinarie kanslibiträde (B 7), 1 amanuens och 1 expert. Beträffande arvodet till experten föreslår jag, att detsamma tills vidare höjes till 4,500 kronor, men att samtidigt rätten till dyrtidstillägg å arvodet borttages. Den föreslagna omregleringen av arvodet skulle för den nuvarande experten innebära i stort sett oförändrade förhållanden i fråga om de honom av statsmedel tillkommande löneförmånerna.

Rörande personalbehovet å ifrågavarande byrå för fattigvårds- och barnavårdsärenden har jag förut uttalat mig. Byråns sammanlagda personalbestånd skulle enligt mitt förslag te sig på följande sätt. 1) Tjänstemän å ordinarie stat: 1 byråchef, tillika statens inspektör för fattigvård och barnavård (B 30), 1 skyddshemsinspektör (B 27), 1 sekreterare, tillika assistent hos statens inspektör för fattigvård och barnavård, (B 26), 1 sekreterare (B 24), 1 notarie (B 21), 1 kansliskrivare (B 11) och 2 kanslibiträden (B 7). 2) Extra ordinarie eller extra tjänstemän: 3 amanuenser och 1 kontorsbiträde. 3) Övrig icke-ordinarie personal: 1 expert.

Vidkommande härefter den i sakkunnigförslaget upptagna ärendesgruppen *vissa andra sociala ärenden* har jag i det föregående förordat, att vissa ärenden rörande ut- och invandring skola överflyttas till styrelsens utlänningsbyrå.

En del andra till denna grupp hörande ärenden torde — på sätt den sakkunnige tänkt sig — böra övertagas av den nya byrån för ärenden rörande fattigvård, barnavård och alkoholistvård.

Beträffande de återstående ärendena — främst vissa remisser till styrelsen

av kommitté- och sakkunnigbetänkanden — har den sakkunnige föreslagit, att desamma skulle överflyttas till byrån för lag- och administrativa ärenden. Såsom framgår av vad jag i det följande anför rörande nämnda byrå ansluter jag mig i huvudsak till detta förslag.

Vid bifall till vad jag sålunda i olika avseenden föreslår komma arbetsuppgifterna å socialstyrelsens nuvarande första byrå att uppdelas på olika byråer.

Statistikbyråerna (fjärde och femte byråerna) samt biblioteket.

Nuvarande organisation.

Å *fjärde byrån* äro anställda följande befattningshavare.

I. Ordinarie befattningshavare.		Lönegrad
1 byråchef	B 30	
2 förste aktuarier	B 24	
1 aktuarie	B 21	
1 kansliskrivare.....	B 11	
2 kanslibiträden	B 7	
2 kontorsbiträden.....	B 4	

II. Icke-ordinarie befattningshavare.

Tjänstemän å extra stat.		
1 aktuarie.....	B 21	

Extra ordinarie tjänstemän.		
1 amanuens	18	
1 amanuens	15	
1 kansliskrivare	11	
1 kanslibiträde	7	
1 kanslibiträde	6	
1 kanslibiträde	5	
5 kontorsbiträden.....	4	
1 skrivbiträde	2	

Övrig icke-ordinarie personal.

- 1 expert rörande levnadskostnader och Kooperation med ett arvode av 3,600 kronor för år, å vilket belopp dyrtidstillägg icke utgår. (Den hittillsvarande experten har nyligen avlidit. Befattningen har därefter icke återbesatts.)

Fjärde byråns arbetsuppgifter kunna uppdelas i fyra huvudgrupper nämligen 1) fortlöpande statistik, 2) specialstatistik, 3) redigeringen av tidskriften Sociala Meddelanden och därmed sammanhängande arbete och 4) upplysningsverksamhet m. m.

Vad först beträffar *den fortlöpande statistiken*, faller å fjärde byrån den av socialstyrelsen utarbetade pris- och kooperationsstatistiken. *Prisstatistiken* berör bland annat följande ämnen: a) detaljpriser för livsmedel,

bränsle och lyse, beklädnad m. m. samt partipriser för kreatur och fisk, b) livsmedelskostnaderna å vissa orter, c) levnadskostnader och d) inackorderingspriser för arbetare. Ifrågavarande statistik publiceras månadsvis, kvartalsvis eller årsvis i Sociala Meddelanden. Av särskild vikt är statistiken rörande levnadskostnaderna, vilken delvis baseras på uppgifter från socialstyrelsens ortsombud och ligger till grund för den av styrelsen kvartalsvis fastställda levnadskostnadsindex. Denna index, som anger levnadskostnadernas storlek i förhållande till samma kostnader under juli månad 1914, ingår såsom faktor vid uträkningen av dyrtidstilläggen för befattningshavare i statens tjänst ävensom i stor utsträckning för tjänstemän och arbetare i kommunal och enskild tjänst samt för pensionärer.

Resultaten av byråns kooperationsstatistik framläggas i årspublikationen »Kooperativ verksamhet i Sverige». Denna publikation behandlar väsentligen konsumtionsföreningarna, arbetarproduktionsföreningarna ävensom centralorganisationen Kooperativa förbundet. Däremot innehåller den praktiskt sett icke några uppgifter rörande bostadsföreningar eller föreningar inom jordbruket eller dess binäringar.

Såsom förut omförmäls utarbetas vidare årspublikationen »Arbetsinställelser och kollektivavtal samt förlikningsmännens verksamhet» av två befattningshavare å fjärde byrån, ehuru detta arbete står under ledning av sekreteraren å den till första byrån hörande förlikningsmännaexpeditionen.

Att beträffande den på tredje byrån ankommande statistiken rörande sjukkassor och andra understödsföreningar visst samråd äger rum med fjärde byråns personal är likaledes tidigare berört.

Vad härefter angår byråns *specialstatistiska arbete* omfattar detsamma främst sådana undersökningar, som jämte den förut omnämnda prisstatistiken erfordras för den dyrortsgruppering, som åligger socialstyrelsen och är av betydelse för bestämmande av skatter och löner, ävensom de härmed i viss mån sammanhängande undersökningarna rörande hushållsvanor hos och levnadskostnader för olika grupper av arbetare och tjänstemän.

Dyrortsgrupperingen består dels i skattegruppering, dels i lönegruppering. Skattegrupperingen avser att tjäna som grundval vid graderingen av de skattefria avdragen efter levnadskostnadernas höjd. Enligt 48 § i kommunalskattelagen den 28 september 1928 skola samtliga orter i riket med avseende å levnadskostnadernas höjd av socialstyrelsen för en tid av fem år i sänder indelas i fem ortsgrupper och denna gruppering blir avgörande för storleken av de i lagen bestämda skattefria Ortsavdragen. På grund av bestämmelserna i 16 § av den samma dag utfärdade förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt får sagda ortsgruppering motsvarande betydelse för de i denna förordning fixerade Ortsavdragen.

Lönegruppering erfordras åter för uträknande av lönerna för befattningshavare vid sådana statens verk, där — såsom numera är regel — lönerna bestämts efter ortsgrupper. Vid lönegrupperingen uppdelas orterna i sju ortsgrupper. Lönegrupperingen fastställs av Kungl. Maj:t efter förslag av

socialstyrelsen. I motsats till skattegrupperingen plägar lönegrupperingen icke gälla för någon på förhand bestämd tid. I verkligheten har denna olikhet icke haft någon betydelse, när även beträffande lönegrupperingarna nytt beslut hittills fattats vart femte år.

Senaste skattegruppering gäller för åren 1935—1939 (se socialstyrelsens kungörelse nr 16/1935). Lönegruppering har senast fastställts av Kungl. Maj:t genom kungörelse den 28 juni 1935 (nr 425), vilken kungörelse trädde i kraft den 1 juli 1935.

Over socialstyrelsens beslut respektive förslag rörande dyrortsgrupperingarna anföras i stor utsträckning klagomål hos Kungl. Maj:t, som beslutar i ämnet efter att i anledning av klagomålen hava inhämtat styrelsens yttrande.

Enligt särskilda av Kungl. Maj:t fattade beslut hava — i allmänhet vart femte år — i samband med mantalsskrivningarna uppgifter infordrats för hyresräkning å vissa orter. De sålunda inkomna uppgifterna hava statistiskt bearbetats å fjärde byrån och delvis utnyttjats för dyrortsgrupperingarna.

De av fjärde byråns personal ledda större undersökningarna rörande hushållsvanor hos och levnadskostnader för olika befolkningsgrupper — de s. k. allmänna levnadskostnadsundersökningarna — hava företagits med omkring tio års mellanrum. Även det vid dessa undersökningar erhållna materialet har använts i samband med dyrortsundersökningarna.

Jämväl andra statistiska specialundersökningar utföras stundom å fjärde byrån.

Fjärde byråns personal ombesörjer även själva utgivandet av tidskriften *Sociala Meddelanden*. Av byråns personal utarbetas därjämte vissa i tidskriften förekommande redogörelser rörande sociala förhållanden och social lagstiftning i Sverige och utlandet ävensom referat, notiser och meddelanden i sociala frågor av skiftande innehåll.

Å byrån utövas i viss utsträckning *upplysnings- och utredningsverksamhet* bestående däri att byrån, i den mån tiden det medgiver, verkställer smärre utredningar samt meddelar anvisningar eller upplysningar åt såväl myndigheter och enskilda sammanslutningar som enskilda personer, vilka hänvända sig till styrelsen med förfrågningar i byråns arbete berörande ämnen.

Av fjärde byråns två förste aktuarier tjänstgör den ene såsom redaktör för *Sociala Meddelanden* och den andre såsom ledare av pris- och kooperationsstatistiken. Till prisstatistiken har här räknats såväl den fortlöpande prisstatistiken som ock arbetet med dyrortsgrupperingar och hushållskostnadsundersökningar. Den å byrån anställda experten har plägat anlitas i olika frågor rörande levnadskostnader och Kooperation. Den personal, som tages i anspråk för statistiken rörande arbetsinställelser och kollektivavtal m. m., består, såsom förut angivits, av en amanuens i 18:e lönegraden och ett ordinarie kanslibiträde, av vilka befattningshavare emellertid amanuensen icke uteslutande är sysselsatt med nämnda statistik. Beträffande byråns personal i övrigt kunna närmare uppgifter rörande arbetets fördelning icke lämnas, då arbetsfördelningen växlar efter omständigheterna. Det är att märka, att

utöver de befattningshavare, som här upptagits i personalförteckningen för fjärde byrån, därstädes tidvis finnes mera tillfällig personal, som anställs för verkställande av statistiska undersökningar av större omfattning, särskilt för dyrortsgrupperingarna och de allmänna levnadskostnadsundersökningarna.

Under en lång följd av år har chefen å fjärde byrån tjänstgjort såsom generaldirektörens ställföreträdare.

Femte byråns personalbestånd utgöres av följande befattningshavare.

I. Ordinarie befattningshavare.		Lönegrad
1 förste aktuarie	B 24	
2 aktuarier	B 21	
1 kansliskrivare.....	B 11	
1 kanslibiträde	B 7	
5 kontorsbiträden.....	B 4	
II. Icke-ordinarie befattningshavare.		
Tjänstemän å extra stat.		
1 byråchef	B 30	
1 förste aktuarie	B 24	
Extra ordinarie tjänstemän.		
1 amanuens	15	
2 kanslibiträden	6	
3 kontorsbiträden.....	4	
2 skrivbiträden	2	
Extra tjänstemän.		
2 skrivbiträden	2	

Femte byrån ombesörjer viss fortlöpande statistik samt utför dessutom som regel de större specialstatistiska undersökningar, vilka styrelsen har att verkställa och vilka icke sammanhånga med frågorna om dyrortsgruppering eller levnadskostnader.

Den fortlöpande statistiken omfattar huvudsakligen lönestatistik samt statistik rörande bostadsproduktion och annan byggnadsverksamhet.

Vad lönestatistiken beträffar utarbetades under många år å byrån en särskild publikation avseende lantarbetarna och rubricerad »Arbetartillgång, arbetstid och arbetslön inom Sveriges jordbruk». Därjämte insamlades och bearbetades å byrån årligen vissa statistiska uppgifter rörande lönerna inom industri och hantverk m. m. För lönerna inom sistnämnda näringsgrenar lämnades redogörelse i Sociala Meddelanden.

Från och med år 1929 har hela lönestatistiken sammanförts till en ny publikation benämnd »Lönestatistisk årsbok». Denna årsbok innehåller uppgifter rörande löneförhållandena dels inom jordbruk och skogsbruk samt vid vägarbete, dels ock inom industri, handel, transportväsen och allmän tjänst m. m.

Socialstyrelsens statistik rörande bostadsproduktion och annan byggnadsverksamhet offentliggöres huvudsakligen

genom vissa i Sociala Meddelanden intagna årsredogörelser. Sålunda inflyta där dylika redogörelser beträffande byggnadsverksamheten i städer och stadsliknande samhällen, rörande bostadsproduktionen i Stockholm med förortsområde och angående bostadsmarknaden i rikets städer vid oktoberflyttningen. Därjämte intagas i tidskriften varje kvartal preliminära uppgifter rörande bostadsproduktionen i rikets större städer.

Till byråns fortlöpande statistik kan också i viss mån räknas den tämligen obetydliga statistik rörande fylleriförseelser och spritsmuggling, som sammanställs å byrån och kvartalsvis intages i Sociala Meddelanden. Härvid är emellertid att märka, att denna statistik väsentligen grundar sig på uppgifter, som styrelsen erhåller från andra ämbetsverk, nämligen i fråga om fylleriförseelserna från kontrollstyrelsen och beträffande spritsmugglingen från generaltullstyrelsen.

De specialstatistiska undersökningar, som verkställas å byrån, äro samtliga av tillfällig natur och kunna i hög grad variera såväl med hänsyn till de förhållanden, vilka göras till föremål för undersökning, som ock med hänsyn till undersökningarnas omfattning. Flertalet större undersökningar verkställas på uppdrag av Kungl. Maj:t och enligt av Kungl. Maj:t i huvudsak godkänd plan. Mycket ofta äro undersökningarna föranledda av särskilda framställningar från riksdagen eller från på riksdagens initiativ tillsatta kommittéer.

Bland större statistiska undersökningar, som sedan år 1928 enligt särskilda uppdrag verkställts å femte byrån, må nämnas undersökningar rörande anställnings- och avlöningsförhållandena för lägre personal i allmän tjänst, rörande hotell- och restaurangpersonalens samt badhuspersonalens arbetsförhållanden, beträffande arbetstidsförhållandena för personalen vid sjukhus och vissa andra anstalter, rörande arbetstidsförhållandena inom detaljhandeln samt rörande arbetsförhållandena på det husliga arbetets område.

Resultaten av undersökningarna hava i vissa fall offentliggjorts i Sociala Meddelanden samt i andra fall i särskilda publikationer.

Å femte byrån hava under senare år utarbetats ett betydande antal utlåtanden över till socialstyrelsen remitterade kommitté- och sakkunnigbetänkanden, av vilka flera berört den sociala lagstiftningen.

Av byråns i det föregående upptagna personal torde 1 förste aktuarie, 1 aktuarie och 8 biträden kunna beräknas sysselsatta med fortlöpande statistik, medan för specialstatistiken torde användas 1 förste aktuarie, 1 aktuarie, 1 amanuens och 8 biträden. Uppdelningen är endast ungefärlig, då arbetsfördelningen — liksom å fjärde byrån — är i hög grad växlande.

Förutom de sålunda angivna befattningshavarna tjänstgör tidvis å femte byrån, liksom å den fjärde, personal, som tillfälligtvis anställs, då de större statistiska specialundersökningarna kräva förstärkning av byråns arbetskrafter.

Socialstyrelsens bibliotek är för närvarande anknutet till styrelsens byrå för lag- och administrativa ärenden (sjätte byrån). Vid biblioteket tjänstgöra 1 ordinarie bibliotekarie och arkivarie i lönegraden B 21 och 1 ordinarie kansliskrivare i lönegraden B 11.

Bibliotekarien och arkivarien har att med hjälp av kansliskrivaren utföra de i allmänhet till ett fackbibliotek hörande arbetsuppgifterna. Dessutom har bibliotekarien till åliggande att handhava utdelningen av socialstyrelsens publikationer, att enligt givna anvisningar anskaffa och avsända för det internationella utbytet avsedda publikationer samt att hava vård om styrelsens arkiv.

Tidigare förslag.

Den 30 januari 1929 framlade 1926 års besparingssakkunniga betänkande angående förenklingar och besparingar inom socialstyrelsen. I detta betänkande uppehöll sig de sakkunniga utförligt vid spörsmålet, huruvida inom styrelsen alltjämt behövdes två statistiska byråer eller om möjligen femte byråns arbete skulle kunna övertagas av den fjärde byrån och i följd därav den å extra stat inrättade byråchefstjänsten å femte byrån skulle kunna indragas. De sakkunniga anförde i denna del bland annat följande.

Chefen för den ordinarie statistiska byrån hade vid sidan av de göromål, som åvilade honom såsom ledare av det statistiska arbetet å byrån samt publikations- och upplysningsverksamheten, att deltaga i handläggningen av ett stort antal viktigare ärenden på andra byråers föredragning. Detta syntes visserligen till en del sammanhånga med att nämnde byråchef för det dåvarande vore ställföreträdare för generaldirektören. Men även oberoende av denna omständighet syntes man böra utgå från att de statistiska byråcheferna i styrelsen framdeles liksom hittills komme att i betydande omfattning tagas i anspråk vid handläggningen av sådana å andra byråer förekommande större ärenden, för vilkas utredning i ett eller annat hänseende material kunde hämtas från de statistiska undersökningarna. Ett dylikt nära samarbete mellan styrelsens ledande statistiker och de administrativa tjänstemännen vore säkerligen till stort gagn för arbetsresultaten i styrelsen. Det vore emellertid tydligt, att det direkta deltagandet på antytt sätt i det administrativa arbetet i många fall ställde de statistiska byråcheferna inför ganska omfattande och tidskrävande uppgifter utöver de göromål, som egentligen åvilade dem såsom ledare för det statistiska arbetet i styrelsen.

Därtill komme, att den alltsedan år 1919 anställde adjungerade ledamoten för pris- och kooperationsstatistiken i december 1928 avgått från sin befattning och att befattningen ersatts med en förste aktuarie å extra stat i lönegraden B 24. Avdelningen för pris- och kooperationsstatistiken syntes, ehuru formellt inordnad under fjärde byrån, hittills i verkligheten hava under den adjungerade ledamotens ledning intagit en ganska fristående ställning. Ledningen av ifrågavarande statistik syntes nu få mera direkt åläggas vederbörande byråchef. De sakkunniga förutsatte därvid, att jämväl de periodvis återkommande dyrortsgrupperingarna hädanefter komme att handhavas under byråchefens omedelbara inseende, utan att någon särskild ledare för dem förordnades. Det vore uppenbart, att den sålunda vidtagna förändringen innebure en ej oväsentlig utvidgning av de arbetsuppgifter, som mera omedelbart fölle på chefen för den byrå, till vilken ifrågavarande statistik hänfördes.

De sakkunniga erinrade också, att socialstyrelsen erhållit uppdrag att verkställa utredning rörande utvidgning av den industriella lönestatistiken samt att, därest en sådan utvidgning ägde rum, till socialstatistiken komme att läggas ett arbetsområde av synnerligen stor betydelse.

Med hänsyn till angivna förhållanden ansågo sig de sakkunniga icke böra föreslå någon sammanslagning av berörda två byråer. De sakkunniga förordade vidare, att byråchefen å styrelsens femte byrå måtte uppföras å ordinarie stat.

Beträffande behovet av personal i övrigt å de statistiska byråerna anförde de sakkunniga bland annat följande.

Vad anginge denna personal borde man bortse från de arbetsuppgifter, som i form av tillfälliga statistiska utredningar komme att påläggas socialstyrelsen. Antalet på ordinarie eller extra stat inrättade befattningar borde avvägas med hänsyn till den fortlöpande statistiken, dock att givetvis de statistiska byråerna borde kunna utan ökning av arbetskrafterna åtaga sig smärre utredningar, som kunde finnas behövlige, exempelvis i samband med det administrativa arbetet inom styrelsen. Den personal däremot, som kunde krävas för biträde vid de egentliga specialundersökningarna, borde anställas med anlitande av medel, som för varje särskild undersökning ställdes till styrelsens förfogande. Därmed ville de sakkunniga ingalunda hava förnekat, att det kunde ur vissa synpunkter vara fördelaktigt att även för dylika tillfälliga undersökningar hålla en tränad personal permanent anställd, men risken av ett sådant tillvägagångssätt vore uppenbarligen, att personalstyrkan icke kunde hela tiden effektivt utnyttjas eller också att utredningar, som med hänsyn till de därmed förenade kostnaderna eljest icke skulle hava kommit till stånd, anordnades för att under en period, då personalen annars skulle hava blivit mer eller mindre sysslolös, tillvarataga de anställdas arbetskraft.

Beträffande personalen å biblioteket föreslogo 1926 års besparingssakkunniga dels en nedflyttning av befattningen såsom bibliotekarie och arkivarie från lönegraden B 21 till lönegraden B 15, dels ock ett utbyte av den i lönegraden B 11 placerade kansliskrivartjänsten mot en kanslibitradestjänst i lönegraden B 7.

De sakkunnigas betänkande underställdes riksdagens prövning genom *proposition den 25 februari 1929* (nr 206) angående anslag till socialstyrelsen m. m.

I denna proposition anslöt sig föredragande departementschefen till de sakkunnigas uppfattning, att någon sammanslagning av socialstyrelsens statistiska byråer icke lämpligen borde äga rum. I propositionen förordades vidare överförande till ordinarie stat av byråchefen å femte byrån.

Beträffande personalen i övrigt å statistikbyråerna framhöll departementschefen, att övervägande skäl syntes tala för att den personal, som erfordrades för styrelsens egentliga specialundersökningar av tillfällig natur icke erhöles permanent anställning utan anställdes särskilt för varje undersökning och avlönades av för undersökningens utförande anvisade medel. Med hänsyn härtill föreslogs i propositionen indragning av dels 1 ordinarie aktuarie, dels ock följande icke ordinarie personal, nämligen 1 aktuarie å extra stat, 1 kansliskrivare, 2 kontorsbiträden och 1 skrivbiträde.

Med avseende å bibliotekspersonalen förordades i propositionen besparingssakkunnigas förslag.

Riksdagens beslut i anledning av förevarande proposition anmäldes i skriften den 5 juni 1929, nr 289. Riksdagen intog däri den ståndpunkten, att

de i propositionen framlagda förslagen om ändringar i socialstyrelsens organisation borde prövas i samband med vissa andra i propositionen icke behandlade spörsmål, vilka krävde ytterligare utredning. Med hänsyn därtill ansåg sig riksdagen icke böra taga ställning till nämnda förslag.

Med anledning av propositionens förslag beträffande de statistiska byråerna erinrade emellertid riksdagen om den omorganisation av statistiska centralbyrån, som beslutats av 1929 års riksdag och varigenom ämbetsverket ifråga uppdelats i fyra avdelningar, två företrädde av tjänstemän i byråchefers ställning och två av tjänstemän i lönegraden B 26. Det syntes riksdagen kunna ifrågasättas, huruvida icke en motsvarande anordning borde kunna utan olägenhet genomföras i fråga om den för det statistiska arbetet inom socialstyrelsen avsedda personalen.

Den sakkunniges förslag.

I sakkunnigförslaget behandlas först spörsmålet, huruvida socialstyrelsens statistiska arbete liksom hittills bör i huvudsak vara uppdelat på två byråer eller om en sammanslagning av byråerna bör komma till stånd. Den sakkunnige, som i princip uttalar sig till förmån för det senare alternativet, anför i denna del följande.

Då socialstyrelsens statistiska byrå på sin tid hade uppdelats i två byråer, hade tanken närmast varit den, att den ena av byråerna (fjärde byrån) skulle ägna sig åt den fortlöpande statistiken, medan den andra (femte byrån) skulle omhändervisa statistiska specialundersökningar. Till en början torde ock arbetet hava uppdelats efter dessa linjer. Senare hade dock därutinnan inträtt en viss förskjutning. Beträffande fjärde byrån vore i detta hänseende att märka, att under årens lopp flera grenar av den fortlöpande statistiken mer eller mindre fullständigt avskilts från byråns verksamhetsområde och förlagts utanför de egentliga statistikbyråerna. Sålunda hade statistiken rörande arbetslösheten helt och hållet överflyttats till sjunde byrån och statistiken rörande arbetstvister och kollektivavtal delvis anförtratts första byrån, medan sjukkasse- och understödsföreningsstatistiken i huvudsak övertagits av tredje byrån. Å andra sidan hade fjärde byrån omhändertagit de undersökningar, som sammanhänge med dyrtidsgrupperingarna, samt de mycket omfattande allmänna levnadskostnadsundersökningarna, vilka undersökningar vore att hänföra till specialundersökningar och endast verkställdes med vissa mellanrum. Vad åter anginge femte byrån förtjänade påpekas, att byråns statistik rörande bostäder och andra byggnader ävensom rörande arbetslöner ursprungligen grundats på tillfälliga specialundersökningar men efter hand erhållit karaktär av fortlöpande statistik. På grund av den utveckling, som sålunda ägt rum, syntes man numera knappast kunna påvisa någon principiell skillnad i de två byråernas arbete, låt vara att alltså de tillfälliga specialundersökningarna å femte byrån som regel torde spela en mera dominerande roll än å den fjärde. För möjliggörande av en jämn fördelning av arbetet hade det ock visat sig nödvändigt att tidvis överflytta vissa arbetsuppgifter från den fjärde byrån till den femte och tvärtom.

I betraktande av det ifrågavarande arbetets växlande natur och omfattning mötte i själva verket stora svårigheter att på ett rationellt sätt uppdelat det samma de båda byråerna emellan. Även den uppdelning på avdelningar, vilken föresvävat 1929 års riksdag såsom en lämplig lösning, skulle vara förenad med liknande svårigheter. Det torde icke kunna undvikas, att en uppdelning på olika byråer eller avdelningar med bestämt begränsade verksam-

hetsområden måste medföra en viss splittring i arbetet och försvåra en enhetlig ledning av detsamma. Framför allt med hänsyn därtill kunde det väl synas önskvärt, att de ifrågavarande byråerna ånyo sammansloges till en. Därest så skedde, torde det ock bli möjligt att bättre än nu disponera den tillgängliga personalen för just de arbetsuppgifter, vilka för tillfället framstode såsom mest angelägna. Sammanslagningen skulle med andra ord underlätta ett effektivt utnyttjande av de statistiska arbetskrafterna.

En förutsättning för att en sammanslagning av byråerna skulle kunna utan olägenhet företagas syntes emellertid vara, att den arbetsbörda, som skulle komma att åvila den nya byråns chef, icke bleve oskäligt stor. Då år 1929 föreslagits bibehållande av två byråer, hade som skäl härför anförts bland annat, att arbetets omfattning krävde anställandet av två byråchefer. Med anledning av vad 1926 års besparingssakkunniga i berörda hänseende anför, kunde framhållas följande synpunkter.

Att cheferna å de statistiska byråerna deltog i handläggningen av administrativa frågor, som hade beröringspunkter med de statistiska, kunde givetvis ofta vara av största värde. Det syntes emellertid knappast lämpligt att, på sätt i avsevärd utsträckning skett, lagstiftningsärenden, till vilka socialstyrelsen på grund av remiss eller eljest hade att taga ställning, i styrelsens föredroges av byråchef å statistisk byrå av det skälet, att visst statistiskt material för ärendets bedömande insamlats genom nämnda byrå eller därför att vederbörande byråchef i annat sammanhang förvärvat sakkunskap i ämnet. Dylika och likartade ärenden torde i stället böra föredragas av byråchefen å lag- och administrativa byrån, vilken byråchef naturligen, i den mån så erfordrades, borde samråda med vederbörande statistiska tjänstemän.

Vad anginge pris- och kooperationsstatistiken borde beaktas, att den förändring i ledningen av nämnda statistik, vilken företagits i slutet av år 1928, icke torde hava medfört den ökning i byråchefens å fjärde byråns arbete, som besparingssakkunniga förutsatte. Det vore att märka, att den förutvarande ledaren för denna statistik alltjämt kvarstode såsom styrelsens expert i hithörande frågor samt att han i denna sin egenskap åtnjöt ett ärligt arvode, som ursprungligen bestämts till 1,800 kronor men sedermera höjts till 3,600 kronor. Anlitandet av denne expert, vilket jämväl i fortsättningen torde bliva behöfligt, syntes i hög grad underlätta byråchefens arbete med och ansvar för berörda statistik.

I detta sammanhang borde också påpekas, att enligt föreliggande förslag fjärde byråns befattning med statistiken rörande sjukkassor och understödsföreningar ävensom med statistiken beträffande arbetstvister och kollektivavtal helt skulle upphöra. I förslaget förutsattes vidare, att statistiken rörande fattigvård och barnavård icke skulle förläggas till statistisk byrå utan till den ifrågasatta nya byrån för fattigvård, barnavård och alkoholistvård.

Med hänsyn till anförda omständigheter syntes icke ifrågavarande arbetes omfattning behöva utgöra något hinder mot en sammanslagning av de nuvarande fjärde och femte byråerna till en gemensam byrå.

I sakkunnigförslaget framhålles emellertid, att för närvarande föreläge flera spörsmål rörande statistikens allmänna organisation, vilka kunde mer eller mindre direkt beröra socialstyrelsens statistiska verksamhet. Med hänsyn härtill har den sakkunnige icke ansett sig böra förorda ett omedelbart genomförande av den ifrågasatta byråsammanslagningen. Sin ståndpunkt i ämnet utvecklar den sakkunnige närmare på följande sätt.

Det vore att märka, att i det betänkande om folkförsörjning och arbetsfred, som den 9 december 1935 avgivits av överståthållaren Nothin m. fl.

(statens offentliga utredningar 1935:65) hemställts om en allmän omprövning av den ekonomiska och sociala statistiken.

I betänkandet hade vidare — under hänvisning till att den svenska officiella statistiken hade ett mycket skiftande innehåll samt bearbetades och utgäves av ett stort antal verk och inrättningar — framhållits behovet av en planmässig ledning av detta statistiska arbete samt av effektiv övervakning och kontroll över arbetet ur olika synpunkter. I anslutning därtill hade föreslagits utredning om inrättande av en central befattning med ändamål att åstadkomma ökad enhetlighet och planmässighet i det statistiska arbetet.

Även före avgivandet av nämnda betänkande hade från flera håll understrukits behovet av större enhetlighet i det statistiska arbetet. I syfte att fylla detta behov hade redan 1920 års statistiksakkunniga i sitt den 1 juni 1922 avgivna betänkande (statens offentliga utredningar 1922:15) framlagt förslag om inrättande av en särskild övervakande myndighet för den officiella statistiken, kallad statistiska nämnden.

Frågan om tillskapande av en sammanhållande uppsiktsmyndighet för ifrågavarande statistik hade sedermera dryftats i olika sammanhang. Den 26 september 1930 hade Kungl. Maj:t uppdragit åt kommerskollegium, statistiska centralbyrån och socialstyrelsen att taga frågan under förnyat övervägande samt att efter samråd med andra ämbetsverk i den utsträckning, som funnes erforderlig, gemensamt inkomma med utlåtande och förslag i ämnet. Nämnda uppdrag vore ännu icke fullgjort.

I detta sammanhang borde också erinras, att Kungl. Maj:t — närmast med anledning av ett av arbetslöshetsutredningen i dess den 30 november 1934 avgivna slutbetänkande (bet. II. Åtgärder mot arbetslöshet, statens offentliga utredningar 1935:6) framställt förslag — i proposition den 6 mars 1936, nr 215, för budgetåret 1936/1937 under sjunde huvudtiteln äskat ett reservationsanslag av 60,000 kronor till fortlöpande konjunkturundersökningar och att denna proposition bifallits av riksdagen.

Av propositionen framginge, att anslaget vore avsett för bestridande av kostnaderna för ett försöksvis inrättat självständigt organ, vilket skulle få till uppgift att för statliga myndigheters räkning verkställa fortlöpande utredningar i skilda ekonomiska frågor. Organet torde komma att bestå dels av en nämnd omfattande representanter för de statistiska ämbetsverken, riksbanken och enskilda näringsorganisationer, dels ock av vissa under denna nämnds inseende stående utredningsmän. I propositionen hade föredragande departementschefen uttalat, att erfarenheten finge utvisa, om den nya organisationen hade möjligheter att fylla en uppgift även med avseende å sådana ekonomiska utredningar, som uppdroges åt särskilda kommittéer och sakkunniga eller åt de statistiska verken, men tillfogat, att ett organ för samarbete mellan dessa verk och med överblick över tillgängligt material och pågående undersökningar syntes kunna biträda vid planläggning av dylika utredningar och bidraga till en rationalisering av ett ofta splittrat och därigenom fördyrat utredningsarbete.

Vidare vore att beakta, att från olika håll ifrågasatts utvidgning av den fortlöpande statistik, som för närvarande utarbetades å socialstyrelsens femte byrå. I sådant hänseende kunde erinras, att socialstyrelsen i oktober 1931 till Kungl. Maj:t överlämnat utredning och förslag rörande viss omläggning av styrelsens industriella lönestatistik (statens offentliga utredningar 1931:32), vilket förslag åsyftade att på olika sätt göra denna statistik mera representativ och fullständig än ditills varit fallet. Därjämte hade de sakkunniga för vissa utredningar rörande Sveriges ekonomiska läge den 9 januari 1935 till Kungl. Maj:t ingivit en P. M. rörande vissa reformer av Sveriges ekonomiska statistik, vari de sakkunniga bland annat understrukt behovet av utvidgad statistik beträffande byggnadsverksamheten.

För närvarande föreläge ej möjlighet att beräkna verkningarna av den verksamhet, som skulle omhändervhas av det beslutade nya organet för utförande av fortlöpande konjunkturundersökningar, och till de övriga yrkandena och förslagen hade statsmakterna ännu icke tagit ställning. Med hänsyn därtill vore det tydligt, att frågan om såväl den officiella statistiken överhuvud som ock socialstyrelsens statistiska arbete befunde sig i ett tämligen svävande läge. Det vore därför icke möjligt att göra sig en fullt klar bild av arten och omfattningen av de statistiska arbetsuppgifter, som komme att åvila socialstyrelsen. Under sådana förhållanden torde försiktigheten bjuda att man icke nu genomförde den sammanslagning av socialstyrelsens fjärde och femte byråer, som principiellt förordats. Det vore att hoppas, att tillräckliga utgångspunkter för ett ställningstagande icke allt för länge skulle saknas, då ett enhetligt planerande av hela den sociala och ekonomiska statistiken syntes påkallat av ett starkt behov. I avvidan därå torde det icke vara tillrådligt att överföra befattningen såsom chef å femte byrån från extra till ordinarie stat. Skulle befattningen bliva ledig — vilket kunde tänkas komma att ske, då den nuvarande ordinarie byråchefen å fjärde byrån om några år uppnådde stadgad pensionsålder — borde densamma icke återbesättas utan endast uppehållas medelst förordnande tills vidare.

Beträffande ifrågavarande byråers personal i övrigt behandlar den sakkunnige först det redan år 1929 uppmärksammade spörsmålet, huruvida den personal, som erfordras för utförande inom socialstyrelsen av sådana statistiska specialundersökningar, vilka icke äro av fortlöpande karaktär, bör anställas och avlönas på samma sätt som styrelsens personal i övrigt eller om den bör anställas mera tillfälligt och avlönas av särskilda medel. Den sakkunnige yttrar härom följande.

Det ville synas, som om man här borde skilja mellan större och mindre undersökningar. Undersökningar av mindre omfattning förekomme ständigt och inginge såsom en naturlig beståndsdel i arbetet. För undersökningarnas verkställande torde ock i allmänhet anlitas samma personal, som omhändertog styrelsens fortlöpande statistiska arbete. Någon anledning att beträffande den personal, som kunde tagas i anspråk för sådana tillfälliga undersökningar, vidtaga särskild anordning med avseende å sättet för anställningen syntes icke föreligga.

Annorlunda förhölle det sig med de större specialundersökningarna. Dessa kunde vara av i hög grad växlande omfattning. Vissa tider krävdes för densamma en jämförelsevis ringa personal, medan de under andra tider föranledde ett synnerligen betydande personalbehov. Det syntes uppenbart, att det icke kunde vara lämpligt att beräkna antalet permanenta tjänster å de statistiska byråerna så, att styrelsen kunde utan särskilda arbetskrafter verkställa även större specialutredningar. Ett dylikt beräkningssätt skulle tydligen medföra, att personalbeståndet tidvis bleve onödigt stort. Naturligt syntes vara att — i huvudsaklig anslutning till vad som förordats av 1926 års besparingssakkunniga och i 1929 års proposition angående socialstyrelsen — för utförande av ifrågavarande undersökningar väsentligen anlita tillfällig personal och att avlöna densamma med särskilda för ändamålet anvisade medel. En dylik anordning hade — ehuru vanligen i begränsad omfattning — redan ofta tillämpats. I sådant avseende kunde framhållas, att riksdagen under flera år anvisat särskilda reservationsanslag till verkställande av allmän levnadskostnadsundersökning, vilka anslag delvis varit avsedda för avlöande av tillfällig personal å socialstyrelsens fjärde byrå. Vidare hade det varit vanligt, att i de fall, då socialstyrelsen erhållit Kungl. Maj:ts uppdrag att

utföra en större statistisk undersökning, styrelsen anmält, att den saknade tillräckliga arbetskrafter för undersökningens verkställande, samt att därefter Kungl. Maj:t på styrelsens hemställan anvisat medel för anställande av erforderlig tillfällig personal. Det anslag, som därvid i allmänhet anlåtats, hade varit det under femte huvudtiteln uppförda reservationsanslaget till extra utgifter. Stundom hade ock för ändamålet tagits i anspråk nämnda huvudtitels reservationsanslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga eller under samma huvudtitel anvisade anslag till bekämpande av arbetslösheten.

För framtiden syntes det mest ändamålsenligt, att till Kungl. Maj:ts förfogande under femte huvudtiteln upptoges ett särskilt reservationsanslag avsett för avlöningar åt tillfällig personal för sådana större socialstatistiska specialundersökningar, vilka icke vore av fortlöpande karaktär. Anslaget syntes förslagsvis kunna upptagas under rubriken »Socialstyrelsen: Avlöningar till personal för verkställande av större statistiska specialundersökningar».

Därest ett dylikt anslag anvisades, torde emellertid från detsamma som regel endast böra avlönas amanuenser samt biträdespersonal. Den mera kvalificerade personal, som kunde erfordras för ledning av undersökningarna, syntes nämligen i allmänhet icke böra anställas på det tillfälliga sätt, som här avsåges, utan hava permanent anställning. Hinder borde dock icke möta att för visst speciellt fall från anslaget avlöna även en aktuarie eller förste aktuarie. Några närmare regler därutinnan behövde ej på förhand uppställas. Riksdagen finge ju tillfälle att årligen i samband med bestämmande av anslagsbeloppet pröva grunderna för anslagets användning.

Under förutsättning att förslaget om ett särskilt anslag för avlöande av personal för berörda undersökningar vunne bifall, torde — anför den sakkunnige — de statistiska byråernas mera permanenta personalbestånd kunna något minskas. Med anledning härav föreslår den sakkunnige för fjärde byråns del en reducering av den på stadigvarande sätt anställda extra ordinarie personalen med 1 kanslibiträde i 6:e och 1 i 5:e lönegraden samt 1 skrivbiträde i 2:a lönegraden. Därvid har räknats med att den amanuens- och biträdespersonal, som erfordras för de tid efter annan återkommande dyrortsgrupperingarna och allmänna levnadskostnadsundersökningarna, skall avlönas från det nu ifrågasatta nya anslaget. Beträffande femte byråns personal föreslås av samma skäl en minskning med dels följande extra ordinarie befattningshavare, nämligen 1 amanuens i 15:e lönegraden, 1 kanslibiträde i 6:e lönegraden och 1 skrivbiträde i 2:a lönegraden, dels ock 2 extra biträden i 2:a lönegraden.

Med hänsyn till att enligt sakkunnigförslaget till den nuvarande sjunde byrån skulle överflyttas statistiken rörande medling i arbetstvister och kollektivavtal föreslår den sakkunnige vidare, att fjärde byråns personal skall minskas med 1 amanuens i 18:e lönegraden och 1 ordinarie kanslibiträde.

Vidare anser den sakkunnige, att å fjärde byrån 3 extra ordinarie kontorsbiträdestjänster böra ersättas med ordinarie kontorsbiträdestjänster.

Enligt den sakkunniges förslag skulle personalbeståndet å ifrågavarande byråer bli följande.

Fjärde byrån. 1) Ordinarie befattningshavare: 1 byråchef (B 30), 2 förste aktuarier (B 24), 1 aktuarie (B 21), 1 kansliskrivare (B 11), 1 kanslibiträde (B 7) och 5 kontorsbiträden (B 4). 2) Tjänsteman å extra stat: 1 aktuarie

(B 21). 3) Extra ordinarie tjänstemän: 1 amanuens i 15:e lönegraden, 1 kansliskrivare i 11:e lönegraden, 1 kanslibitråde i 7:e lönegraden och 2 kontorsbiträden i 4:e lönegraden. 4) Övrig icke-ordinarie personal: 1 expert rörande levnadskostnader och kooperation, årsarvode 3,600 kronor.

Femte byrån. 1) Ordinarie befattningshavare: 1 förste aktuarie (B 24), 2 aktuarier (B 21), 1 kansliskrivare (B 11), 1 kanslibitråde (B 7) och 5 kontorsbiträden (B 4). 2) Tjänstemän å extra stat: 1 byråchef (B 30) och 1 förste aktuarie (B 24). 3) Extra ordinarie tjänstemän: 1 kanslibitråde i 6:e lönegraden, 3 kontorsbiträden i 4:e lönegraden och 1 skrivbiträde i 2:a lönegraden.

Beträffande *biblioteket* och dess personalbehov anför den sakkunnige följande.

De flesta av de arbetsuppgifter, vilka fullgjordes av de å biblioteket placerade befattningshavarna, syntes vara av den beskaffenhet, att de med fördel kunde omhänderhavas av en kansliskrivare. Den nuvarande kansliskrivarbefattningen torde därför böra bibehållas. Själva ansvaret för och ledningen av biblioteket måste emellertid åvila en bibliotekarie. Denna befattningshavare syntes böra äga teoretisk och praktisk biblioteksutbildning. Med hänsyn till den jämförelsevis ringa omfattningen av socialstyrelsens biblioteksverksamhet och särskilt av de kvalificerade arbetsuppgifter, som sammanhänge med denna verksamhet, torde det däremot icke vara påkallat, att bibliotekarien ägnade mer än en mindre del av sitt arbete åt denna bibliotekstjänst. I betraktande därav torde det vara föga ändamålsenligt att — på sätt tidigare blivit ifrågasatt — såsom bibliotekarie anställa en befattningshavare i lönegraden B 15. I stället syntes den nuvarande befattningen såsom bibliotekarie och arkivarie böra ersättas med en arvodestjänst, avsedd att såsom bisyssla förenas med annan tjänstgöring. Arvodet till den nye bibliotekarien torde därvid lämpligen kunna bestämmas till 1,800 kronor för år räknat, å vilket belopp icke borde utgå dyrtidstillägg. Den sålunda föreslagna förändringen kunde icke genomföras, förrän den nuvarande bibliotekarietjänsten bleve vakant. Denna tjänst borde därför tills vidare uppföras å övergångsstat.

Den sakkunnige har förutsatt, att biblioteket liksom hittills skulle vara anknutet till byrån för lag- och administrativa ärenden.

Yttranden.

Socialstyrelsen anför bland annat följande.

Även om det socialstatistiska arbetet enligt vissa principiella huvudgrunder fördelade sig mellan fjärde och femte byråerna, vore därmed icke dessa byråers verksamhetsområden bestämt avgränsade från varandra. Enligt ämbetsverkets instruktion ägde ju ock styrelsen att efter omständigheterna fördela icke blott ärendena utan även de å byråerna anställda befattningshavarna. Den omständigheten, att det statistiska arbetet vore uppdelat på två byråer, behöfve därför icke medföra och hade icke heller medfört några olägenheter.

Med hänsyn till det socialstatistiska arbetets såväl kvantitet som kvalitet vore det å andra sidan nödvändigt att arbetet vore uppdelat å två byråer. Styrelsen förutsatte härvid, att all inom styrelsen förekommande statistik borde — i den mån de lokala förhållandena så medgäve — centraliseras hos de statistiska byråerna. Vidare räknade styrelsen med, att det jämväl i fortsättningen borde kunna förekomma, att byråchef å statistisk byrå komme att i vissa fall föredraga ärenden i lagfrågor eller därmed likartade ärenden.

Mot den sakkunniges förslag om anvisande av ett särskilt reservationsanslag för tillfällig personal vid större statistiska specialundersökningar hade styrelsen icke något att erinra. Ett upptagande av ett dylikt anslag kunde dock enligt styrelsens bestämda mening icke motivera någon reduktion av styrelsens nuvarande personal.

Vad anginge biblioteket delade styrelsen den sakkunniges åsikt, att bibliotekstjänsten icke gäve dess innehavare full sysselsättning, därest det löpande expeditjonsarbetet, såsom torde vara lämpligt, utfördes av en kansliskrivare. Styrelsen kunde emellertid icke biträda den sakkunniges förslag rörande bibliotekarietjänstens ombildning till en arvodestjänst. Enligt styrelsens mening borde av bibliotekarien främst krävas en så ingående kännedom om litteraturen på det område, som biblioteket omfattade, att han kunde ombesörja och ansvara för bibliotekets standard med hänsyn till anskaffning av böcker och periodiska publikationer. Då den förste aktuarie, vilken tjänstgjorde såsom redaktör för Sociala Meddelanden, i allt fall vore nödsakad att i nämnda egenskap ständigt anlita biblioteket och, så långt ske kunde, följa med nyutkommen litteratur på hithörande område, syntes det naturligast, att denne befattningshavare övertog bibliotekariens göromål. En förutsättning för att redaktören, vilken jämväl utförde sekreterargöromål och ledde viss fortlöpande statistik, skulle få tillbörlig tid för biblioteksarbetet, vore emellertid, att viss del av hans nuvarande göromål överflyttades på en befattningshavare i aktuariets tjänsteställning. Vidare borde kansliskrivaren erhålla hjälp av ett biträde i lägre lönegrad.

Styrelsen förordade därför, att biblioteket överflyttades från lagbyrån till fjärde byrån, att bibliotekariens göromål övertoges av den förste aktuarie, vilken tjänstgjorde såsom redaktör för Sociala Meddelanden, att bibliotekarietjänsten omändrades till en å fjärde byrån placerad aktuarietjänst samt att såsom hjälp åt kansliskrivaren anställdes ett extra ordinarie kontorsbiträde. Förste aktuarien borde uppflyttas från lönegraden B 24 till lönegraden B 26.

Vad anginge pris- och kooperationsstatistiken ville styrelsen framhålla, att den nuvarande organisationen med 1 förste aktuarie och 1 expert för denna statistik endast kunde upprätthållas, så länge styrelsen hade möjlighet att disponera en expert med de kvalifikationer, som tillkomme den dåvarande innehavaren av expertbefattningen. Skulle av en eller annan anledning den dåvarande experten avgå, bleve en förändrad organisation nödvändig. Styrelsen föreslog därför, att ifrågavarande förste aktuarie skulle ersättas med en ordinarie byrådirektör i lönegraden B 28, vilken samtidigt borde tjänstgöra såsom byråchefens å fjärde byrån närmaste man, ävensom att expertbefattningen indroges. En dylik organisationsändring skulle medföra en ej oväsentlig kostnadsbesparing.

Av de nuvarande två aktuarietjänsterna i lönegraden B 21 å fjärde byrån vore den ene ordinarie och den andre uppförd å extra stat. Den förra vore avsedd för den fortlöpande prisstatistiken och den senare för statistiken rörande kollektivavtal och arbetsinställelser. Sistnämnda befattning borde nu uppföras å ordinarie stat.

Av fjärde byråns extra ordinarie biträdespersonal borde vidare till ordinarie stat överföras 1 kansliskrivare (B 11), 2 kanslibiträden (B 7) och 3 kontorsbiträden (B 4).

Styrelsen beräknar i överensstämmelse härmed *fjärde byråns* personalbehov — fränsett fattigvårds- och barnavårdsstatistiken — på följande sätt. 1) Ordinarie tjänstemän: 1 byråchef (B 30), 1 byrådirektör (B 28), 1 förste aktuarie (B 26), 3 aktuarier (B 21), 3 kansliskrivare (B 11), 4 kanslibiträden

(B 7), 5 kontorsbiträden (B 4). Extra ordinarie och extra tjänstemän: 1 amanuens, 1 kanslibitråde, 3 kontorsbiträden och 1 skrivbitråde.

Härutöver beräknar styrelsen för fattigvårds- och barnavårdsstatistiken, som enligt socialstyrelsens förslag bör förläggas till fjärde byrån — såsom förut nämnts — 1 ordinarie aktuarie (B 21), 1 amanuens och 4 biträden, därav 1 ordinarie kanslibitråde (B 7) och 2 ordinarie kontorsbiträden (B 4).

Beträffande *femte byråns* personal föreslår styrelsen, att byråchefen och båda förste aktuarierna uppföras å ordinarie stat, att därvid den ene förste aktuarien uppflyttas från lönegraden B 24 till lönegraden B 26, att antalet biträden ökas från 16 till 18 samt att av dessa 12 upptagas såsom ordinarie.

Enligt styrelsens förslag skulle personalbeståndet å femte byrån bli följande. 1) Ordinarie tjänstemän: 1 byråchef (B 30), 1 förste aktuarie (B 26), 1 förste aktuarie (B 24), 2 aktuarier (B 21), 1 kansliskrivare (B 11), 4 kanslibiträden (B 7) och 7 kontorsbiträden (B 4). 2) Extra ordinarie tjänstemän: 1 amanuens, 1 kanslibitråde, 1 kontorsbitråde och 4 skrivbiträden.

Två reservanter inom socialstyrelsen (t. f. byråcheferna Hagman och Nilsson) förorda en sammanslagning av de statistiska byråerna till en gemensam byrå. Förutsättningen härför måste emellertid — anföras reservanterna — vara, att den gemensamma byrån försåges med tillräckligt kvalificerade arbetskrafter i ledande ställning. I den mån centraliserade lokalförhållanden erhöles för styrelsens samtliga byråer, syntes de statistiska arbetsuppgifterna böra handläggas å denna byrå. Undantag borde dock göras för sådana siffer-sammanställningar, som vore behövliga för de administrativa byråernas löpande kontrollverksamhet.

Statskontoret upptager till behandling den sakkunniges förslag om anvisande av ett särskilt reservationsanslag för avlönande av viss tillfällig personal. Ämbetsverket anför i denna del följande.

Statskontoret ville erinra, att för vissa ämbetsverk funnes å riksstaten anvisade särskilda, år efter år fortlöpande anslag för tillfälliga arbetsuppgifter. Så vore förhållandet exempelvis beträffande statistiska centralbyrån, som disponerade över särskilda reservationsanslag för täckande av kostnader för pågående folkräkningar. I sistnämnda fall vore det emellertid fråga om synnerligen omfattande arbetsuppgifter. Statskontoret hade av vad den sakkunnige i frågan anfört icke blivit övertygat om att för socialstyrelsens del en motsvarande anordning vore betingad av något mera framträdande behov. Ämbetsverket ansåge sig därför icke böra understödja den sakkunniges ifrågasatta förslag.

Svenska arbetsgivareföreningen ifrågasätter lämpligheten av en sammanslagning av de två statistiska byråerna. Föreningen uttalar sig på följande sätt.

Inför det faktiska förhållandet att de senaste åren utlöst ett alltjämt stegrat intresse från statsmakternas och de politiska partiernas sida för den sociala utvecklingen, varmed följt ökade krav på socialstatistiska utredningar, förefölle det mindre välbetänkt att skrida till en begränsning av den bäst kvalificerade arbetskraft, som hade att handlägga dylika utredningar. För arbetsgivarna, vilka ofta hade att utan ersättning för besvär och kostnader leverera materialet till dessa utredningar, vore det av intresse, att dels planläggningen av utredningarna skedde omsorgsfullt och med tanke jämväl på att uppgifts-

materialet icke gjordes mer omfattande än i varje förekommande fall oundgängligen krävdes, dels bearbetningen skedde med sådan omsorg, att utredningsresultatet icke bleve missvisande. En inskränkning av den högst kvalificerade arbetskraften för dessa arbetsuppgifter i en tid med stark tendens till utvidgning av socialstatistiken syntes icke vara att förorda. En blivande utredning borde därför taga sikte jämväl på uppgiften att åstadkomma en begränsning i det socialstatistiska arbetet över huvud taget; i den mån så kunde ske borde en häremot svarande personalinskränkning äga rum.

Centralförbundet för socialt arbete och Kooperativa förbundet framhålla önskvärdheten av en utvidgning av socialstyrelsens kooperationsstatistik.

De anställdas centralorganisation anför, att det syntes nödvändigt, att socialstyrelsens fast anställda statistiska personal vore så stor, att icke ny och oprövad arbetskraft behövde intagas för varje ny undersökning, som igångsattes.

Departementschefen.

Såsom av det föregående lär framgå, äro fjärde och femte byråernas arbetsuppgifter i stor utsträckning av likartad beskaffenhet samt gränsen mellan byråernas verksamhetsområden ganska flytande. En sammanslagning av byråerna kunde därför synas väl motiverad, helst en sådan sannolikt skulle möjliggöra en rationalisering av det socialstatistiska arbetet. Mot en dylik åtgärd talar emellertid den omständigheten, att i olika sammanhang ifrågasatts betydande utvidgningar av socialstyrelsens statistiska verksamhet samt att det, därest dessa förslag realiserades, kunde befaras, att den sammanslagna statistikbyråns arbetsuppgifter skulle bli alltför omfattande. I detta sammanhang måste ock beaktas, att förlusten av den hittillsvarande experten i frågor rörande levnadskostnader och Kooperation utan tvivel kommer att — åtminstone temporärt — medföra ökade arbetsuppgifter för byråchefen å fjärde byrån. Även det av den sakkunnige påpekade förhållandet, att vissa frågor rörande statistikens allmänna organisation ännu kvarstå olösta, mana till en viss försiktighet. Det synes mig därför lämpligast att tills vidare inom styrelsen bibehålla de nuvarande två statistiska byråerna. Då emellertid frågan om en sammanslagning av byråerna förr eller senare åter kan bli aktuell, lär byråchefstjänsten å femte byrån liksom hittills böra uppföras å extra stat. Därest två byråchefstjänster bibehållas, saknas anledning att inrätta den av socialstyrelsen ifrågasatta byrådirektörstjänsten.

Å de statistiska byråerna finnas för närvarande sammanlagt 4 förste aktuarietjänster i lönegraden B 24, därav 3 ordinarie och 1 å extra stat. Enligt min mening bör antalet dylika tjänster jämväl framdeles vara fyra. För underlättande av en god rekrytering till styrelsens statistiska befattningar får jag dock föreslå, att två av de fyra tjänsterna utbytas mot förste aktuarietjänster i lönegraden B 26, medan de två övriga böra kvarstå i lönegraden B 24. Tjänsterna böra samtliga vara ordinarie och fördelas lika mellan de två byråerna. Därvid avser jag, att de båda befattningshavarna i lönegraden B 26 närmast under vederbörande byråchefer skola hava att svara för ledningen av arbetet å respektive byråer. Då det icke föreligger full visshet, att till innehavare av

de nya tjänsterna i lönegraden B 26 komma att utnämnas två av styrelsens ordinarie förste aktuarier, bjuder försiktigheten att man räknar med, att en av de nuvarande ordinarie förste aktuarietjänsterna blir övertalig. Vid genomförandet av mitt förslag bör därför en dylik tjänst tills vidare uppföras å övergångsstat.

Vad härefter angår frågan om biblioteksgöromålens handhavande, anser jag mig böra i denna del i huvudsak ansluta mig till socialstyrelsens förslag. Jag tillstyrker alltså, att de med biblioteket förenade arbetsuppgifterna övertagas av fjärde byrån, att därvid den förste aktuarie, vilken tjänstgör såsom redaktör av Sociala Meddelanden jämväl blir styrelsens bibliotekarie, att den nuvarande bibliotekarietjänsten i lönegraden B 21 omändras till en aktuarietjänst i samma lönegrad med placering å fjärde byrån samt att till denna byrå jämväl överflyttas den nuvarande för bibliotekets behov avsedda kansliskrivartjänsten i lönegraden B 11. Antalet aktuarietjänster å byrån skulle enligt detta förslag bli 3, därav 2 ordinarie och 1 å extra stat. Någon anledning att, på sätt socialstyrelsen föreslagit, för de med biblioteksarbetet förenade skrivgöromålen anställa ett särskilt extra ordinarie kontorsbiträde synes mig icke föreligga.

I det föregående har jag förutsatt, att till socialstyrelsen skulle från statistiska centralbyrån överflyttas fattigvårds- och barnavårdsstatistiken samt att denna statistik skulle förläggas till statistisk byrå. De med sagda statistik sammanhängande arbetsuppgifterna torde lämpligen böra övertagas av fjärde byrån. I överensstämmelse med vad jag förut anfört beträffande den personal, som borde överflyttas från statistiska centralbyrån till socialstyrelsen, torde för ifrågavarande statistik böra avses 1 amanuens i 18:e lönegraden, 1 ordinarie kanslibiträde (B 7), 1 ordinarie kontorsbiträde (B 4) och 1 extra ordinarie skrivbiträde i 2:a lönegraden.

Den sakkunniges förslag om uppförande i riksstaten av ett särskilt reservationsanslag för avlöande av viss personal för statistiska specialundersökningar synes mig ändamålsenligt. Jag tillstyrker därför förslaget. Det avsedda anslaget torde böra upptagas under rubriken socialstyrelsen: avlöningar till viss personal för större statistiska specialundersökningar. Socialstyrelsen har ansett, att anslaget icke borde beräknas till lägre belopp än 30,000 kronor per budgetår. Med hänsyn härtill förordar jag, att detsamma, som första gången blott bör avse tiden 1 januari—30 juni 1938, för nästa budgetår upptages till 15,000 kronor. Därest mitt förslag rörande detta anslag bifalles, lär socialstyrelsens hittillsvarande avlöningsanslag böra upptagas under rubriken socialstyrelsen: avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet.

I likhet med socialstyrelsen finner jag, att upptagandet av berörda reservationsanslag icke bör medföra någon minskning av fjärde byråns icke-ordinarie personal.

I övrigt får jag beträffande fjärde byrån liksom den sakkunnige tillstyrka, att 3 extra ordinarie kontorsbiträdestjänster ersättas med ordinarie kontorsbiträdestjänster i lönegraden B 4. Därutöver föreslår jag, att till ordinarie

stat överföres 1 extra ordinarie skrivbiträdestjänst med placering i lönegraden B 2.

Slutligen får jag förorda, att expertbefattningen tills vidare indrages. Då denna befattning — såsom nämnts — för närvarande är obesatt, torde indragning av befattningen kunna ske redan från och med den 1 juli 1937.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit, skulle personalbeståndet å fjärde byrån från och med den 1 januari 1938 bliva följande. 1) Tjänstemän å ordinarie stat: 1 byråchef (B 30), 1 förste aktuarie (B 26), 1 förste aktuarie (B 24), 2 aktuarier (B 21), 2 kansliskrivare (B 11), 3 kanslibiträden (B 7), 6 kontorsbiträden (B 4) och 1 skrivbiträde (B 2). 2) Tjänsteman å extra stat: 1 aktuarie (B 21). 3) Extra ordinarie eller extra tjänstemän: 3 amanuenser, 1 kansliskrivare, 3 kanslibiträden, 2 kontorsbiträden och 1 skrivbiträde.

Vad angår femte byråns personal, har jag redan uttalat min ståndpunkt rörande byråchefsbefattningen och förste aktuarietjänsterna. Beträffande byråns befattningshavare i övrigt ifrågasätter jag allenast vissa ändringar beträffande biträdespersonalen. Sålunda förordar jag, att av de 4 icke-ordinarie skrivbiträdestjänsterna 2 överföras till ordinarie stat med placering i lönegrad B 2, medan de återstående 2 tjänsterna torde kunna indragas i samband med anvisandet av ett särskilt anslag för statistiska specialundersökningar.

Personalbeståndet å femte byrån skulle enligt detta förslag komma att te sig på följande sätt. 1) Tjänstemän å ordinarie stat: 1 förste aktuarie (B 26), 1 förste aktuarie (B 24), 2 aktuarier (B 21), 1 kansliskrivare (B 11), 1 kanslibitråde (B 7), 5 kontorsbiträden (B 4) och 2 skrivbiträden (B 2). 2) Tjänsteman å extra stat: 1 byråchef (B 30). 3) Extra ordinarie eller extra tjänstemän: 1 amanuens, 2 kanslibiträden och 3 kontorsbiträden.

Såsom redan framhållits, finge därjämte tills vidare å styrelsens övergångsstat uppföras 1 förste aktuarietjänst i lönegraden B 24. Så länge denna befattning kvarstår, bör en för närvarande vakant aktuarietjänst å ordinarie stat hållas obesatt.

Byrån för lag- och administrativa ärenden (sjätte byrån) fränsett registrators- och kassakontoret samt biblioteket.

Nuvarande organisation.

Personalen å byrån för lag- och administrativa ärenden — fränsett styrelsens till byrån anknutna registrators- och kassakontor samt bibliotek — utgöres av följande befattningshavare, nämligen 1 ordinarie byråchef i lönegraden B 30, 1 ordinarie sekreterare i lönegraden B 24 och 1 ordinarie kanslibitråde i lönegraden B 7.

Verksamheten å byrån kan i stort sett uppdelas i två grenar: befattningen med lagärenden och handhavandet av administrativa ärenden. Sålunda del-

tager byråns personal i viss utsträckning i arbetet med avgivande av framställningar eller utlåtanden i lagstiftningsfrågor av social natur. Den sakkunnskap i juridiska spörsmål, som skall finnas hos byråchefen och sekreteraren, tages därjämte i anspråk vid handläggningen av åtskilliga ärenden inom styrelsens övriga byråer, särskilt de byråer där juridiskt utbildad tjänsteman icke finnes anställd. De administrativa ärendena avse styrelsens organisation, personal och ekonomi jämte annat, som i allmänhet åvilar ett ämbetsverks administrativa byrå.

Ärendena rörande verkets organisation, personal, ekonomi, lokaler och inventarier hava inom socialstyrelsen i allmänhet med ledamots ansvar pläгат föredragas av sekreteraren å förevarande byrå. I dennes åligganden ingår även att biträda byråchefen vid verkställande av utredningar i lagstiftnings- och författningsfrågor.

Tidigare förslag.

Vid den granskning av socialstyrelsens personalbestånd, som företogs av 1926 års *besparingssakkunniga*, upptogo de sakkunniga även till behandling frågan, huruvida behov föreläge av en särskild byrå för lagärenden och administrativa ärenden. De sakkunniga uttalade därvid, att sedan en särskild lagbyrå i socialdepartementet tillkommit, bibehållandet i socialstyrelsen av en byråchef med speciell juridisk fackutbildning icke kunde motiveras enbart med de uppgifter på det sociala lagstiftningsområdet, som kunde ankomma på styrelsen, ävensom att en dylik byråchef ej heller vore påkallad med hänsyn till förekommande organisations-, ekonomi- och personalärenden. Bland annat med hänsyn därtill att byråchefen å ifrågavarande byrå i betydande utsträckning upptoges av andra frågor, däribland sådana som avsåge upprätthållandet av det internationella arbetet på det socialpolitiska området, ansågo sig dock de sakkunniga icke böra förorda någon indragning av byrån.

I överensstämmelse härmed föreslogs i 1929 års *proposition* angående anslag till socialstyrelsen, att berörda byrå skulle bibehållas.

Nämnda års *riksdag* kom icke att intaga någon slutlig ställning till denna fråga, som ej heller senare prövats av statsmakterna.

Den sakkunniges förslag.

Den sakkunnige framhåller, att den förnyade undersökning rörande socialstyrelsen, som av honom verkstälts, givit vid handen, att inom styrelsen förekomme en mängd viktiga ärenden, i vilka de juridiska synpunkterna spelade en avgörande roll, och att bibehållandet av en särskild byrå under en juridiskt kvalificerad byråchef vore påkallat. I detta sammanhang borde icke förbises, att som regel varken socialstyrelsens chef eller byråcheferna å styrelsens övriga byråer ägde juridisk utbildning. Den omständigheten att inom socialdepartementet inrättats en befattning såsom byråchef för lagärenden, kunde icke på något sätt minska styrelsens behov av en byrå för dylika ärenden.

Beträffande byråns arbetsuppgifter och personal framlägger den sakkunnige härefter följande förslag.

Därest socialstyrelsens lagbyrå bibehölles, borde emellertid byråns nuvarande arbetsområde vidgas. Framför allt borde det ankomma på byrån att taga befattning med de kommitté- och sakkunnigbetänkanden i allmänna sociala frågor, vilka i stor utsträckning remitterades till styrelsen men för närvarande i allmänhet överlämnades till första byrån — stundom även till andra byråer — där de föredroges av tjänstemän utan juridisk utbildning. Dessa ärenden torde nämligen ofta vara av den beskaffenhet, att de lämpligen borde handläggas av en väl kvalificerad jurist med förmåga att självständigt bedöma juridiska problem och med någon lagteknisk erfarenhet. Biträde av byråns jurister borde ock kunna påkallas vid handläggningen av ärenden, vilka i första hand fölle inom annan byrås verksamhetsområde men för vilkas bedömande även juridiska synpunkter vore av betydelse. Ett intimt samarbete måste därför äga rum mellan å ena sidan den juridiska byråns befattningshavare och å andra sidan tjänstemännen å övriga byråer.

Värdet av det arbete, som utfördes å byrån för lag- och administrativa ärenden, torde framför allt vara beroende av de personliga förutsättningarna hos den befattningshavare, vilken tjänstgjorde såsom byråns chef. Det framstode därför såsom särskilt angeläget, att vid återbesättandet av byråchefstjänsten, som för närvarande vore vakant, tillsåges att den nye innehavaren vore i besittning av nödiga juridiska kvalifikationer.

Byråchefen syntes böra till sin hjälp erhålla två sekreterare. Av dessa borde en vara jurist. Denne skulle hava till uppgift att biträda byråchefen med utredningar och förslag i juridiska frågor, att som regel föredraga förekommande ärenden rörande styrelsens organisation, personal och ekonomi samt att jämväl i övrigt fullgöra de åligganden, vilka dittills i allmänhet åvilat sekreteraren å sjätte byrån. Den andre sekreteraren — vilkens tillkomst främst motiverades av den byrån enligt detta förslag ålagda uppgiften att i regel svara för utarbetandet av socialstyrelsens utlåtanden över kommittébetänkanden och liknande förslag, som remitterades till styrelsen — borde vara en i allmänna sociala frågor väl kunnig person och kunna fungera såsom en förbindelselänk mellan byrån och styrelsens övriga byråer. För ändamålet borde såsom tidigare föreslagits den ordinarie sekreterartjänsten å första byrån överflyttas till sjätte byrån. De ifrågavarande sekreterartjänsterna skulle liksom hittills vara placerade i lönegraden B 24.

I anledning av utvidgningen av byråns arbetsuppgifter borde vidare till densamma från första byrån överflyttas en amanuens i 18:e och ett extra ordinarie kanslibiträde i 7:e lönegraden. Den för närvarande å sjätte byrån placerade ordinarie kanslibiträdestjänsten syntes därjämte böra bibehållas.

Yttranden.

Socialstyrelsen tillstyrker förslaget om bibehållande av den nuvarande sjätte byrån, men motsätter sig — såsom redan framgår av det föregående — den föreslagna överflyttningen av arbetsuppgifter från första byrån till den sjätte. Styrelsen beräknar byråns personalbehov — fränsett biblioteket, som enligt styrelsens förslag skulle anknytas till fjärde byrån, samt registrators- och kassakontoret — till 1 ordinarie byråchef i lönegraden B 30, 1 ordinarie sekreterare i lönegraden B 26, 1 ordinarie kanslibiträde i lönegraden B 7 samt 1 amanuens med halvtidstjänstgöring. Förslaget om sekreterarens uppflyttning från lönegraden B 24 till lönegraden B 26 motiveras med att han,

på sätt hittills tillämpats, borde med ledamots ansvar få föredraga ärenden rörande ämbetsverkets organisation, personal och ekonomi.

De övriga yttranden, som beröra sjätte byrån, sammanhänka med frågan om första byråns uppdelning. För dessa yttranden har jag tidigare lämnat en redogörelse, till vilken jag här hänvisar.

Departementschefen.

Lika med den sakkunnige och socialstyrelsen är jag av den uppfattningen, att inom styrelsen alltjämt bör finnas en särskild byrå för lagärenden och administrativa ärenden, vilken byrå bör förestås av en juridiskt utbildad chef. Ett särskilt skäl för byråns bibehållande synes mig den omständigheten utgöra, att man icke kan räkna med att styrelsens chef eller någon av cheferna å övriga byråer skall äga juridiska kvalifikationer samt att överhuvud antalet jurister å de andra byråerna som regel torde bli ganska begränsat.

Vidare synes det mig lämpligt att, på sätt den sakkunnige föreslagit, byrån för lagärenden från den nuvarande första byrån övertager uppgiften att närmast svara för avgivandet av utlåtanden i sådana ärenden av allmän social karaktär, vilka remitteras till styrelsen, men icke falla inom annan byrås verksamhetsområde. Den antagna risken att en sådan överflyttning skulle få som konsekvens, att vid behandlingen av ifrågavarande remissärenden de formella synpunkterna skulle tillmätas den största betydelsen och sakfrågorna röna mindre beaktande, synes mig icke vara av nämnvärd betydelse. Bortsett från att chefen för den juridiska byrån givetvis måste förutsättas äga eller i varje fall förvärva en stor förtrogenhet med de sociala spörsmålen, ligger det ju i sakens natur att vid handläggningen av till byrån hörande sociala lagfrågor ett mycket nära samarbete städse måste äga rum mellan lagbyrån och de andra byråerna. Ett dylikt samarbete bör för övrigt givetvis även komma till stånd vid behandlingen av lagärenden, som med hänsyn till sin speciella natur föredragas å någon av styrelsens fackbyråer — exempelvis i ärenden avseende ändringar i fattigvårds- eller barnavårdslagstiftningen. Viktigast är dock, att verkets chef självfallet har att bevaka, att styrelsens framställningar och utlåtanden få det innehåll och den utformning, som följer av en tillfredsställande sakprövning.

Rörande personalbehovet å den på angivet sätt utvidgade lagbyrån vill jag särskilt betona, att den föreslagna anordningen med två sekreterare å byrån — därav en skulle vara jurist och en företrädare för de allmänna sociala frågorna — synes mig innebära en lycklig lösning, då densamma i sig innefattar en viss garanti för att de sociala synpunkterna redan vid det förberedande arbetet komma att å byrån bli behörigen tillgodosedda. De två sekreterarbefattningarna torde liksom hittills böra vara placerade i lönegraden B 24. Därest byrån förses med två sekreterare, lärers å densamma icke komma att erfordras mer än en amanuens.

I överensstämmelse med den sakkunniges förslag beräknar jag personalbehovet å byrån för lag- och administrativa ärenden — jag bortser här liksom i det föregående från registrators- och kassakontoret samt biblioteket — på följande sätt. 1) Tjänstemän å ordinarie stat: 1 byråchef (B 30), 2 sekre-

terare (B 24) och 1 kanslibitråde (B 7). 2) Extra ordinarie eller extra tjänstemän: 1 amanuens och 1 kanslibitråde.

Registrators- och kassakontoret.

Nuvarande organisation.

Registrators- och kassakontoret utgör en särskild avdelning av byrån för lag- och administrativa ärenden (sjätte byrån). Såsom registrator och kassör tjänstgör en ordinarie kansliskrivare i lönegraden B 11. Kansliskrivaren biträdes av ett extra ordinarie kanslibitråde i 7:e lönegraden.

Kansliskrivaren har i egenskap av registrator att mottaga till styrelsen inkommande skrivelser och efter ärendenas beskaffenhet fördela desamma å de olika byråerna. Över skrivelser från Kungl. Maj:t och ämbetsverken föres å registrators- och kassakontoret ett särskilt för hela socialstyrelsen gemensamt diarium, medan övriga skrivelser diarieföras å de byråer, dit respektive ärenden höra. Registratorn har därjämte att besvara vid personliga besök eller per telefon framställda förfrågningar rörande till styrelsen inkomna ärenden.

Såsom kassör handhar vidare ifrågasvarande kansliskrivare styrelsens räkenskaps- och kassaväsen, upprättar avlöningslistorna för såväl styrelsens som yrkesinspektionens befattningshavare, rekviderar erforderliga medel, verkställer efter vederbörliga anordningsbeslut utbetalning av löner och statsbidrag ävensom andra utbetalningar samt har att i stadgad ordning redovisa för de omhänderhavda medlens användning.

Tidigare förslag.

Socialstyrelsen har vid olika tillfällen hemställt, att den kansliskrivare, som förestår registrators- och kassakontoret, måtte såsom registrator och kassör uppflyttas från lönegraden B 11 till högre lönegrad. Beträffande vad i sådant hänseende förekommit må här erinras följande.

1926 års besparingssakkunniga förordade i sitt år 1929 avgivna förslag rörande socialstyrelsen, att styrelsen skulle vid utbetalande av statsbidrag och likvidering av räkningar i betydande utsträckning begagna sig av postgirot. De sakkunniga, som förutsatte, att detta skulle medföra en icke oväsentlig lättnad i kassörens arbete, förklarade, att de icke på grund härav ville ifrågasätta någon sänkning i kassörens löneställning, men att de å andra sidan icke heller funnit sig böra giva sin anslutning till ett under hand uttalat önskemål om befattningens placering i lönegraden B 14.

I ett över sakkunnigförslaget avgivet utlåtande framhöll *socialstyrelsen*, att ett anlitande av postgiroverören för angivna ändamål icke skulle komma att avsevärt minska kassörens arbete. Beträffande kassarörelsens omfattning anförde styrelsen bland annat, att de kassören åliggande göromål, som avsåge uträkningen och utbetalningen av avlöningar till socialstyrelsens och yrkesinspektionens befattningshavare samt utbetalandet av statsbidrag till sjukkassor m. m., måste anses innebära ett synnerligen krävande och omfattande arbete. Styrelsen hemställde därför, att befattningen måtte placeras i minst lönegraden B 14.

I 1929 års proposition (nr 206) angående anslag till socialstyrelsen förordades, att befattningen såsom registrator och kassör hos styrelsen måtte

placeras i lönegraden B 14. Föredragande departementschefen uttalade till stöd för förslaget, att med tjänsten vore förenade åtskilliga jämförelsevis krävande göromål samt ett icke obetydligt ekonomiskt ansvar. Departementschefen hänvisade också till att under de senaste åren registratorstjänsterna i flera centrala ämbetsverk hänförts till lönegraden B 14.

Liksom flertalet i propositionen nr 206 framställda förslag blev Kungl. Maj:ts förslag beträffande ifrågavarande tjänst icke föremål för riksdagens prövning.

I skrivelse den 26 september 1931 förnyade härefter *socialstyrelsen* sitt yrkande beträffande registratorn och kassören. Styrelsen framhöll därvid särskilt, att den år 1931 beslutade sjukkassereformen komme att medföra ökat arbete för kassören, enär enligt kungörelsen den 26 juni 1931 angående statsbidrag åt sjukkassor de erkända sjukkassorna skulle äga att efter varje kvartals slut påkalla utbetalning intill $\frac{3}{4}$ av det bidrag, som skäligen kunde antagas belöpa å det föregående kvartalet, medan statsbidrag dittills utbetalats blott en gång om året åt varje sjukkassa.

Med hänsyn bland annat till den arbetsökning, som komme att tillföras kassören till följd av sjukkassereformens genomförande, tillstyrkte i avgivet utlåtande *allmänna civilförvaltningens lönenämnd* styrelsens förslag.

Då berörda spörsmål behandlades i *1932 års statsverksproposition* (femte huvudtiteln, sid. 19), anslöt sig även föredragande departementschefen till socialstyrelsens uppfattning, under uttalande att det befogade i den ifrågasatta förändringen av tjänsten torde komma att ytterligare framhävas, i den mån verkningarna av den beslutade reformen med avseende å sjukkassaväsendet komme att göra sig gällande. Med hänsyn till det statsfinansiella läget framlades emellertid icke i nämnda statsverksproposition något förslag i ämnet.

En vid *1932 års riksdag* väckt motion om uppflyttning av befattningen till lönegraden B 14 avstyrktes av statsutskottet under förklaring att frågan borde prövas i samband med behandlingen av det förslag till socialstyrelsens omorganisation, som vore att förvänta, och avlogs av riksdagen.

Även vid *1933 års riksdag* väcktes i samma ämne motioner, som icke föranledde någon åtgärd.

Slutligen är att nämna, att *socialstyrelsen* den 8 september 1934 ingav förnyad framställning rörande uppflyttning i lönegrad av registratorn och kassören. Styrelsen framhöll däri bland annat, att nämnda befattningshavare hade fått sitt arbete och ansvar i icke oväsentlig grad utökade genom tillkomsten av den sjunde byrån samt att efter arbetslöshetsförsäkringens genomförande nya belopp komme att bokföras och utbetalas genom styrelsens kassakontor.

Vid anmälan i *1935 års statsverksproposition* (femte huvudtiteln, punkten 3) av denna framställning erinrade föredragande departementschefen om den beslutade utredningen rörande socialstyrelsens organisation samt förklarade sig icke för det dåvarande kunna tillstyrka framställningen.

Någon ändring med avseende å befattningens löneplacering har därefter icke kommit till stånd.

Den sakkunniges förslag.

Den sakkunnige framhåller inledningsvis, att under senare år de centrala ämbetsverken i allt större utsträckning övergått till anlitan- de av postgirot för verkställande av utbetalningar av statsbidrag och andra utgifter samt att de erfarenheter, som vunnits rörande denna utbetalningsform, torde hava varit enbart gynnsamma. Det syntes därför vara all anledning även för socialstyrelsen att begagna sig av de fördelar postgirot erbjöde. Därest — såsom föreslagits — sjukkasseärendena överflyttades till pensionsstyrelsen, torde dock frågan om anlita- ndet av postgirot komma att för socialstyrelsens del spela en jämförelsevis underordnad roll. På grund därav syntes varken vid bedömande av löneställningen för registratorn och kassören eller vid prövningen av socialstyrelsens personalbehov i övrigt hänsyn behöva tagas till den arbetsbesparing, som kunde uppkomma genom anlitan- de av postgirot. Vad anginge pensionsstyrelsen verkställdes därstädes för närvarande flertalet utbetalningar över postgirot. Det kunde förutsättas, att detta ämbetsverk efter övertagande av sjukkasseärendena skulle komma att anlita postgirot även för utanordnande av statsbidrag till sjukkassorna och att genom denna övergång till en mindre invecklad betalningsmetod än den nuvarande någon minskning i sjukkassebyråns arbete skulle kunna åstadkommas. Beräkningen av personalbehovet för nämnda byrå byggde på denna förutsättning.

Beträffande registratorn och kassören anför den sakkunnige härefter följande.

Den arbetsbörda, som dittills åvilat ifrågavarande befattningshavare, vore obestriddligen ganska betydande, och vägande skäl hade kunnat åberopas för befattningens uppflyttning i högre lönegrad.

Emellertid skulle den förordade överflyttningen av sjukkasseärendena till pensionsstyrelsen och av arbetarskyddsärendena till riks-försäkringsanstalten i mycket väsentlig grad reducera arbetet för registratorn och kassören. I sådant hänseende vore att märka, att utbetalningarna av statsbidrag till sjukkassorna och av moderskapsunderstöden ävensom av utgifter för yrkesinspektionens behov skulle bortfalla. Till belysande av betydelsen härav kunde nämnas, att under budgetåret 1934/1935 socialstyrelsens utbetalningar sammanlagt uppgått till omkring 10,930,000 kronor, därav omkring 8,680,000 kronor utgjorts av statsbidrag till sjukkassor och av moderskapsunderstöd samt omkring 350,000 kronor hänfört sig till yrkesinspektionen. Även arbetet med avlöningarnas bestämmande skulle komma att minskas.

Framhållas borde i detta sammanhang att, i den mån organisationen för den offentliga arbetsförmedlingen och framför allt för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen utbyggdes, summan av de genom socialstyrelsen utanordnade statsbidragsbeloppen torde komma att avsevärt stiga. Det merarbete, som därigenom komme att åsamkas kassören, bleve emellertid sannolikt jämförelsevis ringa, då ökningen i antalet utbetalningar kunde antagas bliva tämligen begränsad.

Med hänsyn till nu anförda omständigheter anser den sakkunnige någon uppflyttning i högre lönegrad av registratorn och kassören icke böra ifrågakomma. Han förordar därför, att denna befattningshavare, därest förslaget om överflyttning av sjukkasseärendena till pensionsstyrelsen vunne bifall,

alltjämt finge kvarstå såsom kansliskrivare i lönegraden B 11. Skulle däremot sådan överflyttning icke komma till stånd, finner han övervägande skäl tala för befattningens uppflyttning till lönegraden B 14.

Den sakkunnige föreslår, att liksom hittills skall å registrators- och kassakontoret tjänstgöra ett extra ordinarie kanslibitråde i 7:e lönegraden.

Yttranden.

Socialstyrelsen finner det uppenbart, att registratorn och kassören bör uppflyttas från lönegraden B 11 till lönegraden B 14. Därjämte föreslår styrelsen dels att den nuvarande extra ordinarie kanslibiträdestjänsten å registrators- och kassakontoret uppföres å ordinarie stat med placering i lönegraden B 7, dels ock att å nämnda kontor nyanställes ett extra ordinarie kontorsbiträde.

Statskontoret och *allmänna civilförvaltningens lönenämnd* förorda uppflyttning av registratorn och kassören till lönegraden B 14 dock under framhållande av, att de till befattningshavaren för närvarande utgående felräkningspenningarna borde indragas.

Departementschefen.

Vad först angår den kansliskrivare, som inom styrelsen handhar registrators- och kassagöromålen, ansluter jag mig till den ståndpunkt, som intagits av statskontoret och allmänna civilförvaltningens lönenämnd. Jag förordar alltså, att den nu i lönegraden B 11 placerade kansliskrivartjänsten uppflyttas till lönegraden B 14 såsom en registrators- och kassörstjänst, därvid de hittills utgående felräkningspenningarna böra bortfalla. Den föreslagna förändringen överensstämmer med vad som redan genomförts beträffande en motsvarande befattning hos pensionsstyrelsen och med vad som i det föregående förordats med avseende å en likartad tjänst hos riksförsäkringsanstalten. Jag förutsätter härvid, att den nuvarande innehavaren av ifrågavarande befattning skall vid tjänstens uppflyttning i den högre lönegraden få för placering i löneklass tillgodoräkna sig hela den tid, hon tjänstgjort såsom registrator och kassör.

Socialstyrelsens förslag om ersättande av den nuvarande extra ordinarie kanslibiträdestjänsten å registrators- och kassakontoret med en ordinarie kanslibiträdestjänst i lönegraden B 7 anser jag mig icke kunna biträda. Ej heller finner jag anledning föreligga att, på sätt styrelsen ifrågasatt, förstärka biträdespersonalen å berörda kontor.

Registrators- och kassakontoret torde liksom hittills böra utgöra en avdelning av byrån för lag- och administrativa ärenden. Vid bifall till mitt förslag skulle personalen å denna avdelning komma att bestå av 1 ordinarie registrator och kassör i lönegraden B 14 och 1 extra ordinarie kanslibitråde.

Byrån för arbetslöshetsförsäkring och arbetsförmedling (sjunde byrån).

Nuvarande organisation.

Å styrelsens sjunde byrå, som tillkom först i samband med den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringens införande, äro samtliga tjänster icke-ordinarie. Följande förteckning anger personalbeståndet å byrån.

Tjänstemän å extra stat.		Lönegrad
1 byråchef		B 30
2 byrådirektörer		B 28
1 byråinspektör		B 24
1 sekreterare		B 24
1 aktuarie		B 21
Extra ordinarie tjänstemän.		
2 amanuenser		15
1 kansliskrivare		11
1 kanslibiträde		7
2 kanslibiträden		6
2 kontorsbiträden		4
1 skrivbiträde		2
Extra tjänsteman.		
1 skrivbiträde		2

Byråns arbetsuppgifter äro av två slag nämligen å ena sidan de, som sammanhånga med arbetsförmedlingen, och å andra sidan de, som härflyta ur arbetslöshetsförsäkringen. Med hänsyn härtill är byrån uppdelad i två avdelningar, en för förmedlings- och en för försäkringsverksamheten.

Av byråns mera kvalificerade personal tjänstgöra å avdelningen för arbetsförmedling en av byrådirektörerna, byråinspektören, aktuarien och en av amanuenserna, medan den andre av byrådirektörerna, sekreteraren och den återstående amanuensen tjänstgöra å försäkringsavdelningen. Den lägre personalen är — liksom givetvis byråchefen — gemensam för byrån i dess helhet.

Härutöver är emellertid att märka, att vid anvisande av anslag till socialstyrelsen för budgetåren 1934/1935 och 1935/1936 beräknats avlöning till ytterligare två för arbetslöshetsförsäkringen avsedda befattningar å extra stat, därav en i lönegraden B 24 och en i lönegraden B 21. Dessa befattningar hava emellertid icke behövt tillsättas och hava därför enligt beslut av 1936 års riksdag — i avvidan på resultatet av utredningen rörande socialstyrelsens organisation — indragits för budgetåret 1936/1937.

Vad angår *arbetsförmedlingen* är denna av dels offentlig och dels enskild natur. Socialstyrelsen har att taga befattning med båda dessa förmedlingsformer.

Den offentliga arbetsförmedlingen har vuxit fram genom rent frivilliga åtgärder av olika kommuner, närmast landsting och vissa större städer. Först genom lagen den 15 juni 1934 (nr 267) om offentlig arbetsförmedling, som trädde i kraft den 1 januari 1935, har införts skyldighet för vissa kommuner att anordna dylik förmedling. I nämnda lag stadgas dels att offentlig förmedling av arbetsanställning skall vara anordnad inom varje landstingsområde och i varje stad, som icke deltagar i landsting, dels att det åligger landsting och stadsfullmäktige i stad, som nu nämnts, att anordna en arbetsförmedlingsanstalt med ett huvudkontor och erforderligt antal på lämpliga platser förlagda avdelningskontor eller ombud.

Tillsynen över den offentliga arbetsförmedlingen tillkommer enligt lagen socialstyrelsen.

Ordförande i styrelse för arbetsförmedlingsanstalt jämte suppleant för honom utses av länsstyrelsen för en tid av fyra år. Länsstyrelsen har emellertid att i ämnet samråda med socialstyrelsen.

Vidare har socialstyrelsen att avgöra om antaget nytt reglemente för arbetsförmedlingsanstalt eller beslutad ändring i äldre reglemente är av beskaffenhet att kunna godkännas ävensom att i förekommande fall besluta, huruvida viss person kan anses såsom lämplig till föreståndare för arbetsförmedlingsanstalts huvudkontor eller avdelningskontor.

Socialstyrelsen har därjämte att vaka över att arbetsförmedlingsanstalterna ställa sig lagen och gällande reglemente till efterrättelse samt att verksamheten utövas på lämpligt sätt. På styrelsen ankommer att fastställa erforderliga formulär och blanketter ävensom att meddela föreskrifter angående förandet av anstalternas räkenskaper.

Arbetsförmedlingsanstalt åligger att för den, som bemyndigats granska anstaltens förvaltning, hålla räkenskaper och andra handlingar tillgängliga samt att till socialstyrelsen insända de handlingar och uppgifter rörande verksamheten, som av styrelsen äskas.

Arbetsförmedlingsanstalternas utgifter ersättas i överensstämmelse med i lagen stadgade grunder i vissa fall helt och i andra fall delvis av statsverket. Beslut om statsbidrag fattas såsom regel av socialstyrelsen, som därvid har viss diskretionär prövningsrätt. Undantagsvis tillkommer dock beslutanderätten Kungl. Maj:t.

Angående tid och sätt för utbetalning av berörda statsbidrag äro bestämmelser meddelade i kungörelsen den 23 november 1934 (nr 553) angående handläggningen av frågor om dylika bidrag. Statsbidrag sökes och beviljas som regel för det sistförflutna kalenderåret. Emellertid kan på därom gjord ansökan socialstyrelsen undantagsvis bevilja statsbidrag redan efter utgången av det första kalenderhalvåret. Utbetalning av statsbidrag för första halvåret får dock icke ske till större andel än tre fjärdedelar av det bidrag, som skäligen kan antagas belöpa å halvåret.

Enligt lagen om offentlig arbetsförmedling skola de olika arbetsförmedlingsanstalterna samverka med varandra. Närmare regler rörande denna samverkan äro givna i en av Kungl. Maj:t den 23 november 1934 utfärdad kungörelse (nr 552), som innehåller bland annat följande föreskrifter.

För vinnande av samverkan mellan de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna skola dessa sammanföras till arbetsförmedlingsdistrikt. Distriktsindelningen fastställas av socialstyrelsen, som jämväl äger förordna, att för varje distrikt ett av de däri ingående anstalternas huvudkontor tillika skall vara distriktskontor.

Distriktskontor har att på tider, som fastställas av socialstyrelsen, för distriktet sammanställa en distriktsvakanslista, innehållande på distriktets huvud- och avdelningskontor samt fasta ombud fördelade uppgifter om ledig-anmälda platser och om arbetssökande inom olika yrken. Distriktsvakans-

listan skall omedelbart tillställas socialstyrelsen, samtliga kontor och ombud inom eget distrikt samt huvudkontoren för anstalterna inom övriga distrikt.

Distriktskontoret skall därjämte på grundval av distriktsvakanslistan sammanställa en speciell vakansrapport, innehållande uppgifter om allenast sådana lediganmälda platser och arbetssökande, som påkalla omedelbara åtgärder från anstalter utom distriktet. Vakansrapporten skall översändas till socialstyrelsen samtidigt med distriktsvakanslistan. Med ledning av de inkomna vakansrapporterna upprättar socialstyrelsen omedelbart en riksvakanslista, vilken tillställs samtliga arbetsförmedlingsanstalter ävensom, efter socialstyrelsens beprövande, arbetsgivar- och arbetarorganisationer samt andra av listan intresserade.

Upprättandet av riksvakanslista innebär icke någon nyhet. Sådan lista har nämligen sedan lång tid tillbaka varje vecka upprättats inom socialstyrelsen. En nyhet är däremot att ett sammandrag av riksvakanslistan numera varje vecka uppläses i radio. Denna anordning infördes hösten 1935 och har visat sig medföra goda resultat.

Den enskilda arbetsförmedlingen reglerades till för kort tid sedan väsentligen genom kungörelsen den 5 maj 1916 (nr 163) angående kommissionärer för anskaffande av arbetsanställning. I denna kungörelse stadgades, att den, som ville yrkesmässigt utöva verksamhet såsom kommissionär för att åt tjänare eller andra anskaffa anställning inom eller utom riket, därtill skulle söka tillstånd hos länsstyrelsen i det län, där verksamheten skulle utövas. I ansökningen skulle lämnas uppgift bland annat om de avgifter, som skulle erläggas av den, vilken anlitate kommissionären. Därest behov av kommissionärsverksamhet befanns föreligga, kunde länsstyrelsen efter prövning av samtliga på ärendet inverkande förhållanden bevilja det sökta tillståndet.

Under senare tid hava nya tillstånd till bedrivande av kommissionärsverksamhet endast undantagsvis beviljats. Denna praxis har — i förening med den ständigt fortgående utvecklingen av den offentliga arbetsförmedlingen — medfört, att den i affärssyfte bedrivna enskilda förmedlingsverksamheten efter hand förlorat allt mer i betydelse. 1916 års kungörelse har numera upphävts genom lagen den 18 april 1935 (nr 113) med vissa bestämmelser om arbetsförmedling. Denna lag äger tillämpning å all slags arbetsförmedling, som bedrivs av annan än offentlig arbetsförmedlingsanstalt eller godkänd sjuksköterskebyrå och som icke sker genom utgivande av skrift, varå tryckfrihetsförordningen är tillämplig.

I denna lag stadgas, att arbetsförmedlingen icke må bedrivas i förvärvssyfte samt att om någon eljest vill bedriva arbetsförmedling, för vilken från arbetsgivare eller arbetssökande uppbäres ersättning av något slag, tillstånd skall sökas hos socialstyrelsen. Vidare föreskrives, att tillstånd icke må beviljas enskild person eller avse arbetsförmedling för sjömän.

Vid meddelande av tillstånd skall socialstyrelsen ange den ersättning för förmedlingen, som högst må uppbäras, samt de övriga villkor och bestämmelser för verksamheten, som provas erforderliga. När anledning där-

till förekommer, må socialstyrelsen återkalla tillstånd ävensom meddela ändrade villkor eller bestämmelser för verksamheten.

Tillsyn å efterlevnaden av lagen och i anledning av densamma meddelade föreskrifter utövas av socialstyrelsen.

Ifrågavarande lag har trätt i kraft den 1 januari 1936. Emellertid innehåller lagen vissa övergångsbestämmelser. Genom dessa har möjlighet skapats för enskild person eller annan, som vid lagens ikraftträdande i behörig ordning bedrev arbetsförmedling i förvärvssyfte, att av socialstyrelsen erhålla tillstånd att fortsätta verksamheten till och med den 31 december 1939. Sådana tillstånd hava ock i tämligen stor utsträckning lämnats. Vidare äger, under viss förutsättning, socialstyrelsen att för tid efter 1939 års utgång bevilja förlängning av äldre tillstånd, dock för högst ett år i sänder och icke längre än till den 1 januari 1950. Vid lämnande av i detta stycke avsedda tillstånd ankommer det på styrelsen att bestämma skälig ersättning för förmedlingen.

På grundval av till socialstyrelsen inkommande uppgifter utarbetar avdelningen för arbetsmedling den statistik rörande arbetsförmedling och arbetslöshet, som varje månad inflyter i Sociala Meddelanden. Avdelningen lämnar även de redogörelser rörande Sveriges offentliga arbetsförmedling samt förhållandena på arbetsmarknaden, vilka årsvis respektive månadsvis intagas i nämnda tidskrift.

Lagstiftningen rörande *arbetslöshetsförsäkring* grundar sig på av statsmakterna år 1934 fattade beslut och trädde i tillämpning den 1 januari 1935. Försäkringen är frivillig och innebär, att staten under vissa förutsättningar lämnar bidrag till av arbetarna bildade arbetslöshetskassor. De huvudsakliga bestämmelserna i ämnet återfinnas i förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor.

Förordningen innehåller bland annat följande föreskrifter.

För att arbetslöshetskassa skall komma i åtnjutande av statsbidrag, måste densamma hava antagits till erkänd arbetslöshetskassa. Detta kan endast ske med registrerad understödsförening, vilken enligt sina stadgar bereder medlem understöd vid arbetslöshet och i övrigt uppfyller villkoren i förordningen. Understödsförening antages till erkänd arbetslöshetskassa av den i understödsföreningslagen omförmälda tillsynsmyndigheten d. v. s. socialstyrelsen. Med antagandet följer rätt till statsbidrag.

Vid prövning av ansökan om antagande skall socialstyrelsen tillse, att föreningens stadgar innehålla tillfredsställande bestämmelser om avgifter, medelsförvaltning och fondbildning samt jämväl i övrigt äro betryggande för medlemmarna. Finnes anledning till anmärkning i sådant hänseende eller överensstämma stadgarna icke med förordningens föreskrifter eller innehålla stadgarna bestämmelser, som med hänsyn till ändamålet med föreningens verksamhet prövas vara obehöriga, skall antagande vägras.

Det tillkommer socialstyrelsen att övervaka, att erkänd arbetslöshetskassa bedriver sin verksamhet i enlighet med förordningens bestämmelser och

kassans stadgar samt på ett i övrigt ändamålsenligt sätt. Styrelsen har jämväl att tillhandagå med råd och upplysningar ej mindre i fråga om åtgärder, som erfordras för antagande, än även beträffande det lämpliga inrättandet av verksamheten.

Erkänd arbetslöshetskassa är pliktig att när som helst bereda socialstyrelsen eller dess ombud tillfälle att granska kassans räkenskaper, protokoll och övriga handlingar samt att lämna dem tillträde till sammanträden med kassan eller dess styrelse. Kassa är också skyldig att till socialstyrelsen insända de handlingar och uppgifter rörande verksamheten, som av styrelsen äskas.

Finner socialstyrelsen, att avvikelse från förordningen förekommer eller att eljest anledning till anmärkning mot erkänd arbetslöshetskassas verksamhet föreligger, åger socialstyrelsen meddela kassan anvisning att vidtaga den åtgärd eller den förändring av kassans verksamhet, som provas erforderlig, därvid styrelsen skall bestämma viss skälig tid, inom vilken anvisad åtgärd eller förändring skall hava vidtagits.

Om erkänd arbetslöshetskassa icke tillbörligen ställer sig sålunda meddelad anvisning till efterrättelse, må antagandet återkallas eller kassan förklaras vara rätten till statsbidrag helt eller delvis för viss tid förlustig.

Socialstyrelsen kan vidare i en rad angivna fall meddela eftergifter från i förordningen givna föreskrifter, varjämte förordningen i vissa fall förutsätter, att närmare bestämmelser angående dess tillämpning skola meddelas av styrelsen.

För underlättande av den socialstyrelsen åvilande tillsynen över de erkända arbetslöshetskassorna har Kungl. Maj:t den 23 november 1934 utfärdat kungörelse (nr 554) angående övervakandet av nämnda kassor. Däri stadgas, att erkänd arbetslöshetskassa skall varje månad till socialstyrelsen insända rapport över kassans verksamhet under den sistförflutna kalendermånaden. Rapporten skall innehålla uppgifter angående medlemsantalet, arbetslöshetens omfattning bland medlemmarna, antalet understödsdagar samt kassans ekonomiska rörelse och ställning. Enligt kungörelsen är vidare styrelse för erkänd arbetslöshetskassa pliktig att, så snart ske kan, till socialstyrelsen insända styrkt avskrift av protokoll, som föras vid styrelsens sammanträden.

Bestämmelser om statsbidrag till kassorna äro meddelade i förordningen den 15 juni 1934 (nr 265) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor ävensom i kungörelsen den 23 november 1934 (nr 555) angående handläggningen av frågor om statsbidrag till dylika kassor. Statsbidrag utgår enligt i nämnda förordning stadgade grunder dels såsom daghjälpbidrag dels såsom förvaltningsbidrag. Bidrag utbetalas årsvis i efterskott efter ansökan; dock att kassa må kunna efter varje kvartals slut erhålla utbetalning intill tre fjärdedelar av det bidrag, som skäligen kan antagas belöpa å kvartalet. Ansökan om statsbidrag ingives till och provas av socialstyrelsen, vilken myndighet jämväl utbetalar beviljat bidrag.

Den sakkunniges förslag.

I sakkunnigförslaget uttalas, att ärendena rörande arbetsförmedling och arbetslöshetsförsäkring liksom dittills borde handläggas å sjunde byrån. Tillika erinrar den sakkunnige, att enligt hans förslag till denna byrå skulle överflyttas dels ärendena rörande främlingskontrollen, dels ock förlikningsmannaexpeditionen och därmed sammanhängande ärenden.

I anslutning härtill framhåller den sakkunnige, att de arbetsuppgifter, byrån enligt förslaget skulle erhålla, bleve synnerligen omfattande och av största betydelse. Med hänsyn därtill och då under alla omständigheter ett stadigvarande behov av denna byrå komme att föreligga, funne den sakkunnige det icke motiverat, att *byråns chef* kvarstode å extra stat. Den sakkunnige förordar därför, att byråchefsbefattningen nu överföres till ordinarie stat.

Vad angår *byråns personal i övrigt* behandlar den sakkunnige i detta samhang frågan om personalbehovet för ärenden rörande arbetsförmedling och arbetslöshetsförsäkring.

Beträffande arbetsförmedlingen erinrar den sakkunnige först, att 1934 års lag om offentlig arbetsförmedling å ena sidan för landstingen och de städer, som ej deltog i landsting, medfört förpliktelser att organisera denna förmedling på ett tillfredsställande sätt och å andra sidan genom avsevärt höjda statsbidrag skapat ökade möjligheter för vederbörande kommuner att avhjälpa bristerna på hithörande område. Såsom följd av de nya lagbestämmelserna hade också under de senaste åren över hela landet bedrivits ett betydande arbete i syfte att såväl kvantitativt som kvalitativt utbygga och förstärka förmedlingsapparaten. Ledningen av detta arbete hade omhändertagits av socialstyrelsens sjunde byrå, vars tjänstemän skriftligen och muntligen tillhandagått de kommunala myndigheterna med behövliga råd och anvisningar. För ändamålet hade vederbörande tjänstemän i stor utsträckning företagit tjänsteresor i olika delar av landet.

Socialstyrelsen hade vidare till vägledning i ämnet utarbetat en särskild handbok rörande den offentliga arbetsförmedlingen, varjämte styrelsen uppgjort normalreglemente för arbetsförmedlingsanstalterna.

Den sakkunnige anför vidare följande.

Det organisationsarbete, som direkt föranletts av 1934 års arbetsförmedlingslag, syntes snart vara i huvudsak fullbordat. Då de på socialstyrelsen ankommande löpande arbetsförmedlingsärendena jämfört med organisationsfrågorna torde bli av jämförelsevis enkel beskaffenhet, kunde det ifrågasättas, huruvida icke en väsentlig minskning av styrelsens för arbetsförmedlingen avsedda personal nu borde vidtagas. I synnerhet kunde det synas tveksamt, om även framdeles behov föreläge av en särskild byrådirektör för arbetsförmedlingsärenden. Emellertid vore att beakta att, i den mån den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen vunne ökad anslutning, en ytterligare utbyggnad av den offentliga arbetsförmedlingen bleve nödvändig och att denna utbyggnad, som givetvis måste ske under socialstyrelsens medverkan och kontroll, syntes komma att under åtskilliga år kräva ett avsevärt arbete från styrelsens sida. Vidare förtjänade framhållas, att därest byråns arbetsområde utvidgades på sätt förut förordats och dessutom — såsom den

sakkunnige föresloge — byråns chef bleve självskriven ledamot i statens arbetslöshetskommission, byråchefen erhöle ett mycket vidsträckt verksamhetsfält och därför måste hava tillgång till särskilt dugliga medhjälpare. På grund därav föresloge den sakkunnige beträffande de för arbetsförmedlingsärendena avsedda mera kvalificerade arbetskrafterna allenast indragning av den nuvarande amanuensbefattningen. Av de återstående befattningarna syntes byråinspektören kunna uppföras å ordinarie stat, medan de övriga befattningarna tills vidare borde bibehållas å extra stat.

En beräkning av socialstyrelsens behov av personal för handläggning av ärenden rörande arbetslöshetsförsäkringen vore — framhåller den sakkunnige — av naturliga skäl förenad med vissa svårigheter. Här rörde det sig nämligen om en helt ny statlig verksamhetsgren, beträffande vilken ännu mycket ringa erfarenhet föreläge. Det arbete, som dittills av socialstyrelsen utförts på förevarande område, hade nästan helt och hållet varit av förberedande natur. Sålunda hade styrelsen utarbetat formulär för alla de ansökningar, uppgifter, rapporter m. m., som ansetts erforderliga för tillämpningen av förordningen om erkända arbetslöshetskassor, uppgjort normalstadgar för dessa kassor samt utgivit en handbok rörande samma kassor. Styrelsen hade vidare på olika sätt bedrivit upplysningsverksamhet med avseende å lagstiftningen på ifrågavarande område samt uppgjort ingående försäkringstekniska beräkningar rörande erforderliga avgifter och fonder för ett flertal fackförbund, som umgåtts med planer på att bilda erkända kassor.

Rörande nu ifrågavarande personalbehov uttalar sig den sakkunnige här efter sålunda.

Styrelsens fortsatta behov av arbetskrafter för arbetslöshetsförsäkringen bleve i väsentlig mån beroende av den utsträckning, i vilken fackförbunden komme att ansluta sig till den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen, och den takt, i vilken en sådan anslutning komme att äga rum. Att för närvarande med någon större säkerhet uttala sig rörande den sannolika utvecklingen i berörda hänseenden vore synnerligen vanskligt. Dittills hade endast ett fåtal erkända arbetslöshetskassor kommit till stånd, och det ville synas som om det skulle dröja åtskilliga år, innan den av staten understödda och kontrollerade arbetslöshetsförsäkringen vunne en större anslutning. Detta medförde å ena sidan, att socialstyrelsens organisationsarbete på förevarande område icke på något sätt behövde forceras, och å andra sidan, att den löpande verksamhet, som vore förknippad med styrelsens tillsyn över försäkringsrörelsen och som ännu befunne sig i sin början, först så småningom kunde beräknas bliva av mera betydande omfattning.

På grund av nämnda omständigheter syntes det vara klart, att för närvarande något återupptagande i socialstyrelsens stat av de två förut omfördälda befattningar i lönegraderna B 24 och B 21, vilka aldrig varit tillsatta och vilka indragits från och med budgetåret 1936/1937, icke borde ifrågakomma. Möjligen skulle man kunna tänka sig att på denna väg gå ett steg längre genom att exempelvis indraga även byrådirektörstjänsten eller ersätta densamma med en befattning av lägre lönegrad. En dylik åtgärd syntes dock icke tillräddlig, framför allt med hänsyn till den ovisshet, som rådde rörande den framtida utvecklingen på förevarande område. Liksom beträffande arbetsförmedlingen måste vidare här understrykas, att byråchefens arbetsområde enligt det framlagda förslaget bleve mycket omfattande och att det därför vore särskilt angeläget, att han förfogade över väl kvalificerade med-

hjälpare, som fullt behärskade hithörande frågor. Någon indragning av byrådirektörstjänsten borde därför icke för närvarande äga rum och jämväl de till avdelningen hörande sekreterar- och amanuens tjänsterna borde bibehållas. Medan byrådirektörstjänsten — liksom nu — borde vara uppförd å extra stat, syntes sekreterarbefattningen lämpligen kunna ombildas till en ordinarie tjänst.

Vidkommande de för arbetsförmedlings- och arbetslöshetsförsäkringsärendena avsedda biträdesbefattningarna ifrågasätter den sakkunnige icke någon ändring med avseende å befattningarnas antal eller lönegradsplacering. Den sakkunnige föreslår emellertid, att den extra ordinarie kansliskrivartjänsten och en av de extra ordinarie kontorsbiträdestjänsterna skola ersättas med ordinarie tjänster i motsvarande lönegrader.

Enligt sakkunnigförslaget skulle byråns personal för arbetsförmedlings- och arbetslöshetsförsäkringsärendena bliva följande. 1) Tjänstemän å ordinarie stat: 1 byråchef (B 30), 1 byråinspektör (B 24), 1 sekreterare (B 24), 1 kansliskrivare (B 11) och 1 kontorsbiträde (B 4). 2) Tjänstemän å extra stat: 2 byrådirektörer (B 28) och 1 aktuarie (B 21). 3) Extra ordinarie och extra tjänstemän: 1 amanuens, 3 kanslibiträden, 1 kontorsbiträde och 2 skrivbiträden.

Därtill skulle enligt sakkunnigförslaget komma den för främlingskontrollen och för förlikningsmannaexpeditionen erforderliga personalen.

Yttranden.

Då jag i det föregående redan behandlat frågorna om överflyttning till sjunde byrån av ärendena rörande främlingskontrollen ävensom av förlikningsmannaexpeditionen kommer jag här allenast att redogöra för yttrandena, i vad de avse arbetsförmedlingen och arbetslöshetsförsäkringen.

Socialstyrelsen, som utgår från att chefsbefattningen å byrån bör överföras å ordinarie stat, förordar i övrigt beträffande den mera kvalificerade personalen för arbetsförmedlingsärendena att ej blott byråinspektörstjänsten utan jämväl byrådirektörsbefattningen och aktuarietjänsten skola bliva ordinarie. Därvid föreslås, att byråinspektörstjänsten uppflyttas från lönegraden B 24 till lönegraden B 26. Vidare motsätter sig styrelsen den av den sakkunnige föreslagna indragningen av den för arbetsförmedlingsärendena disponerade amanuens tjänsten. Styrelsen anför, att stort behov av denna tjänst föreläge och att behovet av densamma sannolikt snarare komme att ökas än att minskas.

Med avseende å högre tjänster för arbetslöshetsförsäkringsärendena uttalar styrelsen, att den försäkringstekniska sidan av dessa ärenden visat sig vara betydligt mera komplicerad än vid de flesta andra försäkringsgrenar. Med hänsyn härtill ävensom till omfattningen av hithörande arbetsuppgifter vore det — yttrar styrelsen — nödvändigt, att minst två statistiskt-försäkringstekniskt väl utbildade tjänstemän funnes anställda å byrån. Därför borde nyinrättas en aktuarietjänst i lönegraden B 21, vars innehavare — i likhet med vad fallet vore med byrådirektören — borde äga dylik utbildning. Styrelsen föreslår, att båda nu nämnda tjänster uppföras å ordinarie stat.

Liksom den sakkunnige anser styrelsen, att sekreterartjänsten bör bliva ordinarie, men hemställer därutöver, att tjänsten måtte placeras i lönegraden B 26.

Enligt socialstyrelsen bör därjämte för de med arbetslöshetsförsäkringen förenade göromålen finnas en amanuens.

Antalet behövliga biträdestjänster å byrån uppskattar styrelsen till 8 eller samma antal som för närvarande. Styrelsen anser emellertid, att 6 av dessa tjänster böra uppföras å ordinarie stat.

Hela personalbehovet för arbetsförmedlings- och arbetslöshetsförsäkringsärendena beräknar styrelsen sålunda. 1) Tjänstemän å ordinarie stat: 1 byråchef (B 30), 2 byrådirektörer (B 28), 1 byråinspektör (B 26), 1 sekreterare (B 26), 2 aktuarier (B 21), 1 kansliskrivare (B 11), 3 kanslibiträden (B 7) och 2 kontorsbiträden (B 4). 2) Extra ordinarie tjänstemän: 2 amanuenser och 2 kontorsbiträden.

Allmänna civilförvaltningens lönenämnd förklarar sig icke hava något att erinra mot den sakkunniges förslag om uppförande å ordinarie stat av befattningarna såsom byråchef, byråinspektör och sekreterare å socialstyrelsens sjunde byrå.

Närmast med anledning av den sakkunniges förslag om indragning av en amanuensbefattning för arbetsförmedlingsärendena anför *svenska arbetsgivareföreningen* bland annat följande.

Föreningen ville icke ingå närmare på frågan, i vad mån en indragning eller eventuell utökning i antalet nuvarande befattningar å byrån kunde ifrågasättas, men önskade understryka den stora betydelse arbetsförmedlingstjänsten hade för uppehållandet av arbetsmarknadens rörlighet. De senaste årens reorganisation och utvidgning av arbetsförmedlingsverksamheten torde hava ådagalagt, att därvidlag åtskilligt tidigare försumrats till men såväl för arbetsgivare och arbetstagare som — arbetslöshetspolitiskt sett — för samhället i dess helhet. Det vore därför enligt föreningens mening av största vikt, att socialstyrelsen sattes i stånd dels att fullfölja nydanings- och effektiviseringsarbetet på detta område, och dels att i fortsättningen genom fullgod övervakning tillse, att verksamheten fungerade på ett tillfredsställande sätt.

Departementschefen.

I det föregående har jag föreslagit, att för ärenden rörande främlingskontroll skall inrättas en särskild byrå samt att förlikningsmannaexpeditionen skall inom styrelsen utgöra en självständig avdelning vid sidan av byråerna. Jag räknar därför icke såsom den sakkunnige med någon överflyttning av arbetsuppgifter från den första till den sjunde byrån. Vidare är att märka, att jag icke ansluter mig till den sakkunniges förslag, att byråchefen å sjunde byrån skulle vara självskriven ledamot och vice ordförande i statens arbetslöshetskommission.

Det sagda medför, att mina utgångspunkter vid bedömandet av spørgsmålet om byråns personalbehov för ärendena rörande arbetsförmedling och arbetslöshetsförsäkring icke i allo sammanfalla med den sakkunniges. Icke dess mindre anser jag mig kunna med vissa smärre jämkningar biträda den sakkunniges förslag rörande den för berörda ärenden erforderliga personalen.

Först och främst synes det mig uppenbart, att sjunde byrån — även utan

utvidgning av det nuvarande arbetsområdet — får ett så stort och viktigt verksamhetsfält, att man också för framtiden måste räkna med att en särskild byrå kräves för handhavandet av ifrågavarande uppgifter. Jag förordar därför — i likhet med den sakkunnige — att befattningen såsom chef för byrån uppföres å ordinarie stat.

Vad beträffar den särskilt för arbetsförmedlingsärendena avsedda personalen torde byråinspektörstjänsten — vars behövlighet står utom allt tvivel — nu böra bli va ordinarie, därvid den liksom hittills bör placeras i lönegraden B 24. Med hänsyn till ovissheten rörande den framtida omfattningen av byråns arbetsförmedlingsverksamhet torde det däremot vara tillrådligt, att de för denna verksamhet beräknade tjänsterna såsom byrådirektör och aktuarie tills vidare få kvarstå å extra stat. Med anledning av vad socialstyrelsen i ämnet anført får jag vidare förorda, att för arbetsförmedlingsärendena alltjämt avses en amanuens.

Byråns uppgifter med avseende å arbetslöshetsförsäkringen hava hittills huvudsakligen varit av organisatorisk art och några säkra hållpunkter för bedömande av det blivande arbetet föreligga ännu icke. Viss återhållsamhet är därför av nöden vid uppskattningen av de tjänster, som erfordras för handhavandet av försäkringsverksamheten. I betraktande härav kan jag icke nu tillstyrka socialstyrelsens förslag om inrättandet av en ny aktuarietjänst för försäkringsärendena. Däremot förordar jag, i överensstämmelse med sakkunnigförslaget, bibehållande av byrådirektörstjänsten och sekreterartjänsten samt föreslår, att sistnämnda tjänst, som under inga omständigheter läser kunna undvaras, överföres till ordinarie stat med placering i lönegraden B 24.

Beträffande biträdestjänsterna förordar jag, att å ordinarie stat uppföres 1 kanslibiträdes-, 1 kontorsbiträdes- och 1 skrivbiträdestjänst i respektive lönegraden B 7, B 4 och B 2. Jag förutsätter därvid, att motsvarande icke-ordinarie tjänster indragas. Med avseende å återstående tjänster ifrågasätter jag icke någon förändring.

Personalbeståndet å förevarande byrå skulle enligt mitt förslag te sig på följande sätt. 1) Tjänstemän å ordinarie stat: 1 byråchef (B 30), 1 byråinspektör (B 24), 1 sekreterare (B 24), 1 kanslibitråde (B 7), 1 kontorsbiträde (B 4) och 1 skrivbiträde (B 2). 2) Tjänstemän å extra stat: 2 byrådirektörer (B 28) och 1 aktuarie (B 21). 3) Extra ordinarie eller extra tjänstemän: 2 amanuenser, 1 kansliskrivare, 2 kanslibiträden, 1 kontorsbiträde och 1 skrivbiträde.

Expeditionsvakterna.

Nuvarande organisation.

Hos socialstyrelsen tjänstgöra för närvarande 1 ordinarie förste expeditionsvakt i lönegraden B 7, 2 ordinarie expeditionsvakter i lönegraden B 5, 2 extra ordinarie expeditionsvakter i 5:e lönegraden och 1 extra ordinarie expeditionsvakt i 3:e lönegraden.

Den sakkunniges förslag.

I sakkunnigförslaget anföres, att därest å ena sidan socialstyrelsens arbetarskyddsbyrå överflyttades till riksförsäkringsanstalten och dess sjukkassebyrå överfördes till pensionsstyrelsen samt å andra sidan inom socialstyrelsen nyinrättades en byrå för ärenden rörande fattigvård och barnavård m. m., sistnämnda ämbetsverks bestånd av expeditiionsvakter syntes kunna minskas med en extra ordinarie expeditiionsvakt i 5:e lönegraden. Den sakkunnige anser, att sistnämnda befattningshavare lämpligen syntes kunna överflyttas till pensionsstyrelsen. I anledning av arbetarskyddsärendenas förläggning till riksförsäkringsanstalten föreslår den sakkunnige därjämte, att inom anstalten nyinrättas en extra ordinarie expeditiionsvaktstjänst i sistnämnda lönegrad.

Yttranden.

Socialstyrelsen föreslår, att två av styrelsens extra ordinarie expeditiionsvaktstjänster uppföras å ordinarie stat, samt anser, att så bör ske även om arbetarskyddsbyrån och sjukkassebyrån skulle komma att avskiljas från ämbetsverket.

I sitt särskilda yttrande över utlännings-sakkunnigas förslag har socialstyrelsen vidare framhållit, att därest nämnda sakkunnigas förslag genomfördes, hos styrelsen borde anställas ytterligare 1 ordinarie expeditiionsvakt i lönegraden B 5.

Civilförvaltningens personalförbund hemställer, att, därest Kungl. Maj:t biträdde den sakkunniges förslag om arbetsuppgifternas fördelning å olika ämbetsverk, tre nya ordinarie expeditiionsvaktstjänster måtte inrättas, därav en hos socialstyrelsen, en hos riksförsäkringsanstalten och en hos pensionsstyrelsen.

Departementschefen.

I samband med förslagen om överflyttning av arbetarskyddsärendena till riksförsäkringsanstalten och av sjukkasseärendena till pensionsstyrelsen har jag förut förordat dels nyinrättande inom riksförsäkringsanstalten av en extra ordinarie expeditiionsvaktstjänst, dels överflyttning av en dylik befattning från socialstyrelsen till pensionsstyrelsen.

Under förutsättning att fattigvårds- och barnavårdsärendena förläggas till socialstyrelsen samt ämbetsverket därjämte på föreslaget sätt blir centralt organ för främlingskontrollen, kan emellertid någon minskning av det nuvarande antalet expeditiionsvakter hos styrelsen icke äga rum. Jag beräknar därför detta antal — fränsett förste expeditiionsvakten — till 5. Av dessa synas mig 3 böra vara uppförda å ordinarie stat i lönegraden B 5 och de övriga 2 vara extra ordinarie tjänstemän.

Sammanfattning angående byråerna m. m.

Enligt de förslag jag sålunda framlagt skall socialstyrelsen komma att bestå av sex byråer och en förlikningsmannae expedition. Därtill komma de för hela

ämbetsverket gemensamma befattningshavarna, nämligen generaldirektören och chefen samt expeditivsvakterna. I samband med omorganisationen måste byråerna erhålla ändrad nummerbeteckning. Jag förordar följande beteckningar.

- 1) byrån för ärenden rörande arbetslöshetsförsäkring och arbetsförmedling (första byrån);
 - 2) byrån för ärenden rörande fattigvård, barnavård och alkoholistvård (andra byrån);
 - 3) byrån för lagärenden och administrativa ärenden (tredje byrån);
 - 4) byrån för allmän socialstatistik m. m. (fjärde byrån);
 - 5) byrån för socialstatistiska specialundersökningar m. m. (femte byrån)
- och
- 6) byrån för utlänningsärenden (sjätte byrån).

Styrelsens personalbestånd skulle efter nyorganisationen komma att te sig på sätt framgår av den å följande sida intagna tablån.

Vad angår de extra ordinarie och extra tjänstemännen, vill jag framhålla, att den av mig verkställda personaluppskattningen icke är avsedd att vara för styrelsen i detalj bindande men har varit nödvändig bland annat för att tjäna som underlag för anslagsberäkningen. Styrelsen bör alltså liksom tidigare äga möjlighet att inom ramen för tillgängliga medel själv placera sina extra ordinarie och extra tjänstemän. Jag vill emellertid fästa uppmärksamheten på att inom styrelsen förhållandet mellan antalet biträden i de högre och de lägre löneställningarna synes vara för personalen gynnsammare än inom förvaltningen i allmänhet och att härutinnan jämkning icke kunnat ske, då jag givetvis velat undgå lönereduktion för befattningshavarna. Med hänsyn härtill synes det mig påkallat, att då ledighet uppstår å extra ordinarie kanslibiträdestjänster dessa befattningar i viss utsträckning utbytas mot kontorsbiträdestjänster.

Vad speciellt angår byrån för utlänningsärenden, får jag vidare påpeka, att det av mig beräknade antalet kontorsbiträdesbefattningar i och för sig torde vara väl högt samt att jag ansett mig böra verkställa uppskattningen på sätt som skett för att därigenom undvika lönereduktion för den personal, som överflyttas från polisbyrån till socialstyrelsen. I den mån kontorsbiträdesbefattningar å byrån bliva lediga, torde åtskilliga av befattningarna med hänsyn till göromålens art kunna ersättas med skrivbiträdestjänster.

Till sist anser jag mig böra anställa en jämförelse mellan personalens fördelning å ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare enligt den nuvarande organisationen å ena sidan och enligt mitt förslag å den andra. Med hänsyn till de speciella förhållanden, som föreligga beträffande utlänningskontrollen, bortser jag härvid från den för denna kontroll beräknade personalen. Jag frånräknar vidare befattningshavarna å arbetarskyddsbyrån och sjukkassebyrån men medräknar däremot den personal, som avses för de ärenden, vilka enligt förslaget skola överflyttas till socialstyrelsen dels från socialdepartementet, dels ock från statistiska centralbyrån. I sammanställningen hava icke med-

Tablå
utvisande socialstyrelsens personalbestånd efter föreslagen nyorganisation.

Befattning	Löne- grad	Gemen- sam per- sonal	P e r s o n a l å							Summa	
			1:a byrån	2:a byrån	3:e byrån	4:e byrån	5:e byrån	6:e byrån	För- likn. exp.		
<i>Tjänstemän å ordinarie stat.</i>											
1 generaldirektör	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	
Byråchefer	B 30	—	1	—	1	1	—	1	—	4	
Byråchef, tillika statens in- spektör för fattigvård och barnavård	B 30	—	—	1	—	—	—	—	—	1	
Skyddshemsinspektör	B 27	—	—	1	—	—	—	—	—	1	
Förste aktuarier	B 26	—	—	—	—	1	1	—	—	2	
Sekreterare	B 26	—	—	—	—	—	—	—	1	1	
Sekreterare, tillika assistent hos statens inspektör för fattigvård och barnavård	B 26	—	—	1	—	—	—	—	—	1	
Byråinspektör	B 24	—	1	—	—	—	—	—	—	1	
Förste aktuarier	B 24	—	—	—	—	1	1	—	—	2	
Sekreterare	B 24	—	1	1	2	—	—	—	—	4	
Aktuarier	B 21	—	—	—	—	2	2	—	—	4	
Notarie	B 21	—	—	1	—	—	—	—	—	1	
Registrator och kassör....	B 14	—	—	—	1	—	—	—	—	1	
Kansliskrivare	B 11	—	—	1	—	2	1	—	—	4	
Förste expeditionsvakt	B 7	1	—	—	—	—	—	—	—	1	
Kanslibiträden	B 7	—	1	2	1	3	1	—	—	8	
Expeditionsvakter	B 5	3	—	—	—	—	—	—	—	3	
Kontorsbiträden	B 4	—	1	—	—	6	5	2	1	15	
Skrivbiträden	B 2	—	1	—	—	1	2	—	—	4	
<i>Tjänstemän å extra stat.</i>											
Byråchef	B 30	—	—	—	—	—	1	—	—	1	
Byrådirektörer	B 28	—	2	—	—	—	—	—	—	2	
Sekreterare	B 24	—	—	—	—	—	—	2	—	2	
Byråinspektör	B 22	—	—	—	—	—	—	1	—	1	
Aktuarier	B 21	—	1	—	—	1	—	—	—	2	
Notarier	B 21	—	—	—	—	—	—	2	—	2	
<i>Extra ordinarie eller extra tjänstemän.</i>											
Amanuenser	—	—	2	3	1	3	1	1	—	11	
Kansliskrivare	—	—	1	—	—	1	—	1	—	3	
Kanslibiträden	—	—	2	—	2	3	2	3	—	12	
Expeditionsvakter	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	
Kontorsbiträden	—	—	1	1	—	2	3	16	—	23	
Skrivbiträden	—	—	1	—	—	1	—	5	—	7	
<i>Övrig icke-ordinarie personal.</i>											
Expert	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	
Summa	—	7	16	13	8	28	20	34	2	128	

tagits styrelsens chef och experter. För översiktlighetens skull hava de ordinarie befattningshavarna sammanförts i tre grupper, en omfattande lönegraderna B 21—B 30, en lönegraderna B 5—B 20 och en lönegraderna B 2—B 4, varjämte en motsvarande gruppindelning verkstälts beträffande den icke-ordinarie personalen.

	B 21 — B 30		B 5 — B 20		B 2 — B 4		Summa	
	Ordinarie personal	Icke-ordinarie personal	Ordinarie personal	Icke-ordinarie personal	Ordinarie personal	Icke-ordinarie personal	Ordinarie personal	Icke-ordinarie personal
Nuvarande organisation.....	14	12	14	24	9	20	37	56
Departementschefens förslag	21	5	17	23	17	9	55	37

Anmärkas må, att vid angivandet i sammanställningen av personalen enligt gällande organisation medtagits chefen å socialstyrelsens nuvarande första byrå, å vilken byrå handläggas såväl ärenden rörande utlänningskontrollen som ock andra ärenden.

Det synes mig som om den föreslagna organisationen skulle ur såväl arbets- som personalsynpunkt innebära en tillfredsställande lösning. Vid jämförelse med övriga under departementet hörande ämbetsverk lär den gynnsamma proportionen mellan ordinarie och icke-ordinarie personal utan svårighet låta sig konstatera.

Socialfullmäktige och sociala rådet.

Nuvarande organisation.

Gällande bestämmelser rörande *socialfullmäktige* äro intagna i socialstyrelsens instruktion. Bestämmelserna, vilka i huvudsak äro likalydande med föreskrifterna i ämnet i 1912 års instruktion, äro av följande innehåll.

Vid behandling av vissa frågor skall styrelsen förstärkas med två socialfullmäktige, av vilka en skall vara representant för arbetsgivare och en representant för arbetare. Socialfullmäktige skola för meddelande av upplysningar och råd samt deltagande i överläggning kallas att närvara vid föredragning inom styrelsen av ärenden, som avse styrelsens organisation och äro av större betydelse, ävensom av frågor av synnerlig vikt eller större principiell innebörd inom någon av ärendesgrupperna arbetsmarknaden, förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare eller arbetarskydd. Fullmäktige kunna ock kallas att närvara vid föredragning av annat ärende, vars avgörande styrelsens chef anser böra ske i fullmäktiges närvaro. Är ärende av beskaffenhet att socialfullmäktige därom böra höras så brådskande, att fullmäktige icke hinna tillkallas, skall beslutet anmälas vid närmast följande sammanträde, i vilket fullmäktige deltaga. Det åligger socialfullmäktig att, om hans mening avviker från det av styrelsen fattade beslutet, låta till protokollet anteckna denna sin avvikande mening. Socialfullmäktige skola förordnas av Kungl. Maj:t för en tid av tre år.

Socialfullmäktige uppbyro under åren 1913—1916 vardera ett årsarvode av 1,000 kronor. Under åren 1917—1927 utgick arvodet med 2,000 kronor men nedsattes för tiden från och med år 1928 till 1,000 kronor och för tiden från och med den 1 juli 1933 till 500 kronor, vilket belopp alltjämt utgår. Socialfullmäktige äro vidare berättigade till rese- och traktamentsersättning enligt rese- och traktamentsklassen I B i allmänna resereglementet.

Beträffande *sociala rådet* återfinnas gällande bestämmelser dels i socialstyrelsens instruktion, dels ock i en särskild den 31 december 1912 utfärdad kungörelse (nr 384) angående rådet.

I socialstyrelsens instruktion föreskrives, att vid styrelsens sida skall finnas ett av arbetsgivare, arbetare och andra på olika områden av styrelsens verksamhet sakkunniga personer sammansatt socialt råd, fördelat på erforderligt antal sektioner eller nämnder, med uppgift att avgiva yttranden och förslag i till dess prövning hänskjutna ärenden ävensom att i övrigt tillhandagå styrelsen med upplysningar och praktiska uppslag. Styrelsen äger anmoda ledamot av rådet att inom styrelsen deltaga i utredningen och behandlingen av ärende, vari han besitter särskild sakkunskap. Kungl. Maj:t bestämmer antalet ledamöter i rådet, rådets fördelning på sektioner eller nämnder samt de allmänna grunderna för rådets verksamhet.

Kungörelsen rörande sociala rådet innehåller i huvudsak följande bestämmelser.

Sociala rådet skall tills vidare bestå av sex sektioner, nämligen: 1) en sektion för arbetarskydd och arbetarfrågor i allmänhet, bestående av 9 ledamöter, därav 3 representanter för arbetsgivare och 3 representanter för arbetare samt 3 andra ledamöter; 2) en sektion för arbetsförmedling, bestående av 5 ledamöter, därav 1 representant för arbetsgivare och 1 representant för arbetare, 2 ledamöter, utsedda bland styrelseledamöter eller föreståndare för offentliga arbetsförmedlingsanstalter, samt 1 annan ledamot; 3) en sektion för socialstatistik, bestående av 5 ledamöter, därav 2 representanter för arbetsgivare och 2 representanter för arbetare samt 1 annan ledamot; 4) en sektion för det statsunderstödda sjukkasseväsendet, utgörande den i 44 § av förordningen om erkända sjukkassor föreskrivna sjukkassenämnden samt bestående av 6 ledamöter, bland dem minst en läkare, utsedda bland de i nyssnämnda paragraf omförmälda personer; 5) en sektion för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen, utgörande den i 36 § av förordningen om erkända arbetslöshetskassor föreskrivna nämnden samt bestående av 6 ledamöter, utsedda bland personer, som avses i denna paragraf, samt 6) en sektion för understödsföreningsväsendet i övrigt (understödsföreningsnämnden), utgörande den i 85 § av understödsföreningslagen föreskrivna nämnden och bestående av 5 ledamöter, utsedda bland de i sistnämnda paragraf omförmälda personer.

Ledamöterna i sociala rådet utses av Kungl. Maj:t för en tid av tre år. För sektionernas ledamöter skola finnas suppleanter, utsedda till samma

antal och efter samma grunder, som gälla beträffande ledamöterna. Chefen för socialdepartementet äger att utse högst två personer att såsom tillfälliga ledamöter deltaga i behandlingen av viss fråga. Rådet arbetar i regel på sektioner. Varje sektion skall sammanträda minst en gång årligen å tid, som av socialstyrelsen bestämmes. Om vid behandlingen av viss fråga erforderlig sakkännedom eller erfarenhet icke är företrädd bland ledamöterna inom sektionen, äger socialstyrelsen att såsom extra ledamot tillkalla suppleant inom sektionen eller ledamot eller suppleant inom annan sektion av rådet, dock må för varje gång ej fler än två sådana extra ledamöter tillkallas. Förhandlingarna ledas av chefen för socialstyrelsen eller efter hans bestämmande av chefens ställföreträdare eller annan ledamot i styrelsen.

Beträffande den omförmälda sjukkassenämnden stadgas i 44 § av förordningen om erkända sjukkassor, att en dylik nämnd skall utses i enlighet med bestämmelser, som Konungen meddelar, att nämnden skall bestå av personer med sakkunskap beträffande det statsunderstödda sjukkasseväsendet, bland dem minst en läkare, samt att nämnden skall hava att sammanträda inför tillsynsmyndigheten för att samråda med denna myndighet i det statsunderstödda sjukkasseväsendet rörande frågor.

I 36 § av förordningen om erkända arbetslöshetskassor stadgas på liknande sätt, att i enlighet med bestämmelser, som Konungen meddelar, skall utses en nämnd, bestående av personer med sakkunskap beträffande arbetslöshetsfrågor, vilken nämnd skall hava att sammanträda inför tillsynsmyndigheten för att samråda med denna i angelägenheter, som röra de erkända arbetslöshetskassorna.

Slutligen stadgas i 85 § av understödsföreningslagen, att i enlighet med de bestämmelser, som Konungen meddelar, skall utses en nämnd, bestående av medlemmar av understödsföreningar eller ledamöter av deras styrelser, vilken nämnd äger att sammanträda inför tillsynsmyndigheten för samråd med denna myndighet i gemensamma angelägenheter.

De nuvarande bestämmelserna rörande sociala rådet överensstämman i stort sett med de föreskrifter i ämnet, vilka gällde från och med socialstyrelsens och rådets tillkomst. Sektionen för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen tillkom emellertid först från och med år 1935 i samband med 1934 års lagstiftning rörande nämnda försäkring. Därjämte är att märka, att 1931 års sjukkasselagstiftning föranledde vissa ändringar i bestämmelserna rörande sektionerna för sjukkasseväsendet och understödsföreningsväsendet.

Sociala rådets ledamöter åtnjuta arvode enligt kungörelsen den 29 augusti 1921 (nr 517) med vissa bestämmelser angående kommittéer. Därjämte äga de rätt till rese- och traktamentsersättning enligt rese- och traktamentsklassen I B i allmänna resereglementet.

Tidigare förslag.

Med anledning av en vid 1926 års riksdag väckt motion (II: 53) anhöll riksdagen i skrivelse den 20 april 1926 (nr 154), att Kungl. Maj:t måtte verkställa en förutsättningslös utredning, huruvida och i vad mån fullmäktigsystemet inom statsförvaltningen och de affärsdrivande verken borde av-

vecklas, begränsas eller bibehållas ävensom i övrigt förenklingar och besparingar på detta och närbesläktade områden måtte kunna vidtagas.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade chefen för finansdepartementet den 15 juli 1926 sakkunniga för verkställande av den begärda utredningen.

I ett till de sakkunniga avgivet yttrande lämnade *socialstyrelsen* vissa uppgifter rörande socialfullmäktige och sociala rådet samt gjorde i anslutning därtill en del uttalanden.

Av uppgifterna rörande socialfullmäktige framgick, att antalet sammanträden, vilka fullmäktige bevisat, utgjort för år räknat högst 48 (1913 och 1915) samt lägst 1 (vartdera av åren 1920 och 1921) ävensom att antalet år 1925 varit 29.

Rörande socialfullmäktiginstitutionen anförde styrelsen bland annat följande.

Med ifrågavarande institution hade man åsyftat att förskaffa socialstyrelsen omedelbar kontakt med huvudparterna på dess ömtåligaste verksamhetsfält, arbetsmarknaden och dess organisationsväsen. Det stöd, som socialstyrelsen därigenom erhölet, och de vidare förbindelser, som genom fullmäktiges förmedling kunnat knytas, hade direkt och indirekt varit av en betydelse, som icke kunde mätas eller vägas med några uppgifter om antalet sammanträden och ärenden. I många frågor hade särskilt styrelsens chef allt emellanåt haft förtroliga överläggningar med socialfullmäktige var för sig eller gemensamt.

Socialfullmäktiginstitutionen fyllde enligt styrelsens mening väl det avsedda ändamålet. Den hade varit och vore av stor nytta och borde framgent bibehållas i sin dittillsvarande form.

Beträffande sociala rådet meddelade socialstyrelsen, att antalet sammanträden, i vilka rådet årligen deltagit, växlat mellan högst 12 (år 1919) och lägst 2 (vartdera av åren 1917 och 1918) samt att antalet sammanträden under år 1925 utgjort 7.

Med avseende å sociala rådet uttalade sig socialstyrelsen på följande sätt.

Ehuru i regel endast en sektion i sänder inkallades till sammanträde, innebure dock det jämförelsevis stora medlemsantalet och därmed sammanhängande kostnader en uppfordran till att så sparsamt som möjligt använda sig av denna institution. Å andra sidan hade rådets medverkan visat sig värdefull ej blott genom den sakkunskap densamma tillfört ärendenas behandling utan också därutinnan, att genom ledamöterna kunnat till de för visst ärende intresserade kretsarna förmedlas närmare kännedom om ärendets innebörd och syfte, vilket varit ägnat att borttaga fördomar, förebygga missförstånd samt väcka förståelse. Även sociala rådet borde därför enligt socialstyrelsens uppfattning bibehållas och anledning syntes för det dåvarande saknas att förorda ändring i avseende å dess sammansättning eller verksamhetsform.

De sakkunniga avgåvo betänkande i ämnet den 12 november 1926.

De sakkunniga ansågo sig böra förorda ett bibehållande av socialfullmäktiginstitutionen. De framhöllo, att enligt vad socialstyrelsen uppgivit institutionen varit och vore av stor nytta för styrelsen. Enligt de sakkunnigas uppfattning vore det därjämte sannolikt, att nämnda institution

varit och vore ur det allmännas synpunkt av nytta på det sätt, att genom densamma kunde undanröjas fördomar och skapas förståelse för de åtgärder, som från statens sida vidtoges i avseende å det rättsliga eller faktiska förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare.

På grund av den minskade omfattning, i vilken socialfullmäktige anlätades, föreslogo emellertid de sakkunniga, att årsarvodet för socialfullmäktig, som då utgjorde 2,000 kronor, skulle nedsättas till 1,000 kronor.

Beträffande sociala rådet anförde de sakkunniga bland annat följande.

Visserligen måste det vara till fördel för ett verk att vid sin sida hava en rådgivande institution med fackkunskap och möjligheter att till av verkets åtgärder berörda befolkningslager förmedla närmare kännedom om ärendenas innebörd och syfte. Med de omfattande arbetsuppgifter, som tillkomme socialstyrelsen, vore det emellertid givet, att endast en synnerligen mångtalig rådsinstitution kunde inom sig rymma all den sakkunskap, för vars fyllande institutionen inrättats. De sakkunniga vore icke övertygade om att man uti det sociala rådet kunnat utnyttja alla de möjligheter, som i omförmälda syfte borde stå till buds. Sociala rådet måste, även om det i regel endast inkallades sektionsvis, anses vara en för vederbörande förvaltningsärendes handläggning tyngande anordning. Därtill vore institutionen ägnad att vid ett effektivt utnyttjande föranleda icke obetydliga kostnader, särskilt för ledamöternas resor.

De sakkunniga föreslogo därför, att sociala rådet måtte indragas. Vad man velat uppnå med inrättandet av rådet borde enligt de sakkunnigas mening kunna vinnas bland annat genom att styrelsen dels infordrade yttranden från de sammanslutningar, vilkas intressen berördes av styrelsens verksamhet, dels ock utnyttjade den enligt styrelsens instruktion förefintliga möjligheten att anlita sakkunnigt biträde för uppgifter, som dittills åvilat sociala rådets ledamöter.

Enligt sakkunnigförslaget borde vid indragning av sociala rådet sjukkasse- och understödsföreningsnämnderna tills vidare var för sig självständigt bestå.

De sakkunnigas förslag i nu berörda delar underställdes år 1927 riksdagens prövning genom *proposition* (nr 199) angående anslag till socialstyrelsen m. m. I denna proposition förordades med avseende å socialfullmäktige sakkunnigas förslag om deras bibehållande. Även beträffande sociala rådet tillstyrktes, att detsamma skulle bibehållas. Såsom främsta skäl för denna ståndpunkt anförde föredragande departementschefen, att rådets avskaffande skulle i mycket hög grad beskära styrelsens möjligheter att till olika befolkningslager förmedla kännedom om vederbörande ärendens innebörd och syfte samt att det organ för bibringande av dylik upplysning, som rådet utgjorde, icke borde fräntagas styrelsen utan tungt vägande skäl.

Vad i propositionen sålunda föreslagits bifölls av riksdagen.

Den sakkunniges förslag.

Den sakkunnige har kommit till den uppfattningen, att en indragning av socialfullmäktige nu bör kunna äga rum. Denna ståndpunkt motiveras i förslaget på följande sätt.

Socialfullmäktiginstitutionen hade utan tvivel för socialstyrelsen medfört vissa fördelar. Sålunda torde den under styrelsens första verksamhetsår hava utgjort ett medel för styrelsen att skapa och upprätthålla nödig kontakt med arbetsgivar- och arbetarorganisationerna. Numera syntes emellertid socialstyrelsen stå i så nära förbindelse med de ledande krafterna inom nämnda organisationer, att styrelsen även utan en särskild fullmäktiginstitution hade möjlighet att rådföra sig med representanter för desamma. I varje fall syntes socialfullmäktiginstitutionen efter hand hava förlorat allt mer i betydelse. Att så vore förhållandet syntes framgå redan därav, att under femårsperioden 1931—1935 antalet sammanträden med socialfullmäktige endast utgjorde tolv samt att under vart och ett av åren 1933, 1934 och 1935 fullmäktige blott deltagit i ett enda sammanträde. Vidare vore att märka, att — enligt vad från socialstyrelsen upplysts — fullmäktige ej sällan ansågo sig förhindrade att deltaga i styrelsens sammanträden av den anledningen, att de ville undvika att på förhand binda sig i frågor, i vilka de på grund av sin ställning till vederbörande partsorganisationer eller såsom ledamöter av riksdagen framdeles måste taga ståndpunkt. Då det vore att förmoda, att det ofta vore i de viktigaste och mest ömtåliga frågorna, som fullmäktige av nyssnämnda skäl underlåte att lämna styrelsen sin medverkan, syntes denna omständighet vara ägnad att ytterligare förringa värdet av institutionen ifråga.

Beträffande sociala rådet uttalar sig den sakkunnige sålunda.

Sociala rådet hade aldrig kommit att anlitas i den utsträckning som från början torde hava varit avsedd. Under femårsperioden 1931—1935 hade tillhoppa hållits 33 sammanträden med sociala rådet, vilket — då i allmänhet endast en sektion åt gången sammanträtt — i genomsnitt motsvarade ungefär ett sammanträde per år och sektion.

Såsom 1926 års sakkunniga framhållit, vore den organisation, sociala rådet erhållit, ganska tyngande och skulle tvivelsutan — därest rådets tjänster i större utsträckning toges i anspråk — medföra icke oväsentliga kostnader. Å andra sidan syntes det tvivelaktigt, huruvida rådet hade någon väsentlig uppgift att fylla.

Det vore uppenbart, att rådet aldrig — trots det stora antalet ledamöter — kunde erhålla sådan sammansättning, att det inrymde all den sakkunskap, varav styrelsen kunde vara i behov, samt att det därför vore mindre lämpligt att på förhand fixera den krets av personer, till vilken styrelsen skulle hava att hänvända sig för inhämtande av råd och upplysningar. Det förefölle som om styrelsens behov av sakkunskap skulle kunna på ett bättre sätt tillgodoses dels genom infordrande av yttranden från respektive organisationer och föreningar, dels ock genom anlitage av sakkunniga samt att i det senare hänseendet det skulle vara till fördel för styrelsen att kunna träffa sitt val fritt efter omständigheterna utan att vara bunden vid vissa personer. Såsom sakkunniginstitution torde därför sociala rådet icke vara behövt. Ej heller syntes rådet erforderligt såsom ett organ till förmedlande av upplysning i aktuella sociala frågor. Med den ställning socialstyrelsen intog på det sociala området och dess stora möjligheter att under hand samråda med respektive organisations förtroendemän kunde för visso kännedomen om och förtroendet för avsikten med styrelsens åtgärder spridas utan förmedling av en dylik officiell institution.

Den sakkunnige föreslår indragning jämväl av det sociala rådet.

Därest sociala rådet försvunne, syntes — anför den sakkunnige — anledning ej föreligga att bibehålla de i understödsföreningslagen samt förordningarna om erkända sjukkassor och om erkända arbetslöshetskassor omförmälda

nämnderna. Vad understödsföreningsnämnden beträffade framhålls, att densamma under senaste femårsperiod sammanträtt allenast två gånger. Nämnden för sjukkasseväsendet och nämnden för arbetslöshetsförsäkringen hade visserligen sammanträtt oftare, men detta sammanhänge med den nya lagstiftning, som under de senaste åren tillkommit beträffande sjukkassorna och arbetslöshetsförsäkringen, och det förefölle icke sannolikt, att i fortsättningen något större behov av dessa nämnder skulle förefinnas.

Den sakkunnige anmärker, att avskaffandet av berörda tre nämnder förutsatte ändring såväl i understödsföreningslagen som i förordningarna om erkända sjukkassor och om erkända arbetslöshetskassor.

Yttranden.

Socialstyrelsen anför i huvudsak följande.

Det kunde icke förnekas, att vad den sakkunnige anfört beträffande socialfullmäktige ägde ett visst mått av berättigande så till vida att anlita det av fullmäktiges officiella medverkan under senare år ej så ofta förekommit och att institutionen otvivelaktigt haft sin alldeles särskilda betydelse vid begynnandet av styrelsens verksamhet. Institutionen hade dock alltså praktisk betydelse, enär den gjorde det lättare för styrelsen att från ifrågavarande representativa personer inhämta råd och vägledning ävensom att genom dem förmedla upplysningar rörande styrelsens uppfattning och åtgärder i olika avseenden.

Vad anginge sociala rådet ville styrelsen ej helt frångå de av den sakkunnige anförda skälen för rådets avskaffande berättigande. Sociala rådet representerade emellertid genom sin blotta tillvaro en viss kontakt mellan styrelsen samt arbets- och föreningslivet, som vore av betydelse för styrelsen. Det vore av värde för styrelsen att med sakförstående personer diskutera särskilt viktiga problem.

Fullt tillräckliga skäl för rådets avskaffande hade ej anförts. Därför vore det knappast påkallat att indraga rådet. I allt fall borde sjukkassenämnden, understödsföreningsnämnden och sektionen för arbetslöshetsförsäkring bibehållas.

Därest sociala rådet befunnes böra bibehållas, kunde det möjligen ifrågasättas, huruvida icke även fattigvårds- och barnavårdsintressena borde representeras genom en särskild sektion.

Socialstyrelsens uppfattning har i vad avser sociala rådet icke varit enhällig. Sålunda har *en reservant* inom styrelsen (t. f. byråchefen Nyström) uttalat, att åtminstone sektionerna för arbetarskydd och arbetarfrågor i allmänhet, för arbetsförmedling samt för socialstatistik syntes kunna avskaffas. På dessa områden erfordrades i regel tillgång till betydligt mera mångsidig och specialiserad sakkunskap än som kunde finnas representerad inom en på förhand fixerad krets. Vidare förorda *två andra reservanter* inom styrelsen (t. f. byråcheferna Hagman och Nilson) indragning av sociala rådet med undantag av sektionerna för det statsunderstödda sjukkasseväsendet och den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen.

Vid de *sammanträden*, som hållits *med sociala rådets olika sektioner*, har sjukkassenämnden enhälligt uttalat sig för nämndens bibehållande. I övrigt

hava sektionernas medlemmar icke givit uttryck åt någon samfällad mening med avseende å föreliggande förslag.

Svenska stadsförbundet förklarar, att från kommunalt håll icke någon invändning vore att göra mot en indragning av socialfullmäktige och sociala rådet.

Vidare uttalar *svenska arbetsgivareföreningen*, att den sakkunnige otvivelaktigt riktigt karakteriserat den utveckling, som ägt rum sedan socialstyrelsens tillkomst och återverkningarna härav på betydelsen av socialfullmäktige och sociala rådet. Föreningen anser, att frågan huruvida med hänsyn härtill nämnda organ borde avvecklas, syntes få göras beroende av om socialstyrelsen alltså satte värde på deras bibehållande.

Svenska sjukkassee förbundet anför, att, såvitt förbundet hade sig bekant, sociala rådet åtnjöt stort anseende, icke minst hos sjukkassee folket. Enligt förbundets uppfattning vore det ur demokratisk synpunkt till stor fördel att bibehålla detta råd. Någon indragning av rådet borde därför icke komma till stånd.

Departementschefen.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att socialstyrelsen under senare år i ytterst ringa utsträckning begagnat sig av socialfullmäktiges medverkan på det sätt, som vid fullmäktiginstitutionens tillkomst varit avsett. Med hänsyn härtill ävensom till vad den sakkunnige i övrigt anför är jag av den uppfattningen, att nämnda institution, som under styrelsens första verksamhetsår säkerligen representerade en värdefull tillgång, knappast numera har någon egentlig uppgift att fylla. Jag ansluter mig därför till den sakkunniges förslag om socialfullmäktiginstitutionens indragning. Det är min övertygelse, att en sådan åtgärd icke skall minska socialstyrelsens möjligheter att vid behov samråda med de ledande personerna bland arbetsgivarna och arbetarna eller att upprätthålla erforderlig kontakt med arbetsgivarnas och arbetarnas representativa organ.

Även vad sociala rådet beträffar, synes det mig klart, att detsamma icke — vare sig såsom sakkunniginstitution eller eljest — kan vara till nämnvärd nytta. På grund härav föreslår jag i likhet med den sakkunnige, att rådet avskaffas.

Såsom nämnts har den sakkunnige i samband med sitt förslag rörande sociala rådet förordat en indragning även av understödsföreningsnämnden, sjukkassenämnden och den i förordningen om erkända arbetslöshetskassor föreskrivna nämnden. För min del är jag dock av den åsikten, att sistberörda två nämnder kunna vara av ett visst värde och därför åtminstone tills vidare böra bibehållas. Däremot synes mig något behov av understödsföreningsnämnden icke mera föreligga. I överensstämmelse med denna uppfattning har i förut omförmälda proposition angående ändring i vissa delar av understödsföreningslagen föreslagits, att 85 § i sagda lag måtte upphävas.

Anslag m. m.

Avlöningsanslagen.

Förslagsanslaget till socialstyrelsen: avlöningar är för budgetåret 1936/1937 upptaget till 639,400 kronor. Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 10 maj 1935 och den 26 juni 1936 gäller för socialstyrelsen följande av riksdagen godkända personalförteckning:

Personalförteckning.		Lönegrad
Befattning	Tjänstemän & ordinarie stat.	
1 generaldirektör, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—	—
5 byråchefer	B 30	
1 byråassistent	B 26	
3 förste aktuarier	B 24	
1 förste byråingenjör	B 24	
3 sekreterare	B 24	
1 sekreterare och inspektörsassistent	B 24	
4 aktuarier	B 21	
1 bibliotekarie och arkivarie	B 21	
1 byråingenjör	B 21	
7 kansliskrivare	B 11	
1 förste expeditionsvakt	B 7	
8 kanslibiträden	B 7	
2 expeditionsvakter	B 5	
13 kontorsbiträden	B 4	
1 skrivbiträde	B 2	
Tjänstemän & extra stat.		
1 byråchef (femte byrån)	B 30	
1 byråchef (för ärenden rörande arbetsförmedling och arbetslöshetsförsäkring)	B 30	
1 byrådirektör (för ärenden rörande arbetsförmedling)	B 28	
1 byrådirektör (för ärenden rörande arbetslöshetsförsäkring)	B 28	
1 byrådirektör (för ärenden rörande omorganisation av sjukkasseväsendet)	B 28	
1 förste aktuarie	B 24	
1 byråinspektör (för ärenden rörande arbetsförmedling)	B 24	
1 sekreterare (å förlikningsmannarexpeditionen)	B 24	
1 sekreterare (för ärenden rörande nykterhetsnämnder och alkoholistvård)	B 24	
1 sekreterare (för ärenden rörande arbetslöshetsförsäkring)	B 24	
1 sekreterare (för ärenden rörande omorganisation av sjukkasseväsendet)	B 24	
1 aktuarie	B 21	

Befattning	Lönegrad
1 aktuarie (för ärenden rörande arbetsförmedling)	B 21
1 aktuarie (för ärenden rörande omorganisation av sjukkasse- väsendet)	B 21
1 notarie (för ärenden rörande främlingskontroll)	B 21

Vidare har Kungl. Maj:t den 26 juni 1936 fastställt följande av riksdagen godkända avlöningsstat för styrelsen:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 303,200
2. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>förslagsvis</i>	» 131,100
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 10,700
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Grundavlöningar m. m.	kronor 156,700
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	» 3,200
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	» 34,500
Summa kronor 639,400	

Därjämte har Kungl. Maj:t förklarat, att anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, skall under budgetåret 1936/1937 disponeras på följande sätt:

Arvoden å 500 kronor till två socialfullmäktige, tillhopa	kronor 1,000
Arvode till en sakkunnig i hygieniska frågor	» 2,000
Arvode till en sakkunnig för ärenden rörande alkoholistvården	» 3,600
Arvode till en expert rörande levnadskostnader och Kooperation	» 3,600
Ersättningar till sociala rådets ledamöter, <i>förslagsvis</i>	» 500
Summa kronor 10,700	

Vad angår styrelsens *personalförteckning*, behöver någon ändring i densamma icke vidtagas för tiden 1 juli—31 december 1937. De ändringar i personalförteckningen, som bliva erforderliga från och med den 1 januari 1938, framgå av mina i det föregående framlagda förslag.

Såsom jag förut omnämnt, böra för nästa budgetår för socialstyrelsens vidkommande anvisas två avlöningsanslag, nämligen *ett förslagsanslag, rubricerat socialstyrelsen: avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet* och *ett reservationsanslag under benämningen socialstyrelsen: avlöningar till viss personal för större statistiska specialundersökningar*. Förstnämnda anslag torde böra beräknas på följande sätt.

Utgifterna under anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat kunna för tiden 1 juli—31 december 1937 beräknas till hälften av det för innevarande budgetår upptagna beloppet eller alltså till 151,600 kronor, vilken summa emellertid med hänsyn till familjepensionsavdragen bör nedsättas till 146,700 kronor. För tiden 1 januari—30 juni

1938 torde motsvarande utgifter få uppskattas till 159,900 kronor. Anslagsposten kan således upptagas till (146,700 + 159,900) 306,600 kronor.

Vid bifall till mitt förut framställda förslag rörande förste aktuarie-tjänsterna i socialstyrelsen måste i styrelsens avlöningsstat upptagas en anslagspost, från vilken kan avlönas en övertalig ordinarie förste aktuarie i lönegraden B 24. Posten, som bör rubriceras avlöning till tjänsteman å övergångsstat, kan för nästa budgetår beräknas till 4,200 kronor motsvarande halva årskostnaden för ifrågavarande ändamål.

För tiden 1 juli—31 december 1937 kunna utgifterna till avlöningar till tjänstemän å extra stat upptagas till ungefär hälften av motsvarande utgifter för löpande budgetår. Från det belopp, som erhålles vid en halvering av den nuvarande anslagsposten, måste emellertid avdrag ske på grund av familjepensioneringen. Det belopp, som här efter återstår, utgör (65,500 — 2,100) 63,400 kronor. Kostnaderna för tiden 1 januari—30 juni 1938 torde kunna beräknas till 40,000 kronor. Det sammanlagda beloppet blir alltså 103,400 kronor.

Utgifterna för arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, kunna för första budgethalvåret i huvudsak uppskattas enligt samma grunder som för innevarande budgetår. Dock läser icke något belopp behöva avses för arvode till expert rörande levnadskostnader och kooperation. Kostnaderna för nämnda halvår torde därför bli 3,500 kronor.

För det senare budgethalvåret läser i enlighet med vad som förut förordats böra till arvode åt en sakkunnig för ärenden rörande alkoholistvården beräknas 2,250 kronor, motsvarande ett årsarvode av 4,500 kronor. I stället för det hittills upptagna beloppet för ersättningar till sociala rådets ledamöter torde vidare böra beräknas ett belopp av förslagsvis 50 kronor till ersättning till ledamöterna i den i 36 § av förordningen om erkända arbetslöshetskassor omförmälda nämnden. Vidare böra här beräknas medel för ersättning till ledamöter och suppleanter i den förut berörda utlänningsnämnden. Det härför behöfliga beloppet torde för helt budgetår kunna uppskattas till 6,400 kronor. För nästa budgetår skulle alltså för ändamålet få upptagas 3,200 kronor. Ytterligare bör såsom förut nämnts från och med den 1 januari 1938 till socialstyrelsens avlöningsanslag överflyttas det belopp av 3,000 kronor, som för närvarande är beräknat under socialdepartementets avlöningsanslag och som är avsett dels för beredande av ersättning till sakkunniga personer å barnavårdens specialområden, vilka anlitas av statens inspektör för fattigvård och barnavård och dels för ersättning till arkitekt, som av nämnda inspektör anlitas vid handläggning av byggnadstekniska ärenden. För tiden 1 januari—30 juni 1938 erfordras av angivna belopp 1,500 kronor. Slutligen är att märka, att socialstyrelsen i sitt yttrande rörande den sakkunniges förslag hemställt, att i likhet med vad som gällde beträffande flera andra ämbetsverk, exempelvis pensionsstyrelsen och medicinalstyrelsen, generaldirektörens ställföreträdare måtte tillerkännas ett fixt årsarvode av 1,000 kronor. Då detta förslag synes mig välgrundat, får jag tillstyrka, att från och med 1938 års ingång medel beräknas för ett dylikt arvode. För ändamålet finge alltså nu upptagas 500 kronor. De sammanlagda utgifterna

under det senare budgethalvåret för arvoden m. m. skulle enligt dessa kalkyler bli 7,500 kronor.

Arvodesposten skulle alltså kunna beräknas till (3,500 + 7,500) 11,000 kronor.

Utgifterna för grundavlöningar till övrig icke-ordinarie personal hava för löpande budgetår uppskattats till 156,700 kronor. För tiden 1 juli—31 december 1937 kan räknas med hälften av denna summa eller 78,350 kronor. Beloppet bör dock i följd av familjepensionsavdragen nedsättas till 75,500 kronor. För tiden 1 januari—30 juni 1938 torde motsvarande kostnader få uppskattas till 68,000 kronor. Totalsumman skulle alltså bli 143,500 kronor, vilket belopp emellertid för erhållande av viss marginal torde böra höjas till 150,000 kronor.

Kostnaderna för avlöningsförhöjningar till övrig icke-ordinarie personal — för budgetåret 1936/1937 uppskattade till 3,200 kronor — synas även för nästa budgetår kunna upptagas till detta belopp.

Vad slutligen angår anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän är för första budgethalvåret att räkna med ett belopp av 17,200 kronor, motsvarande ungefär hälften av nuvarande anslagspost. Beloppet bör emellertid ökas med 2,800 kronor på grund av den ersättning, som skall utgå till de extra ordinarie tjänstemännen för de avdrag, vilka de måste vidkännas i följd av familjepensioneringen. Summan av dessa belopp blir 20,000 kronor. För det senare budgethalvåret kunna ifrågavarande kostnader approximativt beräknas till 18,000 kronor. Anslagsposten kan således upptagas till 38,000 kronor.

Enligt dessa kalkyler bör det nu behandlade anslaget för nästa budgetår beräknas till (306,600 + 4,200 + 103,400 + 11,000 + 150,000 + 3,200 + 38,000) 616,400 kronor.

Reservationsanslaget till socialstyrelsen: avlöningar till viss personal för större statistiska specialundersökningar bör såsom tidigare omförmäls för budgetåret 1937/1938 upptagas till 15,000 kronor.

Omkostnadsanslaget.

För innevarande budgetår är förslagsanslaget till socialstyrelsen: Omkostnader upptaget till 117,000 kronor. Rörande användningen av anslaget har Kungl. Maj:t den 26 juni 1936 fastställt följande stat:

Omkostnadsstat.

Utgifter:

1. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	kronor	14,000
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	68,000
3. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	»	40,000
Summa kronor		122,000

Särskilda uppbördsmedel.

Inkomst av försålda publikationer, <i>förslagsvis</i>	kronor	5,000
Nettoutgift kronor		117,000

Av det för expenser upptagna beloppet hava 7,000 kronor beräknats för bränsle, lyse och vatten samt 61,000 kronor för övriga expenser.

För tiden 1 juli—31 december synas omkostnaderna kunna beräknas på liknande sätt som för löpande budgetår. Huru styrelsens utgifter och inkomster komma att ställa sig under tiden 1 januari—30 juni 1938 är mera ovisst. Å ena sidan komma överflyttandet av arbetarskyddsbyrån till riksförsäkringsanstalten och av sjukkassebyrån till pensionsstyrelsen att avsevärt minska utgifterna för reseersättningar och expenser, men å andra sidan komma inrättandet av den nya byrån för ärenden rörande fattigvård och barnavård samt centraliseringen av utlänningskontrollen till styrelsen att i ej oväsentlig mån öka sagda utgifter. Såvitt nu kan bedömas, torde ökningarna och minskningarna komma att i stort sett uppväga varandra. Med hänsyn härtill torde ifrågavarande anslag böra för nästa budgetår beräknas till ungefär oförändrat belopp. Jag förordar emellertid, att anslagsbeloppet avrundas nedåt till 115,000 kronor.

Hemställan.

Under återopande av vad jag i det föregående anført får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

I) godkänna följande personalförteckning för *socialdepartementet* att tillämpas från och med den 1 juli 1937 till och med den 31 december samma år:

Personalförteckning.

Befattning	Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 statssekreterare, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
1 expeditionschef, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
1 byråchef för lagärenden, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
3 kansliråd	B 30
1 kansliråd, tillika statens inspektör för fattigvård och barnavård	B 30
3 förste kanslisekreterare	B 26
1 förste kanslisekreterare, tillika assistent hos statens inspektör för fattigvård och barnavård	B 26
5 andre kanslisekreterare	B 21
1 registrator	B 15
1 kansliskrivare	B 11
1 förste expeditionsvakt	B 7

Befattning	Lönegrad
3 kanslibiträden	B 7
3 expeditionsvakter	B 5
4 kontorsbiträden	B 4

Tjänsteman å övergångsstat.

1 registrator	B 22
---------------------	------

Tjänstemän å extra stat.

2 föredragande i regeringsrätten	B 29
1 skyddshemsinspektör	B 27;

Anm. Den å ordinarie stat upptagna registratorstjänsten skall hållas obesatt, så länge den å övergångsstat uppförde registratorn kvarstår i tjänst.

II) godkänna följande personalförteckning för socialdepartementet att tillämpas från och med den 1 januari 1938:

Personalförteckning.

Befattning	Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 statssekreterare, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
1 expeditionschef, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
1 byråchef för lagärenden, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
3 kansliråd	B 30
3 förste kanslisekreterare	B 26
5 andre kanslisekreterare	B 21
1 registrator	B 15
1 kansliskrivare	B 11
1 förste expeditionsvakt	B 7
3 kanslibiträden	B 7
3 expeditionsvakter	B 5
4 kontorsbiträden	B 4

Tjänsteman å övergångsstat.

1 registrator	B 22
---------------------	------

Tjänstemän å extra stat.

2 föredragande i regeringsrätten	B 29;
--	-------

Anm. Den å ordinarie stat upptagna registratorstjänsten skall hållas obesatt, så länge den å övergångsstat uppförde registratorn kvarstår i tjänst.

III) godkänna följande avlöningsstat för socialdepartementet att tillämpas under budgetåret 1937/1938:

Avlöningsstat.

1. Avlöning till departementschefen.....	kronor	24,000
2. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	»	188,100
3. Avlöning till en tjänsteman å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	»	7,700
4. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>förslagsvis</i>	»	25,100
5. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.....	»	1,500
6. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar m. m.....	kronor	34,700
b. Avlöningsförhöjningarm.m., <i>förslagsvis</i>	»	1,500
7. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	12,800
Summa förslagsanslag		kronor 295,400;

IV) till *Socialdepartementet*: *Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av..... kronor 295,400;

V) till *Socialdepartementet*: *Omkostnader* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 72,000;

VI) godkänna följande personalförteckning för *socialstyrelsen* att tillämpas från och med den 1 januari 1938:

Personalförteckning.

Befattning	Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 generaldirektör, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
4 byråchefer	B 30
1 byråchef, tillika statens inspektör för fattigvård och barnavård	B 30
1 skyddshemsinspektör	B 27
2 förste aktuarier	B 26
1 sekreterare.....	B 26
1 sekreterare, tillika assistent hos statens inspektör för fattigvård och barnavård	B 26
1 byråinspektör	B 24
2 förste aktuarier	B 24
4 sekreterare	B 24

Befattning	Lönegrad
4 aktuarier	B 21
1 notarie	B 21
1 registrator och kassör	B 14
4 kansliskrivare	B 11
1 förste expeditionsvakt	B 7
8 kanslibiträden	B 7
3 expeditionsvakter	B 5
15 kontorsbiträden	B 4
4 skrivbiträden	B 2

Tjänsteman å övergångsstat.

1 förste aktuarie	B 24
-------------------------	------

Tjänstemän å extra stat.

1 byråchef	B 30
2 byrådirektörer	B 28
2 sekreterare	B 24
1 byråinspektör	B 22
2 aktuarier	B 21
2 notarier	B 21;

Anm. En av de å ordinarie stat upptagna aktuarietjänsterna skall hållas obesatt, så länge den å övergångsstat uppförde förste aktuarien kvarstår i tjänst.

VII) godkänna följande avlöningsstat för socialstyrelsen att tillämpas under budgetåret 1937/1938:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	306,600
2. Avlöning till en tjänsteman å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	»	4,200
3. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>förslagsvis</i>	»	103,400
4. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	11,000
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar m. m. kronor 150,000		
b. Avlöningsförhöjningar		
m. m., <i>förslagsvis</i>	»	3,200
6. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	153,200
		38,000
Summa förslagsanslag	kronor	616,400;

VIII) till *Socialstyrelsen: Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 616,400;

IX) till *Socialstyrelsen: Avlöningar till viss personal för större statistiska specialundersökningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 15,000;

X) till *Socialstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 115,000;

XI) godkänna följande personalförteckning för *riksförsäkringsanstalten* att tillämpas från och med den 1 juli 1937 till och med den 31 december samma år:

Personalförteckning.

Befattning

Lönegrad

Tjänstemän å ordinarie stat.

1 generaldirektör, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
4 byråchefer	B 30
2 ledamöter och byrådirektörer	B 28
1 förste aktuarie	B 26
1 förste aktuarie	B 24
2 förste byråingenjörer	B 24
4 sekreterare	B 24
8 aktuarier	B 21
2 byråingenjörer	B 21
8 notarier	B 21
15 kontorsskrivare	B 15
1 kassör	B 14
1 materialförvaltare	B 14
7 kansliskrivare	B 11
1 förste expeditionsvakt	B 7
24 kanslibiträden	B 7
6 expeditionsvakter	B 5
75 kontorsbiträden	B 4

Tjänstemän å extra stat.

1 ledamot och byrådirektör	B 28
1 förste byråingenjör	B 24
2 aktuarier	B 21
2 byråingenjörer	B 21
5 notarier	B 21;

XII) godkänna följande personalförteckning för riksförsäkringsanstalten att tillämpas från och med den 1 januari 1938:

Personalförteckning:	
Befattning	Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 generaldirektör, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
5 byråchefer	B 30
2 ledamöter och byrådirektörer	B 28
1 byråassistent	B 26
1 förste aktuarie	B 26
1 sekreterare	B 26
1 förste aktuarie	B 24
3 förste byråingenjörer	B 24
4 sekreterare	B 24
8 aktuarier	B 21
3 byråingenjörer	B 21
8 notaries	B 21
15 kontorsskrivare	B 15
1 kassör	B 14
1 materialförvaltare	B 14
8 kansliskrivare	B 11
1 förste expeditionsvakt	B 7
25 kanslibiträden	B 7
6 expeditionsvakter	B 5
76 kontorsbiträden	B 4

Tjänstemän å extra stat.	
1 ledamot och byrådirektör	B 28
1 förste byråingenjör	B 24
2 aktuarier	B 21
2 byråingenjörer	B 21
5 notaries	B 21;

XIII) godkänna följande avlöningsstat för riksförsäkringsanstalten att tillämpas under budgetåret 1937/1938:

Avlöningsstat.	
1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förlagsvis</i>	kronor 726,500
2. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>förlagsvis</i>	» 79,000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 24,100

4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:			
a. Grundavlöningar m. m....	kronor	548,400	
b. Avlöningsförhöjningar			
m. m., <i>förslagsvis</i>	»	84,500 kronor	632,900
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och			
icke ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»		99,500
Summa förslagsanslag kronor		1,562,000;	

XIV) till *Riksförsäkringsanstalten*: *Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1,562,000;

XV) till *Riksförsäkringsanstalten*: *Omkostnader* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 143,700;

XVI) godkänna följande personalförteckning för *pensionsstyrelsen* att tillämpas från och med den 1 juli 1937 till och med den 31 december samma år:

Personalförteckning.		Lönegrad
Befattning	Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 generaldirektör, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet		—
5 byråchefer		B 30
3 byrådirektörer och biträdande ledamöter		B 28
4 sekreterare och biträdande ledamöter		B 26
1 sekreterare och ombudsman		B 26
3 förste aktuarier		B 26
6 sekreterare och biträdande ledamöter		B 24
1 sekreterare		B 24
11 aktuarier		B 21
1 bokhållare		B 17
1 kassör		B 14
1 materialförvaltare		B 13
1 kansliskrivare		B 11
7 kontorister		B 9
1 förste expeditiönsvakt		B 7
22 kanslibiträden ...		B 7
4 expeditiönsvakter		B 5
90 kontorsbiträden		B 4
4 skrivbiträden		B 2
Tjänstemän å övergångsstat.		
2 byråchefer		B 30

Befattning	Lönegrad
Tjänstemän å extra stat.	
1 sekreterare och biträdande ledamot.....	B 26
3 sekreterare och biträdande ledamöter	B 24
1 aktuarie	B 21;

Anm. 1. En av de å ordinarie stat upptagna byrådirektörs- och biträdande ledamotstjänsterna skall hållas obesatt, så länge en av byråcheferna å övergångsstat kvarstår i tjänst.

Anm. 2. En av de å ordinarie stat upptagna förste aktuarietjänsterna skall hållas obesatt, så länge den andre byråchefen å övergångsstat kvarstår i tjänst.

XVII) godkänna följande personalförteckning för pensionsstyrelsen att tillämpas från och med den 1 januari 1938:

Befattning	Lönegrad
Personalförteckning.	
Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 generaldirektör, arvode enligt 5 § i avlösningsreglementet	—
6 byråchefer	B 30
3 byrådirektörer och biträdande ledamöter.....	B 28
• 1 byrådirektör	B 28
4 sekreterare och biträdande ledamöter.....	B 26
1 sekreterare och ombudsman	B 26
3 förste aktuarier	B 26
6 sekreterare och biträdande ledamöter	B 24
2 sekreterare	B 24
13 aktuarier	B 21
1 bokhållare	B 17
1 kassör	B 14
1 materialförvaltare	B 13
2 kansliskrivare	B 11
7 kontorister	B 9
1 förste expeditionsvakt	B 7
25 kanslibiträden	B 7
4 expeditionsvakter	B 5
93 kontorsbiträden	B 4
8 skrivbiträden	B 2

Tjänsteman å övergångsstat.	
1 byråchef	B 30

Tjänstemän å extra stat.	
1 sekreterare och biträdande ledamot.....	B 26
3 sekreterare och biträdande ledamöter	B 24

Befattning	Lönegrad
1 förste aktuarie.....	B 24
1 aktuarie	B 21;

Anm. En av de å ordinarie stat upptagna byrådirektörs- och biträdande ledamotstjänsterna skall hållas obesatt, så länge byråchefen å övergångsstat kvarstår i tjänst.

XVIII) godkänna följande avlöningsstat för pensionsstyrelsen att tillämpas under budgetåret 1937/1938:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	723,600
2. Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat, <i>förslagsvis</i> ..	»	13,900
3. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>förslagsvis</i> ..	»	43,700
4. Arvoden och särskilda ersättningar, be- stämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	60,000
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar m. m.	kronor	282,300
b. Avlöningsförhöjningar		
m. m., <i>förslagsvis</i>	»	35,500
	»	317,800
6. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	80,000
Summa förslagsanslag		kronor 1,239,000;

XIX) till *Pensionsstyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av..... kronor 1,239,000; samt

XX) till *Pensionsstyrelsen*: *Omkostnader* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av..... kronor 252,000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Bertil Wirseen.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
<i>Inledning</i>	2
<i>Översiktlig redogörelse för socialstyrelsens tillkomst och utveckling samt nuvarande arbetsuppgifter och organisation</i>	3
<i>Den centrala handläggningen av ärenden rörande fattigvård och barnavård</i>	6
Tillkomst och utveckling av socialdepartementets byrå för ärenden rörande fattigvård och barnavård	6
Nuvarande organisation	8
Ändrad förläggning av den centrala tillsynen rörande fattigvård och barnavård	11
Tidigare förslag	11
Den sakkunniges förslag	14
Yttranden	19
Departementschefen	21
Personalfrågor	23
Den sakkunniges förslag	23
Yttranden	25
Departementschefen	25
<i>Socialdepartementet</i>	27
Avlöningsanslaget	27
Gällande personalförteckning och avlöningsstat	27
Departementschefen	28
Omkostnadsanslaget	30
Gällande stat	30
Departementschefen	30
<i>Den centrala handläggningen av arbetarskyddsärendena</i>	31
Nuvarande organisation	31
Ändrad förläggning av den centrala ledningen av arbetarskyddet	34
Tidigare förslag	34
Den sakkunniges förslag	36
Yttranden	39
Departementschefen	49
Personal å arbetarskyddsbyrån	52
Tidigare förslag	52
Den sakkunniges förslag	54
Yttranden	56
Departementschefen	58

	Sid.
<i>Riksförsäkringsanstalten</i>	59
Avlöningsanslaget	59
Gällande personalförteckning och avlöningsstat	59
Riksförsäkringsanstaltens framställningar m. m.	60
Departementschefen	66
Omkostnadsanslaget	68
Gällande stat	68
Riksförsäkringsanstaltens framställning	68
Departementschefen	69
<i>Handläggningen av ärenden rörande sjukkassor och andra understödsföreningar</i>	70
Nuvarande organisation	70
Ändrad förläggning av tillsynen över sjukkassor och andra understöds- föreningar	73
Tidigare förslag	73
Den sakkunniges förslag	78
Yttranden	81
Departementschefen	83
Sättet för avgörande av tvister inom sjukkassorna	85
Den sakkunniges förslag	85
Yttranden	87
Departementschefen	87
Personal å sjukkassebyrån	88
Den sakkunniges förslag	88
Yttranden	89
Departementschefen	92
<i>Pensionsstyrelsen</i>	93
Avlöningsanslaget	93
Gällande personalförteckning och avlöningsstat	93
Pensionsstyrelsens framställning	95
Departementschefen	97
Omkostnadsanslaget	98
Gällande stat	98
Pensionsstyrelsens framställning	99
Yttrande	100
Departementschefen	101
<i>Den centrala organisationen av den statliga och statsunderstödda hjälpverksamheten vid arbetslöshet</i>	102
Statens arbetslöshetskommissions tillkomst, verksamhet och organisation ..	102
Fråga om ändrad förläggning av ledningen av arbetslöshetsärendena	102
Tidigare förslag	102

	Sid.
Den sakkunniges förslag	108
Yttranden	111
Departementschefen	112
<i>Socialstyrelsen</i>	112
Byrån för sociala frågor i allmänhet (första byrån)	112
Nuvarande organisation	112
Den sakkunniges förslag	118
Yttranden över den sakkunniges förslag	125
Utlänningssakkunnigas förslag	129
Yttranden över utlänningssakkunnigas förslag	134
Departementschefen	138
Statistikbyråerna (fjärde och femte byråerna) samt biblioteket	143
Nuvarande organisation	143
Tidigare förslag	148
Den sakkunniges förslag	150
Yttranden	155
Departementschefen	158
Byrån för lag- och administrativa ärenden (sjätte byrån) fränsett registra-	
tors- och kassakontoret samt biblioteket	160
Nuvarande organisation	160
Tidigare förslag	161
Den sakkunniges förslag	161
Yttranden	162
Departementschefen	163
Registrators- och kassakontoret	164
Nuvarande organisation	164
Tidigare förslag	164
Den sakkunniges förslag	166
Yttranden	167
Departementschefen	167
Byrån för arbetslöshetsförsäkring och arbetsförmedling (sjunde byrån)	167
Nuvarande organisation	167
Den sakkunniges förslag	173
Yttranden	175
Departementschefen	176
Expeditionsvakterna	177
Nuvarande organisation	177
Den sakkunniges förslag	178
Yttranden	178
Departementschefen	178
Sammanfattning angående byråerna m. m.	178

Socialfullmäktige och sociala rådet	181
Nuvarande organisation	181
Tidigare förslag	183
Den sakkunniges förslag	185
Yttranden	187
Departementschefen	188
Anslag m. m.	189
Avlöningsanslagen	189
Omkostnadsanslaget	192
<i>Hemställan</i>	193
